

การพัฒนาแนวปฏิบัติสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง
โดยประยุกต์ใช้การประเมินเชิงพัฒนาและพหุกรณีศึกษา

DEVELOPING A PRACTICAL GUIDELINE FOR KEY STAKEHOLDERS
TO IMPROVE THE SECOND FOREIGN LANGUAGE CURRICULUM
APPLYING DEVELOPMENTAL EVALUATION AND MULTIPLE CASE STUDIES

อรวิรา สาริพัฒน์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2567

การพัฒนาแนวปฏิบัติสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง
โดยประยุกต์ใช้การประเมินเชิงพัฒนาและพหุกรณีศึกษา

อรวิรา สารพัฒน์

ปริญญานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัด ประเมิน และวิจัยการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปีการศึกษา 2567

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

DEVELOPING A PRACTICAL GUIDELINE FOR KEY STAKEHOLDERS
TO IMPROVE THE SECOND FOREIGN LANGUAGE CURRICULUM
APPLYING DEVELOPMENTAL EVALUATION AND MULTIPLE CASE STUDIES

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of MASTER OF EDUCATION
(Educational Measurement, Evaluation, and Research)
Faculty of Education, Srinakharinwirot University

2024

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การพัฒนาแนวปฏิบัติสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง
โดยประยุกต์ใช้การประเมินเชิงพัฒนาและพหุกรณีศึกษา

ของ

อรวิรา สารพัฒน์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัด ประเมิน และวิจัยการศึกษา

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก ประธาน

(ศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์)

(รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงมล ไตรวิจิตรคุณ)

..... ที่ปรึกษาร่วม

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวิภา ตั้งประภา)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตา ตูลย์เมธากร)

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาแนวปฏิบัติสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ภาษาต่างประเทศที่สอง โดยประยุกต์ใช้การประเมินเชิงพัฒนาและพหุกรณีศึกษา
ผู้วิจัย	อรวิรา สาริพัฒน์
ปริญญา	การศึกษามหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2567
อาจารย์ที่ปรึกษา	ศาสตราจารย์ ดร. อองอาจ นัยพัฒน์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทวีภา ตั้งประภา

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการใช้หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 2) เพื่อพัฒนาแนวปฏิบัติสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยประยุกต์ใช้การประเมินเชิงพัฒนาและกรณีศึกษา โดยมีกลุ่มเป้าหมายซึ่งเลือกแบบเจาะจงโดยเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักกับหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองในโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ครูผู้สอน นักเรียนที่เรียนภาษาต่างประเทศที่สอง และผู้เชี่ยวชาญภายนอก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินหลักสูตร แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ประเด็นสนทนากลุ่ม และแบบประเมินแนวปฏิบัติ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้กำหนดและจัดลำดับประเด็นปัญหาของหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองของโรงเรียนจำนวน 5 ประเด็น ได้แก่ (1) การจัดการเรียนรู้และการประเมินผลในชั้นเรียน (2) การวางแผนและการจัดทำหลักสูตร (3) การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรต่าง ๆ (4) การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะของผู้เรียน และ (5) การพัฒนาครูผู้สอน และ 2) แนวปฏิบัติสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองในโรงเรียนใน 5 ประเด็น สำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักแต่ละกลุ่ม ประกอบด้วย แนวปฏิบัติสำหรับผู้บริหารและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ แนวปฏิบัติสำหรับครูผู้สอน และแนวปฏิบัติสำหรับนักเรียน

คำสำคัญ : การประเมินเชิงพัฒนา, กรณีศึกษา, แนวปฏิบัติ, ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก, ภาษาต่างประเทศ

Title	DEVELOPING A PRACTICAL GUIDELINE FOR KEY STAKEHOLDERS TO IMPROVE THE SECOND FOREIGN LANGUAGE CURRICULUM APPLYING DEVELOPMENTAL EVALUATION AND MULTIPLE CASE STUDIES
Author	ONWEERA SARIPHAT
Degree	MASTER OF EDUCATION
Academic Year	2024
Thesis Advisor	Professor Dr. Ong-art Naiyapatana
Co Advisor	Assistant Professor Dr. Taviga Tungprapa

The objectives of this research were: (1) to study foreign languages curriculum implementation in schools; and (2) to develop practical guidelines for key stakeholders to improve the curriculum in schools, applying developmental evaluation and case study. The target groups in this research were key stakeholders consisting of school administrators, heads of foreign languages department, teachers, students who study foreign languages and experts of foreign languages curriculum in three languages: Japanese, Spanish, and Khmer, in five case studies. The target groups were selected by purposive sampling. The research instruments were questionnaires, semi-structured interviews, focus group discussions and guidelines. Data were analyzed using percentages, means, standard deviations and content analysis. The research results were as follows: (1) The five key issues regarding the foreign languages curriculum, ranked by key stakeholders were: (1.1) learning instruction and assessment; (1.2) curriculum planning and implementation; (1.3) budget and resource allocation; (1.4) student activities and (1.5) teacher skill development. (2) Practical guidelines for key stakeholders to improve the foreign languages curriculum in the case studies consisted of five identified issues, with guidelines for school administrator and heads of foreign languages departments, teachers and students.

Keyword : Developmental Evaluation, Case Study, Practical Guideline, Key Stakeholder, Foreign language

กิตติกรรมประกาศ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสะดวกตา กรุณา และความเอาใจใส่อย่างดียิ่งจาก ศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์หลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวิกา ตั้งประภา อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ร่วม ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาเพื่อให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางที่ช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการทำปริญญานิพนธ์ตลอดระยะเวลาการศึกษา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ ประธานกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตา ศุภย์เมธากการ กรรมการสอบปริญญานิพนธ์ที่ให้ความกรุณาเป็นคณะกรรมการสอบในครั้งนี้และเสียสละเวลาในการอ่านให้คำแนะนำเพื่อแก้ไขปรับปรุงปริญญานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษาทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้อบรม สั่งสอน ตลอดจนคอยชี้แนะแนวทางและแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย อีกทั้งให้ความเมตตาต่อผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ในการให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือวิจัย และได้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนจากโรงเรียนที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือแก่ผู้วิจัยในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดีด้วยมิตรภาพและความช่วยเหลือของกัลยาณมิตรในสาขาการวัด ประเมิน และวิจัยการศึกษา

ขอขอบคุณทุกท่านที่คอยช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาด้านการเรียนในทุก ๆ เรื่อง คอยเป็นกำลังใจให้กันและกันและสนับสนุนตัวผู้วิจัยในหลาย ๆ ด้านตลอดระยะเวลาการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณครอบครัวซึ่งอยู่เบื้องหลังในความสำเร็จครั้งนี้และเป็นแรงบันดาลใจอันยิ่งใหญ่ของผู้วิจัย ที่ได้อบรมสั่งสอน ให้ความรัก ให้การสนับสนุน และคอยให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยในการศึกษาค้นคว้าจนปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จไปได้ด้วยดี

อรวิรา สาริพัฒน์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญรูปภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของงานวิจัย.....	6
ความสำคัญของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	7
ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
กรอบแนวคิดของการวิจัย	13
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	15
1. รายวิชาเพิ่มเติมและรายวิชาเพิ่มเติมภาษาต่างประเทศที่สอง	16
1.1 รายวิชาเพิ่มเติม	16
1.2 รายวิชาเพิ่มเติมภาษาต่างประเทศที่สอง.....	17
2. การเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่สอง: อดีตและปัจจุบัน.....	20
2.1 การเรียนการสอนภาษาตะวันตก	20
2.2 การเรียนการสอนภาษาเอเชียตะวันออก	22

2.3 การเรียนการสอนภาษาอาเซียน	24
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรและการเรียนการสอน	26
3.1 ความหมายของหลักสูตรและการประเมินหลักสูตร	26
3.2 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการและรูปแบบการประเมินหลักสูตร	29
3.3 ความหมายของการเรียนการสอนและการประเมินการเรียนการสอน.....	35
3.4 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและกระบวนการประเมินการเรียนการสอน.....	40
3.5 แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ.....	42
3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่สอง	47
4. แนวคิดเกี่ยวกับแนวปฏิบัติ	50
4.1 ความหมายและความสำคัญของแนวปฏิบัติ.....	50
4.2 องค์ประกอบของแนวปฏิบัติ.....	51
4.3 ขั้นตอนการพัฒนาแนวปฏิบัติ	52
5. แนวคิดเกี่ยวกับพหุกรณีศึกษา	53
6. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินเชิงพัฒนา	55
6.1 ความหมายของการประเมินเชิงพัฒนา	55
6.2 หลักการของการประเมินเชิงพัฒนา	61
6.3 วิธีการในการประเมินเชิงพัฒนา	66
6.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	70
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	77
การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย	81
การสร้างเครื่องมือในการวิจัย.....	86
การเก็บรวบรวมข้อมูล	93
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	95

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	96
กรอบแนวทางการดำเนินการวิจัย	96
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	108
ตอนที่ 1 ผลการศึกษากรณศึกษาภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งที่ 1 (กรณีหลักสูตร JA01 SP01 และ KM01)	108
ตอนที่ 2 ผลการศึกษากรณศึกษาภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งที่ 2 (กรณีหลักสูตร JA02 และ SP02)	157
ตอนที่ 3 ผลการศึกษากรณศึกษาข้ามโรงเรียน (กรณีหลักสูตร JA01 เปรียบเทียบกับ JA02 และกรณีหลักสูตร SP01 เปรียบเทียบกับ SP02)	179
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	190
สรุปผลการวิจัย	190
อภิปรายผลการวิจัย	195
ข้อเสนอแนะ	197
บรรณานุกรม	199
ประวัติผู้เขียน	229

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 องค์ประกอบของหลักสูตร	27
ตาราง 2 ความแตกต่างของการประเมินเชิงพัฒนาและการประเมินแบบดั้งเดิม	57
ตาราง 3 ประเภทของการประเมินเชิงพัฒนา	63
ตาราง 4 ความแตกต่างของผู้ประเมินทั่วไปกับผู้ประเมินเชิงพัฒนา	67
ตาราง 5 กรอบแนวทางการดำเนินการวิจัย	97
ตาราง 6 ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักต่อกรณีหลักสูตร JA01	114
ตาราง 7 การวิเคราะห์ประเด็นที่ต้องการปรับปรุง เป้าหมายและตัวชี้วัดของหลักสูตร JA01	116
ตาราง 8 ผลการตรวจสอบคุณภาพของแนวปฏิบัติกรณีหลักสูตร JA01.....	123
ตาราง 9 การนำแนวปฏิบัติไปทดลองใช้ในกรณีหลักสูตร JA01	124
ตาราง 10 ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักต่อกรณีหลักสูตร SP01	129
ตาราง 11 การวิเคราะห์ประเด็นที่ต้องการปรับปรุง เป้าหมายและตัวชี้วัดของหลักสูตร SP01 ..	131
ตาราง 12 ผลการตรวจสอบคุณภาพของแนวปฏิบัติกรณีหลักสูตร SP01	139
ตาราง 13 การนำแนวปฏิบัติไปทดลองใช้ในกรณีหลักสูตร SP01	140
ตาราง 14 ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักต่อกรณีหลักสูตร	143
ตาราง 15 การวิเคราะห์ประเด็นที่ต้องการปรับปรุง เป้าหมายและตัวชี้วัดของหลักสูตร KM01 .	146
ตาราง 16 ผลการตรวจสอบคุณภาพของแนวปฏิบัติกรณีหลักสูตร KM01	151
ตาราง 17 การนำแนวปฏิบัติไปทดลองใช้ในกรณีหลักสูตร KM01	152
ตาราง 18 การเปรียบเทียบข้อมูลภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งที่ 1	153
ตาราง 19 ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักต่อหลักสูตร JA02	158
ตาราง 20 การวิเคราะห์ประเด็นที่ต้องการปรับปรุง เป้าหมายและตัวชี้วัดของหลักสูตร JA02 ..	160
ตาราง 21 ผลการตรวจสอบคุณภาพของแนวปฏิบัติกรณีหลักสูตร JA02	164

ตาราง 22 การนำแนวปฏิบัติไปทดลองใช้ในกรณีหลักสูตร JA02	165
ตาราง 23 ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักสูตร SP02	167
ตาราง 24 การวิเคราะห์ประเด็นที่ต้องการปรับปรุง เป้าหมายและตัวชี้วัดของหลักสูตร SP02 ..	170
ตาราง 25 ผลการตรวจสอบคุณภาพของแนวปฏิบัติกรณีหลักสูตร SP02	175
ตาราง 26 การนำแนวปฏิบัติไปทดลองใช้ในกรณีหลักสูตร SP02	176
ตาราง 27 การเปรียบเทียบข้อมูลภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งที่ 2	177
ตาราง 28 การเปรียบเทียบข้ามโรงเรียน กรณีหลักสูตรภาษาญี่ปุ่น (กรณีหลักสูตร JA01 JA02)	180
ตาราง 29 การเปรียบเทียบข้ามโรงเรียน กรณีหลักสูตรภาษาสเปน (กรณีหลักสูตร SP01 SP02)	182
ตาราง 30 การเปรียบเทียบข้อมูลกรณีหลักสูตร 5 กรณีศึกษา.....	184

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย	14
ภาพประกอบ 2 แผนการดำเนินการวิจัย	80

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สถานการณ์โลกในปัจจุบันเป็นสถานการณ์ที่มีความผันผวน (Volatility) ความไม่แน่นอน (Uncertainty) ความสลับซับซ้อน (Complexity) และความคลุมเครือ (Ambiguity) ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านสังคม เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมและเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและการดำรงชีวิตของประชากรโลกเป็นอย่างมาก ดังนั้นประชากรโลกในยุคปัจจุบันจึงจำเป็นต้องรู้เท่าทัน ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว รวมทั้งสามารถแข่งขันกับผู้อื่นในระดับชาติและนานาชาติได้ ด้วยสาเหตุที่กล่าว ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษา โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะสำคัญจำเป็นในโลกศตวรรษที่ 21 เพื่อให้มีสมรรถนะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตประจำวัน การศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ ตลอดจนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง เช่นเดียวกับทุกประเทศทั่วโลกซึ่งล้วนกำหนดทิศทางการผลิตและพัฒนาประชากรในประเทศให้มีสมรรถนะในระดับสูงขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, น. 8-18) โดยทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy) ถือเป็นหนึ่งในทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 โดยเครื่องมือสำคัญเครื่องมือหนึ่งในการใช้ทักษะด้านนี้ให้บรรลุเป้าหมาย คือ ภาษา

ทั้งนี้ การสื่อสารด้วยภาษาไทยซึ่งภาษาที่หนึ่งนั้นไม่เพียงพอต่อความต้องการกำลังคนในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งการดำรงชีวิตในโลกไร้พรมแดนซึ่งทำให้ประชากรโลกสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว ประเทศไทยจึงได้พยายามส่งเสริมการจัดการศึกษาภาษาต่างประเทศเพื่อผลิตให้ประชากรสามารถใช้ภาษาต่างประเทศดังกล่าว เป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตได้ โดยได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาภาษาต่างประเทศ ทั้งในส่วนของพัฒนาผู้เรียน บุคลากรทางการศึกษา และการสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 เป็นต้นมา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2534, 2539, 2544, 2549, 2554, 2559) โดยภาษาต่างประเทศซึ่งประเทศไทยได้ให้ความสำคัญ และกำหนดให้จัดการศึกษาให้กับผู้เรียนทุกคน คือ ภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาสากล ที่ประชากรโลกส่วนใหญ่สามารถสื่อสารได้ และเป็นภาษาราชการของหลายประเทศ รวมทั้งเป็นหนึ่งในภาษาราชการของสหประชาชาติ โดยบรรจุเป็นรายวิชาพื้นฐาน อย่างไรก็ตามด้วยโลกในปัจจุบันต้องการกำลังคนที่มีศักยภาพและสมรรถนะสูง ประกอบกับการเป็นโลกไร้พรมแดน ทำให้กระทรวงศึกษาธิการตระหนักถึงความสำคัญและเห็นความจำเป็นใน

การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศภาษาอื่น ๆ นอกเหนือจากภาษาอังกฤษ เพื่อพัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพของประชากรไทย ตลอดจนใช้ในการติดต่อสื่อสารเป็นสะพานในการข้ามไปสู่ความร่วมมือ และสร้างความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา และการท่องเที่ยว จึงได้มีนโยบายส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ภาษาต่างประเทศที่สองอย่างหลากหลาย เพื่อรองรับความต้องการและก้าวสู่มาตรฐานในระดับสากล โดยได้ส่งเสริมให้โรงเรียนในสังกัดเปิดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศเพิ่มมากขึ้นเพื่อ เป็นทางเลือกสำหรับผู้เรียนในการเรียนรู้ภาษาต่าง ๆ และเป็นการเตรียมคนให้พร้อมเข้าสู่ ประชาคมโลก สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561 - 2580 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ซึ่งมีเป้าหมายในการพัฒนาคนไทยให้มีทักษะในการสื่อสาร ทั้งภาษาอังกฤษ และภาษาที่สาม และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560; สำนักงาน เลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561, น. 8)

การจัดการศึกษาภาษาต่างประเทศที่สองในประเทศไทยนั้นมีมาอย่างยาวนาน โดยเป็นการจัด การศึกษาตามวัตถุประสงค์ของผู้สอน ความต้องการของผู้เรียน รวมทั้งบริบทของสังคมไทยในช่วงเวลา นั้น โดยแต่ละภาษามีปัจจัยที่ทำให้มีการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกันออกไป ยกตัวอย่างเช่น ปัจจัย ด้านศาสนา ด้านการเมือง ด้านวัฒนธรรม ด้านพื้นที่อาณาเขตติดต่อ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การจัดการ ศึกษาภาษาต่างประเทศที่สองอย่างเป็นระบบในโรงเรียนนั้นได้เริ่มต้นในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยปรากฏให้ เห็นอย่างเด่นชัดในโครงการศึกษา ร.ศ.117 (พ.ศ. 2441) ซึ่งได้มีการบรรจุให้รายวิชาภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมันและภาษามลายูเป็นหนึ่งในภาษาต่างประเทศที่สองที่มีการเปิดสอนในโรงเรียนในโครงการ ดังกล่าว(เมธาวี ยุทธพงษ์ธาดา, 2550, น. 1-13) ในปัจจุบัน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้ ภาษาต่างประเทศที่สองเป็นรายวิชาเพิ่มเติมซึ่งโรงเรียนแต่ละแห่งสามารถเปิดสอนเพิ่มเติมได้ ตามบริบทของโรงเรียน ความต้องการและความถนัดของผู้เรียน หรือความต้องการของท้องถิ่น ซึ่ง สถานศึกษาแต่ละแห่งจะมีรูปแบบการเรียนการสอนแตกต่างกันออกไป โดยมีหน่วยงานในสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทำหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาภาษาต่างประเทศที่สอง ของโรงเรียนในสังกัด ทั้งนี้ภาษาต่างประเทศที่สองที่สถานศึกษา มักเปิดสอนเป็นรายวิชาเพิ่มเติมใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถแบ่งได้ 3 กลุ่มสำคัญ ประกอบด้วย กลุ่มภาษาตะวันตก เช่น ภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน สเปน และรัสเซีย กลุ่มภาษาเอเชียตะวันออก เช่น ภาษาญี่ปุ่น เกาหลี และกลุ่มภาษาอาเซียน เช่น ภาษาเมียนมา เวียดนาม เขมร และมลายู) (สำนัก วิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2562, น. 1-19)

ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการศึกษาภาษาต่างประเทศที่สองในโรงเรียนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งผู้เรียนมีคุณภาพตามที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทางสถานศึกษาหรือครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องจัดทำหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองขึ้นเพื่อเป็นแนวทางหลักในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ข้างต้น โดยหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองที่จัดทำขึ้นดังกล่าว ต้องมีความเชื่อมโยงกับทั้งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นหลักสูตรแกนกลางระดับชาติ จุดเน้นคุณภาพผู้เรียน สาระการเรียนรู้ ท้องถิ่นของเขตพื้นที่การศึกษา และหลักสูตรของโรงเรียน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553, น. 51) ทั้งนี้หลังจากการพัฒนาหลักสูตรแล้ว โรงเรียนควรทำการประเมินหลักสูตรดังกล่าว โดยแต่ละโรงเรียนอาจกำหนดขอบเขตของการประเมินที่แตกต่างกันออกไป โดยอาจประเมินเอกสารหลักสูตรเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตร การประเมินการใช้หลักสูตรเพื่อทราบถึงผลการบริหารจัดการหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ในสถานการณ์จริง การประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร โดยตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ และคุณภาพของผู้เรียน หรือการประเมินหลักสูตรทั้งระบบ ประกอบด้วย การประเมินเอกสารหลักสูตร การประเมินการใช้หลักสูตร การประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร โดยการประเมินหลักสูตรเหล่านี้เพื่อตัดสินคุณค่าของหลักสูตร รวมทั้งเพื่อช่วยให้ผู้บริหารโรงเรียนนำไปพิจารณาสู่การปรับปรุงแก้ไขสิ่งบกพร่องที่พบ ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้นต่อไป (สิทธิพล อาจอินทร์, 2563, น. 51-60)

ถึงแม้ว่าการประเมินหลักสูตรจะมีความสำคัญต่อการนำมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร แต่พบว่าม้งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตรไม่มากนัก จึงทำให้ขาดข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพของหลักสูตรและการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่สอง รวมถึงไม่สามารถวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น จึงทำให้ขาดข้อมูลสารสนเทศดังกล่าวมาใช้วางแผน ปรับปรุง และเสนอเป็นแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรและการดำเนินการส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่สองของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลที่ได้จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งพบว่า ม้งานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรและการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่สองค่อนข้างน้อย โดยงานวิจัยส่วนใหญ่ที่มีความเกี่ยวข้องกับภาษาต่างประเทศที่สองเป็นการพัฒนารูปแบบการจัด การเรียนการสอนภาษาดังกล่าว อีกทั้งการประเมินส่วนใหญ่จะประเมินโครงการหรือกิจกรรมเพียงอย่างเดียว ซึ่งจะทำให้ได้สารสนเทศเพียงโครงการหรือกิจกรรมเดียว โดยงานประเมินส่วนใหญ่ ผู้วิจัยมักเป็นผู้กำหนดประเด็นและคำถามในการประเมินตามประเด็นซึ่งผู้วิจัยสนใจ โดยไม่ได้ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักกับหลักสูตรโดยตรงมีส่วนร่วมตลอดการประเมิน ส่งผลให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักอาจนำผลการประเมินซึ่งได้จากการศึกษาไปใช้ประโยชน์กับโรงเรียนซึ่งได้รับการประเมินได้น้อย

การวิเคราะห์หลักสูตรก่อนการประเมินหลักสูตร ถือเป็นกระบวนการสำคัญซึ่งช่วยผู้วิจัยทำความเข้าใจหลักสูตรที่ต้องการประเมินซึ่งผู้วิจัยควรดำเนินการก่อนประเมินหลักสูตร โดยวิเคราะห์หลักสูตร ครอบคลุมทั้งจุดมุ่งหมายของหลักสูตร วัตถุประสงค์รายวิชา จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดประเมินผลซึ่งสารสนเทศดังกล่าวช่วยในการวางแผนออกแบบการประเมินให้ครอบคลุมและชัดเจนมากยิ่งขึ้น (พิชิต ฤทธิ์จัญญ, 2558, น. 13; มารุต พัฒนาผล, 2555, น. 109-114) การขาดการวิเคราะห์หลักสูตรในงานประเมินหลักสูตรจึงส่งผลให้ขาดสารสนเทศดังกล่าวในการวางแผนการประเมินดังกล่าวไป ทั้งนี้การวิเคราะห์หลักสูตรนั้นควรมีการกำหนดประเด็น การประเมินและคำถามการประเมินที่ครอบคลุมเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศ ทั้งเชิงลึกและเชิงกว้างเพื่อนำไปสู่การวางแผนการประเมินต่อไป

การประเมินเชิงพัฒนา (Developmental Evaluation) เป็นรูปแบบการประเมินซึ่งได้มีการใช้อย่างแพร่หลายในปัจจุบัน เป็นรูปแบบการประเมินซึ่งช่วยลดปัญหาในการประเมินซึ่งผู้วิจัยส่วนใหญ่ไม่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักมีส่วนร่วมตลอดการประเมิน โดยรูปแบบการประเมินดังกล่าวเป็นการประเมินซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ ยิ่งไปกว่านั้นยังมุ่งเน้นให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักร่วมกันกำหนดเป้าหมายและวางแผนแนวปฏิบัติเพื่อนำมาพัฒนาสิ่งที่มุ่งประเมิน ประกอบกับรูปแบบการประเมินดังกล่าวให้ความสำคัญกับการทำงานในบริบทที่มีความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์ของโลกในยุคปัจจุบัน การประเมินดังกล่าวมุ่งเน้นส่วนที่ควรปรับปรุง และพัฒนานวัตกรรมอย่างต่อเนื่องผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก และผู้ประเมิน โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักสามารถใช้วิธีการประเมินที่มีความยืดหยุ่นได้ ตามความเหมาะสมเพื่อให้ได้ทราบผลการประเมินในประเด็นที่ต้องการทราบ การประเมินเชิงพัฒนา มีหลักการสำคัญ 8 ประการ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนา 2) การประเมินอย่างเข้มงวด 3) เน้นการนำไปใช้ประโยชน์ 4) สร้างนวัตกรรม 5) มุมมองที่ซับซ้อน 6) คิดเชิงระบบ 7) ร่วมกันสร้าง และ 8) การให้ข้อมูลป้อนกลับทันที (Patton และคณะ, 2016, pp. 289-310) อย่างไรก็ตาม การประเมินเชิงพัฒนาไม่มีวิธีการที่ชัดเจน และไม่สามารถกำหนดกรอบการประเมินที่ชัดเจนได้ ประกอบกับการประเมินลักษณะนี้ต้องใช้ในองค์กรที่มีความยืดหยุ่นและมีความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตลอดเวลา จึงทำให้รูปแบบการประเมินดังกล่าวยากต่อการนำมาใช้ในการประเมินในโรงเรียนโดยทั่วไป หากแต่การประเมินดังกล่าวมีความเหมาะสมอย่างมากสำหรับโรงเรียนซึ่งมีความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและมีความต้องการพัฒนาหลักสูตรในหน่วยงานของตนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การนำพหุกรณีศึกษามาประยุกต์ใช้ในการวิจัยโดยมีการประเมินเชิงพัฒนาเป็นตัวขับเคลื่อนนั้น ทำให้ได้ศึกษากรณีหลักสูตร

ซึ่งมีความแตกต่างหลากหลาย และเป็นอิสระต่อกัน ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่มีความหลากหลายและ สมบูรณ์มากกว่า และสามารถศึกษาเปรียบเทียบ ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตร ตลอดจน กระบวนการพัฒนาและใช้แนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงกรณีหลักสูตรแต่ละกรณี เพื่อนำมาสู่ข้อสรุป ความเหมือนและต่างของข้อมูลซึ่งทำให้สามารถนำไปสรุปผลได้ (บุษกร เชี่ยวจินดา กานต์, 2561, น. 105-106; อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล, 2562, น. 314) เพื่อทำความเข้าใจและนำไปสู่การให้ ข้อเสนอแนะต่อไป ดังนั้นการนำรูปแบบการประเมินเชิงพัฒนามาประยุกต์ใช้ร่วมกับพหุกรณีศึกษา ในการประเมินผลหลักสูตรจึงเป็นเรื่องที่มีความท้าทายซึ่งนอกเหนือจากทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก ทราบคุณภาพของหลักสูตรในประเด็นที่ต้องการทราบแล้วยังทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งต่อ หลักสูตร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักกับหลักสูตรดังกล่าวซึ่งจะนำแนวปฏิบัติซึ่งพัฒนาขึ้นจากการ ประยุกต์ใช้การประเมินเชิงพัฒนาและพหุกรณีศึกษาไปปฏิบัติเพื่อนำพาให้หลักสูตรของโรงเรียน ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายซึ่งได้กำหนดไว้

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจในการเสนอแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ภาษาต่างประเทศที่สองในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่สอง ได้แก่ กลุ่มภาษาตะวันตก กลุ่มภาษาเอเชีย ตะวันออก และกลุ่มภาษาอาเซียน โดยประยุกต์ใช้การประเมินเชิงพัฒนาและพหุกรณีศึกษา โดยการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งระยะของการดำเนินการวิจัยดังกล่าวออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาการใช้หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระยะที่ 2 การพัฒนาแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุง หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักกับหลักสูตรจะร่วมกันดำเนินการวิจัย ตั้งแต่เริ่มต้นของการศึกษาการใช้หลักสูตรผ่านการวิเคราะห์หลักสูตร การประเมินหลักสูตร และ การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการพัฒนาแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรซึ่งผู้มีส่วน เกี่ยวข้องหลักสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรของโรงเรียนของตนเองได้ในอนาคต และ ทดลองใช้แนวปฏิบัติดังกล่าว ทั้งนี้ผู้วิจัยจะให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักตลอดการ ดำเนินการวิจัยอย่างทันท่วงที โดยผู้วิจัยนำการประเมินเชิงพัฒนาและพหุกรณีศึกษา มา ประยุกต์ใช้ในงานวิจัยชิ้นนี้ เนื่องจากเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักกับหลักสูตร ซึ่งเป็น ผู้ที่มีอำนาจในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองโดยตรงเข้ามามีส่วนร่วมใน การดำเนินการประเมินเพื่อให้สามารถร่วมกันการดำเนินการวิจัย และพัฒนาแนวปฏิบัติเพื่อ ปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองได้ตรงกับความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักซึ่งเป็น

ผู้ใช้ผลการประเมิน และทำให้ผลการประเมินหลักสูตรและแนวปฏิบัติเป็นสารสนเทศที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก รวมถึงผู้ที่ต้องการศึกษาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้วิธีการดังกล่าวยังเป็นการกระตุ้นให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเกิดความรู้สึกที่ต้องการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ต่อไป โดยผู้วิจัยมุ่งหวังให้การวิจัยครั้งนี้ได้ทราบคุณภาพของหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองที่สามารถนำเสนอสารสนเทศให้แก่ผู้บริหารทั้งในระดับสถานศึกษาในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักสามารถนำแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองมาปฏิบัติและเป็นแนวทางส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่สองให้นักเรียนเพื่อให้นักเรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด ตลอดจนสามารถนำผลการวิจัยและแนวปฏิบัติที่ได้ไปวางแผนในการพัฒนาหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองในปีการศึกษาอื่นเพื่อพัฒนาและยกระดับคุณภาพหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่สองในโรงเรียนได้ต่อไป

ความมุ่งหมายของงานวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายหลัก 2 ประการ คือ

1. เพื่อศึกษาการใช้หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินเชิงพัฒนา และพหุกรณีศึกษา
2. เพื่อพัฒนาแนวปฏิบัติสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินเชิงพัฒนาและพหุกรณีศึกษา

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้ผลของการศึกษาการใช้หลักสูตร ผลการประเมินหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองในโรงเรียน ซึ่งทำให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ดังต่อไปนี้

ประโยชน์เชิงนโยบาย

1. ทำให้สามารถนำสารสนเทศที่ได้จากการประเมินโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักมาช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองของโรงเรียนได้อย่างทันทั่วทั้งที่ตามความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนที่มีความซับซ้อนและเป็นพลวัต
2. ทำให้สามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปวางแผนนโยบายในปีการศึกษาอื่น เพื่อพัฒนาและยกระดับคุณภาพของหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองในโรงเรียนต่อไป

ประโยชน์เชิงปฏิบัติ

1. ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักสามารถนำแนวปฏิบัติซึ่งร่วมกันพัฒนาขึ้นไปใช้ปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองในระดับโรงเรียนให้ตรงกับความต้องการและมีคุณภาพยิ่งขึ้น
2. ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักรู้จักกระบวนการประเมินเชิงพัฒนา และสามารถนำกระบวนการดังกล่าวไปปรับใช้ในการดำเนินการวิจัยโครงการอื่นได้

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวปฏิบัติสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง โดยประยุกต์ใช้การประเมินเชิงพัฒนาและพหุกรณีศึกษา ดำเนินงานใน 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาการใช้หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระยะที่ 2 การพัฒนาแนวปฏิบัติสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาการใช้หลักสูตรและการพัฒนาแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักในโรงเรียนซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่สองอย่างน้อย 2 กลุ่มภาษา ได้แก่ กลุ่มภาษาเอเชียตะวันออก กลุ่มภาษาตะวันตก หรือกลุ่มภาษาอาเซียน ซึ่งมีการเรียนการสอนในรูปแบบแผนการเรียน หรือวิชาเลือก และมีการเรียนการสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี ในระหว่างปีการศึกษา 2566 – 2567 โดยเป็นโรงเรียนที่มีความต้องการปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองในโรงเรียน มีความสนใจ และมีความพร้อมเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยในทุกขั้นตอน โดยผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักโดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ได้แก่

- 1.1 ผู้บริหารโรงเรียน
- 1.2 หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ
- 1.3 ครูผู้สอนภาษาต่างประเทศที่สอง
- 1.4 นักเรียนซึ่งเรียนภาษาต่างประเทศที่สอง

2. ผู้เชี่ยวชาญภายนอก ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง และผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินหลักสูตร

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง แผนพัฒนาโรงเรียน แผนปฏิบัตินโยบายประจำปี และรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ทำการศึกษาในงานวิจัยแต่ละระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 การศึกษาการใช้หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองในโรงเรียน สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การดำเนินการวิจัยในระยะที่ 1 จะดำเนินการควบคู่กันไปทั้งการศึกษาเอกสาร การวิเคราะห์หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง การประเมินหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก เพื่อนำมากำหนดประเด็นที่ต้องการปรับปรุง และเป้าหมายของหลักสูตรกรณีศึกษาแต่ละกรณีเพื่อร่วมกันสร้างเป็นแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองในระยะที่ 2 ต่อไป

1.1 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองของกรณีศึกษา แผนพัฒนาโรงเรียน แผนปฏิบัตินโยบายประจำปี และรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา เพื่อศึกษาการใช้หลักสูตรกรณีศึกษาในอดีต การใช้หลักสูตรในปัจจุบัน และแผนการใช้หลักสูตรในอนาคต

1.2 การวิเคราะห์หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง

1.2.1 การวิเคราะห์วิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง

1.2.2 การวิเคราะห์โครงสร้างของหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง

1.2.3 การวิเคราะห์ความสอดคล้องของเนื้อหารายวิชาของหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง กับมาตรฐานการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ของรายวิชาภาษาต่างประเทศที่สอง ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

1.2.4 การวิเคราะห์ความสอดคล้องของกิจกรรมการเรียนการสอนของหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง กับมาตรฐานการเรียนรู้และผลการเรียนรู้รายวิชาภาษาต่างประเทศที่สอง ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

1.2.5 การวิเคราะห์ความสอดคล้องของการประเมินผลการเรียนรู้ กับผลลัพธ์ที่เกิดจากการเรียนรู้ และคุณภาพของผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

1.3 การประเมินหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง โดยประเด็นการประเมินจะเป็นประเด็นซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักกับหลักสูตรต้องการให้มีการประเมินเพื่อนำสารสนเทศไปใช้ผ่านการสนทนากลุ่มของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักและการสัมภาษณ์ในประเด็นที่ต้องการข้อมูลเชิงลึกและการประเมินผ่านแบบสอบถาม ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นการประเมินเบื้องต้นครอบคลุมกระบวนการเชิงระบบ ทั้งด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต ตลอดจนบริบทที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ซึ่งสอดคล้องแนวคิดหลักการประเมินของ Patton และคณะ (2016, pp. 289-310) ซึ่งสนับสนุนกระบวนการเชิงระบบและการคิดเชิงระบบดังกล่าว ทั้งนี้ประเด็นการประเมินเชิงระบบที่กำหนดจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการใช้สารสนเทศของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักและบริบทของกรณีศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นการประเมินแรกเริ่ม ดังนี้

1.3.1 บริบทของหลักสูตร เช่น ความต้องการของผู้เรียน ความพร้อมของโรงเรียน

1.3.2 ปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร เช่น คุณสมบัติของผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ คุณสมบัติของครูผู้สอน คุณสมบัติของนักเรียนงบประมาณ สื่อการเรียนรู้ วัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยี อาคารสถานที่และแหล่งเรียนรู้ เป็นต้น

1.3.3 กระบวนการใช้หลักสูตร เช่น การบริหารจัดการหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน การวัดประเมินผลการเรียนรู้ การนิเทศติดตามการใช้หลักสูตร เป็นต้น

1.3.4 ผลการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น เกรดเฉลี่ย คุณภาพของผู้เรียนตามผลการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน การนำความรู้ไปใช้ เป็นต้น

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวปฏิบัติสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 การวิเคราะห์ประเด็นที่ต้องการปรับปรุงของกรณีหลักสูตร

2.2 การวิเคราะห์เป้าหมายและตัวชี้วัดที่ต้องการสำหรับกรณีหลักสูตร

2.3 การพัฒนาแนวปฏิบัติสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่สองในเชิงนโยบาย กลุ่มที่ 2 ครูผู้สอนภาษาต่างประเทศที่สอง และกลุ่มที่ 3 นักเรียนที่เรียนภาษาต่างประเทศที่สอง

2.4 การประเมินแนวปฏิบัติสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเพื่อปรับปรุงหลักสูตร
กรณีศึกษา โดยประยุกต์ใช้มาตรฐานการประเมิน 5 ด้าน ได้แก่ การใช้ประโยชน์ ความเป็นไปได้
ความเหมาะสม ความถูกต้อง และความรับผิดชอบต่อคุณภาพการประเมิน

2.5 การศึกษากระบวนการนำแนวปฏิบัติไปใช้ในโรงเรียน

2.6 การศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลของแต่ละกรณี เกี่ยวกับหลักสูตร ตลอดจน
กระบวนการพัฒนาและใช้แนวปฏิบัติสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเพื่อปรับปรุงหลักสูตร

2.6.1 การศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลของกรณีหลักสูตรแต่ละภาษาภายในโรงเรียน

2.6.2 การศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลของกรณีหลักสูตรซึ่งเป็นหลักสูตรภาษา
เดียวกันข้ามโรงเรียน

2.6.3 การศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลของกรณีหลักสูตร จำนวน 5 กรณี

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาดำเนินการ จำนวน 1 ปีการศึกษา ระหว่างปีการศึกษา 2566-2567 โดยเก็บข้อมูล
จากเป้าหมายจากโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีการเรียน
การสอนภาษาต่างประเทศที่สอง จำนวน 2 โรงเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวปฏิบัติเพื่อการปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง
โดยประยุกต์ใช้การประเมินเชิงพัฒนา และพหุกรณีศึกษา มีนิยามศัพท์เฉพาะ ดังนี้

1. หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง หมายถึง หลักสูตรภาษาต่างประเทศซึ่งโรงเรียนสังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำขึ้นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น
พื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนเป็น
รายวิชาเพิ่มเติมในโรงเรียน โดยสามารถแบ่งหลักสูตรได้เป็น 3 กลุ่มภาษาสำคัญ ได้แก่ กลุ่มภาษาเอเชีย
ตะวันออก กลุ่มภาษาตะวันตก และกลุ่มภาษาอาเซียน

2. การวิเคราะห์หลักสูตร หมายถึง การพิจารณาองค์ประกอบย่อยของหลักสูตร
ภาษาต่างประเทศที่สองซึ่งใช้ในโรงเรียนโดยผู้เชี่ยวชาญภายนอก เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องไป
ในทิศทางเดียวกัน ความถูกต้อง เหมาะสมและครบถ้วนขององค์ประกอบของหลักสูตร
ภาษาต่างประเทศที่สอง โดยแบ่งองค์ประกอบในการวิเคราะห์เป็น 5 องค์ประกอบ ได้แก่ วิสัยทัศน์
และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหารายวิชาของหลักสูตร กิจกรรม
การเรียนการสอนของหลักสูตร และการประเมินผลการเรียนรู้

3. การประเมินหลักสูตร หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักต้องการใช้ข้อมูล ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลลัพธ์ของผู้เรียน และบริบทที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร เพื่อตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรตามเกณฑ์ที่กำหนด และนำข้อมูลมาพัฒนาแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง โดยนำการประเมินเชิงพัฒนาและพหุกรณีศึกษามาประยุกต์ใช้ โดยประเด็นที่ศึกษามีดังนี้

3.1 บริบท หมายถึง ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองตลอดการนำไปใช้ เช่น ความต้องการของผู้เรียน ความพร้อมของสถานศึกษา

3.2 ปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร หมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร เช่น คุณสมบัติของผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ คุณสมบัติของครูผู้สอน คุณสมบัติของนักเรียน งบประมาณ สื่อการเรียนรู้ วัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยี อาคารสถานที่และแหล่งเรียนรู้

3.3 กระบวนการใช้หลักสูตร หมายถึง การดำเนินการใช้หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองโดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก เช่น การบริหารจัดการหลักสูตร การนิเทศติดตามการใช้หลักสูตร การวัดประเมินผลการเรียนรู้ การนิเทศติดตามการใช้หลักสูตร

3.4 ผลลัพธ์ของนักเรียน หมายถึง คุณลักษณะของนักเรียนที่มีการเปลี่ยนแปลงไปหลังจากได้รับการจัดการศึกษาโดยใช้หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง เช่น คุณภาพของนักเรียนตามผลการเรียนรู้ การนำความรู้ไปใช้

4. การประเมินเชิงพัฒนา หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลของการใช้หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองกรณีศึกษา โดยกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก และผู้วิจัยดำเนินการร่วมกันเพื่อศึกษาการใช้หลักสูตร และพัฒนาแนวปฏิบัติสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักตลอดกระบวนการวิจัย โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักและผู้วิจัยต้องคำนึงถึงหลักการประเมินเชิงพัฒนา 8 หลักการ ได้แก่

4.1 วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนา หมายถึง การดำเนินการวิจัยโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักและผู้วิจัยต้องการพัฒนาแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองสำหรับผู้เกี่ยวข้องหลักเพื่อพัฒนาคุณภาพของหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองของโรงเรียน

4.2 ประเมินอย่างเข้มงวด หมายถึง การดำเนินการวิจัยโดยออกแบบกรอบแนวทางการประเมิน การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการสรุปผลการวิจัยอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ และใช้วิธีการประเมินที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยมีการตรวจสอบจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักตลอดการดำเนินการ

4.3 เน้นการนำไปใช้ประโยชน์ หมายถึง การดำเนินการวิจัย โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก และผู้วิจัยสามารถนำผลการวิจัยและแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรซึ่งตรงกับความต้องการใช้ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักนำไปใช้ประโยชน์ได้

4.4 นวัตกรรมเฉพาะ หมายถึง แนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศ ที่สองที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักและผู้วิจัยร่วมกันสร้างขึ้นเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง

4.5 มุมมองที่ซับซ้อน หมายถึง การทำความเข้าใจ และตีความสิ่งที่เกิดขึ้นจาก กระบวนการพัฒนาและใช้แนวปฏิบัติซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักร่วมกันจัดทำอย่างลึกซึ้ง และสังเกตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา

4.6 การร่วมกันสร้าง หมายถึง การดำเนินการวิจัยซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักและผู้วิจัย ร่วมกันศึกษาและพัฒนาแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง

4.7 การคิดเชิงระบบ หมายถึง การใช้กระบวนการเชิงระบบตลอดการดำเนินการวิจัย ตั้งแต่การออกแบบการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการสรุปผลการวิจัย โดยเน้น การคิดแบบองค์รวมอย่างเป็นระบบ มองเห็นความเชื่อมโยงขององค์ประกอบต่าง ๆ และคิดอย่างมีเหตุผล

4.8 การให้ข้อมูลป้อนกลับทันที หมายถึง การแจ้งข้อมูลที่ได้จากการวิจัยซึ่งตรงกับความ ต้องการให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักอย่างต่อเนื่องตลอดการดำเนินการวิจัยเพื่อให้สามารถนำข้อมูลที่ได้รับ ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างทันที่ในช่วงเวลาที่ต้องการ

5. พหุกรณีศึกษา หมายถึง กระบวนการศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลกรณี หลักสูตร ภาษาต่างประเทศที่สอง จำนวน 5 กรณี เพื่อหาความเหมือนและความต่างของข้อมูล

6. แนวปฏิบัติ หมายถึง วิธีปฏิบัติสำหรับผู้เกี่ยวข้องหลัก ซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักร่วมกัน จัดทำขึ้นเพื่อใช้ปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

7. การพัฒนาแนวปฏิบัติ หมายถึง การจัดทำวิธีปฏิบัติสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเพื่อ ปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองในโรงเรียน

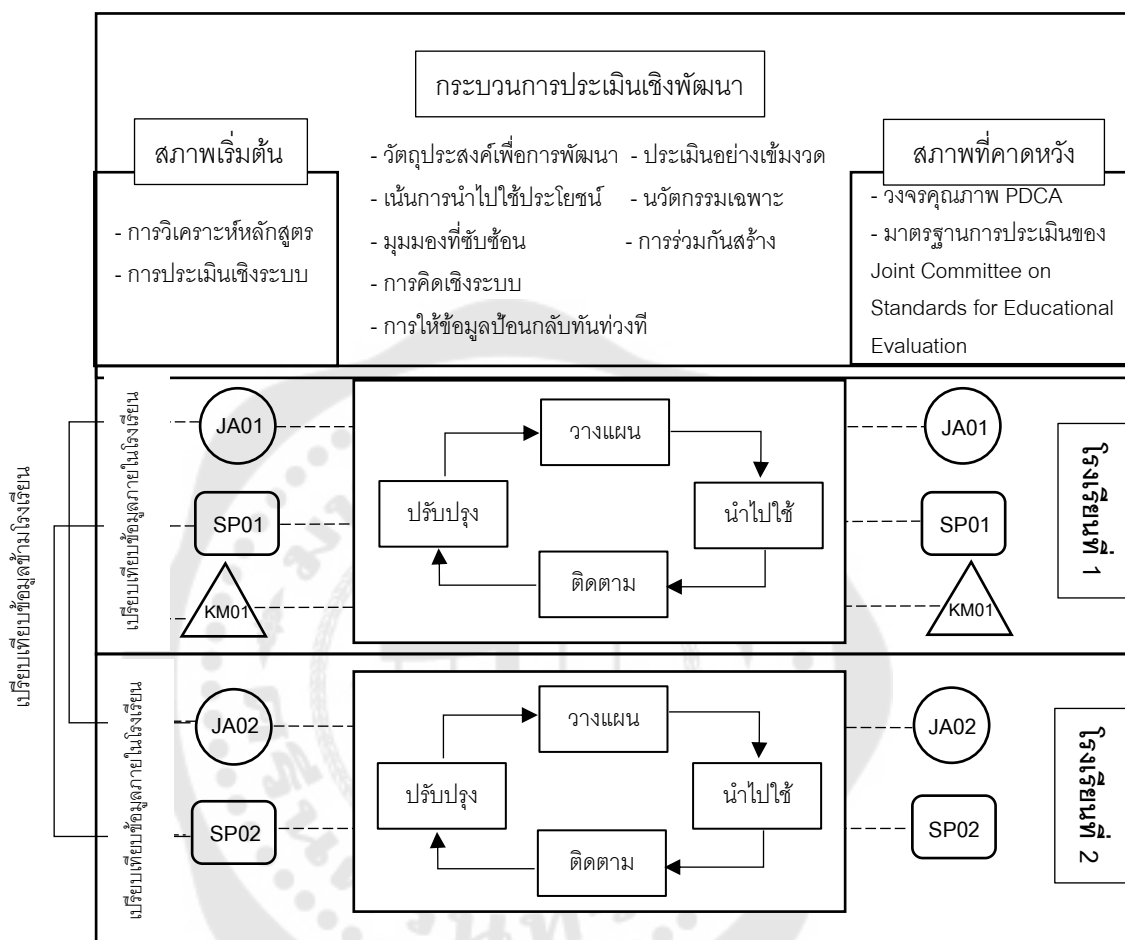
8. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ ครูผู้สอนภาษาต่างประเทศที่สอง และนักเรียนที่เรียนภาษาต่างประเทศที่สอง ซึ่งมี ประสบการณ์และบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองในโรงเรียน ในปีการศึกษา 2566-2567

9. กระบวนกร หมายถึง ผู้วิจัยซึ่งทำหน้าที่สร้างความเข้าใจ แจ้งข้อมูล และสนับสนุนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักในการศึกษาการใช้หลักสูตรและพัฒนานวัตกรรมตลอดการดำเนินการวิจัย

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหาในการวิจัย โดยมีการดำเนินงาน 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาการใช้หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการในการวิจัยในระยะดังกล่าวดำเนินการควบคู่กันไปทั้ง การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง โดยผู้เชี่ยวชาญภายนอกด้านหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง และด้านการประเมินหลักสูตร โดยมีประเด็นในการวิเคราะห์หลักสูตร 5 ประเด็น ได้แก่ วิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหารายวิชาของหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอนของหลักสูตร และการประเมินผลการเรียนรู้ (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2558, น. 13) การประเมินหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง โดยใช้แบบสอบถามของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก โดยใช้แบบสัมภาษณ์และประเด็นการสนทนากลุ่ม ทั้งนี้การวิจัยนี้ได้กำหนดผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักกับหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ครูผู้สอนภาษาต่างประเทศที่สอง และนักเรียนที่เรียนภาษาต่างประเทศที่สอง จากนั้นเข้าสู่ระยะที่ 2 โดยพัฒนาแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาการใช้หลักสูตร โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์และประเมินหลักสูตร มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อกำหนดประเด็นที่ต้องการปรับปรุงและเป้าหมาย จากนั้นร่วมกันวางแผนและจัดทำแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองในโรงเรียน ผ่านการสนทนากลุ่ม จากนั้นผู้เชี่ยวชาญภายนอกประเมินเกี่ยวกับแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง โดยประยุกต์ใช้มาตรฐานการประเมินของ Joint Committee on Standards for Educational Evaluation เพื่อปรับปรุง จากนั้นนำแนวปฏิบัติมาประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง ทั้งนี้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักและผู้วิจัยจะร่วมกันให้ข้อมูลย้อนกลับระหว่างกันเป็นระยะตลอดกระบวนการวิจัย เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักและผู้วิจัยทำความเข้าใจสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและสามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองได้อย่างต่อเนื่องและทันที่ ทั้งนี้หลังจากมีการนำแนวปฏิบัติไปใช้ระยะเวลาหนึ่ง ผู้วิจัยจะศึกษาการนำแนวปฏิบัติซึ่งได้จากการวิจัยไปใช้ จากนั้นศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตร ตลอดจนกระบวนการพัฒนาและการใช้แนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองโดยใช้การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา ทั้งนี้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักและผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้การประเมินเชิงพัฒนา ซึ่งมีหลักการสำคัญ 8 ประการ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนา 2) ประเมินอย่างเข้มงวด 3) เน้นการนำไปใช้ประโยชน์ 4) นวัตกรรม

เฉพาะ 5) มุมมองที่ซับซ้อน 6) การร่วมกันสร้าง 7) การคิดเชิงระบบ และ 8) การให้ข้อมูลป้อนกลับ
 ทันท่วงที (Patton และคณะ, 2016, p. 289) มาใช้ตลอดการวิจัย ดังที่แสดงในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

หมายเหตุ

หมายถึง

กรณีหลักสูตรภาษาญี่ปุ่น

หมายถึง

กรณีหลักสูตรภาษาสเปน

หมายถึง

กรณีหลักสูตรภาษาเขมร

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัย เรื่อง การพัฒนาแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง โดยประยุกต์ใช้การประเมินเชิงพัฒนาและพหุกรณีศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางและได้นำเสนอตามหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. รายวิชาเพิ่มเติมและรายวิชาเพิ่มเติมภาษาต่างประเทศที่สอง
 - 1.1 รายวิชาเพิ่มเติม
 - 1.2 รายวิชาเพิ่มเติมภาษาต่างประเทศที่สอง
2. การเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่สอง: อดีตและปัจจุบัน
 - 2.1 การเรียนการสอนภาษาตะวันตก
 - 2.2 การเรียนการสอนภาษาเอเชียตะวันออก
 - 2.3 การเรียนการสอนภาษาอาเซียน
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรและการเรียนการสอน
 - 3.1 ความหมายของหลักสูตรและการประเมินหลักสูตร
 - 3.2 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและกระบวนการประเมินหลักสูตร
 - 3.3 ความหมายของการเรียนการสอนและการประเมินการเรียนการสอน
 - 3.4 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและกระบวนการประเมินการเรียนการสอน
 - 3.5 แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ
 - 3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง
4. แนวคิดเกี่ยวกับแนวปฏิบัติ
 - 4.1 ความหมายและความสำคัญของแนวปฏิบัติ
 - 4.2 องค์ประกอบของแนวปฏิบัติ
 - 4.3 ขั้นตอนการพัฒนาแนวปฏิบัติ
5. แนวคิดเกี่ยวกับพหุกรณีศึกษา
6. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินเชิงพัฒนา
 - 6.1 ความหมายของการประเมินเชิงพัฒนา
 - 6.2 หลักการของการประเมินเชิงพัฒนา
 - 6.3 วิธีการในการประเมินเชิงพัฒนา
 - 6.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินเชิงพัฒนา

1. รายวิชาเพิ่มเติมและรายวิชาเพิ่มเติมภาษาต่างประเทศที่สอง

1.1 รายวิชาเพิ่มเติม

รายวิชาเพิ่มเติม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น. 23-24; สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2561, (เอกสารจากเว็บไซต์)) เป็นรายวิชาซึ่งสถานศึกษาแต่ละแห่งสามารถเปิดสอนเพิ่มเติมได้ตามความพร้อมและจุดเน้นของสถานศึกษาของตน นอกเหนือจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสามารถปรับให้เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษา ความต้องการและความถนัดของผู้เรียน หรือความต้องการของท้องถิ่น โดยรายวิชาเพิ่มเติมจะกำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียนแต่ละช่วงชั้นไว้ ดังนี้ ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6) กำหนดเวลาเรียนปีละไม่น้อยกว่า 40 ชั่วโมง ช่วงชั้นที่ 3 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) กำหนดเวลาเรียนปีละไม่น้อยกว่า 200 ชั่วโมง และช่วงชั้นที่ 4 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) กำหนดเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 1,600 ชั่วโมงตลอดช่วงชั้น

รายวิชาเพิ่มเติมที่เปิดสอนสถานศึกษานั้นส่วนใหญ่เป็นการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางอาชีพ โดยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจะมีเป้าหมายให้ผู้เรียนได้สำรวจความถนัด ความสนใจและความสามารถของตนเอง ซึ่งการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ฝึกทักษะ และเตรียมคุณลักษณะที่จำเป็นของอาชีพต่างๆ อย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเองและสามารถตัดสินใจ วางแผน เพื่อศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพใดต่อไปในอนาคต ส่วนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่การประกอบอาชีพ หรือศึกษาต่อในสาขาวิชาชีพที่ถนัด ซึ่งสถานศึกษาควรจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนเพื่อวางพื้นฐาน ความรู้และทักษะทางอาชีพเฉพาะทางมากขึ้น โดยอาจจัดเป็นแผนการเรียนที่มีจุดเน้นและเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัดและความต้องการของตนเอง รายวิชาเพิ่มเติมดังกล่าวนี้อาจเป็นรายวิชาเพิ่มเติมที่เรียนจบในรายวิชานั้น หรือเรียนต่อเนื่องเป็นชุดวิชาที่เน้นทักษะฝีมือหรือวิชาการ โดยสามารถแบ่งประเภทของรายวิชาเพิ่มเติม ได้ดังนี้

1. รายวิชาเพิ่มเติม เพื่อสำรวจความถนัด และความสนใจทางอาชีพ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การทำงาน และฝึกปฏิบัติการทำงานเพื่อหารายได้ระหว่างเรียน โดยรายวิชาเพิ่มเติมดังกล่าวมักเป็นรายวิชาอาชีพหลากหลายให้เลือกเรียนหรือกำหนด เป็นรายวิชาที่มีเนื้อหาและทักษะกระบวนการที่สามารถเรียนจบภายในรายวิชานั้น เช่น วิชาทำขนมไทย วิชาการประดิษฐ์ของชำร่วย เป็นต้น

2. รายวิชาเพิ่มเติม เพื่อฝึกทักษะฝีมือ มุ่งสู่อาชีพเฉพาะ และเตรียมคุณลักษณะ ด้านอาชีพ โดยมักให้เรียนต่อเนื่องเป็นชุดรายวิชา (Block Courses) เช่น ชุดรายวิชาของเครื่อง 1 และของเครื่อง 2 เป็นต้น

3. รายวิชาเพิ่มเติม เพื่อเป็นพื้นฐานทางวิชาการสู่อาชีพ การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และส่งเสริมการประกอบอาชีพ มักจัดให้เรียนต่อเนื่องเป็นชุดรายวิชา (Block Courses) เช่น ชุดรายวิชาคณิตศาสตร์เพิ่มเติม 1 คณิตศาสตร์เพิ่มเติม 2 และคณิตศาสตร์เพิ่มเติม 3 เป็นต้น

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่ารายวิชาภาษาต่างประเทศที่สองซึ่งเป็นรายวิชาที่ดำเนินการวิจัย จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเป็นรายวิชาที่นักเรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความต้องการและความถนัดของตนเอง เพื่อเป็นพื้นฐานทางวิชาการสู่อาชีพ การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และส่งเสริมการประกอบอาชีพ

1.2 รายวิชาเพิ่มเติมภาษาต่างประเทศที่สอง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ประเทศไทยมีแผนการส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศมาโดยตลอด ดังที่ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) เรื่อยมาจนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) โดยมีมาตรการต่าง ๆ ซึ่งใช้ในการส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ดังนี้ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 มีมาตรการเร่งรัดการผลิตและการฝึกอบรมครู ทั้งก่อนประจำการและระหว่างประจำการในทุก ระดับอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนทางด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และภาษาต่างประเทศ (อังกฤษ) ทั้งนี้ ในแผนพัฒนาฯ ฉบับดังกล่าวจะเน้นเพียงการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเท่านั้น ต่อมา แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) และฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) ได้เริ่มส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น โดยมีมาตรการเกี่ยวกับการปรับปรุงเนื้อหา สาระวิชา และกระบวนการเรียนรู้ในวิชาสำคัญที่เป็นนโยบายเร่งด่วน เช่น คณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์ภาษาและคอมพิวเตอร์ และปรับปรุงการจัดหลักสูตรให้มีความหลากหลาย ยืดหยุ่น สามารถปรับให้สอดคล้องกับ สภาพและความต้องการของท้องถิ่น โดยเพิ่มเนื้อหาสาระที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ เช่น ภาษาต่างประเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น ต่อมาแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) ได้มีความพยายามพัฒนา เด็กวัยเรียนให้มีความรู้ทางวิชาการและทางอารมณ์ที่เข้มแข็งสามารถศึกษาหาความรู้และต่อยอดองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยมีมาตรการเกี่ยวกับภาษาต่างประเทศที่สองใน 2 ประเด็น ต่อไปนี้ การส่งเสริมการใช้และการอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น การใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ควบคู่กับการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเป็น ภาษาต่างประเทศหลัก รวมทั้งการเรียนรู้ภาษาสากลอื่นที่เหมาะสม และภาษาประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดจน การเรียนรู้วัฒนธรรม และสร้างความเข้าใจในวิถีชีวิตของคนในกลุ่มประเทศอาเซียนเพื่อรองรับการเป็น

ประชาคมอาเซียน รวมทั้งการเตรียมความพร้อมและเพิ่มขีดความสามารถของคนไทยในการออกไปทำงานต่างประเทศ ยกกระดับทักษะด้านอาชีพและทักษะด้านภาษา ต่อมาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ของประเทศ โดยมีการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ โดยพัฒนาศักยภาพคนให้มีความรู้และความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า มีการพัฒนาเด็กวัยเรียนและวัยรุ่นให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีความคิดสร้างสรรค์มีทักษะการทำงาน และการใช้ชีวิตที่พร้อมเข้าสู่ตลาดงาน โดยปรับกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กมีการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงสอดคล้องกับพัฒนาการของสมองแต่ละช่วงวัย เน้นพัฒนาทักษะพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ด้านวิศวกรรมศาสตร์ ด้านคณิตศาสตร์ ด้านศิลปะ และด้านภาษาต่างประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2534, 2539, 2544, 2549, 2554, 2559)

นอกจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแล้วปัจจุบันได้มีความพยายามที่จะผลักดัน (ร่าง) แผนปฏิบัติการด้านนโยบายภาษาแห่งชาติ (พ.ศ.2564-2565) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าปัจจุบันมีการให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศมากขึ้น โดยนโยบายดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนไทยตระหนักถึงความสำคัญของภาษา เห็นคุณค่า และยอมรับความแตกต่างของภาษาและสังคมวัฒนธรรม สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุขและยั่งยืน โดยนโยบายภาษาแห่งชาติดังกล่าวนี้มีเป้าหมายเกี่ยวกับภาษาต่างประเทศประการหนึ่ง ได้แก่ คนไทยสามารถใช้ภาษาต่างประเทศและภาษาเพื่อนบ้านมีจำนวนมากขึ้นและมีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยมีความคาดหวังว่าจะสามารถขับเคลื่อนสังคมไทยไปสู่การยอมรับการเป็นสังคมพหุลักษณะและมุ่งเน้นการพัฒนาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและยั่งยืนทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ พัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของคนในชาติด้วยการเรียนรู้ภาษาที่หลากหลาย พัฒนาทักษะและความสามารถทางด้านภาษาเพื่อเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ และจะทำให้ประชาชนทุกคนมีความสามารถในการใช้ภาษานานาชาติและภาษาประเทศเพื่อนบ้าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564)

จากยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580 ระบุยุทธศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับภาษาต่างประเทศไว้ 2 ยุทธศาสตร์ อันได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมีเป้าหมายให้คนไทยมีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สามและอนุรักษภาษาท้องถิ่น เพื่อให้ตระหนักถึงบทบาทความรับผิดชอบ และการวางตำแหน่งของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และประชาคมโลก บนพื้นฐานของความเข้าใจลุ่มลึกในประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรมของไทยและพัฒนาการของประเทศเพื่อนบ้าน เพิ่มการรับรู้ของคนไทย ด้านพหุวัฒนธรรม การเห็นคุณค่าและมีความอดกลั้นต่อความแตกต่างทางความเชื่อ ความคิด วิถีชีวิต ผ่านความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อน

บ้าน และยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ซึ่งมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับภาษาต่างประเทศอยู่ 2 ประเด็น ได้แก่ การพัฒนาด้านคุณภาพแรงงานทั้งในด้านทักษะฝีมือแรงงานและความสามารถด้านเทคโนโลยี ภาษาและการจัดการ เพื่อส่งเสริมให้แรงงานพัฒนาตนเองไปเป็นผู้ประกอบการได้ และการพัฒนากำลังแรงงานในพื้นที่โดยการวางแผนกำลังคนที่สอดคล้องกับแผน โดยการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มจังหวัด และการพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทของเมืองทั้งในปัจจุบันและอนาคต (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561) สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 ซึ่งมียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับภาษาต่างประเทศ 3 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ โดยคนทุกช่วงวัยในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษได้รับการศึกษาและเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ โดยสามารถอ่านและเขียนภาษาไทย และภาษาท้องถิ่น รวมทั้งภาษาของประเทศเพื่อนบ้านได้ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคนการวิจัย และนวัตกรรมเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยยกระดับคุณภาพและส่งเสริมโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาในพื้นที่พิเศษ โดยส่งเสริมให้คนทุกช่วงวัยในพื้นที่พิเศษสามารถอ่านและเขียนภาษาไทย และภาษาท้องถิ่น รวมทั้งภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน และยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยมีจำนวนสถานศึกษา/สถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนภาษาของประเทศสมาชิกอาเซียน (+3) เพิ่มขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, น. 94-118)

อย่างไรก็ตามการกำหนดนโยบายภาษาต่างประเทศของไทยนั้นมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกับกระแสโลกาภิวัตน์และการแข่งขันในเวทีโลก โดยในปัจจุบันมีนโยบายมีการส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศทุกภาษาต่างจากอดีต ทั้งนี้เนื่องจากเห็นว่าปัจจุบันภาษาต่างประเทศมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการติดต่อสื่อสารกับชาวต่างชาติมากขึ้น จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่านอกจากภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาต่างประเทศที่ประเทศไทยให้ความสำคัญมากที่สุด และบรรจุเป็นรายวิชาพื้นฐานในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพียงภาษาเดียวมาโดยตลอด ปัจจุบันประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่หลากหลายมากขึ้น และกำหนดให้มีการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังจะเห็นได้จากการกำหนดให้สามารถจัดทำรายวิชาเพิ่มเติมภาษาต่างประเทศที่สองได้ โดยอยู่ในการตัดสินใจของสถานศึกษาที่จะจัดทำรายวิชาเพิ่มเติมและจัดการเรียนรู้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ สามารถแบ่งกลุ่มภาษาที่สถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมักเปิดการเรียนการสอนใน 3 กลุ่มภาษา ดังนี้ กลุ่มภาษาเอเชียตะวันออก กลุ่มภาษาตะวันตก และกลุ่มภาษาอาเซียน ทั้งนี้ในปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศดังกล่าวข้างต้น สามารถจัดการเรียนการสอนในรูปแบบแผนการเรียน รูปแบบวิชา

เลือกเพิ่มเติม รูปแบบวิชาลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ และรูปแบบกิจกรรมพัฒนาพัฒนาผู้เรียน โดยรูปแบบดังกล่าวขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของสถานศึกษา ตลอดจนความต้องการของผู้เรียนและชุมชน

2. การเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่สอง: อดีตและปัจจุบัน

2.1 การเรียนการสอนภาษาตะวันตก

อดีต การเรียนการสอนภาษาตะวันตกในประเทศไทยมีมาอย่างยาวนาน โดยภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาตะวันตกภาษาแรกซึ่งมีหลักฐานว่าการเรียนการสอนในสมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบันอันเนื่องมาจากการเข้ามาเผยแพร่ศาสนาของคณะบาทหลวงและคณะมิชชันนารีฝรั่งเศส ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีโครงการศึกษา ร.ศ.117 (พ.ศ.2441) โดยภาษาฝรั่งเศสได้เป็นหนึ่งในภาษาต่างประเทศที่มีการเปิดสอนในสถานศึกษาในโครงการดังกล่าว นอกจากนี้เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงของลัทธิการล่าอาณานิคมจึงยังมีนโยบายในการผลิตและสนับสนุนบุคลากรที่สอนภาษาต่างประเทศโดยกำหนดอัตราเงินเดือนของครูสอนภาษาต่างประเทศในโรงเรียนหลวงสูงกว่าครูที่สอนภาษาไทย ซึ่งถือเป็นการกระตุ้นให้คนไทยสนใจภาษาต่างประเทศมากยิ่งขึ้น เพื่อสามารถพัฒนาประเทศในรอดพ้นจากการตกเป็นอาณานิคมได้ ต่อมาโครงการศึกษา พ.ศ.2456 ได้กำหนดให้มีการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสในระดับชั้นมัธยมศึกษา หลังจากนั้นในช่วงตั้งแต่ พ.ศ.2475-2503 รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษอย่างมาก อย่างไรก็ตามภาษาฝรั่งเศสยังคงเป็นภาษาต่างประเทศที่มีการกำหนดให้เรียนในหลักสูตรระดับชั้นต่าง ๆ นอกจากนี้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับ พ.ศ.2441 ได้ระบุว่านักเรียนแผนกอักษรศาสตร์ต้องเรียนภาษาอังกฤษ และภาษาอื่นอีก 1 ภาษา โดยภาษาฝรั่งเศสเป็นหนึ่งในภาษาสำคัญที่นักเรียนสามารถเลือกเรียนได้ นอกจากภาษาฝรั่งเศสแล้ว ภาษาเยอรมันเป็นอีกภาษาหนึ่งที่มีการเรียนการสอนมาอย่างยาวนาน โดยภาษาเยอรมันได้ถูกกำหนดให้เป็นภาษาที่เปิดสอนในสถานศึกษาในโครงการศึกษา ร.ศ.117 (พ.ศ.2441) และกำหนดให้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา ในโครงการศึกษา พ.ศ.2456 เช่นเดียวกับภาษาฝรั่งเศส อย่างไรก็ตามจากการศึกษาเอกสารพบข้อขัดแย้งของเนื้อหาดังกล่าว เนื่องจากในเอกสารของวรรณ แสงอร่ามเรือง (2553, น. 14-56) ได้อธิบายไว้ว่า ภาษาเยอรมันนั้นเริ่มที่โรงเรียนมัธยมวัดบพิตรพิมุขเป็นแห่งแรกในแผนกภาษาต่างประเทศตามประกาศของกระทรวงธรรมการ เมื่อ พ.ศ.2477 โดยอาจารย์ผู้สอนชาวเยอรมันเป็นผู้สอน และในราวปี พ.ศ.2484 มีการเปิดสอนภาษาเยอรมันที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นหลักสูตร 2 ปี เพื่อเตรียมเข้าเรียนในคณะอักษรศาสตร์ แผนกภาษาเยอรมัน ซึ่งเป็นเวลาที่แตกต่างจากเอกสารของเมธาวิ ยุทธพงษ์ธาดา (2550, น. 1-13) ที่อธิบายไปข้างต้น ภาษาเยอรมันเป็นภาษาที่มีองค์กรเจ้าของภาษาในประเทศไทยในการส่งเสริมพัฒนาการเรียนการสอนในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านหลักสูตรและสื่อการสอน การจัดสัมมนาอาจารย์ไทยที่สอนภาษาเยอรมันที่สถาบันเกอเธ่ รวมทั้งการจัดหาทุนให้อาจารย์ไทยทั้งจาก

โรงเรียนและมหาวิทยาลัยไปฝึกอบรมและดูงานหรือเรียนภาษาเพิ่มเติมที่ประเทศเยอรมัน นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งสมาคมครูภาษาเยอรมันในประเทศไทย ในปี พ.ศ.2536

ส่วนการเรียนการสอนภาษาสเปนและภาษารัสเซียเพิ่งเริ่มมีการจัดการเรียนการสอนในประเทศไทย โดยภาษาสเปนเริ่มมีการเรียนการสอนในปี พ.ศ.2548 เป็นวิชาเลือกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร คือ โรงเรียนมัธยมประชานิเทศ โรงเรียนบ้านบางกะปิ และโรงเรียนพระยามนธสุริยราชศรีพิจิตร ส่วนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดสอนภาษาสเปนเป็นภาษาแรก คือ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ซึ่งร่วมมือกับคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เปิดสอนแบบแผนการเรียนขึ้นเพื่อเป็นการรับสนองพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ทรงเป็นห่วงว่าประเทศไทยขาดแคลนบุคลากรด้านภาษาสเปน ในปี พ.ศ.2552 ส่วนภาษารัสเซียเริ่มมีการจัดการเรียนการสอนในปี พ.ศ.2551 โดยความร่วมมือของ สพฐ. กับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ซึ่งทำการสอนภาษารัสเซียสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีความมุ่งมั่นและสนใจจากโรงเรียนนำร่อง 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเบญจมราชูทิศ ๔ โรงเรียนศึกษานารี โรงเรียนวัดราชบพิธ โรงเรียนสตรีวิทยา และโรงเรียนหอวัง โดยเปิดการเรียนการสอนเป็นสองกลุ่ม กลุ่มแรกเป็นนักเรียนโปรแกรมศิลป์-ภาษา และศิลป์-คำนวณที่ต้องการเรียนภาษารัสเซียเป็นวิชาเลือกภาษาต่างประเทศที่สอง (แบบนับหน่วยกิต) และกลุ่มที่สองเป็นนักเรียนแผนการเรียนอื่นๆ ที่ต้องการเรียนภาษารัสเซีย (แบบไม่นับหน่วยกิต) เพื่อเป็นพื้นฐานเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในสาขาวิชาต่างๆ ณ สหพันธรัฐรัสเซีย (รมย์ ภิรมนตรี, 2555, น. 45-65; วรธนา แสงอร่ามเรือง, 2553, น. 14-56; สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2562; อนิรุท มงคลรัตน์, 2553, น. 191-207)

ปัจจุบัน การเรียนการสอนภาษาในกลุ่มภาษาตะวันตกทั้ง 4 ภาษา ได้แก่ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน ภาษาสเปนและภาษารัสเซีย ยังคงมีการเปิดการเรียนการสอนในทุกรูปแบบ ทั้งแผนการเรียน วิชาเลือก ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ และกิจกรรมชุมนุม โดยปัจจุบัน มีโรงเรียนในสังกัด สพฐ. ที่เปิดสอนภาษาในกลุ่มดังกล่าว ดังนี้ ภาษาฝรั่งเศส จำนวน 173 โรงเรียน ภาษาเยอรมัน จำนวน 38 โรงเรียน ภาษาสเปน จำนวน 18 โรงเรียน และภาษารัสเซีย จำนวน 14 โรงเรียน โดยโรงเรียนที่เปิดสอนภาษาตะวันตกนี้มักเป็นโรงเรียนที่มีการเปิดสอนมาอย่างยาวนานในจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางของภูมิภาค และมีข้าราชการครูซึ่งเป็นผู้สอนภาษาดังกล่าวบรรจุอยู่ โดยเฉพาะกรุงเทพฯ ปริมณฑลและภาคกลาง ซึ่งมีโรงเรียนที่เปิดสอนภาษาฝรั่งเศส จำนวน 87 โรงเรียน ภาษาเยอรมัน จำนวน 25 โรงเรียน ภาษาสเปน จำนวน 8 โรงเรียน และภาษารัสเซีย จำนวน 3 โรงเรียน ประเด็นที่น่าสนใจของกลุ่มภาษาตะวันตก คือ การจัดการเรียนการสอนภาษารัสเซียมีโรงเรียนที่เปิดสอนภาษารัสเซียในจังหวัดชลบุรีมีจำนวนที่ใกล้เคียงกับกรุงเทพฯ ทั้งนี้เนื่องจากชลบุรีเป็นจังหวัดที่มี

นักท่องเที่ยวรัสเซียเดินทางมาท่องเที่ยวและประกอบธุรกิจเป็นจำนวนมากจึงมีความต้องการในการเรียนภาษารัสเซียในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าภาษาตะวันตกเหล่านี้จะเป็นภาษาที่มีความสำคัญอย่างมากในโลกปัจจุบัน เนื่องจากภาษาฝรั่งเศส สเปนและรัสเซียเป็นภาษาราชการของสหประชาชาติ อีกทั้งยังเป็นประเทศที่มีบทบาทสำคัญกับการเมืองและเศรษฐกิจของโลก โดยเฉพาะรัสเซียซึ่งเป็นประเทศที่อยู่ในกลุ่ม BRICs ซึ่งเป็นประเทศอำนาจใหม่ทางเศรษฐกิจโลก แต่บทบาทของประเทศเหล่านี้ในเอเชียได้ลดลงอย่างมาก เนื่องจากมีประเทศเอเชียหลายประเทศ เช่น ประเทศจีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ สิงคโปร์ ที่ก้าวเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อทั้งเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว การเมือง การศึกษาต่อประเทศอื่นในเอเชียแทน ปัจจุบันจำนวนครู นักเรียน และโรงเรียนที่สอนภาษาตะวันตกเหล่านี้มีจำนวนที่ลดลง โดยอาจมีปัจจัยหลัก ดังนี้ ครูผู้สอนบางท่านเกษียณราชการ ทำให้ตำแหน่งอาจารย์และการบรรจุใหม่มีน้อยลง ถึงแม้ว่า สพฐ. จะมีความพยายามในการผลิตครูตรงวุฒิวิชาเอกภาษาตะวันตกเพื่อบรรจุเข้ารับราชการในโรงเรียนเพิ่มขึ้นในระหว่างปี พ.ศ.2556-2562 ก็ตาม นอกจากนี้ครูสอนภาษาเป็นอาชีพที่ไม่ดึงดูดใจ เนื่องจากมีรายได้น้อยและมีภาระหน้าที่มาก ทำให้ผู้ที่มีความรู้ภาษานั้น ๆ เลือกรับประกอบอาชีพอื่นมากกว่า นอกจากนี้ในปัจจุบันนักเรียนยังให้ความสนใจในการเรียนภาษาเอเชียตะวันออก และภาษาอาเซียนซึ่งมีบทบาทด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้น และมีโอกาสในการใช้ภาษาเหล่านี้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งสามารถประกอบอาชีพโดยใช้ภาษาเอเชียตะวันออกและภาษาอาเซียนได้มากกว่าภาษาตะวันตก ปัญหาอีกประการหนึ่งของการเรียนการสอนภาษาตะวันตก คือ การขาดสาระการเรียนรู้แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของภาษา ยกเว้นภาษาเยอรมันซึ่งมีการจัดทำแล้ว(เมธาวิ ยุทธพงษ์ธาดา, 2550, น. 1-13; รมย์ภิรมนตรี, 2555, น. 45-65; วรธนา แสงอร่ามเรือง, 2553, น. 14-56; สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2562; อนิรุทธ มงคลรัตน์, 2553, น. 191-207)

2.2 การเรียนการสอนภาษาเอเชียตะวันออก

อดีต ภาษาเอเชียตะวันออก ได้แก่ ภาษาญี่ปุ่นและภาษาเกาหลี โดยภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาที่เริ่มมีการเรียนการสอนภายหลังภาษาตะวันตก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากญี่ปุ่นไม่มีนโยบายเผยแพร่วัฒนธรรม นโยบายการล่าอาณานิคมมีขึ้นภายหลังประเทศในยุโรป และวิทยาการต่าง ๆ ของประเทศญี่ปุ่นเจริญภายหลัง ภาษาญี่ปุ่นได้เริ่มเข้ามามีบทบาทมากในไทยในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยรัฐบาลญี่ปุ่นได้จัดตั้งสถาบันวัฒนธรรมญี่ปุ่น (Kokusaibunkashinkookai) ในปี พ.ศ.2477 เพื่อทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาษาญี่ปุ่น โดยสถาบันดังกล่าวได้พัฒนาเป็นเจแปนฟาวน์เดชันในปัจจุบัน การศึกษาภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทยนั้นเกิดขึ้นจากทั้งความต้องการของฝ่ายญี่ปุ่นและความพยายามของฝ่ายไทย โดยในช่วงแรกฝ่ายไทยมีการสอนที่โรงเรียนวัดบพิตรพิมุข ต่อมาญี่ปุ่นได้เปิดสอนภาษาญี่ปุ่นที่กรุงเทพฯ (Bangkok, Nippongo Gakko) ในปี พ.ศ.2481 ที่ท่าช้าง และได้ขยายสาขาไปที่ถนนนเรศ ต่อมา

จึงได้มีการเปิดการเรียนการสอนในโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปี พ.ศ. 2485 หน่วยงานหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในด้านการสอนภาษา ได้แก่ สมาคมนักเรียนเก่าภาษาญี่ปุ่น ซึ่งก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2494 โดยสมาคมนี้ได้เปิดโรงเรียนสอนภาษาในปี พ.ศ.2507 ต่อมาในปี พ.ศ.2530 การศึกษาภาษาญี่ปุ่นเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด มหาวิทยาลัยอื่นๆ เริ่มเปิดสอนภาษาญี่ปุ่นเป็นวิชาเอก อีกทั้งการศึกษาได้กระจายไปยังส่วนภูมิภาค นอกจากนี้การศึกษภาษาญี่ปุ่นยังได้ขยายฐานลงมาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และมีการพัฒนาไปสู่การศึกษภาษาเฉพาะทาง ส่วนภาษาเกาหลีไม่มีรายละเอียดชัดเจนว่าเริ่มมีการเรียนการสอนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา แต่การเรียนภาษาดังกล่าวเริ่มมีความนิยมมาจากกระแสความนิยมวัฒนธรรมเกาหลี (Korean-Wave) ซึ่งปรากฏชัดเจนในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ.2544 เป็นต้นมา โดยต่อมา สพฐ. ทำความร่วมมือกับรัฐบาลสาธารณรัฐเกาหลี ตั้งแต่วันที่ พ.ศ.2553 ในการดำเนินการส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาเกาหลีในประเทศไทย (เมธาวิ ยุทธพงษ์ ฐาดา, 2550, น. 1-13; ไพบุลย์ ปีตะเสน และ นิรินทร มีทรัพย์นิคม, 2563, น. 18-32; วรุณี จิราสมบัติ, 2550, น. 83-90; สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2562)

ปัจจุบัน การเรียนการสอนภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในปัจจุบันเป็นรูปแบบเดียวกับภาษาตะวันตก โดยมีการเปิดการเรียนการสอนในทุกรูปแบบทั้งแผนการเรียน วิชาเลือก ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ และกิจกรรมชุมนุม โดยโรงเรียนที่เปิดสอนภาษาเหล่านี้มักเป็นโรงเรียนในจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางของภูมิภาค โดยเฉพาะกรุงเทพฯ ปริมณฑล และภาคกลาง แต่สิ่งที่แตกต่างจากภาษาตะวันตก คือ จำนวนโรงเรียนและจำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยจากการสำรวจของเจแปน ฟาวน์เดชั่น (2562, น. 2-3) พบว่าในปี พ.ศ.2561 ประเทศไทยเป็นประเทศที่เรียนภาษาญี่ปุ่นเป็นอันดับที่ 5 ของโลก โดยเมื่อเทียบกับปี พ.ศ.2558 แล้วมีจำนวนผู้เรียนเพิ่มขึ้น 6.4% ซึ่งเป็นผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวนถึง 77.8% จำนวนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาเพิ่มขึ้น 25% จาก 115,355 คน มาเป็น 143,872 คน และมีจำนวนโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เปิดสอนเพิ่มขึ้น จาก 606 โรงเรียน เป็น 659 โรงเรียน โดยพบว่ามีสาเหตุจากเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว วัฒนธรรม และการศึกษา ส่วนภาษาเกาหลี (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2562) พบว่า ในปี พ.ศ.2558 มีจำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 21,829 คน และโรงเรียนที่เปิดสอน จำนวน 82 โรงเรียน ในปี พ.ศ.2561 จำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาจำนวน 35,750 คน และโรงเรียนที่เปิดสอน จำนวน 133 โรงเรียน และมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในอนาคต จากกระแสความนิยมในวัฒนธรรมเกาหลี หรือ Korea wave ซึ่งได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้ได้รับอิทธิพลจากกระแสความนิยมดังกล่าวเริ่มสนใจเกี่ยวกับสาธารณรัฐเกาหลีมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะด้านภาษา จึงทำให้มีผู้ที่สนใจเรียนภาษานี้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ผู้เรียนยังมองเห็นช่องทางในการนำไปต่อยอดการเรียนและการทำงานในอนาคตได้อีกด้วย จากกระแสความนิยมและ

จำนวนผู้ที่สนใจเรียนภาษาเกาหลีที่มากขึ้นนี้ ทำให้มีโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในสังกัด สพฐ. เปิดการเรียนการสอนภาษาเกาหลีเพิ่มขึ้นในทุกปีเพื่อรองรับนักเรียนที่มีความต้องการในการศึกษาภาษาดังกล่าวนอกจากประเด็นที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ปัจจัยที่ทำให้การเรียนการสอนภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นที่ยอมรับและประสบความสำเร็จเนื่องมาจากองค์กรเจ้าของภาษาของทั้งสองประเทศ ได้แก่ Japan Foundation, Kamenori Foundation และ JICA ของญี่ปุ่น และศูนย์การศึกษาเกาหลีประจำประเทศไทย (Korea Education Center – KEC) ได้ให้การสนับสนุนการเรียนการสอนภาษาในประเทศไทย โดยการทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือด้านการศึกษาร่วมกัน การจัดหาครูเจ้าของภาษา การพัฒนาครูผู้สอน การพัฒนาการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร-สาระการเรียนรู้-สื่อการเรียนการสอน การจัดค่ายภาษา การจัดกิจกรรม การแข่งขันภาษา เป็นต้น อย่างไรก็ตามเนื่องจากความต้องการที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้โรงเรียนสังกัด สพฐ. หลายโรงเรียนเปิดทำการเรียนการสอนเพื่อรองรับกับความต้องการของนักเรียน โดยไม่มีความพร้อมซึ่งทำให้เกิดปัญหาตามมา ทั้งปัญหาขาดแคลนครูผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญ และปัญหาความสนใจของผู้เรียนในการเรียนการสอน เนื่องจากผู้เรียนบางส่วนสนใจภาษาดังกล่าวตามกระแสทำให้ไม่สนใจการเรียนการสอนเท่าที่ควร (เจแปนฟาวน์เดชัน, 2562, น. 2-3; เมธาวี ยุทธพงษ์ธาดา, 2550, น. 1-13; ไพบุลย์ ปิตะเสน และ นิรินทร มีทรัพย์นิคม, 2563, น. 18-32; วรุฒิ จิราสมบัติ, 2550, น. 83-90; สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2562, น. 5-16)

2.3 การเรียนการสอนภาษาอาหรับ

อดีต ภาษาอาหรับเป็นภาษาที่มีการเรียนการสอนมาอย่างยาวนาน โดยภาษาที่ปรากฏว่ามีการเรียนการสอนตั้งแต่สมัยสุโขทัย คือ ภาษามลายู ภาษาเขมรและภาษาเมียนมา ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยด้านวัฒนธรรมและเป็นประเทศที่มีการติดต่อกันอย่างใกล้ชิด อย่างไรก็ตามนอกจากปัจจัยข้างต้นแล้ว ภาษามลายูและภาษาเขมรยังมีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาศาสนาและพิธีกรรมของศาสนา โดยภาษามลายูมีการเรียนการสอนเพื่อศึกษาศาสนาอิสลาม และภาษาเขมรมีการเรียนการสอนเพื่อการศึกษาพระพุทธศาสนาและพิธีกรรมของศาสนาพราหมณ์ ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 ก็เป็นเช่นเดียวกับภาษาตะวันตก คือ ในปี พ.ศ.2438 ได้มีหลักสูตรซึ่งกำหนดให้ทุกคนต้องเรียนภาษาบาลีและเลือกเรียนภาษาอังกฤษหรือภาษามลายูอีกภาษาหนึ่ง ต่อมาโครงการศึกษา ร.ศ.117 มีแนวคิดให้มีการเปิดสอนภาษาต่างประเทศโดยภาษามลายูเป็นหนึ่งในภาษาที่มีการเปิดสอน นอกจากนี้พบว่าในปี ร.ศ.126 (พ.ศ.2450) รัชกาลที่ 5 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานที่ดินเพิ่มเติมเขตมัสยิดเพื่อสร้างโรงเรียนสอนภาษาไทยและภาษามลายูแก่ประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลาม การเรียนการสอนภาษามลายูนับได้เริ่มในระบบปอเนาะ ซึ่งเป็นการสอนตามความต้องการของชุมชนที่นับถือศาสนาอิสลาม ต่อมาการเรียนการสอนภาษามลายูมีการเปลี่ยนแปลงตามระบบการศึกษา โดยมีการเปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาล และ

ระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนเอกชนที่สอนศาสนาอิสลามในภาคใต้ตอนล่างเป็นส่วนใหญ่ ต่อมาจึงเริ่มเข้ามาในระบบการศึกษาของภาครัฐหรือเริ่มมีการสอนในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาของรัฐบาลในฐานะภาษาต่างประเทศ และขยายสู่ระดับมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ภาษาอาเซียนภาษาอื่นไม่ปรากฏแน่ชัดว่าเริ่มต้นมีการเรียนการสอนตั้งแต่เมื่อใด ทราบแต่เพียงว่ามีการเรียนการสอนมาอย่างยาวนานในพื้นที่ที่ติดกับประเทศเจ้าของภาษา หรือมีการติดต่อสัมพันธ์กับเจ้าของภาษาเหล่านั้น ภาษาอาเซียนต่อมาได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น เนื่องจากการเป็นเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ในปี พ.ศ.2558 โดยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดมาตรฐานในการพัฒนาโรงเรียนสู่ประชาคมอาเซียนไว้หลายประการ โดยกำหนดตัวบ่งชี้เกี่ยวกับภาษาไว้ว่าด้านผู้เรียนต้องสามารถสื่อสารด้วยภาษาอาเซียน ได้อย่างน้อย 2 ภาษา (ภาษาอังกฤษ และภาษาประเทศในอาเซียนอย่างน้อย 1 ภาษา) ด้านครูผู้สอนสามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสารและจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและภาษาราชการของประเทศสมาชิกอาเซียน และด้านหลักสูตรสถานศึกษาต้องจัดทำหลักสูตรภาษาที่ใช้ในประชาคมอาเซียนเป็นภาษาที่สาม

ปัจจุบัน การเรียนการสอนภาษาอาเซียน ได้แก่ ภาษาเมียนมา ภาษาเขมร ภาษาเวียดนาม และภาษามลายู โดยในปัจจุบันการเรียนการสอนเป็นรูปแบบเดียวกับภาษาตะวันตกและภาษาเอเชียตะวันออก โดยมีการเปิดการเรียนการสอนในทุกรูปแบบทั้งแผนการเรียน วิชาเลือก ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ และกิจกรรมชุมนุม โดยโรงเรียนที่เปิดสอนภาษาเหล่านี้มักเป็นโรงเรียนในจังหวัดที่มีพื้นที่ติดกับประเทศเจ้าของภาษา ดังนี้ ภาษาเมียนมาเปิดสอนในโรงเรียนในจังหวัดทางภาคตะวันตก โดยเฉพาะจังหวัดตาก กาญจนบุรีและจังหวัดใกล้เคียง ภาษาเขมรเปิดการเรียนการสอนในโรงเรียนในจังหวัดภาคตะวันออกและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะจังหวัดจันทบุรี ตราดและสุรินทร์ ภาษาเวียดนามเปิดการเรียนการสอนในโรงเรียนในจังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะจังหวัดนครพนม กาฬสินธุ์ มหาสารคาม ร้อยเอ็ดและสุรินทร์ และภาษามลายูเปิดการเรียนการสอนในโรงเรียนในจังหวัดภาคใต้ ตอนล่างที่นับถือศาสนาอิสลาม ได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สงขลาและสตูล ปัญหาที่เกิดขึ้นกับการเรียนการสอนภาษาอาเซียนในปัจจุบันมีหลายประการ ได้แก่ การขาดแคลนครูผู้สอน และผู้สอนไม่ได้จบการศึกษาภาษาดังกล่าวโดยตรงซึ่งทำให้ผู้สอนไม่มีความเชี่ยวชาญอย่างแท้จริง นอกจากนี้วิธีการสอนและเทคนิคการสอนเป็นการสอนในรูปแบบเดิม ขาดแคลนสื่อการสอน นอกจากนี้ยังขาดหลักสูตรสาระการเรียนรู้แกนกลางระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากปัญหาดังกล่าวส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถสร้างแรงจูงใจในการเรียน และไม่เกิดความชำนาญทั้ง 4 ทักษะ คือ ฟัง พูด อ่าน และเขียน (เมธาวี ยุทธพงษ์ธาดา, 2550, น. 1-13; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554, น. 1-12; สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2562)

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรและการเรียนการสอน

3.1 ความหมายของหลักสูตรและการประเมินหลักสูตร

หลักสูตร (Curriculum) ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า currere ซึ่งหมายถึง race course หรือลู่วิ่ง เป็นคำที่มีนักวิชาการให้ความหมายแตกต่างกันออกไปตามความเชื่อ มุมมอง หรือปรัชญาซึ่งแต่ละบุคคลยึดถือ อย่างไรก็ตามจากการทบทวนเอกสารพบว่านักการศึกษาให้ความหมายของหลักสูตรใกล้เคียงกัน โดยสามารถสรุปได้ว่า โครงการหรือแผนซึ่งจัดทำขึ้น โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ การเรียนรู้ โครงสร้างเนื้อหา กิจกรรมหรือประสบการณ์เรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน การประเมินผล การเรียนรู้ ฯลฯ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถ เจตคติ และทักษะตามที่กำหนดไว้ (กาญจนา คุณารักษ์, 2540, น. 2; ธำรง บัวศรี, 2542, น. 7; มาเรียม นิลพันธ์, 2543, น. 6; วิชัย วงษ์ใหญ่, 2554, น. 5-6) โดยหลักสูตรอาจเป็นเนื้อหาหรือรายวิชาที่มีเนื้อหาเฉพาะด้านการเรียนรู้ทั้งหมดที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาซึ่งเป็นหลักสูตรสถานศึกษา หรือหลักสูตรชาติซึ่งเป็นแผนที่ใช้กับนักเรียนทุกคนในประเทศก็ได้ (Oxford Reference, n.d.)

หลักสูตรอาจสามารถใช้เกณฑ์ในการแบ่งประเภทได้หลายเกณฑ์ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, 2555, น. 9-10) ดังนี้

1. ประเภทหลักสูตรตามเกณฑ์ในการทำหรือพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

- 1.1 หลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรระดับชาติ
- 1.2 หลักสูตรท้องถิ่น

2. ประเภทหลักสูตรตามลักษณะของเนื้อหาวิชาหรือโครงสร้างหลักสูตร ดังนี้

- 2.1 หลักสูตรแบบรายวิชา (Subject Curriculum)
- 2.2 หลักสูตรแบบสัมพันธ์วิชา (Correlated Curriculum)
- 2.3 หลักสูตรแบบสหสัมพันธ์ (Broad Fields Curriculum)
- 2.4 หลักสูตรแบบกิจกรรมหรืออิงประสบการณ์ (Activity or Experience-based Curriculum)
- 2.5 หลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม (Social Process and Life Function Curriculum)
- 2.6 หลักสูตรแบบบูรณาการ (Integrated Curriculum)

3. ประเภทหลักสูตรตามบทบาทของผู้สอนและผู้เรียน ดังนี้

3.1 หลักสูตรที่เน้นรายวิชา หรือเน้นบทบาทของผู้สอน (Subject Curriculum or Teacher Centered Curriculum)

3.2 หลักสูตรที่เน้นบทบาทของผู้เรียน (Learner Centered Curriculum)

องค์ประกอบของหลักสูตร หมายถึง การจัดระบบโครงสร้างภายในของหลักสูตร ว่ามีส่วนประกอบสำคัญอะไรบ้าง ซึ่งนักศึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรเอาไว้ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ได้มีผู้เรียบเรียงแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรของนักพัฒนาหลักสูตรที่สำคัญ (วิชัย วงศ์ใหญ่, 2538 อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2555, น. 6-7) ไว้ดังนี้

ตาราง 1 องค์ประกอบของหลักสูตร

Tyler (1949)	Taba (1962)	Beauchamp (1981)
1. กำหนดวัตถุประสงค์	1. วินิจฉัยความต้องการและ	1. กำหนดวัตถุประสงค์
2. เลือกเนื้อหาและ	กำหนดวัตถุประสงค์	2. กำหนดขอบข่ายเนื้อหา
ประสบการณ์การเรียนรู้	2. เลือกและจัดเนื้อหาสาระ	สาระการเรียนรู้
3. จัดประสบการณ์การเรียนรู้	การเรียนรู้	3. วางแผนการใช้หลักสูตร
ให้มีประสิทธิภาพ	3. เลือกและจัดประสบการณ์	4. กำหนดเกณฑ์การตัดสิน
4. ประเมินผลการเรียนรู้	การเรียนรู้	
	4. กำหนดวิธีการประเมินผล	

ที่มา: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2555). ประมวลสาระชุดวิชา การประเมินหลักสูตรและการเรียนการสอน หน่วยที่ 1-5 (พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

โดยอาจสรุปได้ว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบสำคัญ 4 องค์ประกอบ คือ

1. จุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษา หมายถึง แนวคิดในการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นผลมาจากความเชื่อ หรือปรัชญาในการจัดการศึกษา ความต้องการของสังคม และความคาดหวังที่มีต่อผู้เรียนว่าควรมีพฤติกรรมอะไรบ้าง เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในแนวทางที่พึงปรารถนาต่อสังคม

2. ขอบข่ายสาระหรือมวลประสบการณ์ที่จัดให้กับผู้เรียน

2.1 มวลประสบการณ์ หรือเนื้อหาวิชา เป็นสิ่งที่นำนักเรียนไปบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยการเลือกมวลประสบการณ์หรือเนื้อหาวิชาจะพิจารณาจากความมุ่งหมายและความเหมาะสมกับหลักสูตร

2.2 เวลาเรียน เป็นสิ่งที่กำหนดว่าหลักสูตรต้องใช้จำนวนเวลาเรียนและรายวิชาที่นักเรียนต้องเรียนในแต่ละปี

3. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ หรือการนำหลักสูตรไปใช้ เป็นกิจกรรมที่ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนวางแผนเพื่อนำไปปฏิบัติกับนักเรียน ประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญ 3 ประการ คือ

3.1 การแปลงหลักสูตรสู่การสอน โดยการจัดทำหลักสูตร รวมถึงการจัดทำ วัสดุอุปกรณ์สำหรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ตัวอย่างเช่น แผนการสอน คู่มือครู แบบเรียน หนังสืออ่านประกอบ เป็นต้น

3.2 การจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ หลักสูตร ตลอดจนการจัดอบรมบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน และการจัดเตรียมสถานที่ในการรองรับ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้

3.3 การสอน เป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามเนื้อหาวิชา เพื่อให้ นักเรียนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ โดยการสอนถือเป็นกิจกรรมสำคัญที่สุดในการนำ หลักสูตรไปใช้

4. การประเมินผลหลักสูตร เป็นกระบวนการในการพิจารณาและค้นหาคำตอบในประเด็น เกี่ยวกับหลักสูตร มี 2 ลักษณะ คือ

4.1 การประเมินผลการเรียน เป็นกระบวนการประเมินเพื่อตรวจสอบคุณภาพ ของนักเรียน รวมไปถึงการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน

4.2 การประเมินผลหลักสูตร เป็นการประเมินผลเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ของ หลักสูตร เช่น ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลกระทบของหลักสูตรเพื่อนำผลที่ได้จากการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร

การประเมิน จากความหมายในพจนานุกรม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, น. 664) หมายถึง การกะประมาณค่าหรือราคาเท่าที่ควรจะเป็นจริง ส่วนการประเมินผล หมายถึง การพิจารณาและวัด คุณค่าของกิจการใด ๆ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ยังมีนักการศึกษาที่ให้ความหมายของการ ประเมินแตกต่างกันออกไป ดังนี้

สมคิด พรหมจ้อย (2542, น. 27-28) ให้ความหมายของการประเมินว่าหมายถึง กระบวนการที่ ก่อให้เกิดสารสนเทศ เพื่อช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการตรวจสอบ ความก้าวหน้าของโครงการหรือแผนงาน ตลอดจนการพิจารณาผลสัมฤทธิ์ว่ามีมากน้อย เพียงใด เป็นกระบวนการบ่งชี้ถึงคุณค่าของโครงการ

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2544, น. 20-21) ให้ความหมายของการประเมินว่าหมายถึง กระบวนการใช้ดุลยพินิจ คำนึงและข้อจำกัดต่าง ๆ ในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดย การเปรียบเทียบกับผลที่ได้กับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และในการประเมินค่า จะประกอบด้วย ส่วนประกอบการ

(Performance) ที่ได้จากการวัด กับการตัดสินคุณค่าของส่วนประกอบการนั้น โดยการเปรียบเทียบส่วนประกอบที่ได้จากการวัดกับเกณฑ์การประเมิน

ศิริชัย กาญจนวาสี (2562, น. 11-19) ได้นำเสนอความหมายของการประเมินที่มีพัฒนาการตามลำดับ ดังต่อไปนี้ 1) การวัด (Measurement) 2) การวิจัยประยุกต์ (Applied Research) 3) การตรวจสอบความสอดคล้อง (Determining Congruence) เกิดขึ้นจากประสบการณ์ของ Ralph W. Tyler ซึ่งทำให้เกิดความหมายของการประเมินว่าหมายถึง กระบวนการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างผลที่ได้กับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยความหมายนี้ได้การยอมรับอย่างแพร่หลายและมีอิทธิพลต่อการประเมินจนถึงปัจจุบัน 4) การช่วยตัดสินใจ (Assist Decision Making) โดยหมายถึง กระบวนการระบุและเสนอสารสนเทศเพื่อช่วยตัดสินใจ โดยการประเมินในลักษณะนี้จะเป็นการเสนอสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานของผู้บริหาร ซึ่งจะทำให้เกิดการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล อย่างไรก็ตามมีผู้ไม่เห็นด้วยหลายท่านเนื่องจากเห็นว่าเป็นการให้ความสำคัญกับผู้บริหารเท่านั้น ทั้งที่มีกลุ่มบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งมีความสำคัญเช่นกัน 5) การบรรยายอย่างลุ่มลึก (Description or Portrayal) หรือการบรรยายความสัมพันธ์และความสอดคล้องของสิ่งที่คาดหวัง สิ่งที่เกิดขึ้นจริง และเกณฑ์มาตรฐานของโครงการ ซึ่งเกิดจากแนวคิดของสแตค โดยจะเน้นกิจกรรมการประเมินที่มีการบรรยายอย่างลุ่มลึกเพื่อให้ได้สารสนเทศที่สนองความต้องการและความสนใจของผู้ใช้ ส่วนการตัดสินคุณค่าขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้ใช้สารสนเทศเป็นสำคัญ และ 6) การตัดสินคุณค่า (Determining of Worth or Value) ของสิ่งที่มุ่งประเมินเกิด จากแนวคิดของสคริฟเวน โดยการตัดสินคุณค่านี้จะทำให้ภาพของการประเมินมีความสมบูรณ์ขึ้นในแง่บทบาทของการวัด การบรรยายและการตัดสินคุณค่า ถ้าผู้ประเมินมีความรอบรู้ในวิธีการและเนื้อหาของการประเมิน หรือผู้ประเมินมีประสบการณ์ก็จะทำให้ผลการประเมินน่าเชื่อถือมากขึ้น

3.2 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการและรูปแบบการประเมินหลักสูตร

กระบวนการประเมินหลักสูตรอาจสามารถดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรที่มุ่งประเมิน เพื่อตรวจสอบคุณภาพขององค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรอย่างเป็นระบบ โดยมีกระบวนการศึกษาที่ชัดเจนและเป็นเหตุเป็นผล ขั้นตอนการวิเคราะห์หลักสูตรนั้นจะทำการศึกษาวิเคราะห์ ทั้งในเชิงลึกและกว้างเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เพียงพอสำหรับการตัดสินใจ และเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรที่ต้องการประเมิน โดยทำการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรและเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งอาจสอบถามข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ เช่น ความเป็นมาของหลักสูตร ลักษณะของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร ทรัพยากรที่ใช้ในหลักสูตร การกำหนดรูปแบบและวิธีการในการจัดการเรียนการสอนและบริหารหลักสูตร ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับ

หลักสูตรทั้งที่เป็นผู้รับผิดชอบและผู้ต้องการใช้ผลการประเมิน เกณฑ์การประเมินหรือตัวบ่งชี้ความสำเร็จ ซึ่งจะทำให้มีแนวทางในการออกแบบ และวางแผนการประเมินหลักสูตรได้อย่างชัดเจนมากขึ้น ทั้งนี้จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์หลักสูตร พบว่า ผู้วิจัยจะกำหนดประเด็นคำถามในการวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อให้ได้สารสนเทศที่ต้องการและทำความเข้าใจหลักสูตรแตกต่างกันออกไป โดยการวิเคราะห์หลักสูตรส่วนใหญ่จะวิเคราะห์โดยครอบคลุมเอกสารหลักสูตรทั้งหมด ได้แก่ การวิเคราะห์ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร วัตถุประสงค์รายวิชา จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหารายวิชา กิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ยกตัวอย่างเช่น

โกว์ (Doris T.Gow) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบภายใน (Intrinsic Analysis Model) เมื่อปี ค.ศ.1979 โดยได้เสนอกระบวนการประเมินหลักสูตรเป็น 2 ขั้นตอน คือ การวิเคราะห์หลักสูตร โดยวิเคราะห์องค์ประกอบ 4 ด้าน คือด้านที่ 1 โอกาสการเรียนรู้ (Opportunity) โดยศึกษาจากโอกาสในการเรียนรู้เนื้อหาวิชา และโอกาสในการเรียนอันเนื่องมาจากการใช้หลักสูตร ด้านที่ 2 สิ่งเร้า (Motivators) พิจารณาการที่ผู้เรียนได้มีโอกาสนำตนเองเลือกสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ประเมินผลตนเอง และมีการวางแผนการเรียนของตนเอง การที่ผู้เรียนได้รับแรงเสริมทั้งภายนอกและภายในตัวผู้เรียน และความหลากหลายของรูปแบบ วิธีการ และกลวิธีในการสอน ด้านที่ 3 โครงสร้างของหลักสูตร (Structure) โดยพิจารณาจากความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์ของหลักสูตรกับลักษณะนิสัยและความต้องการของผู้เรียน ความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับบทเรียน ความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์และบทเรียน ความเหมาะสมในการกำหนดและจัดลำดับของจุดประสงค์ เพื่อนำไปสู่เป้าหมาย ความเหมาะสมในการให้แนวทางแก่ครูสำหรับการวินิจฉัย และทำการสอน ช่อมเสริมให้แก่ผู้เรียน และด้านที่ 4 สภาพการเรียนการสอน (Instructional Events) ซึ่งพิจารณาจากความเหมาะสมของคู่มือในการให้แนวทางการสอน และให้ความรู้พื้นฐานจำเป็นสำหรับครู ความเหมาะสมและความชัดเจนของเอกสารสำหรับผู้เรียนในการให้แนวทางแก่ผู้เรียน ความสะดวกในการใช้รูปแบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารการสอน และความเหมาะสมและความสอดคล้องระหว่างกลวิธีในการสอนกับลักษณะของผู้เรียน โดยหลังจากที่วิเคราะห์หลักสูตร ทั้ง 4 ด้านในขั้นที่ 1 เสร็จแล้ว ผู้ประเมินนำข้อมูลดังกล่าวมาพิจารณาเปรียบเทียบกับหลักการและทฤษฎีทางการศึกษาและทางจิตวิทยาเพื่อพิจารณาตัดสินคุณภาพของหลักสูตรมีคุณภาพ (สุนีย์ ภูพันธ์, 2546, น. 281-282)

พิชิต ฤทธิ์จัญญ (2558, น. 18-24) ได้กำหนดประเด็นคำถามและอธิบายถึงกระบวนการวิเคราะห์หลักสูตรไว้ 8 ประเด็น ได้แก่

ประเด็นที่ 1 ความเป็นมา หลักการและเหตุผล ความต้องการและปัญหาที่ทำให้เกิดหลักสูตร และความคาดหวังต่อหลักสูตร โดยวิเคราะห์ว่ามีความเป็นมาอย่างไร ทำไมจึงต้องพัฒนาหลักสูตรนี้มีหลักการและเหตุผลอะไร รวมทั้งมีปัญหาและความต้องการอะไรจึงทำให้เกิดหลักสูตรแล้ว คาดหวังว่าจะได้อะไรจากหลักสูตร

ประเด็นที่ 2 ลักษณะของหลักสูตร โดยวิเคราะห์ว่าลักษณะของหลักสูตรเป็นแบบใด เช่น เป็นหลักสูตรการจัดการศึกษาระดับใด ประเภทใด เป็นหลักสูตรสถานศึกษา หรือเป็นหลักสูตรเฉพาะสาขาวิชา/กลุ่มสาระวิชา หรือเป็นหลักสูตรการฝึกอบรม เป็นต้น

ประเด็นที่ 3 วัตถุประสงค์และเป้าหมายของหลักสูตร โดยวิเคราะห์ว่าวัตถุประสงค์และเป้าหมายของหลักสูตร คืออะไร มีความชัดเจน สามารถปฏิบัติหรือประเมินได้ หรือไม่

ประเด็นที่ 4 การกำหนดกลุ่มสาระ วิชา และหน่วยกิตในโครงสร้างรายวิชา โดยวิเคราะห์ว่าโครงสร้างของหลักสูตรกำหนดกลุ่มสาระ วิชา จำนวนหน่วยกิตไว้ อย่างไร

ประเด็นที่ 5 ทรัพยากรที่ใช้ในหลักสูตร และการสนับสนุนทรัพยากร โดยวิเคราะห์ว่าทรัพยากรที่ใช้ในหลักสูตรมีอะไรบ้าง ได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือ จากบุคคลหรือหน่วยงานใดบ้าง

ประเด็นที่ 6 การกำหนดรูปแบบวิธีการบริหารจัดการหลักสูตรและรูปแบบการเรียนการสอน รวมทั้งผู้รับผิดชอบหลักสูตร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักกับหลักสูตรโดยวิเคราะห์ว่ามีการกำหนดรูปแบบ วิธีการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนหรือไม่อย่างไร ผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับหลักสูตรมีใครบ้าง มีบุคลากรและองค์กรอื่นเกี่ยวข้องกับหลักสูตรหรือไม่

ประเด็นที่ 7 ผู้ต้องการใช้ผลประโยชน์ และความต้องการทราบและใช้ผลการประเมิน โดยวิเคราะห์ว่าผู้ต้องการใช้ผลการประเมินหลักสูตรมีใครบ้าง มีความต้องการที่จะทราบและใช้ผลการประเมิน อย่างไร

ประเด็นที่ 8 การกำหนดเกณฑ์ในการประเมินและตัวบ่งชี้ความสำเร็จโดยวิเคราะห์ว่ามีการกำหนดเกณฑ์ในการประเมิน หรือตัวบ่งชี้ความสำเร็จของหลักสูตรหรือไม่ ถ้ามีเกณฑ์หรือตัวบ่งชี้เหล่านั้นคืออะไร

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554, น. 181-193) ได้อธิบายเกี่ยวกับการวิเคราะห์หลักสูตร โดยจะดำเนินการวิเคราะห์ 2 ลักษณะ คือ การวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและการประเมินผลการเรียน รวมทั้งการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร โดยมีรายละเอียดดังนี้

การวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์จุดประสงค์ โดยวิเคราะห์ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ ทั้ง 3 ระดับ ได้แก่ ระดับที่ 1 การวิเคราะห์จุดประสงค์ โดยวิเคราะห์วัตถุประสงค์หลักสูตรและวัตถุประสงค์รายวิชาว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ เพราะเหตุใด ระดับที่ 2 การวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์รายวิชา กับจุดประสงค์การเรียนรู้มีความสอดคล้องกันหรือไม่ อย่างไร และระดับที่ 3 การวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของจุดประสงค์การเรียนรู้ ว่ามีความชัดเจนทั้งในด้านพฤติกรรมที่คาดหวังและเกณฑ์ที่ยอมรับ

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์เนื้อหา โดยวิเคราะห์เนื้อหาจากคำอธิบายรายวิชา และเนื้อหาจากหนังสือเรียน และสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์กิจกรรมการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์กิจกรรมซึ่งจะช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามลำดับ และเป็นระบบ

การวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อประเมินผลการเรียน โดยการวิเคราะห์ดังกล่าวควรทำการวิเคราะห์เป็นกลุ่ม ซึ่งจะทำการวิเคราะห์ที่มีความเชื่อถือมากกว่า โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารหลักสูตรที่จัดทำทั้งด้านจุดประสงค์และเนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตร กำหนดประเด็น และเรียงลำดับความสำคัญ เพื่อนำมาปรับให้เหมาะสมกับการนำไปปฏิบัติจริง

ขั้นตอนที่ 3 นิยามพฤติกรรมอย่างชัดเจน เพื่อความเข้าใจตรงกัน และสอดคล้องกับลักษณะของรายวิชาที่สอน

ขั้นตอนที่ 4 นำพฤติกรรมและเนื้อหาที่วิเคราะห์ได้มาจัดทำตารางเพื่อวิเคราะห์

ขั้นตอนที่ 5 ร่วมกันกำหนดความสำคัญแต่ละประเด็น โดยพิจารณาจากจุดประสงค์ และเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 6 ร่วมกันพิจารณาและทบทวนความเหมาะสมและความสำคัญของพฤติกรรมในหัวข้อของเนื้อหาต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 7 ตรวจสอบความถูกต้องของคะแนนในตารางเฉลี่ยโดยรวม เพื่อจัดอันดับความสำคัญของพฤติกรรม และเนื้อหา และการกำหนดเวลาในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งวิธีการประเมินผล

1. การวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร โดยควรวิเคราะห์หลักสูตรทั้งระบบ คือ สารเนื้อหา ทฤษฎี การนำไปใช้ และผลผลิตของหลักสูตร ทั้งนี้ประเด็นที่ต้องการวิเคราะห์จะมีความแตกต่างกันไปตามความต้องการของผู้ประเมินและผู้ต้องการใช้ข้อมูล

2. การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และรูปแบบการประเมินซึ่งทำให้สามารถออกแบบและวางแผนการประเมินหลักสูตรได้ครอบคลุม และเป็นประโยชน์ต่อการใช้ผลการประเมินได้มากขึ้น นอกจากนี้ควรศึกษากรณีตัวอย่างหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ใกล้เคียงกันด้วย

3. กำหนดวัตถุประสงค์และตัวบ่งชี้การประเมินในแต่ละวัตถุประสงค์การประเมิน

4. การออกแบบการประเมิน เพื่อกำหนดรูปแบบ ขอบเขตและแนวทางการประเมินโดยการออกแบบการประเมินควรออกแบบให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการประเมินหรือได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ การออกแบบการวัดตัวแปร (measurement design) การออกแบบการสุ่มตัวอย่าง (sampling design) หรือการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) และการออกแบบการวิเคราะห์ข้อมูล (analysis design)

5. การจัดทำโครงการประเมินหลักสูตร โดยจัดทำเป็นเอกสารที่ได้จากการวางแผนการประเมินที่แสดงกรอบแนวคิดและแนวทางในการดำเนินการประเมินหลักสูตร

6. การพัฒนาเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล โดยจะต้องมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ เช่น ความเที่ยงตรง (validity) ความเชื่อมั่น (reliability) ความยาก (difficulty) ความเป็นปรนัย เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการประเมินที่มีความเหมาะสม

7. การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการดำเนินการวางแผน ประสานงานกับผู้ให้ข้อมูล กำหนดช่วงระยะเวลา และวิธีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ชัดเจน เพื่อให้การเก็บรวบรวมข้อมูลมีความถูกต้อง ครบถ้วนและทันตามระยะเวลาที่กำหนด

8. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ เพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ของการประเมินหลักสูตร โดยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับลักษณะของข้อมูล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

9. การรายงานผลการประเมินหลักสูตร เพื่อนำสารสนเทศไปใช้ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุง พัฒนา และเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อกลุ่มเป้าหมาย (พิชิต ฤทธิ์จัญญ, 2558, น. 19-24; สมคิด พรหมจ้อย, 2542)

รูปแบบของการประเมินหลักสูตรสามารถใช้เกณฑ์การแบ่งได้หลายเกณฑ์ ทั้งนี้หากใช้เกณฑ์ช่วงเวลาในการประเมินในการแบ่งรูปแบบการประเมิน จะแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ ได้แก่

1. รูปแบบของการประเมินหลักสูตรก่อนการนำหลักสูตรไปใช้ โดยรูปแบบที่นิยมนำมาประเมิน คือ รูปแบบการประเมินหลักสูตรของปุยแซงค์ (Puissance Analysis Technique)

2. รูปแบบของการประเมินหลักสูตรในระหว่างหรือหลังการใช้หลักสูตร สามารถแบ่งเป็นได้เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

2.1 การประเมินหลักสูตรที่ยึดจุดประสงค์เป็นหลัก (Goal Based Evaluation Model) เป็นรูปแบบการประเมินหลักสูตร โดยพิจารณาผลที่ได้รับว่าเป็นไปตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด เช่น รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ และรูปแบบการประเมินของแฮมเมอร์

2.2 การประเมินหลักสูตรที่ไม่ยึดจุดประสงค์ (Goal Free Evaluation Model) เป็นการประเมินที่ยึดตามสภาพความเป็นจริง ความเป็นอิสระในการดำเนินงานประเมิน โดยเป็นการประเมินผลทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตร ได้แก่ ผลทางตรง ผลทางอ้อม หรือผลกระทบ โดยไม่ยึดเฉพาะการประเมินผลที่คาดหวังตามจุดประสงค์ของหลักสูตร เช่น รูปแบบการประเมินของสคริฟเวน

2.3 การประเมินหลักสูตรที่ยึดเกณฑ์เป็นหลัก (Criterion Model) เป็นการประเมินโดยให้ผู้เชี่ยวชาญตัดสินคุณค่าโดยใช้เกณฑ์เป็นหลัก เช่น รูปแบบการประเมินของสแตค

2.4 การประเมินหลักสูตรที่ช่วยในการตัดสินใจ (Decision-Making Model) เป็นการประเมินที่เน้นการทำงานอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล เช่น รูปแบบการประเมินหลักสูตรของโพรวิส และรูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม

รูปแบบการประเมินหลักสูตรที่นิยมใช้ มีรายละเอียดดังนี้

1. รูปแบบการประเมินหลักสูตรของปุยแซงค์ เป็นวิธีในการประเมินเอกสารหลักสูตรและการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นก่อนนำไปใช้จริง โดยการประเมินองค์ประกอบของหลักสูตร 3 องค์ประกอบ คือ จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล โดยมีเกณฑ์ในการวิเคราะห์ 2 ประการ ได้แก่ ชนิดหรือแบบของการเรียนรู้ และพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ปรากฏออกมา

2. รูปแบบการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์ โดยมีกระบวนการจัดการศึกษาทั้งหมด 3 ส่วน คือ จุดมุ่งหมาย การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยแนวคิดการประเมินอยู่ที่การพิจารณาว่าผลผลิตที่ได้ตรงตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดหรือไม่

3. รูปแบบการประเมินของแฮมมอนด์ โรเบิร์ต เป็นการประเมินหลักสูตรโดยยึดจุดประสงค์เป็นหลักเช่นเดียวกับไทเลอร์ โดยได้เสนอรูปแบบการประเมินเรียกว่าโครงสร้างการประเมิน 3 มิติ ได้แก่ มิติด้านการเรียนการสอน (ประกอบด้วย การจัดชั้นเรียนและตารางสอน เนื้อหา วิธีการ จัดการเรียนการสอน สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ งบประมาณ) มิติด้านสถาบัน (ประกอบด้วย นักเรียน ครู ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ ครอบครัวยุ และชุมชน) และมิติด้านพฤติกรรม (ประกอบด้วย พฤติกรรมด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ)

4. รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสศต เป็นรูปแบบการประเมินที่ยึดเกณฑ์เป็นหลัก ต้องมีการกำหนดจุดประสงค์ของการประเมินที่มีความชัดเจน และการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการบรรยาย หรืออธิบายและ การตัดสินใจ โดยใช้ข้อมูลหลักได้แก่ สิ่งที่มีอยู่ก่อน กระบวนการ และผลผลิต โดยแยกเป็น 4 ประการ ได้แก่ ผลที่คาดหวัง ผลที่เกิดขึ้นจริง มาตรฐานที่ใช้ และที่มาของการตัดสินใจ กระบวนการประเมินจะต้องพิจารณาความสอดคล้องระหว่างความต้องการกับความเป็นจริง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการหรือกิจกรรมและผลผลิต เมื่อได้ผลออกมาจากอะไรแล้วจึงมาเปรียบเทียบกับผลที่เกิดขึ้นจริง แล้วจึงจะพิจารณาดำเนินการ

5. รูปแบบของการประเมินหลักสูตรของสศตได้เสนอรูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจ เรียกโดยทั่วไปว่าการประเมินแบบ CIPP Model โดยมีแนวทางการประเมินแต่ละด้าน ดังต่อไปนี้

- 1) การประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) โดยประเมินเกี่ยวกับสภาวะแวดล้อม สิ่งที่เป็นส่วนสำคัญในการช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยเป็นสิ่งที่อยู่นอกโครงการ แต่มีผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโครงการ
- 2) การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) โดยประเมินทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการนำมาใช้ในการดำเนินโครงการ เช่น กำลังคน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องงบประมาณและแหล่งเงินทุนสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ อาคารสถานที่ เป็นต้น ซึ่งจะช่วยในการพิจารณาดำเนินการว่าโครงการมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ ในทางปฏิบัติที่จะทำให้วัตถุประสงค์ของโครงการบรรลุหรือไม่ และช่วยให้เกิดการวางแผนการจัดกิจกรรมของโครงการได้อย่างเหมาะสม
- 3) การประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation) โดยประเมินเกี่ยวกับวิธีการจัดกิจกรรมของโครงการ การนำปัจจัยนำเข้าที่เหมาะสมมาใช้อย่างไร เป็นไปตามลำดับขั้นตอนหรือไม่ กิจกรรมที่จัดขึ้นจะก่อให้เกิดการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือมีอุปสรรคใด ๆ เกิดขึ้น เพื่อที่จะได้นำผลการประเมินมาปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานให้รัดกุม มีประสิทธิภาพมากขึ้น และ
- 4) การประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation) โดยประเมินเกี่ยวกับผลที่ได้รับทั้งหมดจากการดำเนินโครงการว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร โดยจะนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ที่จะเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จหรือล้มเหลวของโครงการประเมิน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการตัดสินใจปรับปรุงขยายโครงการนำไปใช้อย่างต่อเนื่องต่อไป และเพื่อล้มเลิกโครงการ

3.3 ความหมายของการเรียนการสอนและการประเมินการเรียนการสอน

การเรียนการสอน (Instruction) คือ กระบวนการที่ครูผู้สอนจะคำนึงถึงการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นสำคัญ โดยจะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยใช้วิธีที่หลากหลาย การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องมีออกแบบและเตรียมการอย่างดีและเป็นระบบ วางแผนตามหลักวิชา มีกระบวนการสอนที่เป็นแบบแผน มีกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม มีการปฏิสัมพันธ์หลายรูปแบบ

ทั้งระหว่างบุคคล และระหว่างบุคคลและสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ โดยองค์ประกอบการเรียนรู้การสอน ประกอบด้วย ผู้สอน ผู้เรียน หลักสูตร วัตถุประสงค์ของการสอน เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน และการประเมินผลการสอน (ทีศนา แหมมณี, 2563, น. 4-5; มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, 2555, น. 19-21) โดยสามารถอธิบายรายละเอียดขององค์ประกอบของการเรียนการสอน ได้ดังนี้

1. ผู้สอน หมายถึง ครูและอาจารย์ในสถานศึกษาระดับต่างๆ รวมทั้งผู้ให้ความรู้แก่บุคลากรในองค์กรต่างๆ ที่ทำหน้าที่ทางด้านการเรียนการสอน และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ ผู้สอนเป็นผู้จัดระบบการเรียนรู้ทั้งเนื้อหาและวิธีการเพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสมกับวัย ทั้งนี้ผู้สอนต้องคำนึงถึงประเด็น ดังต่อไปนี้ ความรู้ในเนื้อหาวิชา สถานการณ์การเรียนรู้ จิตวิทยาการเรียนรู้ ทักษะการสอน และบุคลิกภาพของผู้สอน

2. ผู้เรียน โดยผู้สอนต้องคำนึงถึงประเด็นต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 ความต้องการของผู้เรียน เป็นสิ่งแรกที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ เมื่อความต้องการของผู้เรียนมีมากจนทำให้ยากจะเรียนรู้ อยากทำกิจกรรมในเนื้อหาบทเรียน ดังนั้นเนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอนต้องเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

ประเด็นที่ 2 ความพร้อมของผู้เรียน หมายถึง ความพร้อมทางด้านกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของผู้เรียนที่แสดงพฤติกรรมออกมา ผู้สอนต้องรู้จักและเข้าใจอุปนิสัย ประสพการณ์ในการเรียนรู้ของผู้เรียน จะช่วยให้เข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ซึ่งจะนำไปถึงการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ของบุคคลและกลุ่มได้ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน

ประเด็นที่ 3 ปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียน หมายถึง ปฏิบัติได้ตอบที่เกิดขึ้นของผู้เรียน ที่มีต่อสถานการณ์ในการเรียนรู้ อาจเป็นในลักษณะการเคลื่อนไหวทางร่างกายหรือทางอารมณ์ ความรู้สึกที่แสดงออกมาซึ่งประสพการณ์ของผู้เรียน ทั้งนี้ผู้สอนจะต้องรู้จักสังเกตการณ์ และให้ข้อมูลย้อนกลับกับผู้เรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับเวลาและสถานการณ์ ซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็วขึ้น

3. หลักสูตร หมายถึง ภาพรวมของประสพการณ์ทั้งหมดที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาซึ่งจัดอยู่ในกิจกรรมแต่ละเนื้อหาวิชาและกิจกรรมนอกห้องเรียนที่เสริมสร้างประสพการณ์ต่างๆ ให้แก่ผู้เรียน การสร้างหลักสูตรต้องมีเป้าหมายยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยต้องสร้างประสพการณ์การเรียนรู้ที่ดีให้แก่ผู้เรียน และผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองและพัฒนาประเทศได้

4. วัตถุประสงค์ของการสอน การสอนในชั้นเรียนเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรผู้สอนจะต้องศึกษาหลักสูตร ในส่วนที่เป็นหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนอย่างชัดเจน ว่า หลักสูตรต้องการให้ผู้เรียนที่พฤติกรรมใด ผู้สอนจะมาตั้งวัตถุประสงค์ของการสอนเพื่อจะให้ผู้เรียน

เกิดความรู้ เจตคติและทักษะให้สอดคล้องกับหลักสูตร ดังนั้นวัตถุประสงค์ของการสอนจึงเป็นแนวทางที่จะกำหนดพฤติกรรมของผู้เรียนที่ผู้สอนต้องการให้เกิดขึ้น ซึ่งผู้สอนใช้เป็นแนวทางในการกำหนดวิธีสอน กระบวนการสอน เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งวิธีการวัดผลผู้เรียน ดังนั้นผู้สอนจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์การสอนทุกครั้งที่ได้เตรียมการสอน หรือกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมเพื่อให้การสอนดำเนินไปด้วยดี และผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องใดหลังจากเรียนจบเนื้อหาแล้ว ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่สังเกตหรือวัดได้ การกำหนดวัตถุประสงค์ของการสอนจะต้องกำหนดให้ครอบคลุม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย เจตพิสัย และทักษะพิสัย

5. เนื้อหาวิชา ต้องเป็นเนื้อหาที่ถูกต้องทันสมัย เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ซึ่งเนื้อหาวิชาสัมพันธ์กับวิธีการสอนและกิจกรรม ดังนั้นในการเลือกเนื้อหาวิชานั้นจะต้องเลือกเนื้อหาวิชาที่จำเป็นต่อการมีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้เรียน รวมทั้งเนื้อหาวิชาที่เป็นความสนใจของผู้เรียนตามลักษณะอายุเพศวัยเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาจากเนื้อหาวิชาให้อยู่เหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน รวมทั้งต้องจัดเนื้อหาวิชาให้มีความต่อเนื่องและความสัมพันธ์กัน เพื่อมุ่งให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างวิชาและเกิดความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายใน ตัวผู้เรียน

6. กิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด จะขึ้นอยู่กับวิธีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียน กิจกรรมนั้นอาจเป็นกิจกรรมเดียวหรือหลายกิจกรรมต่อเนื่องกัน ที่ผู้สอนอาจเลือกกิจกรรมที่คนสนใจ หรือเป็นกิจกรรมที่ผู้สอนเลือกให้ผู้เรียนทำกิจกรรม ซึ่งการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนขึ้นอยู่กับเนื้อหาวิชา ความพร้อมของผู้เรียน ขนาดของห้องเรียน การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม ใช้เวลาพอเหมาะไม่ยุ่งยากซับซ้อน โดยก่อให้เกิดความริเริ่ม และสร้างสรรค์ ลักษณะของกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีต้องเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดประสงค์และผู้เรียนได้ฝึกฝนพฤติกรรมการเรียนรู้ทั้งทางด้านความรู้ เจตคติ และทักษะตรงกับวัตถุประสงค์การสอนที่กำหนดไว้

7. สื่อการเรียนการสอน จะเป็นวัสดุอุปกรณ์ หรือวิธีการที่นำมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจเข้าใจเนื้อหาวิชาได้ง่ายขึ้น การเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนต้องพิจารณาถึงลักษณะของเนื้อหาวิชา ลักษณะของผู้เรียน เวลา สถานที่ ประโยชน์ที่ผู้เรียนได้รับและสื่อการเรียนการสอนต้องมีส่วนในการสร้างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนด้วย

8. การประเมินผลการสอน โดยผู้สอนสามารถวัดและประเมินผลการสอนได้หลายวิธีเช่น การทดสอบ การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจผลงาน เป็นต้น การจะเลือกวิธีวัดประเมินผลการสอนจะขึ้นอยู่กับคุณลักษณะที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของการสอนซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้สอนทุกคนที่จะต้องวัดประเมินผลการสอนเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน

ดังนั้นจากข้อมูลข้างต้นจึงอาจสรุปได้ว่า องค์ประกอบของการเรียนการสอนจะประกอบด้วย ผู้เรียน ผู้สอนที่จะต้องวางแผนการสอน จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยคำนึงถึงความพร้อมของผู้เรียน ตั้งจุดประสงค์ของการสอนตามหลักสูตรเนื้อหาวิชาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนและประเมินผลการสอนเพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

การออกแบบการเรียนการสอนนั้นจะสามารถอธิบายได้ตามขั้นตอน ดังนี้ การกำหนดวัตถุประสงค์ของการสอน การกำหนดวิธีสอน การกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน การกำหนดสาระของเนื้อหาวิชา การกำหนดการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ในแต่ละวัยของผู้เรียนและความสามารถของผู้เรียน คุณลักษณะของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม การกำหนดสื่อการสอนที่เหมาะสมสอดคล้องกับทักษะการรับรู้ของผู้เรียน การจัดกิจกรรมเสริมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ทั้งในวิชาที่เน้นทฤษฎีและการปฏิบัติ และการประเมินผลการเรียนการสอน ซึ่งสามารถดำเนินการประเมินได้ทั้งระหว่างดำเนินการสอนและประเมินเมื่อสิ้นสุดการสอน

แนวคิดในการจัดการเรียนการสอน มักใช้บทบาทการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนและนักเรียน และจุดเน้นซึ่งเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นเกณฑ์ในการจัดประเภท โดยหากใช้เกณฑ์ดังกล่าวจะสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท โดยสามารถอธิบายการเรียนการสอนแต่ละประเภท (ทิตินา เขมมณี, 2563, น. 109-153) ได้ดังนี้

1. หลักการจัดการเรียนการสอนโดยยึดครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher-Centered Instruction) โดยประเภทนี้มักจัดการเรียนการสอนทางตรง เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระอย่างเหมาะสมเป็นไปตามลำดับขั้นตอน มีการวางแผนในการนำเสนอความรู้อย่างดีโดยนำเสนออย่างกระชับชัดเจน มีการฝึกปฏิบัติใช้ความรู้หรือทักษะที่เรียนรู้และต้องมีการฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนจะได้รับข้อมูลป้อนกลับเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และสามารถปรับปรุงการปฏิบัติของตนให้อยู่ในระดับที่ต้องการ ยกตัวอย่างเช่น การจัดการเรียนการสอนทางตรงแบบใช้ผลการวิจัย (Research-Based Direct Instruction) และการจัดการเรียนการสอนทางตรงแบบใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theory-Based Direct Instruction)

2. หลักการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-Centered Instruction) โดยการจัดการเรียนการสอนประเภทนี้ ผู้สอนจะเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ โดยครูผู้สอนเป็นผู้จัดเตรียมและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญ มีส่วนร่วมในการเรียนรู้และได้ใช้

กระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง การเรียนการสอนลักษณะนี้จะใช้จุดเน้นของการจัดการเรียนการสอนเป็นเกณฑ์ ดังนี้

2.1 แบบเน้นตัวผู้เรียน เช่น การจัดการเรียนการสอนตามเอกัตภาพ (Individualized Instruction) การจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนนำตนเอง (Self-Directed Learning)

2.2 แบบเน้นความรู้ความสามารถ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบรู้จริง (Mastery Learning) การจัดการเรียนการสอนแบบรับประกันผล (Verification Teaching) การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นมโนทัศน์ (Concept-Based Instruction)

2.3 แบบเน้นประสบการณ์ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ (Experiential Learning) การจัดการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม (Service Learning) การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning)

2.4 แบบเน้นปัญหา เช่น การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem-Based Instruction) การจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงการเป็นหลัก (Project-Based Instruction)

2.5 แบบเน้นทักษะกระบวนการ เช่น การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการสืบสอบ (Inquiry-Based Instruction) การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการคิด (Thinking Process-Oriented Instruction) การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการกลุ่ม (Group Process-Oriented Instruction) การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการวิจัย (Research-Based Instruction) การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Learning Process Instruction)

2.6 แบบเน้นบูรณาการ คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้แบบองค์รวม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยการบูรณาการเนื้อหาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ทั้งภายในวิชา และระหว่างวิชา

3. หลักการจัดการเรียนการสอนโดยไม่มีครู (Instruction Without Teacher) เป็นการเรียนการสอนและการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน โดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยีต่าง ๆ โดยไม่ต้องอาศัยครูและหลักสูตร เช่น การจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรม (Programmed Instruction) การจัดการเรียนการสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer-Assisted Instruction) การจัดการเรียนการสอนทางไกล (Distance Instruction) การจัดการเรียนการสอนโดยใช้เครือข่ายเวิลด์ไวด์ เว็บ (Web-Based Instruction)

การประเมินการเรียนการสอนเป็นการตรวจสอบคุณภาพการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ การเรียนรู้ของผู้สอน และผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการประเมินการเรียนการสอนเป็นการประเมิน หลักสูตรระหว่างการนำไปปฏิบัติ การประเมินดังกล่าวควรดำเนินการประเมิน ทั้งระบบ ดังนี้ การประเมิน เนื้อหาวิชาในหลักสูตร การประเมินจุดมุ่งหมาย/วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม การประเมินผู้สอน การ ประเมินผู้เรียน การประเมินกระบวนการสอน และการประเมินวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการสอน กระ ประเมินการเรียนการสอนนี้ควรกระทำอย่างต่อเนื่อง โดยประเมินในรูปของระบบการติดตามผลการ ดำเนินงาน และนำผลสะท้อนกลับมาปรับปรุงประสิทธิภาพอยู่เสมอ โดยองค์ประกอบของการประเมิน การเรียนการสอน มี 2 มิติ ได้แก่ มิติที่ 1 การประเมินกระบวนการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการประเมิน ที่มุ่งข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับกระบวนการวางแผนการดำเนินการจัดการเรียนการสอน การวัดและ ประเมินผลว่ามีประสิทธิภาพเพียงใด เป็นการประเมินที่ทำได้ทั้งแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ สารสนเทศจากการประเมินสามารถนำมาปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอนได้ทันที โดยมีการใช้ เครื่องมือ การประเมินที่หลากหลาย เช่น การใช้แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนการ สอน และมิติที่ 2 การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งเป็นการประเมินที่มุ่งข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับ ผลการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น ความรู้ ความสามารถ สมรรถนะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นต้น สารสนเทศจากการประเมินจะนำไปสู่การปรับปรุงการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในสภาพจริง จำแนกออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การประเมินแบบก้ำวหน้า (formative evaluation) และการประเมินแบบ รวบยอด (summative evaluation) ซึ่งการประเมินดังกล่าวจะนำมาใช้ในการประเมินการเรียนการสอน ส่วนใหญ่ โดยการประเมินแบบก้ำวหน้าจะหมายถึงการประเมินที่เกิดขึ้นระหว่างการใช้หลักสูตร และการ ประเมินรวบยอด หมายถึง การประเมินเมื่อเสร็จสิ้นการใช้หลักสูตร (มารุต พัฒนาผล, 2555, น. 44-50)

3.4 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและกระบวนการประเมินการเรียนการสอน

จากการทบทวนเอกสารเกี่ยวกับกระบวนการประเมินการเรียนการสอน พบว่าสามารถ อธิบายกระบวนการได้ตามลำดับ ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 วางแผนและการเตรียมการประเมิน โดยกำหนดสาระ ที่ต้องประเมิน ระยะเวลาที่ดำเนินการประเมิน เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน การเก็บรวบรวมข้อมูล การ วิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอผลของการประเมิน ขั้นตอนที่ 2 กำหนดกรอบการประเมิน โดยมีเนื้อหา เกี่ยวกับจุดประสงค์ของวิชา เนื้อหาสาระ ผู้ประเมิน วิธีการสอน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน กิจกรรมที่จัดอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการสอน การวัดประเมินผล ขั้นตอนที่ 3 กำหนดผู้ที่จะให้ข้อมูลสำหรับ การประเมิน โดยส่วนใหญ่ผู้ที่ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน ผู้บริหาร โดยต้องพิจารณาและตระหนักถึง ข้อดี ข้อจำกัด และสถานการณ์ที่เหมาะสมของผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่ม ขั้นตอนที่ 4 พิจารณาเครื่องมือที่ เหมาะสมสำหรับใช้ในการประเมินการเรียนการสอน ขั้นตอนที่ 5 กำหนดระยะเวลาในการประเมินการ

เขียนการสอนขั้นตอนที่ 6 เก็บรวบรวมข้อมูลการประเมิน ขั้นตอนที่ 7 วิเคราะห์ข้อมูลการประเมิน โดยผู้ประเมินต้องเลือกวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลให้เหมาะสมกับข้อมูลที่เก็บได้ ขั้นตอนที่ 8 นำเสนอผลการประเมิน ควรมีการสรุปข้อค้นพบ ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง จุดเด่นและจุดบกพร่อง โดยผลของการประเมินควรเปิดโอกาสให้ผู้สอนได้ทราบด้วยสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป และขั้นตอนที่ 9 การนำผลประเมินไปใช้

รูปแบบการประเมินการเรียนการสอนที่นิยมใช้ในการประเมินอาจสามารถแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบที่สำคัญ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, 2555, น. 147-151; มารุต พัฒนาผล, 2555, น. 49-50) ได้แก่

1. การประเมินการเรียนการสอนตามรูปแบบการประเมินของนักวิชาการ เช่น รูปแบบการประเมินอิสระหรือไม่มีอิงจุดประสงค์ (goal-free evaluation) ของสคริฟเวน (Scriven) ซึ่งเสนอการประเมินโดยพิจารณาจากปัจจัยหลัก คือ ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน เนื้อหาวิชาหลักสูตร และกระบวนการสอน การประเมินจะไม่ต้องยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลักเพียงอย่างเดียว แต่เน้นที่ผลลัพธ์ การเปลี่ยนแปลงทุกอย่างที่เกิดขึ้นซึ่งอาจมีหรือไม่มีจุดมุ่งหมายก็ได้ ขอบเขตการประเมินพิจารณาได้จากหลาย ๆ ส่วนตามเป้าหมายของการประเมิน โดยระบุได้ว่าการสอนนั้นต้องการประเมินอะไรเป็นสำคัญ นอกจากนี้รูปแบบการประเมินที่เป็นที่นิยมอีกรูปแบบหนึ่ง ได้แก่ รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ซึ่งประเมินตั้งแต่บริบทของการเรียนการสอนซึ่งเกี่ยวข้องกับปัญหาและความต้องการต่าง ๆ ต่อมาเป็นการประเมินตัวป้อนเข้าซึ่งพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เช่น หลักสูตร เนื้อหา ผู้สอน ผู้เรียน วัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น จากนั้นเป็นการประเมินกระบวนการเป็นทางการศึกษากระบวนการสอน ตั้งแต่เริ่มวิธีการสอนแบบต่าง ๆ เทคนิคการถ่ายทอดทำความเข้าใจ เทคนิคการใช้อุปกรณ์หรือการจัดกิจกรรมระหว่างการสอน การมีส่วนร่วมของผู้เรียน และสุดท้ายคือการประเมินผลผลิตเป็นการประเมินเพื่อพิจารณาว่าผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเพื่อนำเสนอภาพรวมทั้งหมด สำหรับการตัดสินใจในการปรับปรุง หรือยกเลิกหรือดำเนินการต่อ

2. การประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนระหว่างการจัดการเรียนการสอน เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ช่วยทำให้ผู้สอนมีข้อมูลสารสนเทศที่สามารถนำมาปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินการต่าง ๆ ทั้งที่เป็นจุดอ่อนและจุดแข็งของการจัดการเรียนการสอนได้ทันที และมีการสะท้อนผลการประเมิน (reflection) โดยอาจแบ่งการประเมินได้ 3 ระยะ คือ ระยะเริ่มแรกหรือระยะทดลองใช้ ระยะปรับปรุง และระยะกำหนดกฎเกณฑ์ โดยในแต่ละระยะจะพิจารณาในเรื่องวิธีการสอน อุปกรณ์ การสอน ลักษณะของโปรแกรมหรือหลักสูตร ความแตกต่างระหว่างผู้เรียน จำนวนผู้เรียน

3. การประเมินแบบสรุปรวม (Summative Evaluation) เป็นการประเมินเมื่อการเรียนการสอนเสร็จสิ้นแล้ว เพื่อตรวจสอบผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาข้อสรุปในการตัดสินใจเพื่อใช้วิธีการสอนนี้ต่อไปหรือไม่ หรือต้องปรับปรุงในการสอนครั้งต่อไป โดยทั่วไปการประเมินแบบนี้เป็นการประเมินประสิทธิภาพการสอนทั้งระบบ และจะมีการประเมินอย่างเป็นทางการมากกว่าแบบประเมินย่อย โดยการประเมินแบบสรุปรวมนี้ อาจใช้เครื่องมือในการประเมินที่แตกต่างกันออกไป เช่น แบบทดสอบ แบบสังเกต แบบสอบถาม แบบประเมินผลงาน แบบประเมินสมรรถนะ เป็นต้น โดยเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินส่วนใหญ่ คือ แบบสอบถามเพื่อใช้วัดเจตคติต่อการเรียนการสอน และแบบทดสอบสำหรับการทดสอบปลายภาค

3.5 แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ

3.5.1 ความหมายของภาษา

นักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่า ภาษา ไว้แตกต่างกันออกไป โดยอาจสามารถสรุปความหมายของภาษาไว้ (นวลทิพย์ เพิ่มเกสร, 2556, น. 16; บำรุง ไตรรัตน์, 2524, น. 3; ราชบัณฑิตยสถาน, 2557, น. 173, 397; สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561, น. 8; อรุณี วิริยะจิตรา, 2532) ดังนี้

ภาษา หมายถึง กิริยาอาการที่แสดงออกมาแล้วสามารถทำความเข้าใจกันได้ หรือหมายถึง ถ้อยคำที่ใช้ในการพูดหรือการเขียนเพื่อสื่อความของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน หรือเพื่อใช้สื่อความเฉพาะในวงการค้าต่าง ๆ เช่น ภาษาราชการ ภาษากฎหมาย (ทักษ์ อุดมรัตน์, 2557)

ภาษาแม่ หรืออาจเรียกว่า ภาษาแรกหรือภาษาที่หนึ่ง หมายถึง ภาษาที่บุคคลหนึ่งหัดพูดเป็นภาษาแรก ส่วนมากเป็นภาษาที่ใช้กันในครอบครัว ทั้งนี้ภาษาแม่ของคนคนหนึ่งอาจมีมากกว่าหนึ่งภาษา หากบุคคลดังกล่าวเติบโตในสังคมที่มีหลายภาษา ผู้พูดโดยเฉพาะเด็กอาจเปลี่ยนภาษาแรกของตนไปตามอิทธิพลของภาษาที่ผู้พูดนั้นได้ยินหรือใช้บ่อยครั้งกว่า

ภาษาที่สอง หมายถึง ภาษาที่บุคคลเรียนรู้หลังจากภาษาแรก อาจจะเป็นภาษาที่ผู้พูดเรียนรู้และใช้งานในฐานะภาษาต่างประเทศ (foreign language) หรือเป็นภาษาที่ใช้ในประเทศบ้านเกิดแต่ไม่ใช่ภาษาแม่ของผู้พูดก็ได้ โดยอาจเป็นภาษาที่กำหนดเป็นภาษากลางของประเทศที่มีภาษาถิ่นใช้มากมายหรือภาษาของประเทศที่เคยตกเป็นอาณานิคม เพื่อใช้ในการสื่อสารกันระหว่างกลุ่มชนในประเทศนั้น ภาษาที่สองนี้เป็นภาษาที่มีบทบาทสำคัญในสังคมในฐานะภาษาราชการ ภาษาเพื่อการติดต่อสื่อสาร เพื่อการศึกษา เพื่อธุรกิจ และเพื่อการเมืองการปกครอง

ภาษาต่างประเทศ หมายถึง ภาษาที่ไม่ได้เป็นภาษาที่ใช้ในพื้นที่หรือสังคมของผู้เรียน โดยผู้เรียน มีจุดมุ่งหมายในการเรียนภาษาต่างประเทศดังกล่าวเพื่อติดต่อสื่อสารกับเจ้าของภาษาโดยตรงให้มีความเข้าใจที่ตรงกัน อาจเนื่องมาจากมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกันออกไปเฉพาะบุคคล เช่น การค้า เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การเมือง การศึกษา การพัฒนาเทคโนโลยี เป็นต้น โดยการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศนี้ส่วนใหญ่จะมีโอกาสในการเรียนรู้เกิดขึ้นเฉพาะหลักสูตรของโรงเรียน โดยเรียนเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการสอนในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา หรือเรียนรู้ในระดับผู้ใหญ่เมื่อมีความต้องการเรียนภาษาดังกล่าวเพิ่มเติม

ส่วนภาษาต่างประเทศที่สอง เป็นคำที่ไม่ได้มีการระบุความหมายไว้อย่างชัดเจน โดยคำดังกล่าวมีความหมายเหมือนกับคำว่า ภาษาที่สาม ซึ่งมีการกล่าวถึงในยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580 โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ใช้คำดังกล่าวในความหมายถึง ภาษาต่างประเทศซึ่งไม่ได้เป็นภาษาที่ผู้เรียนไม่ได้ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันในสังคมของตน โดยเป็นภาษาต่างประเทศที่เรียนเป็นภาษาที่สอง ที่เปิดสอนเป็นรายวิชาเพิ่มเติมในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ภาษาตะวันตก (ภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน สเปน รัสเซีย) ภาษาเอเชียตะวันออก (ภาษาญี่ปุ่น เกาหลี) และภาษาอาเซียน (ภาษาเมียนมา เขมร เวียดนาม มลายู) โดยไม่ได้หมายรวมถึงภาษาอังกฤษและภาษาจีน

3.5.2 แนวคิดเกี่ยวกับประเภทของหลักสูตรและการเรียนการสอนภาษา

การจัดทำหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนภาษาในฐานะภาษาต่างประเทศนั้น มีหลากหลายวิธี โดยแต่ละวิธีจะมีแนวคิดจากหลักการ ทฤษฎี หรือความเชื่อเกี่ยวกับการรู้ภาษาและธรรมชาติของภาษา และแนวคิดจะเป็นตัวกำหนดการจัดทำหลักสูตรและวิธีการเรียนการสอน โดยมีตัวอย่างที่น่าสนใจ (JICB อ้างถึงใน ทักษ์ อุดมรัตน์, 2557, น. 130-132; นวลทิพย์ เพิ่มเกสร, 2556, น. 17) ดังนี้

การจัดหลักสูตรสำหรับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ โดย JICB (Journal of Immersion and Content-Based Language Education) ได้จำแนกแนวทางหลักเป็น 2 แนวทาง ได้แก่ แนวทางที่ 1 การสอดแทรกภาษาต่างประเทศในรายวิชาหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน อย่างน้อย ร้อยละ 50 ของเวลาเรียน เรียกว่า Immersion Program มีหลายรูปแบบ เช่น หลักสูตรแบบสอดแทรกภาษาที่สองในวิถีชีวิตโรงเรียน (Second Foreign Language Immersion) หลักสูตรแบบสอดแทรกทวิภาษา (Bilingual Immersion) หลักสูตรแบบสอดแทรกสองต่อ (Double Immersion Programs) หลักสูตรแบบสอดแทรกทวิภาษาตามพัฒนาการของผู้เรียน (Developmental Bilingual Programs) หลักสูตรแบบสอดแทรกภาษาถิ่นดั้งเดิมหรือหลักสูตรแบบสอดแทรกภาษากลางในภาษาถิ่นดั้งเดิมของชนกลุ่มน้อย

เป็นต้น และแนวทางที่ 2 การจัดหลักสูตรแบบเน้นเนื้อหา เรียกว่า Content-Based Program หรือ Non-Immersion Program มีหลายรูปแบบ เช่น หลักสูตรภาษาเพียงอย่างเดียว (Language Across the Curriculum : LAC) หลักสูตรที่บูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับภาษาไปพร้อมกัน (Content and Language Integrated Learning : CLIL) หลักสูตรภาษาที่สอง หลักสูตรภาษาเพื่อจุดมุ่งหมายเฉพาะ (Language for Specific Purpose) เป็นต้น

ส่วนแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่น่าสนใจและเป็นที่ยอมรับในการจัดการเรียนการสอนมาจนถึงปัจจุบัน (อรุณี วิริยะจิตรา, 2555, น. 17-43) ได้แก่

1. การเรียนการสอนแบบไวยากรณ์และการแปล เป็นการเรียนการสอนที่มีแนวคิดที่ว่าภาษาทุกภาษามีกฎเกณฑ์ที่ตายตัว ผู้เรียนต้องท่องจำกฎเกณฑ์และความหมายของศัพท์ที่แปลเป็นภาษาผู้เรียนให้ได้ โดยผู้เรียนจะปฏิบัติตามคำสอนของผู้สอน
2. การเรียนการสอนแบบตรง เป็นการเรียนการสอนที่มีแนวคิดพื้นฐานว่าผู้เรียนจะเรียนรู้และเข้าใจภาษาได้ดี เพราะอาศัยการฟังและการพูดเป็นส่วนใหญ่ โดยอาศัยการฝึกในสถานการณ์ที่เหมาะสม ทั้งนี้จะใช้วิธีเดียวกับการเรียนรู้ภาษาแม่และเน้นให้คิดเป็นภาษาที่เรียน
3. การเรียนการสอนแบบธรรมชาติ เป็นวิธีสอนที่เน้นให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะพื้นฐานในการติดต่อสื่อสาร โดยผู้เรียนจะรับรู้ภาษาได้เองโดยไม่รู้สึกตัว โดยผู้เรียนจะคลุกคลีและอยู่ในชุมชนของเจ้าของภาษา โดยผู้สอนออกแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โดยนำเสนอสิ่งที่ผู้เรียน สามารถเข้าใจได้เข้าไปในภาษาที่กำลังจะสอนด้วยเทคนิคต่าง ๆ
4. การเรียนการสอนแบบแบบฟังพูด เป็นการเรียนการสอนที่มีแนวคิดว่าการสอนภาษาควรสอนการฟังและการพูดก่อน แล้วจึงตามด้วยการสอนอ่านและเขียนเป็นลำดับถัดมา นอกจากนี้ควรเน้นการเปรียบเทียบระหว่างภาษาแม่ของผู้เรียนกับภาษาต่างประเทศที่เรียน โดยอาศัยแนวคิดที่ว่า การใช้ภาษาเป็นนิสัยอย่างหนึ่งของคนเราจึงต้องอาศัยการฝึกฝน และการเสริมแรงเป็นแรงจูงใจในการเรียนภาษา
5. การเรียนการสอนตามทฤษฎีความรู้ความเข้าใจ เป็นการเรียนการสอนที่มีความเชื่อว่าแรงจูงใจเกิดจากความอยากรู้ อยากเห็นของผู้เรียนซึ่งสามารถสร้างให้เกิดในตัวผู้เรียนได้ และสติปัญญาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเรียนรู้ ต้องให้ผู้เรียนคิดอย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์ แก้ปัญหา และรู้จักนำความรู้ใหม่มาผสมผสานกับความรู้เดิม
6. การเรียนการสอนแบบเจียบ เป็นการเรียนการสอนที่มีแนวคิดว่าการเรียนรู้ภาษาเกิดจากความคิดและสติปัญญาของผู้เรียน ไม่ได้เกิดจากการลอกเลียนแบบ ผู้สอนมีหน้าที่

เป็นผู้ช่วยเพื่อให้ผู้เรียนเอาชนะการเรียนรู้ภาษา และผู้เรียนต้องสำรวจสิ่งที่ตนยังไม่รู้และเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม

7. การเรียนการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง เป็นการเรียนการสอนที่มีแนวคิดว่าการเรียนภาษาต่างประเทศควรเรียนความหมายของคำจากกลุ่มคำ และฟังให้เข้าใจก่อนที่จะพูด การใช้ท่าทางประกอบจะช่วยให้ผู้เรียนจำได้ดี

8. การเรียนการสอนแบบชักชวน เป็นการเรียนการสอนที่มีแนวคิดว่ามีพลังสมองที่ดีเยี่ยมแต่กลับใช้พลังสมองเพียงเล็กน้อย เน้นการทำให้ผ่อนคลายเพื่อให้มีที่ว่างสำหรับความทรงจำ ใช้ดนตรีและจังหวะช่วย โดยมีกระบวนการสำคัญ คือ การให้จำข้อความผ่าน 2 ขั้นตอน คือ ทำ และฟัง ผู้สอนควรสร้างบรรยากาศให้เป็นธรรมชาติ สนุกสนาน เพื่อโน้มน้าวให้ผู้เรียนใช้พลังสมองอย่างเต็มที่ในการเรียนรู้เป็นการสอนเพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลาย

9. การเรียนการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ เป็นการเรียนการสอนที่มีแนวคิดว่าการสอนไม่ใช่การคำนึงถึงสติปัญญาของผู้เรียนเท่านั้น แต่ต้องมีความเข้าใจกับการตอบสนองทางกายของผู้เรียน โดยเน้นความสัมพันธ์ ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียน

10. การเรียนการสอนแบบแนวทฤษฎีการสอนแบบอรรถฐาน เป็นการเรียนการสอนที่จะใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายจากบริบทที่แตกต่างกันตามกาลเทศะ สังคมและชุมชน โดยมีกรอบการสอนซึ่งจัดกิจกรรมต่าง ๆ เป็นวงล้อ 4 ขั้นตอน คือ สำรวจบริบท สำรวจเนื้อหาในตำราร่วมกันสร้างเนื้อหาใหม่ และนำไปใช้เป็นรายบุคคล

11. การเรียนการสอนแบบใช้โสตทัศนูปกรณ์ เป็นการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้โครงสร้าง ไวยากรณ์และโครงสร้างเสียงเพื่อการพูดและฟัง โดยการเรียนรู้ดังกล่าว มีพื้นฐานจากทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม จึงเน้นการสร้างรูปแบบและการทำซ้ำบ่อย ๆ

12. การเรียนการสอนแบบทีฟิอาร์ เป็นการเรียนการสอนภาษาโดยให้ผู้เรียนเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อสนองตอบคำที่ได้รับฟังจากผู้ส่ง เป็นวิธีที่เหมาะสมสำหรับการฝึกใช้สมองสองซีกพร้อมกัน และลดความเครียดของผู้เรียน เหมาะสำหรับการเป็นกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมการเรียนการสอนวิชาเลือก และการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา

13. การเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็นการเรียนการสอนที่แนวคิดที่ว่าภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร การเรียนการสอนจะต้องเน้นให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารได้เป็นสำคัญ โดยจัดลำดับการเรียนการสอนตามกระบวนการคิดของผู้เรียน โดยเริ่มจากการฟัง การพูด การอ่าน การจับใจความสำคัญ การทำความเข้าใจ การจดจำ และการนำความรู้ไปใช้ โดยให้ผู้เรียน

ฝึกฝนการใช้ภาษาในบริบททางภาษาและวัฒนธรรมที่ผู้เรียนพบเจอเพื่อให้สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างถูกต้องวิธีและเหมาะสมกับกาลเทศะ

ทั้งนี้การเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่เป็นที่นิยมในปัจจุบัน คือ การเรียนการสอนเพื่อการสื่อสาร ซึ่งกระบวนการสื่อสาร จะประกอบไปด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ผู้ส่งสาร สาร สื่อ ผู้ส่งสาร และผลของการสื่อสาร (พรทิพย์ เย็นจะบก, 2548, น. 3-4) โดยการเรียนรู้การสื่อสารดังกล่าวนี้จะสัมฤทธิ์ผลได้ก็ต่อเมื่อผู้ใช้ภาษามีสมรรถนะสื่อสาร (Communicative competence) ทั้งนี้ นักวิชาการจะเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้ที่มีสมรรถนะสื่อสารไว้แตกต่างกัน ยกตัวอย่างเช่น เดลล์ ไฮม์ส์ เสนอว่า แนวคิดสมรรถนะสื่อสาร (Communicative competence) ประกอบด้วยความรู้ 4 ประการ คือ รู้ว่าภาษาแบบใดถูกไวยากรณ์ ภาษาแบบใดไม่ถูกไวยากรณ์ หรือยอมรับไม่ได้แม้ถูกไวยากรณ์ ภาษาแบบใดเหมาะสมตามบริบทสังคม และภาษาแบบใดมีผู้ใช้มาแล้ว ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้ส่งต่อให้นักวิชาการด้านการสอนภาษาหลายคน เช่น คาเนลและเสเวน กล่าวว่าผู้ที่มีสมรรถนะสื่อสาร (Communicative competence) มี 4 ประการ ดังนี้ 1) สมรรถนะด้านการใช้ภาษา (Linguistic Competence) เป็นความสามารถในการใช้ทักษะทางภาษา (การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน) และความสามารถหรือความรู้ด้านหน่วยเสียง หน่วยคำ หน่วยทางวาทสัมพันธ์กฎเกณฑ์ต่างๆ จนสามารถที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาใช้ได้อย่างถูกต้อง 2) สมรรถนะด้านการใช้ภาษาในสังคม (Sociolinguistic Competence) เป็นความสามารถในการใช้ภาษาอย่างเหมาะสมตามบริบททางสังคม 3) สมรรถนะด้านการใช้สัมพันธ์สาร (Discourse Competence) เป็นความสามารถในการใช้ความสัมพันธ์ของข้อความ โดยใช้ความรู้ทางไวยากรณ์และการเชื่อมโยงความหมายทางภาษาให้เข้ากันได้ถูกต้อง ตลอดจนมีความเข้าใจและตีความข้อความที่เกิดขึ้นในบริบทได้อย่างถูกต้อง และ 4) สมรรถนะด้านการใช้กลวิธีสื่อความหมาย (Strategic Competence) เป็นความสามารถ ในการสื่อความหมายให้เข้ากับบริบทหรือสถานการณ์ต่างๆ ด้วยการใช้กลวิธีสื่อความหมายทั้งวัจนภาษา และอวัจนภาษาในบริบทต่าง ๆ (อรุณี วิริยะจิตรา, 2555, น. 12-14)

นอกจากนี้กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2534 อ้างถึงใน ทิศนา ขัมมณี, 2560, น. 118-127) ได้เสนอกระบวนการเรียนภาษา ซึ่งเป็นกระบวนการหนึ่งในเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ 12 กระบวนการ โดยกระบวนการนี้มุ่งพัฒนาทักษะทางภาษาตามขั้นตอน 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การทำความเข้าใจสัญลักษณ์ สื่อ รูปภาพ รูปแบบเครื่องหมาย โดยผู้เรียนรับรู้เกี่ยวกับความหมายของคำ กลุ่มคำ ประโยคและถ้อยคำสำนวนต่าง ๆ 2) สร้างความคิดรวบยอด โดยผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้จากประสบการณ์นำมาสู่ความเข้าใจและเกิดภาพรวมเกี่ยวกับสิ่งที่เรียนด้วยตนเอง 3) สื่อความหมาย ความคิด โดยผู้เรียนถ่ายทอดทางภาษาให้ผู้อื่นเข้าใจได้ และ 4) พัฒนาความสามารถ โดยผู้เรียนจะเกิด

การเรียนรู้ตามขั้นตอน คือ ความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า

3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่สอง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษาต่างประเทศพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่สองโดยใช้แนวคิดและทฤษฎีที่สนใจ ตัวอย่างงานวิจัยในลักษณะนี้ คือ งานวิจัยเชิงวิจัยและพัฒนาของพรนภา อำนวยไพศาล (2561) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนกลาง เป็นภาษาต่างประเทศ โดยใช้แนวคิดการสอนแบบบอกเล่าและวิธีสอนแบบฟัง-พูด เพื่อส่งเสริมความสามารถในการฟัง-พูดสำหรับเด็กอนุบาล และศึกษาผลของรูปแบบฯ ที่มีต่อความสามารถในการฟัง-พูดสำหรับเด็กอนุบาล เช่นเดียวกับงานวิจัยของนรินทร์ชัย สะภูริวัฒน์ (2555) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาจีนตามแนวคิดการเรียนรู้เน้นงานปฏิบัติ โดยใช้เทคนิคการจำอักษรจีนแบบเชื่อมโยง เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านภาษาจีน และศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาจีนตามแนวคิดการเรียนรู้เน้นงานปฏิบัติ โดยใช้เทคนิคการจำอักษรจีนแบบเชื่อมโยง เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านภาษาจีน รวมทั้งงานวิจัยของศศิธรณ พชรพรรณพงษ์ (2548) ซึ่งศึกษาและการพัฒนารูปแบบการสอนที่ผสมผสานวิธีการสอนแบบภาษาศาสตร์เชิงประสาทวิทยาและแนวคิดภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อพัฒนาทักษะการพูดและทักษะการเขียนภาษาฝรั่งเศส สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 อย่างไรก็ตามงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นนั้นมียกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมถึงวิธีวิจัยที่แตกต่างกันออกไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

นอกจากงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแล้ว ยังมีงานวิจัยหลายงานที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการใช้หลักสูตรและเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่สอง โดยเฉพาะภาษาจีน ยกตัวอย่างเช่น งานวิจัยของบุญเสริม สัมมานวงศ์ (2553) ซึ่งศึกษาสภาพและปัญหาของการใช้หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง (ภาษาจีน) ของโรงเรียนที่มีผลการสอบวิชาความถนัดทางภาษาจีนสูง และงานวิจัยของจินตนา วิเศษจินดา (2560) ซึ่งศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

งานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการประเมินภาษาต่างประเทศที่สองนั้น จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าส่วนใหญ่ทำการประเมินโครงการเกี่ยวกับภาษาต่างประเทศที่สองที่สนใจเพียงภาษาเดียว โครงการเดียว และสถานศึกษาแห่งเดียวเท่านั้น และงานวิจัยมักใช้รูปแบบการประเมิน CIPP ของสตัฟเฟิลบีม ซึ่งจะประเมินใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ เช่น งานวิจัยของ Dehkordi & Talebinezhad (2018) ซึ่งมี

วัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมไวยากรณ์ภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผ่านมุมมองของครู จำนวน 10 คน และนักเรียน จำนวน 120 คน ในโรงเรียนแห่งหนึ่งในประเทศอิหร่าน โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ใช้สถิติเชิงพรรณนาและเชิงอนุมานในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม และใช้การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Yu-Chih & Yun-Pi (2019) ซึ่งประเมินโครงการเรียนภาษาอังกฤษ ที่จัดตั้งขึ้นใหม่ที่มหาวิทยาลัยคารอลินาในไต้หวัน โดยผู้ที่เข้าร่วมการวิจัยเป็นนักศึกษาที่จบการศึกษาในโครงการตั้งแต่ ปี ค.ศ.2009-2015 จำนวน 55 คน อาจารย์ ผู้ช่วยดูแลโครงการ รวมทั้งนักศึกษาที่ออกจากการอบรมโครงการดังกล่าวก่อนกำหนด ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน โดยใช้แบบสอบถาม คะแนนเฉลี่ยของผู้เรียน การสัมภาษณ์ การตรวจสอบเอกสาร และการสังเกตการสอน โดยจะเห็นได้ว่างานวิจัยข้างต้นที่มีการเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ อย่างไรก็ตามงานวิจัยบางงานจะเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ หรือการวิจัยเชิงคุณภาพเพียงประเภทเดียวเท่านั้น ยกตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ Akpur และคณะ (2016) ซึ่งประเมินโปรแกรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของชั้นเรียนเตรียมอุดมศึกษาที่มหาวิทยาลัยเทคนิคยิลดิซ โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยและใช้สถิติ independent sample t-test ในการวิเคราะห์ข้อมูล ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู จำนวน 54 คนและนักศึกษามหาวิทยาลัย จำนวน 753 คน ที่เข้าร่วมชั้นเรียนเตรียมความพร้อมในปีการศึกษา 2014-2015 นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น งานวิจัยของ Agustina & Mukhtaruddin (2019) ซึ่งใช้รูปแบบการประเมิน CIPP มาใช้ในการออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพในการประเมินโครงการภาษาอังกฤษแบบบูรณาการ (IEL) และมีการยกตัวอย่างกรณีศึกษาของมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งในยอร์กยาร์กตา ประเทศอินโดนีเซีย โดยรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์ อาจารย์ผู้สอนภาษาอังกฤษและนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 15 คน และใช้ซอฟต์แวร์วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการประเมินหลักสูตรและการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ ซึ่งถือเป็นภาษาต่างประเทศภาษาที่หนึ่ง อย่างไรก็ตามมีงานวิจัยบางงานที่มีการประเมินหลักสูตรและการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่สอง เช่น งานวิจัยของ Tan (2021) ซึ่งประเมินหลักสูตรและการเรียนการสอนภาษาจีนของนักศึกษาต่างชาติในมหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซุโจ (SUZE) เพื่อนำข้อมูลอ้างอิงสำหรับการปรับปรุงการสอนภาษาจีนในมหาวิทยาลัย ตัวอย่างในการวิจัยคือ นักศึกษาที่ไม่ผ่านการทดสอบ HSK ระดับ 4 จำนวน 8 คน โดยใช้การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด และงานวิจัยของ Yi (2019) ซึ่งศึกษาการสร้างระบบการประเมินที่หลากหลาย (Multi-

evaluation System) ของการเรียนการสอนภาษาเกาหลีในวิชาการท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติแบบห้องเรียนกลับด้าน โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP โดยใช้การประเมินตนเองของผู้เรียนและการประเมินโดยครูผู้สอน

นอกจากการใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP แล้วมีงานวิจัยบางงานที่ใช้การประเมินรูปแบบอื่น หรือมีการนำรูปแบบการประเมินหลายรูปแบบมาประยุกต์ใช้ในงานวิจัย ยกตัวอย่างเช่น อันยาณี น้อยศรี (2547) ซึ่งใช้รูปแบบการประเมินไทเลอร์ เพื่อประเมินโครงการใน 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย การประเมินวัตถุประสงค์การประเมินแผนการเรียนรู้ การประเมินเพื่อแนะแนวในการพัฒนาโครงการ การประเมินเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ การประเมินผลลัพธ์ของโครงการทางการศึกษา และการติดตามและประเมินผลกระทบ โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน งานวิจัยขององอาจ นัยพัฒน์ และ คนอื่นๆ (2548) ซึ่งประเมินหลักสูตรภาษาไทยที่เปิดสอนในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐบาล และเอกชน จำนวน 4 แห่ง ในประเทศเวียดนาม โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินการประเมินแบบ CIPP และแบบเน้นการตอบสนอง (Responsive model) และการศึกษาเฉพาะกรณี โดยใช้ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามและแบบทดสอบ และเชิงคุณภาพโดยใช้การสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการศึกษาทบทวนเอกสารและร่องรอยหลักฐานต่าง ๆ ตัวอย่างในการวิจัยใช้การเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย นักศึกษาเวียดนามปัจจุบัน ศิษย์เก่า อาสาสมัครการสอน อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญการสอน ผู้บริหารจัดการหลักสูตร ผู้ปกครองของนักศึกษาเวียดนาม ผู้ประกอบการซึ่งจ้างบัณฑิตที่จบการศึกษาตามหลักสูตร รวมทั้งกงสุลใหญ่/เอกอัครราชทูต และนักธุรกิจ/นายธนาคารที่ปฏิบัติงานอยู่ในประเทศ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เอกสารส่วนตัว และบันทึกทางราชการที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของหลักสูตร งานวิจัยของไกรฤกษ์ วงษ์สุวรินทร์ (2552) ซึ่งประเมินโครงการสอนภาษาอาหรับในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินชิปปี้และโพรวัด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามความคิดเห็น แบบประเมินความเหมาะสมของกระบวนการทำงาน แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครอง แบบวัดเจตคติของนักเรียน และแบบประเมินตนเองของนักเรียน โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และงานวิจัยเรื่องประเมินโครงการสอนภาษาจีนในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมบ้านบางกะปิของจุฑามาศ กันทะวงศ์ (2560) ได้ประเมินโครงการตาม CIPPI Model ใน 5 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลกระทบ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครู นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินข้างต้นพบว่าสอดคล้องกับการวิเคราะห์และศึกษาแนวโน้มงานวิจัยประเมินหลักสูตรภาษาต่างประเทศ จำนวน 87 เรื่อง ซึ่งได้ดำเนินการระหว่างปี พ.ศ.2548 ถึง พ.ศ.2559 ของ Özüdoğru (2018) ซึ่งได้ศึกษาการในแง่ของระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ขนาดตัวอย่าง วิธีการวิจัย และรูปแบบการประเมินหลักสูตรผ่านการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า งานวิจัยดังกล่าวแบ่งเป็น การศึกษาส่วนใหญ่จะการประเมินในโรงเรียนประถมศึกษา หลักสูตรภาษา และโรงเรียนระดับเตรียมอุดมศึกษา โดยมีการศึกษาระดับปริญญาตรี ระดับมัธยมศึกษา และการสอนภาษาต่างประเทศทางไกลได้รับการประเมินในการศึกษาเพียงเล็กน้อย นอกจากนี้ ขนาดของตัวอย่างที่ใช้มักอยู่ระหว่าง 31-100 คน ผลการวิจัยยังระบุด้วยว่าการศึกษาส่วนใหญ่เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน อย่างไรก็ตาม ยังมีการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งส่วนใหญ่นิยมใช้แบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล ในการวิจัยแบบผสมผสาน ผู้วิจัยส่วนใหญ่ใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัย และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (โดยใช้ค่าเฉลี่ยและร้อยละ) มากกว่าสถิติเชิงอนุมาน ปัญหาที่พบเกี่ยวกับงานวิจัยการประเมินหลักสูตร ได้แก่ ในงานวิจัยประเมินหลักสูตรภาษาต่างประเทศไม่ได้นำเสนอเกี่ยวกับการสุ่มหรือเลือกตัวอย่างที่ใช้ และมีการใช้รูปแบบการประเมินหลักสูตรในการศึกษาน้อยมาก แม้ว่าการศึกษาเหล่านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรก็ตามซึ่งอาจทำให้ขาดการประเมินที่เป็นระบบ และมีจุดมุ่งหมาย

4. แนวคิดเกี่ยวกับแนวปฏิบัติ

4.1 ความหมายและความสำคัญของแนวปฏิบัติ

แนวปฏิบัติ หมายถึง วิธีปฏิบัติหรือขั้นตอนการปฏิบัติซึ่งนำไปสู่เป้าหมายหรือผลลัพธ์ที่ตอบสนองความคาดหวังของชุมชน ผู้ปกครอง และเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จหรือนำไปสู่ความเป็นเลิศตามเป้าหมาย และเป็นที่ยอมรับในทางวิชาการหรือวิชาชีพ ทั้งนี้ในปัจจุบันหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งกระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญกับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) หรือแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practice) เป็นอย่างมาก โดยแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศดังกล่าวนี้ ต้องเป็นแนวปฏิบัติที่มีความสำเร็จอย่างชัดเจน และมีการสรุปวิธีหรือขั้นตอนการปฏิบัติ รวมไปถึงได้เผยแพร่ให้หน่วยงานต่าง ๆ นำไปใช้ประโยชน์ได้ (กอบวิทย์ พิริยะวัฒน์, 2563, น. 1-2; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553, น. 46-47)

แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศได้เริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญในด้านการศึกษาดังแต่ราว พ.ศ.2546 พร้อมกับโครงการโรงเรียนในฝัน ที่มุ่งให้เกิดการปรับเปลี่ยนวิธีเรียนและวิธีสอน ยกกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ทั้งระบบให้ทันสมัย เพื่อให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ คิดเป็น มีทักษะชีวิต ความเป็นไทย และมั่นใจในตนเอง โดยในปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการได้จัดให้มีการประกวดแนว

ปฏิบัติที่เป็นเลิศทั้งในส่วนของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยเกณฑ์การพิจารณา ดังต่อไปนี้

1. ในการดำเนินงานมีวิเคราะห้บริบทความคาดหวังของสถานศึกษา ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยบูรณาการกับส่วนต่างๆในองค์กร (Integrate)
2. ในการดำเนินการมีความเป็นระบบ (Systematic) มีกระบวนการและผลลัพธ์ที่มีความโดดเด่น (Outstanding process and results) โดยอาจใช้วงจรคุณภาพ (PDCA) ครบทั้งวงจร
3. ในการดำเนินการมีการสร้างนวัตกรรมในการใช้เครื่องมือหรือวิธีการใหม่ๆ และนำไปใช้จนมีผลลัพธ์ที่มีความโดดเด่นและยั่งยืน (Long standing Performances)
4. ในการดำเนินการสามารถตอบคำถามต่อไปนี้ นวัตกรรมนั้นคืออะไร (What) นวัตกรรมนั้นผลิตหรือใช้อย่างไร (How) และนวัตกรรมนั้นทำเพื่ออะไร (Why)
5. ในการดำเนินการมีการวิเคราะห์ปัจจัยที่สำเร็จและบทเรียนที่ได้เรียนรู้จากการใช้นวัตกรรมโดยมีความเชื่อมโยงในหลายปัจจัย (Linkage) จนได้รับการชื่นชมและการยกย่อง (Praises and recognitions)

4.2 องค์ประกอบของแนวปฏิบัติ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวปฏิบัติ และแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศพบว่า องค์ประกอบที่สำคัญ ตลอดจนวิธีการและข้อควรระวังของการจัดทำแนวปฏิบัติ (กอบวิทย์ พิริยะวัฒน์, 2563, น. 7-18) ได้แก่

1. ความเป็นมาและความสำคัญ ซึ่งควรระบุเหตุผล ความจำเป็น ปัญหาหรือความต้องการ แนวคิด หลักการสำคัญในการออกแบบนวัตกรรมให้ชัดเจน จัดลำดับความสำคัญของปัญหาและมีหลักฐานอ้างอิงตามหลักวิชาการ
2. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการดำเนินงาน ต้องมีความชัดเจน สมบูรณ์เป็นรูปธรรม ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สอดคล้องกับสภาพปัญหา รวมทั้งความต้องการจำเป็นของโรงเรียน
3. ขั้นตอนการดำเนินงาน โดยหลักสำคัญของการเขียนขั้นตอนการดำเนินงาน คือ การสื่อสาร ถึงขั้นตอนการดำเนินงานตั้งแต่ต้นกระทั่งสำเร็จเป็นผลงาน ขั้นตอนต้องมีความสัมพันธ์ ต่อเนื่องการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีทฤษฎีรองรับ ทั้งนี้การออกแบบระบบการบริหารโรงเรียนและการพัฒนาการเรียนการสอน สามารถประยุกต์ใช้กระบวนการออกแบบเชิงระบบ เพื่อช่วยให้เห็นกระบวนการตั้งแต่ต้นจนถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นได้ที่เราเรียกว่ามาตรฐานการปฏิบัติงาน จากนั้นจึงนำเขียนเป็นผังกระบวนการดำเนินงาน (flow chart)

4. ผลการดำเนินงานหรือประโยชน์ ต้องระบุถึงความสำเร็จของการดำเนินงานที่เกิดจากการนำนวัตกรรมไปใช้ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนหรือไม่ ตรงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการดำเนินงานหรือไม่ และมีหลักฐานสนับสนุน

5. ปัจจัยความสำเร็จ สิ่ง чтоช่วยให้วัตกรรมการนี้ประสบความสำเร็จคืออะไรบ้าง โดยเขียนเป็นด้าน เช่น ด้านผู้บริหาร ด้านครู ด้านกระบวนการ ด้านนักเรียน และด้านชุมชนเพื่อแสดงถึงการวิเคราะห์และเข้าใจแนวนวัตกรรมที่ได้จัดทำขึ้น

6. บทเรียนที่ได้รับ ควรสรุปเป็นหลักการ ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะ และข้อควรระมัดระวังในการนำนวัตกรรมไปใช้ แนวทางการพัฒนานวัตกรรมให้ประสบความสำเร็จเพิ่มขึ้น และการส่งผลกระทบต่อวงการการศึกษา

7. การเผยแพร่ การได้รับการยอมรับ และรางวัลที่ได้รับ โดยหากมีรางวัลจากการประกวดแข่งขันในระดับต่างๆ หรือได้รับการคัดเลือกให้นำเสนอในที่ประชุมหรือสัมมนาต่าง ๆ หรือการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการที่เป็นที่ยอมรับในวงการการศึกษาจะเป็นการแสดงความสำเร็จของนวัตกรรมได้

ทั้งนี้หากแนวปฏิบัติซึ่งได้จัดทำขึ้นยังไม่ได้นำไปใช้ในสถานการณ์จริงจะมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ความเป็นมาและความสำคัญ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการดำเนินงาน และขั้นตอนการดำเนินงาน อย่างไรก็ตามแนวปฏิบัติอาจมีองค์ประกอบเพิ่มเติมตามวัตถุประสงค์ของการจัดทำแนวปฏิบัติดังกล่าว เช่น ภารกิจหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เป็นต้น

4.3 ขั้นตอนการพัฒนาแนวปฏิบัติ

การพัฒนาแนวปฏิบัติ โดยเฉพาะแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศสามารถเกิดขึ้นได้จากหลายปัจจัย ดังนี้ แนวปฏิบัติซึ่งพัฒนาขึ้นจากตัวบุคคล เนื่องจากในการทำงานทุกคนจะเกิดการเรียนรู้ไปสู่เป้าหมายของหน่วยงาน ซึ่งผู้ปฏิบัติจะเรียนรู้แนวปฏิบัติที่ดี ความริเริ่มสร้างสรรค์ที่ดี การแก้ปัญหาที่ดี หรือเกิดจากการได้รับรู้ข้อเสนอแนะผู้บริหาร เพื่อนร่วมงาน หรือจะเป็นหน่วยงานอื่นซึ่งทำให้เกิดการสร้างสรรควิธีการใหม่ขึ้น หรือวิธีการที่ดีกว่าเดิม แนวปฏิบัติซึ่งพัฒนาจากอุปสรรค เนื่องจากการทำงานต่างๆ ย่อมมีอุปสรรคต่างๆ ที่เป็นตัวขัดขวางไม่ให้งานเป็นไปตามเป้าหมายที่มุ่งหวังเอาไว้ เกิดความกดดันที่มาจากผู้บริหารหรือการแข่งขันจากคู่แข่งซึ่งเป็นตัวกระตุ้น ให้เกิดการแสวงหาแนวทางการกระบวนการในการแก้ปัญหา และผ่านอุปสรรคไปได้ ทำให้เกิดแนวปฏิบัติที่ดี และแนวปฏิบัติเกิดจากแรงบันดาลใจที่อยากจะพัฒนาหรือค้นหาวิธีการใหม่เพื่อความพึงพอใจของหน่วยงานหรือของตนเองเพื่อสร้างประสิทธิภาพที่ดีกว่าเดิม

ขั้นตอนในการพัฒนาแนวปฏิบัติจะเริ่มจากการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา รวมถึงบริบทความคาดหวังในการพัฒนาของโรงเรียน ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จากนั้นมีการหาวิธีแก้ปัญหาหรือ

สร้างนวัตกรรมในการใช้เครื่องมือหรือวิธีการใหม่โดยมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยอาจใช้วงจรบริหารงานคุณภาพ 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบและการปรับปรุง โดยต้องสามารถตอบคำถามได้ว่านวัตกรรมคืออะไร ผลิตหรือใช้อย่างไร และเพื่ออะไร ต่อมาเมื่อนำแนวปฏิบัติดังกล่าวไปใช้ และเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลหลังการนำแนวปฏิบัติไปใช้ จากนั้นสรุปผลตรวจสอบ สะท้อนความคิดและรายงานผลการนำแนวปฏิบัติไปใช้ และวิเคราะห์ปัจจัยที่สำเร็จหรือที่เป็นอุปสรรค และบทเรียนที่ได้เรียนรู้จากการใช้นวัตกรรม (กอบวิทย์ พิริยะวัฒน์, 2563, น. 1-3)

ทั้งนี้การพัฒนาแนวปฏิบัติยังมีสิ่งที่ผู้จัดทำแนวปฏิบัติควรคำนึงถึงหลายประการ เช่น 1) แนวปฏิบัติไม่ใช่วิธีแก้ปัญหาซึ่งจะสามารถกำจัดหรือลดปัญหาได้ทันที หากเป็นสิ่งที่ไม่เคยมีการปฏิบัติมาก่อนจะต้องใช้ระยะเวลาในการแก้ปัญหา 2) ไม่ควรละเลยวัฒนธรรมองค์กรและแรงจูงใจของสมาชิกองค์กร ดังนั้นควรกระตุ้นให้เกิดวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้เกิดขึ้นก่อนจะทำให้การเรียนรู้แนวปฏิบัติแพร่กระจายไปได้อย่างรวดเร็ว 3) เป้าหมายของการค้นหาแนวปฏิบัติไม่ใช่เพียงเพื่อจะบันทึกไว้ แต่เพื่อกระตุ้นให้ใช้เพื่อสร้างคุณค่าเพิ่มให้กับงานและผู้ปฏิบัติงาน 4) การใช้ตัวอย่างที่เป็นกรณีศึกษาแสดงถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ และแสดงหลักฐานให้เห็นว่าช่วยให้การปฏิบัติงานดีขึ้นอย่างไร 5) ตระหนักว่าแนวปฏิบัติไม่ใช่สิ่งตายตัว แต่มีการเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา ดังนั้นจึงต้องมีกลไกให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อจะได้มีการติดตามความก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลา เป็นต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553, น. 50)

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่าการพัฒนาแนวปฏิบัติเป็นกระบวนการสร้างนวัตกรรมที่ตอบสนองความคาดหวังของชุมชน ผู้ปกครอง และเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งนำไปสู่เป้าหมายหรือผลลัพธ์ที่ต้องการ โดยมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตามแนวปฏิบัติสามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ตลอดเวลา ผู้ที่นำแนวปฏิบัติไปใช้จึงควรมีการให้ข้อมูลป้อนกลับระหว่างกันเพื่อติดตามการใช้แนวปฏิบัติและสามารถปรับปรุงแนวปฏิบัติดังกล่าวให้มีความเหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป

5. แนวคิดเกี่ยวกับพหุกรณีศึกษา

การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา (Multiple Case Study) เป็นการวิจัยแบบกรณีศึกษาซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพประเภทหนึ่ง โดยทำการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ โดยจะเก็บรวบรวมและจัดระบบข้อมูลจากกรณีศึกษา ตั้งแต่ 2 กรณีขึ้นไป เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความหลากหลาย ครบคลุม และสมบูรณ์มากกว่าการวิจัยรายกรณี (Single Case Study) และสามารถนำข้อมูลมาทำการศึกษาหาความสัมพันธ์ ทำการเปรียบเทียบ ซึ่งจะนำไปสู่ข้อสรุปที่เป็นนัยสำคัญ (Generalizability) หรือสรุปเป็นทฤษฎี ทั้งนี้การวิจัยแบบกรณีศึกษาจะมีลักษณะที่

สำคัญ ดังต่อไปนี้ การมองภาพรวมอย่างรอบด้าน (Holistic Perspective) การศึกษาติดตามในระยะยาวและเจาะลึก (In-depth Long-term Follow-up Studies) การศึกษาปรากฏการณ์ในสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ (Natural Environment Studies) การคำนึงถึงความเป็นมนุษย์ของผู้ถูกวิจัย (Respect for Human) การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตีความสร้างข้อสรุป (Analytic Induction) การเน้นความรู้สึกร่วม ความเข้าใจ (Empathy and Insight) การเน้นเกี่ยวกับบริบท (Contextual) วิธีวิจัยที่มีความยืดหยุ่นสูง (Flexible Research Design) และคุณภาพของผู้วิจัย (Quality Researcher) และการเน้นกระบวนการพลวัต (Dynamic)

กระบวนการดำเนินการวิจัยแบบกรณีศึกษาจะมีขั้นตอนในการวิจัยเช่นเดียวกับการวิจัยเชิงคุณภาพอื่น ซึ่งเริ่มต้นจากการวางแผนการดำเนินการวิจัย โดยการเลือกกรณีศึกษาที่มีความเหมาะสม ผู้วิจัยต้องเลือกและคำนึงถึงบทบาทสถานการณ์ของตนในการดำเนินการวิจัย ปฏิบัติตนให้เข้ากับบุคคลในสังคมนั้นเพื่อให้ถูกยอมรับและไว้วางใจ รวมทั้งการกำหนดประเด็นคำถามของการศึกษา ทั้งประเด็นคำถามหลักและคำถามย่อยเพื่อระบุประเด็นเฉพาะและเป็นรูปธรรมชัดเจน กำหนดขอบเขตของกรณีศึกษาที่ต้องการศึกษาวิจัยให้เหมาะสม เลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และระยะเวลาในการทำการวิจัยดังกล่าว รวมทั้งพิจารณาความเหมาะสมด้านจริยธรรมการวิจัยและการสำรวจเยี่ยมสนามวิจัย เมื่อวางแผนการดำเนินการวิจัยเสร็จแล้ว ผู้วิจัยจะเริ่มดำเนินการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งสามารถเก็บรวบรวมได้หลายวิธี เช่น การใช้ข้อมูลเอกสาร การสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ทั้งแบบเป็นทางการ แบบไม่เป็นทางการ และแบบพูดคุยกันเอง การสนทนากลุ่ม และการระดมสมอง เป็นต้น ทั้งนี้ในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ข้อมูลควบคู่กันไปได้ด้วยได้ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพมีกระบวนการสำคัญ ดังนี้ การตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูล โดยนิยมใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า ซึ่งอาจเป็นการตรวจสอบสามเส้าในด้านข้อมูล ด้านผู้วิจัย ด้านวิธีการหรือด้านรวบรวมข้อมูล ต่อมา ผู้วิจัยจะทำการจัดระเบียบข้อมูล เพื่อนำข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบแล้วมาจัดบันทึกและทำเป็นดัชนีข้อมูล รวมทั้งลดทอนข้อมูลที่ซ้ำซ้อนลง การจัดทำดัชนีข้อมูลนั้นสามารถจัดทำได้หลายลักษณะ ขึ้นอยู่กับคำถามการวิจัย จากนั้นต่อมาเป็นการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมักใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และการตีความสร้างข้อสรุป ทั้งนี้การวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยเชิงคุณภาพมักนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพมี 3 รูปแบบ ได้แก่ การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดของข้อมูล และการเปรียบเทียบข้อมูล จากนั้นผู้วิจัยจะจัดทำข้อสรุปชั่วคราว กำจัดข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องซึ่งจะนำไปสู่การตีความสร้างข้อสรุป และพิสูจน์ข้อสรุปที่ได้จากการวิจัย ในขั้นตอนสุดท้าย ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้มาเขียนเป็นรายงานการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อนำเสนอข้อมูลที่ได้

จากการวิเคราะห์ ซึ่งนิยมบรรยายเป็นความเรียง โดยมีเนื้อหาเชิงพรรณนา การนำเสนอข้อมูลดังกล่าวจำเป็นต้องคำนึงถึงความถูกต้อง ความรัดกุม ความชัดเจน ความกลมกลืนและความต่อเนื่อง การเน้นความสำคัญ รวมถึงภาษาที่ใช้ในการนำเสนอด้วย ทั้งนี้ในระหว่างการดำเนินการวิจัยในขั้นตอนต่าง ๆ ผู้ประเมินต้องประเมินคุณภาพของการออกแบบการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ในระหว่างการออกแบบการศึกษาเฉพาะกรณีเชิงคุณภาพตามขั้นตอนต่าง ๆ โดยต้องประเมินความก้าวหน้าและนำผลการประเมินที่ได้มาปรับปรุงคุณภาพของการออกแบบการศึกษารายต่อเนื่อง (นิศา ชูโต, 2551; บุษกร เชี่ยวจินดาگانต์, 2561, น. 105-115; องอาจ นัยพัฒน์, 2554, น. 342-366; อิทธิพัทธ์ สวทันพรกุล, 2562, น. 307-322)

6. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินเชิงพัฒนา

6.1 ความหมายของการประเมินเชิงพัฒนา

การประเมินเชิงพัฒนา (Developmental Evaluation) เป็นแนวทางการประเมินซึ่ง Patton ได้นำเสนอ ในปี ค.ศ.1992 โดยเป็นกระบวนการประเมินในลักษณะของการตั้งคำถามเชิงประเมิน และการประยุกต์แนวคิดของการประเมิน เพื่อประยุกต์แนวคิดความซับซ้อนมาสู่การพัฒนานวัตกรรมและใช้ประโยชน์จากการประเมิน โดยกลุ่มเป้าหมายจะสามารถนำผลลัพธ์ไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ ซึ่งแตกต่างจากการประเมินรูปแบบอื่น การประเมินลักษณะนี้ ผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง คือ กลุ่มผู้ต้องการใช้ผลการประเมินโดยตรง (primary users) และผู้เกี่ยวข้อง (stakeholders) ของโครงการที่ประเมิน ซึ่งบุคคลเหล่านี้มีมุมมองต่อโครงการ ต่อเป้าหมายของโครงการ และต่อสังคม/ชุมชนในวงกว้าง แตกต่างกันไป รวมทั้งมีมุมมองต่อผลการประเมินแตกต่างกันตามมุมมองที่ซับซ้อนของแต่ละคน ดังนั้นการประเมินรูปแบบนี้จึงจำเป็นต้องมีผู้ประเมินเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเพื่อทำหน้าที่กระบวนการในการอำนวยความสะดวกให้เกิดการสนทนาระหว่างบุคคลเหล่านี้ เพื่อนำความแตกต่างหลากหลาย สู่การบรรลุเป้าหมายที่มีคุณค่าร่วมกัน โดยผู้ประเมินและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักจะร่วมกันกำหนดมโนทัศน์ ออกแบบวิธีการปฏิบัติใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงโครงการอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ผู้ประเมินในการประเมินเชิงพัฒนา จะปฏิบัติหน้าที่เหมือนที่ปรึกษาการพัฒนาของโครงการหรือองค์กรมากกว่าที่จะพยายามเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการประเมิน และเนื่องจากการประเมินเชิงพัฒนาให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ความซับซ้อนของโครงการก่อนเริ่มวางแผนจึงส่งผลให้แผนการปฏิบัติงานที่จัดทำขึ้นมีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง และสามารถนำไปใช้งานได้จริง อีกทั้งปรับเปลี่ยนแผนงานได้อย่างรวดเร็ว

การประเมินเชิงพัฒนาช่วยสนับสนุนกระบวนการสร้างนวัตกรรมภายในองค์กรและในกิจกรรมต่าง ๆ เนื่องจากความคิดริเริ่มที่เป็นนวัตกรรมมักมีการพัฒนาและการปรับตัวอย่างต่อเนื่อง และมักเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงและคาดเดาไม่ได้ ความพยายามอย่างตั้งใจในการสร้างสรรค์

นวัตกรรมนั้นมักจะเป็นนามธรรมมากกว่ารูปธรรมที่ชัดเจน และเส้นทางที่จะดำเนินการอาจไม่ชัดเจนและไม่ราบรื่น เช่น การวางกรอบของปัญหาสามารถเปลี่ยนแปลงได้ วิธีการพัฒนาแนวคิดของปัญหา และแนวทางต่างๆ ที่มีแนวโน้มที่จะได้รับการทดสอบ การปรับตัวส่วนใหญ่ขับเคลื่อนด้วยการเรียนรู้ใหม่ ๆ และการเปลี่ยนแปลงของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและบริบท โดยแนวทางที่โดดเด่นในการแก้ปัญหา คือ การใช้เหตุผลโดยมีลำดับขั้นตอนตามธรรมชาติจากปัญหาไปสู่ทางแก้ไข แนวทางดังกล่าวจะเปลี่ยนจากการประเมินสถานการณ์ไปเป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล กำหนดแนวทางแก้ไข แล้วนำแนวทางแก้ไขนั้นไปปฏิบัติ ทั้งนี้วิธีการนี้จะใช้ได้ผลดีเมื่อเข้าใจปัญหาเป็นอย่างดี มีขอบเขตที่ชัดเจนและมีวิธีแก้ปัญหาที่เป็นไปได้ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะเหมาะสมที่สุด การประเมินในปัจจุบันนิยมใช้การประเมินในลักษณะนี้มากขึ้น อย่างไรก็ตามความท้าทายสำหรับผู้ประเมินและนักแก้ปัญหา คือ ไม่ใช่ปัญหาทั้งหมดที่มีขอบเขต มีวิธีแก้ปัญหาที่เหมาะสมที่สุด หรือเกิดขึ้นภายในปัจจัยที่กำหนด ปัญหาบางประเภทมีความซับซ้อน ดังนั้นเมื่อสร้างนวัตกรรมภายในระบบที่ซับซ้อน จึงทำให้เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ยาก พลวัตของระบบที่ซับซ้อนทำให้เกิดผลลัพธ์ที่คาดเดาไม่ได้และเกิดขึ้นในทันที ดังนั้นแทนที่จะใช้ขั้นตอนเชิงเหตุผลในการสร้างนวัตกรรมใหม่ การประเมินเชิงพัฒนาจะเป็นการศึกษาโดยสลับไปมาระหว่างปัญหาและแนวทางแก้ไขอย่างรวดเร็วและทันท่วงที โดยหากวิธีแก้ปัญหาไม่เป็นไปตามสิ่งที่ตั้งใจไว้ ก็จะต้องตรวจสอบปัญหาอีกครั้ง โดยคำนึงถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้จากประสบการณ์นั้น ทั้งนี้การประเมินเชิงพัฒนามีแนวโน้มที่จะสอดคล้องกับประสบการณ์ของผู้คนในสถานการณ์หรือทำงานในประเด็นทางสังคมที่ซับซ้อน (Dozois et al., 2010, pp. 14-15; Gamble, 2008, pp. 13-19)

การประเมินเชิงพัฒนาที่มีความแตกต่างจากการประเมินแบบดั้งเดิมหลายประการดังตาราง

2

ตาราง 2 ความแตกต่างของการประเมินเชิงพัฒนาและการประเมินแบบดั้งเดิม

ประเด็น	การประเมินแบบดั้งเดิม	การประเมินเชิงพัฒนา
วัตถุประสงค์และสถานการณ์		
วัตถุประสงค์ของการประเมิน	- เพื่อปรับปรุง เพื่อผลลัพธ์ - เพื่อพิสูจน์และตรวจสอบแบบจำลองโครงการ ความรับผิดชอบ	- เพื่อสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรม - เพื่อปรับเปลี่ยนการดำเนินการในสภาพแวดล้อมที่เป็นพลวัต
สถานการณ์ที่เหมาะสม	- สถานการณ์ที่สามารถควบคุมได้ - รู้จุดเริ่มต้นของปัญหา - มีหลักการของการดำเนินการชัดเจน - ตัวแปรที่มีผลกระทบต่อผลลัพธ์สามารถควบคุมและวัดได้	- สภาพแวดล้อมมีความซับซ้อนและเป็นพลวัต - ไม่รู้วิธีแก้ปัญหาลึก - มีวิธีการดำเนินการที่หลากหลาย - ต้องการสร้างนวัตกรรมใหม่
ตำแหน่งและชุดความคิดที่โดดเด่น	- ค้นหาว่าการดำเนินการตามรูปแบบการประเมินที่กำหนดได้ผลหรือไม่ - โดยเน้นที่ประสิทธิผล ประสิทธิภาพ ผลกระทบ	- ค้นหาและสร้างแนวทางที่เป็นไปได้ - ต้องการสร้างนวัตกรรมใหม่และการพัฒนาโดยไม่มีรูปแบบที่เป็นแบบแผนตายตัว
จุดเน้นและเป้าหมายของการประเมิน		
เป้าหมายของการเปลี่ยนแปลง	- ผลลัพธ์ที่กำหนดต่อกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมส่วนบุคคล - ตัวชี้วัดการบรรลุผลลัพธ์	- การเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ

ตาราง 2 (ต่อ)

ประเด็น	การประเมินแบบดั้งเดิม	การประเมินเชิงพัฒนา
จุดเน้นและเป้าหมายของการประเมิน		
พลังขับเคลื่อน การดำเนินการ	เน้นที่ผลลัพธ์	เน้นการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ โดยผลลัพธ์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่าง ฉุกเฉิน
จุดเน้นของผล การประเมิน	- การประเมินความก้าวหน้าเพื่อปรับปรุงการดำเนินงาน - การประเมินผลลัพธ์ ตัดสินผล การดำเนินงานว่าคุ้มค่าหรือไม่ สำเร็จหรือไม่	- ให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างทันทั่วถึง เพื่อสนับสนุนการพัฒนา - สร้างการเรียนรู้ในกระบวนการพัฒนา
ตำแหน่งของ การประเมิน	ประเมินแบบบนลงล่าง หรือล่างขึ้นบน	ประเมินกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการ ดำเนินการวิจัยที่ไม่มีความชัดเจน
รูปแบบการประเมินและวิธีการ		
แนวทางการพัฒนา รูปแบบการประเมิน	ใช้รูปแบบการประเมินเชิงสาเหตุและ ผล หรือแบบเชิงเส้น โดยมีปัจจัย นำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ ที่ชัดเจน มีการตั้งสมมติฐานและ ทดสอบสมมติฐาน	ออกแบบการประเมินโดยใช้การคิด เชิงออกแบบ รวมทั้งหาความ เชื่อมโยงที่เกิดขึ้นอย่างฉุกเฉิน โดยนำข้อมูลที่ได้เชื่อมโยงไปสู่สาเหตุ
ข้อเท็จจริง	ข้อเท็จจริงเป็นปัจจัยสำคัญต่อ ความสำเร็จ	ข้อเท็จจริงเป็นส่วนหนึ่งของ ความซับซ้อนซึ่งจะมีปฏิสัมพันธ์กับ ปัจจัยอื่นๆ อย่างซับซ้อน
แนวทางการประเมิน	วัดผลสัมฤทธิ์เทียบกับเป้าหมาย ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า	พัฒนากลไกติดตามและประเมิน เมื่อ เกิดผลลัพธ์ขึ้น โดยอาจเปลี่ยนแปลง ได้เมื่อเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงไป
ใส่ใจผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น อย่างฉุกเฉิน	รับรู้ผลลัพธ์ที่ดีและไม่ดีที่เกิดขึ้นอย่าง ฉุกเฉิน แต่ไม่ได้ให้ความสนใจมากนัก	ต้องการผลลัพธ์ที่ไม่คาดไว้อีก และ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นอย่างฉุกเฉิน

ตาราง 2 (ต่อ)

ประเด็น	การประเมินแบบดั้งเดิม	การประเมินเชิงพัฒนา
ความรับผิดชอบ ออกแบบการประเมิน	ผู้ประเมินเป็นผู้ออกแบบ และควบคุม การประเมิน	ผู้ประเมินร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการออกแบบการประเมินที่ เหมาะสมต่อการดำเนินการสร้าง นวัตกรรม
ปรัชญาของวิธีประเมิน	เน้นความถูกต้องแม่นยำของวิธีการ ประเมิน มากกว่าการใช้ประโยชน์ เน้นคุณภาพตามมาตรฐานของ งานวิจัย	เน้นการใช้ประโยชน์ เลือกวิธีการ ตามความต้องการเพื่อใช้ในการ พัฒนา
กระบวนการตีความ และการให้เหตุผล	ใช้การตีความแบบนิรนัยเป็นหลัก ทั้งนี้หากใช้วิธีการเชิงคุณภาพอาจใช้ การตีความแบบอุปนัย	ขยายหรือเชื่อมโยงความหมายสู่ การปฏิบัติ เพื่อนำผลประเมินสู่ การใช้ประโยชน์
บทบาทและความสัมพันธ์		
ท่าทีของผู้ประเมิน	ผู้ประเมินไม่ว่าจะเป็นผู้ประเมิน ภายในหรือภายนอกต้องเป็นอิสระ เพื่อความน่าเชื่อถือ	ผู้ประเมินเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม พัฒนานวัตกรรม ทำหน้าที่กระบวนการ ซึ่งนำวิธีคิดเชิงประเมินมาสู่กลุ่ม
กลไกของความ รับผิดชอบ	ความรับผิดชอบอยู่ที่ผู้ให้ทุน โดยมี เกณฑ์ประเมินที่ชัดเจน	ความรับผิดชอบอยู่ที่กลุ่มผู้ประเมิน เป็นหลัก จากการศึกษาความมุ่งมั่น และ เห็นคุณค่าของการสร้างสรรค์ ผู้ให้ ทุนแสดงความรับผิดชอบโดยการ ร่วมเรียนรู้และพัฒนา
ฐานะของการประเมิน ในการบริหารองค์กร	การประเมินเป็นส่วนหนึ่งของ การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ โดยมอบหมายให้กลไกภายนอก ดำเนินการ	การประเมินเป็นภารกิจหน้าที่ของ ผู้นำเพื่อให้มีภาวะผู้นำในการ ตรวจสอบความเป็นจริง ผลลัพธ์ และเน้นการเรียนรู้

ตาราง 2 (ต่อ)

ประเด็น	การประเมินแบบดั้งเดิม	การประเมินเชิงพัฒนา
ผลลัพธ์และผลกระทบของการประเมิน		
ข้อค้นพบจากการประเมินที่ต้องการ	แนวปฏิบัติที่ดีที่ผ่านการตรวจสอบและใช้การได้ในเวลาและสถานที่ที่แตกต่างกัน	หลักการสำหรับใช้แนะนำการปฏิบัติที่สามารถปรับใช้ในบริบทของพื้นที่
การนำไปใช้	การนำแนวปฏิบัติที่ดีไปใช้ขยายผลให้ได้ผลลัพธ์ที่ต้องการจะต้องปฏิบัติตามรายละเอียดอย่างเคร่งครัด	การนำหลักการไปใช้ต้องปรับให้เหมาะสมกับบริบท
แนวทางเสนอรายงาน	รายงานเชิงวิชาการเป็นทางการที่มีความละเอียด ใช้ภาษาทางการ โดยใช้สรรพนามบุรุษที่สาม	รายงานเป็นข้อมูลป้อนกลับอย่างรวดเร็วและทันท่วงที โดยใช้สรรพนามบุรุษที่หนึ่ง
ผลกระทบของการประเมิน ต่อวัฒนธรรมองค์กร	การประเมินมักทำให้เกิดการกลัวความล้มเหลว	การประเมินนำไปสู่ความต้องการในการเรียนรู้
ความสามารถด้านการประเมินที่พัฒนาขึ้นจากกระบวนการประเมิน	วิธีการประเมินที่เอาจริงเอาจัง ทำให้ได้รับผลการประเมินที่น่าเชื่อถือ	กระบวนการประเมินสร้างและเพิ่มความสามารถในการคิดและมีปฏิสัมพันธ์กัน
มุมมองที่มีต่อความซับซ้อน		
มุมมองต่อความไม่แน่นอน	มีความแน่นอนและคาดการณ์ได้มากที่สุด	มีความไม่แน่นอนและคาดเดาไม่ได้ ซึ่งเป็นธรรมชาติของสถานการณ์ที่ซับซ้อนและเป็นพลวัต
มุมมองต่อการควบคุม	ผู้ประเมินพยายามควบคุมการออกแบบการประเมินและการดำเนินการประเมิน	ผู้ประเมินพยายามไม่ควบคุม โดยจะสนใจสิ่งที่เกิดขึ้นมาอย่างฉุกเฉินและตอบสนองตามความเหมาะสมอย่างคล่องตัว

ตาราง 2 (ต่อ)

ประเด็น	การประเมินแบบดั้งเดิม	การประเมินเชิงพัฒนา
คุณภาพของวิชาชีพประเมิน		
คุณสมบัติสำคัญของ ผู้ประเมิน	มีความสามารถด้านวิธีการ	มีความยืดหยุ่นด้านวิธีการ
	ประเมิน การวิเคราะห์และการคิด	มีความคิดเชิงระบบ โดยมีความคิด
	อย่างมีวิจารณญาณ ประเมินอย่าง	สร้างสรรค์กับคิดเชิงวิพากษ์อย่าง
	จริงจัง มีความเป็นอิสระ และ	สมดุล มีความอดทนต่อความไม่
	น่าเชื่อถือต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	ชัดเจน เปิดรับและคล่องแคล่ว
		มีทักษะด้านการทำงานเป็นทีม และ
		การอำนวยความสะดวกในกิจกรรม
		สะท้อนผลของกลุ่ม เพื่อเสนอแนะ
		การดำเนินการวิจัย
มาตรฐานและ จริยธรรมการประเมิน	รู้และปฏิบัติตามมาตรฐานของวิชาชีพ ของผู้ประเมิน	รู้และปฏิบัติตามมาตรฐานของ วิชาชีพของผู้ประเมิน

ที่มา: Patton, M. Q. (2011). Developmental Evaluation: Applying Complexity Concepts to Enhance Innovation and Use New York: Guilford Publications.

6.2 หลักการของการประเมินเชิงพัฒนา

การประเมินเชิงพัฒนาจะมีหลักการทั้งหมด 8 ประการซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน โดยหลักการดังกล่าว (Patton et al., 2016, pp. 289-310) สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนา (Developmental purpose principle) โดยเป็นการประเมินโดยวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการพัฒนานวัตกรรม ผ่านการสร้าง ความเข้าใจ การแจ้งข้อมูลและการสนับสนุนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักในการพัฒนานวัตกรรม ด้วยการทำความเข้าใจธรรมชาติ และรูปแบบของการพัฒนา รวมทั้งความหมายต่อการดำเนินการ และผลที่ตามมา

วัตถุประสงค์ของการประเมินเชิงพัฒนามีหลายประการ (Patton, 2011, pp. 21-22) ซึ่งอาจสามารถอธิบาย ได้ดังนี้

1.1 การปรับโครงการ แผนงาน กลยุทธ์ นโยบาย หรือการริเริ่มนวัตกรรมอื่นๆที่กำลังดำเนินการ ไปสู่สภาพใหม่ในระบบที่เป็นพลวัตที่ซับซ้อนอย่างต่อเนื่อง

1.2 การปรับหลักการทั่วไปที่พิสูจน์แล้วว่าประสิทธิภาพ ไปประยุกต์ใช้ให้เข้ากับบริบทใหม่ ซึ่งเป็นการนำความคิดและนวัตกรรมซึ่งถูกนำมาจากบริบทอื่นมาพัฒนาในบริบทใหม่ โดยเป็นการเปลี่ยนแปลงในลักษณะแบบบนลงล่าง หรือแบบล่างขึ้นบน

1.3 การพัฒนาโดยการตอบสนองอย่างรวดเร็วเมื่อเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่อย่างกะทันหัน หรือวิกฤตต่าง ๆ เช่น ภัยธรรมชาติหรือการล่มสลายทางการเงิน เป็นต้น โดยเป็นการสำรวจแนวทางการแก้ปัญหาในทันที และสร้างสิ่งที่เป็นนวัตกรรมและเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่ต้องการ

1.4 การพัฒนาเชิงรุกของนวัตกรรมที่อาจปรับขยายได้จนถึงจุดที่พร้อมสำหรับการประเมินระหว่างการทำงานและแบบสรุปรวม โดยเป็นการประเมินเชิงพัฒนาช่วงเริ่มต้นซึ่งเป็นทำงานในแนวคิดที่เกิดขึ้นใหม่และความหวังที่มีวิสัยทัศน์เพื่อกำหนดรูปแบบเหล่านี้ให้เป็นรูปแบบที่มีแนวคิดที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้นและอาจปรับขนาดได้

1.5 การเปลี่ยนแปลงระบบที่สำคัญและการประเมินเชิงพัฒนาข้ามขนาด โดยให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของระบบที่สำคัญที่เกิดขึ้น ตรวจสอบหาจุดเปลี่ยนที่เกิดขึ้น ข้อมูลเกี่ยวกับนวัตกรรม โดยอาจจำเป็นต้องเปลี่ยนและดัดแปลงวิธีการเมื่อนำไปใช้ เมื่อมีการแบ่งปันและเผยแพร่หลักการเพื่อสร้างผลกระทบในวงกว้าง โดยมีความเกี่ยวข้องกับการปรับขนาดมากกว่าการปรับตัว

นอกจากวัตถุประสงค์ 5 ประการข้างต้นแล้ว (Patton, 2021, pp. 26-32) ยังได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์เพิ่มเติมในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบันไว้ ดังนี้ 1) การปรับตัวให้เข้ากับวิกฤต โดยปรับแผนการประเมินและการออกแบบทันที โดยผู้ประเมินทุกคนต้องกลายเป็นผู้ประเมินเชิงพัฒนาซึ่งมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับระบบพลวัตที่ซับซ้อน เตรียมพร้อมสำหรับสิ่งที่ไม่รู้ ความไม่แน่นอน ความปั่นป่วน การขาดการควบคุม ความผันผวน และการเกิดขึ้นของสิ่งที่ไม่คาดคิด ซึ่งเป็นบริบทปัจจุบันทั่วโลก และการประเมินต้องเป็นการประเมินเชิงรุกและต้องดำเนินการในทันที 2) การสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงระบบที่สำคัญ โดยผู้ประเมินต้องทราบว่ากำลังอยู่ในการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้น และสามารถอำนวยความสะดวกในการแยกแยะความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก 3) การพัฒนาเครือข่าย พันธมิตร และความร่วมมือ โดยต้องให้คุณค่าแก่สมาชิกที่เข้าร่วม เพิ่มคุณค่าในฐานะกลุ่มที่ทำหน้าที่ร่วมกันมากกว่าที่จะบรรลุผลสำเร็จเป็นรายบุคคล และขยายอิทธิพลผ่านเครือข่ายหลายเครือข่ายที่แตกต่างกัน 4) การสนับสนุนการประเมินเชิงพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถขององค์กรและโครงการ และ 5) การประเมินเชิงพัฒนาเพื่อการวิจัยและประเมินผล เนื่องจากการออกแบบและการวัดผลการวิจัยมักมีการปรับเปลี่ยนเมื่อเริ่มรวบรวมข้อมูลและทำงาน

ภาคสนาม โดยผู้วิจัยสามารถใช้การประเมินเชิงพัฒนาในการชี้แนะการปรับเปลี่ยนการวิจัยได้ ทั้งนี้ Patton ได้แบ่งประเภทของการประเมินเชิงพัฒนาตามวัตถุประสงค์ ซึ่งแบ่งได้เป็น 5 ประเภท (Patton et al., 2016, p. 292) ดังนี้

ตาราง 3 ประเภทของการประเมินเชิงพัฒนา

ประเด็นของการพัฒนา	ธรรมชาติของนวัตกรรม	การสนับสนุนของการประเมินเชิงพัฒนา	หลักการสำคัญ
พัฒนาวิธีการใหม่ เพื่อใช้กับปัญหาสำคัญ	สร้างวิธีการหรือนวัตกรรมใหม่ที่มีความคิดริเริ่มในบริบทที่ซับซ้อน	สร้างความชัดเจนเรื่ององค์ประกอบของนวัตกรรม ตรวจสอบประสิทธิผลผลลัพธ์ที่ไม่คาดคิด และเกิดขึ้นอย่างฉุกเฉินในกระบวนการนวัตกรรม	- การประดิษฐ์ - ต้นแบบ - ใหม่ - แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ
ปรับปรุงพัฒนาต่อเนื่อง	ปรับปรุงวิธีการ แนวทาง หรือโครงการที่มีอยู่แล้ว ให้เหมาะสมต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีความรู้ใหม่และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักใหม่	สร้างความชัดเจนต่อธรรมชาติของนวัตกรรม ซึ่งมีการปรับตัว	- ปรับปรุงโครงการเดิม - การเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย - นวัตกรรมที่ต่อเนื่อง
พัฒนาผลกระทบโดยปรับหลักการและวิธีดำเนินการใช้นวัตกรรมในบริบทใหม่	นำนวัตกรรมที่ใช้การได้ดีไปปรับใช้ในบริบทใหม่ หรือขยายบริบท ซึ่งเป็น การสร้างนวัตกรรมในบริบทใหม่	สร้างความชัดเจนว่าบริบทที่แตกต่างกันมีผลต่อการสร้างนวัตกรรมซึ่งมีการปรับตัวอย่างไร	- การยกระดับ - ขยายทางเลือกต่อในแต่ละบริบท - ปรับหลักการไปตามบริบท โดยยึดรูปแบบการประเมิน หรือวิธีการ

ตาราง 3 (ต่อ)

ประเด็นของการพัฒนา	ธรรมชาติของนวัตกรรม	การสนับสนุนของการประเมินเชิงพัฒนา	หลักการสำคัญ
สร้างการเปลี่ยนแปลงในระบบ หรือข้ามระบบ	สร้างนวัตกรรมผ่านการเปลี่ยนแปลง ปฏิสัมพันธ์ มุมมองและขอบเขต ภายในระบบ หรือข้ามระบบ	ติดตาม วาดแผนที่ และตีความการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ ทั้งภายในและข้ามระบบ สนับสนุนการปรับตัว เพื่อให้เกิดนวัตกรรม เมื่อพบว่าเริ่มมีการปรับตัวเชิงระบบ	- มุ่งเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงที่ระบบ - พลวัตที่ซับซ้อนในการปฏิบัติ
พัฒนาการตอบสนองอย่างรวดเร็วในสถานการณ์ที่วิกฤติ	ดัดแปลงนวัตกรรมเพื่อใช้งานในการเผชิญหน้ากับวิกฤติด้านมนุษยธรรม การเมือง สังคม และเศรษฐกิจ	ติดตาม จัดทำเอกสาร และให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างทัน่วงที่เกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นความต้องการเร่งด่วน การเคลื่อนตัวของทรัพยากร และการจัดการกับการดำเนินการในสถานการณ์ที่มีความผันผวน	- เร่งด่วน - ข้อมูลย้อนกลับทัน่วงที่ - วางแผน ดำเนินการ และประเมิน ไปพร้อมกัน

ที่มา: Patton, M. Q., McKegg, K., & Wehipeihana, N. (2016). Developmental Evaluation Exemplars Principles in Practice. New York: The Guilford Press.

2. การประเมินอย่างเข้มงวด (Evaluation rigor principle) โดยเป็นการประเมินแบบจริงจังตลอดการดำเนินการประเมินบนข้อมูลหลักฐาน โดยมีเป้าหมายชัดเจนว่าประเมินเพื่อใคร เพื่ออะไร ซึ่งจะนำไปสู่การจัดลำดับความสำคัญของคำถาม มีการตั้งคำถาม ใช้วิธีการที่เหมาะสมต่อสถานการณ์ตลอดทั้งการดำเนินการประเมิน มีการใช้ความคิดเชิงประเมินที่หลากหลาย เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดเชิงสร้างสรรค์ การคิดเชิงออกแบบ การคิดเชิงอนุมาน การคิดเชิงยุทธศาสตร์ และการคิดเชิงปฏิบัติ มีความยึดมั่นอยู่กับข้อเท็จจริง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างจริงจัง แม่นยำและตรงประเด็น

จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาตีความ และรายงาน นอกจากนี้ต้องมีความตระหนักถึงคุณค่า จริยธรรม ความเข้าใจบริบท และความเข้าใจจุดแข็งและจุดอ่อนของการประเมิน

3. การมุ่งเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ (Utilization focus principle) โดยกำหนดไว้ตั้งแต่ต้นว่า เป้าหมายหลักของการนำผลลัพธ์และนวัตกรรมที่ได้ใช้ประโยชน์คืออะไร และกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์หลักคือใคร ผู้ประเมินต้องรู้จักกับกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์หลักเป็นอย่างดี เพราะจะต้องทำงานร่วมกันภายใต้สภาพที่อาจจะไม่ราบรื่น ต้องรับฟังกัน ต้องอดทน รู้ใจกัน เพื่อดำเนินการประเมินผ่านสภาพความซับซ้อน และการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่คาดฝันร่วมกันได้ และต้องอำนวยความสะดวกในกระบวนการประเมินเพื่อใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง

4. นวัตกรรมเฉพาะ (Innovation niche principle) โดยต้องดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล จัดทำเอกสาร ตีความ และให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างทันทั่วถึงที่เพื่อชี้แจงว่ากระบวนการและผลการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวข้องกับนวัตกรรม และการปรับตัวอย่างไร นอกจากนี้ผู้ประเมินต้องทำความเข้าใจ ความหมายของนวัตกรรมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักแต่ละคนซึ่งมีการตีความและความเข้าใจแตกต่างกัน

5. การใช้มุมมองที่ซับซ้อน (Complexity perspective principle) โดยการทำความเข้าใจและตีความการประเมินเชิงพัฒนาผ่านมุมมองของความซับซ้อน เนื่องจากทุกขั้นตอนของการประเมินจะต้องปรับไปตามสถานการณ์ ทั้งนี้ในระบบที่มีความซับซ้อนและเป็นพลวัต มีตัวแปรจำนวนมากที่จะทำให้ผลไม่เป็นไปตามที่ต้องการ ทำให้ไม่มีความแน่นอนว่าจะเกิดผลอะไรขึ้น นอกจากนี้ความคิดเห็นที่แตกต่างกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักว่าควรดำเนินการอย่างไร ก็อาจทำให้เกิดความยุ่งยากขึ้น ท่ามกลางสภาพที่เป็นเช่นนั้น อาจมีสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างฉุกเฉิน ดังนั้นผู้ประเมินจึงต้องสังเกตตลอดเวลา

6. การคิดเชิงระบบ (Systems thinking principle) โดยใช้กระบวนการเชิงระบบตลอดการทำงาน การคิดเชิงระบบดังกล่าวเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นในการวางกรอบการดำเนินการวิจัย การออกแบบการวิจัย และหาข้อสรุป นอกจากนี้ยังช่วยให้เข้าใจปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และความสัมพันธ์ของปัจจัยเหล่านั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักและผู้ประเมินร่วมกันทำความเข้าใจว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงระบบหรือไม่ อย่างไร มากน้อยแค่ไหน และเป็นไปในทิศทางใด

7. การร่วมกันสร้าง (Co-creation principle) โดยผู้ประเมินมีการบันทึก รายงาน และสะท้อนคิดตลอดการพัฒนานวัตกรรม จนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักกับผู้ประเมินร่วมมือในการพัฒนานวัตกรรมโดยร่วมกันคิดหลักการ ออกแบบ และทดลองใช้วิธีการดำเนินงานใหม่ ทั้งนี้การร่วมกันสร้างจะมีพลังก็ต่อเมื่อการทำงานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักกับผู้ประเมินจะต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักและผู้ประเมิน ยังอาจมีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักในส่วนอื่น เช่น ผู้สนับสนุนทุน ผู้สนับสนุนในชุมชน เป็นต้น มีส่วนร่วมในการร่วมกันสร้างนวัตกรรมอีกด้วย

8. การให้ข้อมูลย้อนกลับทันเวลาที่ (Timely feedback principle) เนื่องจากในสถานการณ์ที่มีความซับซ้อนและปรับตัวอยู่ตลอดเวลา ผลการประเมินจะสามารถใช้ได้ในระยะเวลานึงเท่านั้น จึงต้องมีการให้ข้อมูลย้อนกลับที่ทันเวลาเพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักสามารถนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ได้ โดยข้อมูลย้อนกลับต้องเป็นข้อมูลที่ตรงกับความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก โดยข้อมูลดังกล่าวมาจากการวิเคราะห์สถานการณ์และการต่อรอง โดยไม่ได้กำหนดขึ้นอย่างแน่นอน

6.3 วิธีการในการประเมินเชิงพัฒนา

วิธีการในการประเมินเชิงพัฒนานั้น (Patton et al., 2016, pp. 10-12) จะสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ไม่เน้นวิธีการประเมินแบบใดแบบหนึ่งโดยเฉพาะ ไม่ว่าจะเป็นการออกแบบ เครื่องมือ กรอบคำถามการประเมิน ชนิดของข้อมูล (ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลแบบผสมผสาน) จุดเน้น (เช่น กระบวนการ ผลลัพธ์ ผลกระทบ ค่าใช้จ่าย เป็นต้น) โดยวิธีการที่เลือกมักขึ้นอยู่กับธรรมชาติ และระดับพัฒนาการของนวัตกรรม โดยมุ่งหวังให้วิธีการดังกล่าวสามารถอธิบายคำถามหลักได้

ลักษณะของคำถามในการประเมินเชิงพัฒนา มักเป็นคำถามเชิงพรรณนาเพื่อให้เข้าใจสถานการณ์ คำถามที่เชื่อมโยงการวิเคราะห์การประเมิน การตีความ และการดำเนินการ คำถามที่เน้นว่าองค์กรกำลังเรียนรู้อะไรในช่วงเวลาดังกล่าว และการเรียนรู้นั้นสามารถใช้เพื่อสนับสนุนและพัฒนาอย่างต่อเนื่องได้อย่างไร คำถามที่มุ่งระบุจุดแข็ง และปัญหาขององค์กร คำถามซึ่งช่วยแยกแยะว่าสิ่งใดสามารถทำได้ง่าย สิ่งใดทำได้ยาก สิ่งใดซับซ้อนและทั้งหมดเกี่ยวเนื่องกันอย่างไร รวมทั้งคำถามที่จัดการกับความขัดแย้ง ความคลุมเครือภายใน และปัญหาที่ยากลำบากของระบบการปรับตัวที่ซับซ้อน

2. ความใส่ใจร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักกับผู้ประเมิน มีความสำคัญ ไม่ต่างจากวิธีการ การออกแบบ และการเก็บข้อมูล โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักและผู้ประเมินร่วมกันตั้งคำถามในการประเมิน ปรับวิธีดำเนินการประเมิน และร่วมกันให้คำแนะนำป้อนกลับทันที

3. การให้คำแนะนำป้อนกลับอย่างรวดเร็ว โดยรูปแบบการประเมินดังกล่าวเห็นว่าความเร่งมีความสำคัญมาก โดยมีความสำคัญกว่าการมีระเบียบวิธีที่รัดกุม และการเขียนรายงานอย่างรอบคอบครบคลุมทุกด้าน ทั้งนี้เนื่องจากในระบบที่มีความซับซ้อนและปรับตัว การเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

4. มีระเบียบวิธีที่ยืดหยุ่น และเกิดขึ้นอย่างฉุกเฉิน เมื่อสถานการณ์ก้าวไปข้างหน้า วิธีการใหม่ ๆ อาจแสดงออกมาเอง รวมทั้งข้อมูลก็อาจมีลักษณะเกิดขึ้นใหม่ได้ด้วย เนื่องจากเป็นการประเมินในสถานการณ์ที่ไม่ตายตัว

5. ผู้ประเมินเชิงพัฒนาต้องว่องไว เปิดรับ ยืดหยุ่น ช่างสังเกต และอดทนต่อ ความไม่ชัดเจน รวมทั้งต้องมีสมรรถนะสำคัญ ได้แก่ การปฏิบัติทางวิชาชีพ การวิเคราะห์สถานการณ์ การจัดการโครงการ การสะท้อนคิด และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

การประเมินเชิงพัฒนาจะมีความแตกต่างจากการประเมินรูปแบบอื่นอยู่หลายประการ ดังนั้นในฐานะผู้ประเมินในการประเมินเชิงพัฒนาจึงมีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างจากผู้ประเมินในการประเมินรูปแบบอื่นเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับการประเมินเชิงพัฒนา โดยจะสามารถอธิบายความแตกต่างได้ดังนี้

ตาราง 4 ความแตกต่างของผู้ประเมินทั่วไปกับผู้ประเมินเชิงพัฒนา

สมรรถนะสำคัญ	ผู้ประเมินทั่วไป	ผู้ประเมินเชิงพัฒนา
ปฏิบัติการวิชาชีพ	เข้าใจ และปฏิบัติตามมาตรฐานและหลักการของวิชาชีพ	เน้นการจัดการพื้นที่ชายขอบของปฏิบัติการวิชาชีพ
การวิเคราะห์สถานการณ์	เข้าใจบริบทและการเมืองของการประเมิน รวมทั้งข้อจำกัดต่อการประเมิน ความขัดแย้ง และการใช้ผล การประเมิน	มีความสามารถแยกแยะสถานการณ์และสามารถประยุกต์ใช้หลักการความซับซ้อนในการประเมิน
การจัดการโครงการ	มีความสามารถในการจัดการโครงการประเมิน ตั้งแต่เริ่มต้นการเจรจาสัญญา งบประมาณ จัดการทรัพยากรที่ต้องการ และดำเนินการประเมิน	ความสามารถในการจัดการและปรับตัวต่อการประเมินที่มีการเกิดขึ้นมาอย่างฉับพลัน ตั้งแต่ปรับการออกแบบการประเมิน การเก็บข้อมูล และให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างทันท่วงที จึงต้องจัดการงบประมาณอย่างยืดหยุ่น

ตาราง 4 (ต่อ)

สมรรถนะ สำคัญ	ผู้ประเมินทั่วไป	ผู้ประเมินเชิงพัฒนา
การสะท้อน คิด	การสะท้อนคิดเป็นส่วนหนึ่งของการ ประเมิน และเป็นเครื่องมือพัฒนา ตนเอง	การสะท้อนคิดเป็นทั้งเครื่องมือใน การเก็บรวบรวมข้อมูล การประเมิน และ การพัฒนาตนเอง โดยมีการสะท้อน คิดถึงบทบาท และความรับผิดชอบ ของตนเอง ในบริบทและ กระบวนการที่มีความเฉพาะเจาะจง
ปฏิสัมพันธ์ ระหว่างบุคคล	ต้องมีทักษะด้านคน เพื่อทำงานกับ ผู้ร่วมงานที่หลากหลาย ทั้งการสื่อสาร ด้วยการพูด และการเขียน การต่อรอง และทักษะการสื่อสาร และความเข้าใจข้ามวัฒนธรรม	ทักษะการร่วมสร้างกับผู้รับ การประเมิน เน้นที่ความสัมพันธ์ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างคน กับระเบียบ วิธีการประเมินเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ ตรงตามความต้องการและมี ความน่าเชื่อถือ

นอกจากนี้ Michael Quinn Patton ได้อธิบายหลักปฏิบัติของผู้ประเมินในฐานะกระบวนการที่สำคัญไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. เคารพและให้คุณค่ากับปัจจัยส่วนบุคคล โดยต้องดำเนินการบนฐานของความเคารพ และให้คุณค่าต่อปัจจัยส่วนบุคคล (personal factor) และปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยต้องทำความรู้จัก
คุ้นเคย และได้รับความไว้วางใจ และเคารพซึ่งกันและกัน จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเป็นรายบุคคล รวมทั้ง
ให้บุคคลเหล่านั้นได้รู้จักกระบวนการด้วย โดยปัจจัยที่กระบวนการควรเรียนรู้จากขั้นตอนดังกล่าว ได้แก่ แรง
บันดาลใจ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก ความคาดหวัง ความรู้เกี่ยวกับประสบการณ์และ
มุมมองของการประเมิน สิ่งที่เราควรหลีกเลี่ยง โดยมีวิธีทำความรู้จัก 4 วิธี คือ การสัมภาษณ์ หรือพูดคุยอย่าง
ไม่เป็นทางการก่อนเริ่มกระบวนการ ต่อมาในช่วงเริ่มกระบวนการจะเริ่มทำความรู้จักกัน จากนั้นทำความ
รู้จักผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักแต่ละคนเป็นรายบุคคลจากการปฏิสัมพันธ์กันตลอดกระบวนการ และทำความ
รู้จักแต่ละคนอย่างลึกซึ้งขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์กันบ่อยครั้งจากการทำหน้าที่เป็นกระบวนการ

2. ทำงานร่วมกันผ่านการพิจารณาทางเลือก โดยกระบวนการต้องไม่เสนอทางเลือกเพียง
ทางเลือกเดียว ต้องเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีความแตกต่างหลากหลายร่วมกันตัดสินใจ โดย

ร่วมกันคิดหาทางเลือกที่เป็นไปได้และหลากหลาย เพื่อนำมาร่วมกันพิจารณาเลือก และตัดสินใจ กระบวนการต้องทำหน้าที่ช่วยให้ทีมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มองเห็นทางเลือก ทำความชัดเจนผ่านข้อมูล สารสนเทศ เพื่อให้มีการตัดสินใจเกี่ยวกับการประเมินบนฐานของข้อมูลและเหตุผล โดยทำงานร่วมกันใน 5 ขั้นตอน ได้แก่

2.1 ร่วมกันกำหนดเป้าหมายของการประเมิน บทบาทและความรับผิดชอบ อำนาจหน้าที่ของกลุ่ม ผลลัพธ์ของการประเมิน รวมทั้งข้อจำกัดในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านเวลาและทรัพยากร

2.2 สร้างความมุ่งมั่นร่วมกันของกลุ่ม และสร้างแนวทางการประเมินหลายแนวทาง เพื่อให้สมาชิกของกลุ่มรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ

2.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบแต่ละแนวทางอย่างเป็นระบบ โดยร่วมกันกำหนดเกณฑ์ในการเปรียบเทียบจุดแข็งและจุดอ่อน ข้อดีและข้อเสีย

2.4 นำกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเลือกแนวทางที่เหมาะสม

2.5 สรุปและสื่อสารข้อตัดสินใจและเหตุผลประกอบ แก่ผู้มีหน้าที่นำผลการประเมินไปดำเนินการต่อ

3. สังเกต ดีความ และปรับ โดยกระบวนการต้องสังเกตและเก็บข้อมูลนำมาใช้งาน ตลอดเวลา การใช้งานในขณะนั้น โดยการปรับเป้าหมายหรือปรับกระบวนการ จะทำผ่านการดีความ ข้อมูลและคิดทางเลือกในการดำเนินการในทันที

4. ฝึกความคิดเชิงประเมิน ซึ่งมีหลักการ 15 ประการ ได้แก่ ความชัดเจน รู้เจตนารมณ์ มีความรับผิดชอบ มีความจำเพาะ มีจุดเน้นและจัดลำดับความสำคัญ คิดและทำอย่างเป็นระบบ ทำให้สมมติฐานมีความชัดเจน สรุปโดยมีข้อมูลหลักฐาน ตรวหนักและปรับตามความซับซ้อนของสถานการณ์ คิดอย่างเป็นระบบ บอกเกณฑ์และมาตรฐานในการประเมินอย่างชัดเจน อธิบายเหตุและผล เพียงเท่าที่มีข้อมูลสนับสนุน ให้ความสำคัญต่อบัจจัยเชิงวัฒนธรรม ให้ความสำคัญต่อบริบท และเอาใจใส่ผลที่เกิดขึ้นอย่างไม่คาดคิด โดยความคิดเชิงประเมินดังกล่าวสามารถประเมินสถานการณ์ในปัจจุบัน ได้อย่างถูกต้องแม่นยำ และเข้าใจในมิติที่ลึกซึ้งสำหรับนำมาใช้ในการอำนวยความสะดวกกระบวนการเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนด ทั้งนี้ต้องคิดอยู่ในพื้นฐานของการนำมาปฏิบัติได้ และต้องมีข้อมูลหลักฐาน ยืนยันความถูกต้องหรือความเป็นจริง

5. ใช้ข้อมูลที่กำลังหาที่สุสุดเพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เข้าร่วมกระบวนการมีความรู้สึกว่าเป็นโอกาสที่ตนเองได้มีส่วนร่วมสร้างนวัตกรรม ร่วมพัฒนาแนวทางใหม่ ร่วมสร้างความรู้ใหม่ และร่วมพัฒนาแนวคิดขั้นแนวหน้า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเกิดพลังของการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ร่วมกัน กระบวนการ

ต้องจับสถานการณ์ในขณะนั้นและตัดสินใจว่าจะนำเสนอโอกาสสร้างสิ่งใหม่แก่กลุ่มหรือไม่ โดยที่เมื่อนำเสนอ จะต้องได้รับการตอบสนองเชิงบวก โดยมองว่าเป็นความท้าทายและความสนุก

6. การประเมินเชิงพัฒนาจะมีความรับผิดชอบใน 3 ระดับ ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบต่อพื้นฐาน (basic accountability) ว่ามีการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม จัดการโครงการอย่างมืออาชีพ รายงานอย่างครบถ้วนถูกต้อง 2) ความรับผิดชอบต่อผลกระทบ (impact and effectiveness) โดยเป็นความรับผิดชอบต่อผลการประเมินโดยทั่วไป 3) ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ การพัฒนา และการปรับตัว (learning, development, and adaptation) โดยมีความรับผิดชอบต่อการพัฒนาการในระหว่างการดำเนินโครงการที่เกิดขึ้นได้ด้วยพลังของกระบวนการสะท้อนคิดร่วมกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก โดยนักประเมินจะทำหน้าที่เป็นกระบวนการ

6.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินเชิงพัฒนา พบว่า การประเมินเชิงพัฒนาเป็นการประเมินที่ใช้อย่างแพร่หลาย และสามารถปรับใช้ได้หลายสาขา และหลากหลายลักษณะปัญหา ถ้าหากมีความต้องการประเมินในสถานการณ์ที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาในปัจจุบัน การประเมินเชิงพัฒนาดังกล่าวมีการใช้วิธีการที่หลากหลายทั้งวิธีการเชิงคุณภาพ วิธีการเชิงปริมาณ และวิธีการแบบผสมผสาน ทั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตว่างานวิจัยส่วนใหญ่จะเลือกวิธีการเชิงคุณภาพและวิธีการแบบผสมผสานมากกว่าการใช้วิธีการเชิงปริมาณ โดยเมื่อศึกษางานวิจัยเชิงประเมินตามลักษณะวิธีการที่แตกต่างกัน จะสามารถอธิบายและยกตัวอย่างงานวิจัยที่น่าสนใจ ได้ดังนี้

งานประเมินเชิงพัฒนาที่ใช้วิธีการเชิงคุณภาพ งานวิจัยนี้นิยมจะทำการสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัยหลัก ดังงานวิจัยเรื่องการแทรกแซงแนวปฏิบัติในการสะท้อนคิดเพื่อการพัฒนาทางวิชาชีพ ในการลดความเครียด และการดูแลผู้ป่วยที่ดีขึ้น การประเมินเชิงพัฒนาด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Lutz et al., 2013, pp. 337-345) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินการรับรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับประโยชน์ของการฝึกอบรมการสะท้อนคิด (CRT) ซึ่งเป็นการฝึกปฏิบัติแบบไตร่ตรองโดยใช้ภาวะที่กลืนไม่เข้าคายไม่ออกของมืออาชีพที่นักศึกษาแพทย์ต้องเผชิญระหว่างการฝึกปฏิบัติทางคลินิก และผลกระทบต่อการศึกษาทางการแพทย์ของนักศึกษาเหล่านั้น เพื่อนำข้อมูลที่ได้สร้างแนวคิด ออกแบบ และทดลองใช้แนวทางใหม่ในระยะยาว โดยใช้กระบวนการประเมินเชิงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง งานวิจัยดังกล่าวใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการวิจัยในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยซึ่งเป็นนักศึกษาแพทย์ที่เข้าร่วมการฝึก CRT ในโรงพยาบาลของมหาวิทยาลัยวิทเทนเฮอร์เดคเก้ในประเทศเยอรมนี ในระหว่างปี ค.ศ.2010-2011 จำนวน 18 คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลสัมภาษณ์ดังกล่าว ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษา

แพทย์รู้สึกไม่พร้อมในการจัดการปัญหาส่วนตัวและปัญหาระหว่างบุคคลซึ่งพบบ่อยในการปฏิบัติทางคลินิก และมีความเห็นว่า CRT ช่วยลดความเครียด ปรับปรุงการดูแลผู้ป่วย และทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการพัฒนาวิชาชีพ ซึ่งอาจหมายความว่า การจัดการการฝึกปฏิบัติแบบไตร่ตรองให้นักศึกษาซึ่งใช้ปัญหาทางคลินิกส่วนบุคคลในปัจจุบันเพื่อปรับปรุงงานทางคลินิกอาจเป็นการลงทุนที่มีประสิทธิผลในการพัฒนาวิชาชีพส่วนบุคคล สุขภาพของแพทย์ และการปรับปรุงคุณภาพ

นอกจากแบบสัมภาษณ์แล้ว บางงานวิจัยจะใช้แบบสัมภาษณ์ร่วมกับเครื่องมือการวิจัยอื่น เช่น ประเด็นการสนทนากลุ่ม เป็นต้น ดังงานวิจัยเรื่อง การร่วมมือกันของโรงเรียน: ยุกระดับหลักสูตรการเป็นพลเมืองผ่านโครงการศึกษานอกระบบ (O'Connor, 2012, pp. 31-48) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเป็นพลเมืองในฐานะทางเลือกเสริมในสาขาวิชาของความเป็นพลเมืองท้องถิ่นและระดับโลก โดยใช้การประเมินเชิงพัฒนาในการประเมินโครงการโดยใช้กรณีศึกษาของโครงการความร่วมมือด้านความหลากหลายในโรงเรียนในไอร์แลนด์เหนือ ในลักษณะเฉพาะของการทำงานร่วมกันระหว่างการศึกษาในระบบและนอกระบบโรงเรียน งานวิจัยดังกล่าวใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับผู้บริหาร จำนวน 6 คน และครู จำนวน 6 คนในการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มกับนักเรียน จำนวน 35 คน เพื่อเสริมสร้างศักยภาพและความยั่งยืนในโรงเรียน และระบุถึงการมีส่วนร่วมของความคิดริเริ่มดังกล่าวในการปฏิรูปการศึกษาและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในวงกว้าง โดยการประเมินเชิงพัฒนาสามารถตอบคำถามในการวิจัยนี้ ดังนี้ 1) เมื่อระยะเตรียมการของโปรแกรมได้สิ้นสุดลงแล้ว ดังนั้นจึงควรไตร่ตรองถึงการนำไปปฏิบัติและผลกระทบ และพิจารณาทิศทางในอนาคตของโครงการ 2) ความหมายร่วมของการหาเหตุผลเข้าข้างตนเองทางการศึกษาและการแนะนำหลักสูตรใหม่จะมีผลกระทบต่อวิธีการ ที่ไหน และกับใครที่โปรแกรมดำเนินการอยู่ (ในขณะที่ทำการประเมิน ผลกระทบที่กำลังจะเกิดขึ้นของการตัดทอนทางการเงินยังไม่ได้มีการรับรู้เต็มที่) 3) สถานะชั่วคราวของไอร์แลนด์เหนือจากการแบ่งแยกไปสู่สังคมที่ใช้ร่วมกันได้นำไปสู่การแก้ไขบางอย่างในความสัมพันธ์ของชุมชนและการเติบโตของศัพท์ด้านสิทธิประชาธิปไตย และความเป็นพลเมือง

นอกจากการใช้เครื่องมือที่กล่าวไปข้างต้นแล้ว การวิจัยเชิงคุณภาพยังมีการใช้เครื่องมือการวิจัยอื่นเพื่อนำมาเก็บรวบรวมข้อมูล ยกตัวอย่างเช่น งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมสุขภาพนักเต้น โดยใช้การประเมินเชิงพัฒนา (Clark et al., 2014, pp. 1-8) โดยมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาโปรแกรมในการคัดกรองและส่งเสริมการดูแลสุขภาพของนักเต้นบัลเลต์ โดยใช้การประเมินเชิงพัฒนา งานวิจัยดังกล่าวใช้วิธีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเต้นบัลเลต์มืออาชีพ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ด้านศิลปะ และผู้ให้บริการด้านการดูแลสุขภาพของบริษัทบัลเลต์แห่งหนึ่ง ในระหว่างปี ค.ศ.2013-2014 โดยผู้ประเมินเชิงพัฒนาได้เสนอโปรแกรมสุขภาพเบื้องต้นเพื่อนำไปใช้กับนัก

ต้นบัลเลต์ จำนวน 30 คน และได้รับข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่ออำนวยความสะดวกในการพัฒนา ประเมิน และทบทวนโปรแกรมสุขภาพอย่างต่อเนื่อง

งานประเมินเชิงพัฒนาโดยใช้วิธีการเชิงผสมผสาน ผู้วิจัยจะใช้เครื่องมือหลายชนิดและมีความหลากหลายเพื่อเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ดังงานวิจัยเรื่อง การประเมินเชิงพัฒนา: การสร้างนวัตกรรมในสภาพแวดล้อมที่ซับซ้อน (Fagen et al., 2011, pp. 645-650) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเปลี่ยนนโยบายการศึกษาเรื่องเพศศึกษาของคณะกรรมการโรงเรียนในเขตการศึกษาของรัฐอิลลินอยส์หลายแห่ง โดยใช้การประเมินเชิงพัฒนา ซึ่งมีเป้าหมายหลัก คือ การพัฒนาและปรับแต่งรูปแบบสำหรับการเปลี่ยนแปลงนโยบายเรื่องเพศศึกษาของคณะกรรมการโรงเรียนที่องค์กรอื่นสามารถใช้ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันได้ การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 สร้างแบบจำลองที่สะท้อนถึงชุดของกระบวนการ กลยุทธ์ และการโต้ตอบที่ซับซ้อนซึ่งกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงนโยบาย เพื่อเรียนรู้และประเมินการประยุกต์ใช้แบบจำลองใน 5 เขตการศึกษาเพิ่มเติม โดยจะเน้นการเก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักโดยใช้แบบสำรวจการประเมิน การประเมินการฝึกอบรม รายงานประจำไตรมาส การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์ จากนั้นจัดประชุมทบทวนการประเมินรายไตรมาสเพื่อหารือ สังเคราะห์ และดำเนินการกับแหล่งข้อมูลหลายแหล่งเหล่านี้ ผลการวิจัยในระยะนี้พบว่า มีเพียง 1 เขตการศึกษาเท่านั้นที่สามารถเปลี่ยนแปลงนโยบายเพศศึกษาได้สำเร็จ ผู้ประเมินจึงได้ศึกษาจากการทำงานในระยะดังกล่าวและนำไปเป็นบทเรียนในการประเมินในระยะที่ 2 ซึ่งบทเรียนที่สำคัญในการประเมินระยะที่ 1 คือ การประเมินความพร้อมของเขตการศึกษาในการใช้การประเมินเชิงพัฒนาในการเปลี่ยนแปลงนโยบายเพศศึกษาดังกล่าว ต่อมาในระยะที่ 2 ได้ปรับปรุงแบบจำลองจากระยะที่ 1 และเปลี่ยนวิธีการที่ใช้ในการประเมินแทนที่การเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเป็นการสังเกต การทบทวนเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ และการสอบถามเจ้าหน้าที่ ซึ่งช่วยให้ผู้ประเมินสามารถวาดภาพตามข้อมูลที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ แบ่งปันข้อมูลดังกล่าว สังเคราะห์ การเรียนรู้และทำการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องหลายงาน พบว่า งานประเมินเชิงพัฒนาหลายงาน มักถอดบทเรียนจากการดำเนินการวิจัยดังกล่าวเพื่อเสนอการพัฒนาการประเมินเชิงพัฒนาของผู้ประเมิน ดังงานวิจัยเรื่อง การประเมินเชิงพัฒนาในสถานการณ์ฉุกเฉิน (Patton, 2021, pp. 23-33) เป็นการศึกษาที่ถอดบทเรียนของเจ้าหน้าที่ในโครงการอาหารโลก (WFP) ซึ่งเป็นโครงการที่ได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพในปี ค.ศ.2020 โดยโครงการดังกล่าวได้ใช้การประเมินเชิงพัฒนาเพื่อปรับแผนการดำเนินงานในช่วงสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 (COVID-19) ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากมาย โดยผู้วิจัยได้ถอดบทเรียนของโครงการดังกล่าว เป็น 12 บทเรียน

ได้แก่ 1) ช่วงเวลาในการประเมินเชิงพัฒนา คือ ปัจจุบัน ในขณะที่มีการระบาดของโรค ไม่ใช่เมื่อการระบาดสิ้นสุดลง 2) การประเมินเชิงสังเคราะห์มีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจและรวบรวมบทเรียนที่สำคัญเกี่ยวกับความพยายามและการทบทวนที่เป็นข้อมูลเชิงลึกและหลากหลายต่อสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 3) ความเข้าใจและการคิดที่ซับซ้อนของระบบเป็นสิ่งสำคัญ โดยใช้การประเมินเชิงพัฒนาในการรวบรวมการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมขององค์กร ทั้งจากมุมมองของโครงการและระบบ และจากระดับโลกไปจนถึงระดับประเทศ เพื่อระบุความสำเร็จเชิงกลยุทธ์ที่สำคัญ ความท้าทายและความกังวลต่าง ๆ 4) การประเมินความสามารถในการปรับตัวในด้านต่าง ๆ 5) การเลือกแนวทางที่เหมาะสมกับสถานการณ์และสถานการณ์การประเมิน 6) เป็นการประเมินเชิงพัฒนาซึ่งเน้นการประเมินแบบเน้นการใช้ประโยชน์ เพื่อให้ข้อมูลที่ตรงกับความต้องการและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทันที 7) ใช้กระบวนการออกแบบ และการทำงานร่วมกันตลอดทั้งการวิจัยโดยใช้การประเมินเชิงพัฒนา 8) ความเป็นผู้นำในการประเมินเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับวัตรกรรมการประเมินและการปรับตัว 9) สร้างสมดุลระหว่างการเรียนรู้และหน้าที่ความรับผิดชอบ 10) เตรียมพร้อมที่จะจัดการกับความวิตกกังวล การต่อต้าน ความสงสัย รวมทั้งการประเมินความเหนื่อยล้าของผู้ประเมินในกระบวนการประเมินเชิงพัฒนา 11) การสัมภาษณ์มีความยืดหยุ่นและมีแนวทางในการปรับตัวในการสัมภาษณ์ และ 12) ผู้สัมภาษณ์ต้องดำเนินการสัมภาษณ์ โดยคำนึงถึงความอ่อนไหวและมีความเอาใจใส่เพื่อหลีกเลี่ยงความเครียดและบาดแผลที่อาจเกิดขึ้นได้ และงานวิจัยเรื่อง การประเมินเชิงพัฒนา: 6 วิธีในการสร้างศักยภาพของการศึกษา เพื่อรองรับนวัตกรรม (Parker et al, 2021, pp. 54-57) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางการปฏิบัติด้านความเป็นนักวิชาการเพื่อใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างนวัตกรรมของนักศึกษาแพทย์และอาจารย์ ซึ่งประสบกับปัญหาการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมทางคลินิกจริงในช่วงสถานการณ์โควิด-19 โดยได้เสนอแนวทางการปฏิบัติเป็น 6 แนวทาง ได้แก่ 1) ดูภาพรวมทั้งระบบ 2) ทราบบริบทของตนเอง 3) รวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์และเป็นปัจจุบันที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ความสำคัญและไว้วางใจ 4) ยอมรับความเปลี่ยนแปลงและเรียนรู้จากมัน 5) สร้างพื้นที่สำหรับการไตร่ตรองอย่างมีวัตถุประสงค์ และ 6) รักษาจุดยืนของผู้เรียน รวมทั้งงานวิจัยเรื่อง การประเมินเชิงพัฒนา และความคิดริเริ่ม 'การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจร่วมกัน' ในสหรัฐอเมริกา (Honadle และคณะ, 2014, pp. 64-72) โดยใช้การประเมินเชิงพัฒนา และอธิบายผลกระทบที่มีต่อโครงการการสร้าง ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจร่วมกัน (SET) ของกระทรวงเกษตรของสหรัฐอเมริกา โดยร่วมมือกับศูนย์พัฒนาชนบทระดับภูมิภาค 4 แห่งและมหาวิทยาลัยที่ให้ทุน การประเมินระยะเริ่มต้นได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของโครงการอย่างต่อเนื่องตามผลตอบรับ ความสัมพันธ์ของทีมประเมินกับทีมประสานงานโครงการดังกล่าว ทำให้สามารถถ่ายทอดการสังเกต และข้อเสนอแนะซึ่งได้ให้ในมุมมองที่หลากหลายโดยมีเนื้อหา

เชิงลึกและความรู้จากสาขาที่เกี่ยวข้อง ไปยังผู้มีอำนาจตัดสินใจได้อย่างราบรื่น ผู้วิจัยได้ถอดบทเรียนที่สำคัญของการวิจัยครั้งนี้ว่า ผู้ประเมินเชิงพัฒนาต้องมีความยืดหยุ่น ว่องไว สร้างสรรค์ และปรับตัวได้ เมื่อข้อมูลที่คาดหวังไม่สมบูรณ์หรือไม่มีเลย ต้องรวบรวมข้อมูลทางเลือกและให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงการรวบรวมข้อมูล เมื่อมีการดำเนินโครงการและมีการปรับเปลี่ยนกลุ่มผู้ประเมินต้องตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงในโครงการและให้ความสำคัญกับคำถามต่าง ๆ ประสพการณ์กับการประเมินเชิงพัฒนานี้ จะให้ข้อมูลเชิงลึกกว่าอาจจำเป็นต้องเปลี่ยนหลักสูตรและดำเนินการประเมินเชิงพัฒนาอย่างไร เมื่อมีการประเมินเบื้องต้น

จากข้อมูลที่ได้จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดพบว่า ภาษาต่างประเทศที่สองเป็นภาษาที่มีการเรียนการสอนในไทยมาอย่างยาวนาน ทั้งนี้การเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่สองแต่ละภาษาจะมีสาเหตุมาจากปัจจัยที่มีความแตกต่างกัน เช่น ปัจจัยทางศาสนา การเมือง วัฒนธรรมและบริบทพื้นที่ เป็นต้น หากแต่ภาษาต่างประเทศซึ่งเป็นภาษาที่ประเทศไทยให้ความสำคัญมาโดยตลอดและจัดเป็นรายวิชาพื้นฐานซึ่งคนไทยทุกคนต้องเรียนมีเพียงภาษาอังกฤษเท่านั้น อย่างไรก็ตามในปัจจุบันได้มีการเห็นความสำคัญของภาษาต่างประเทศอื่นมากยิ่งขึ้นจึงได้มีนโยบายปัจจุบันประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่หลากหลายมากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตลอดจนยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580 ระบุมยุทธศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับภาษาต่างประเทศไว้ 2 ยุทธศาสตร์ อันได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมีเป้าหมายให้คนไทยมีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สามและอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่นได้ และยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม จึงทำให้กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีการส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่สอง โดยได้กำหนดให้โรงเรียนในสังกัดสามารถจัดทำรายวิชาเพิ่มเติมภาษาต่างประเทศที่สองได้ โดยอยู่ในการตัดสินใจของโรงเรียนที่จะจัดทำรายวิชาเพิ่มเติมและจัดการเรียนรู้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ภาษาต่างประเทศที่สอง ซึ่งมีการเรียนการสอนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถแบ่งกลุ่มภาษาได้ 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มภาษาเอเชียตะวันออก กลุ่มภาษาตะวันตก และกลุ่มภาษาอาเซียน โดยสามารถจัดการเรียนการสอนในรูปแบบแผนการเรียน รูปแบบวิชาเลือกเพิ่มเติม รูปแบบวิชาลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ และรูปแบบกิจกรรมพัฒนาพัฒนาผู้เรียน โดยรูปแบบดังกล่าวขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจของสถานศึกษา ความต้องการของผู้เรียนและชุมชน จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ในปัจจุบันการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทยมักจัดการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อเน้นให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารได้เป็นสำคัญซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของไทยในปัจจุบัน

โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ซึ่งต้องการให้คนไทยมีทักษะสี่ภาษาภาษาอังกฤษและภาษาที่สามและอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่นได้ และสามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจะมีการเปิดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่สองมากขึ้นจากความสนใจของผู้เรียนที่มากขึ้น อย่างไรก็ตามบุคลากรซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองทั้งในระดับสถานศึกษาและระดับส่วนกลางส่วนใหญ่ยังไม่เคยประเมินหลักสูตรซึ่งเป็นกระบวนการของการแสวงหาข้อมูล และการจัดเตรียมสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจแสวงหาทางเลือกที่เหมาะสมในการดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรและนำผลการประเมินมาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพมากขึ้น โดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ นำมาพิจารณาร่วมกัน เช่น เอกสาร หลักสูตร วัสดุ หลักสูตร การเรียนการสอน ผู้เรียน ความคิดเห็นของผู้ใช้หลักสูตร และความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องในชุมชนและสังคม เป็นต้น (Stufflebeam & Shinkfield, 2007, p. 159; มารุต พัฒนาผล, 2555, น. 8; วิชัย วงษ์ใหญ่, 2551, น. 217) จึงเป็นกระบวนการที่สำคัญในการประเมินคุณภาพของหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง ซึ่งช่วยให้ทราบความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคในระหว่างที่ดำเนินการใช้หลักสูตร ประสิทธิภาพและประสิทธิภาพของหลักสูตร รวมทั้งปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรดังกล่าว ให้มีคุณภาพและเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนของตนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้เกิดการเสริมแรงและสร้างแรงจูงใจให้กับผู้บริหาร ครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร การประเมินหลักสูตรจะสามารถทำได้โดยใช้รูปแบบการประเมินที่มีความเหมาะสม โดยจะสามารถประเมินได้ตั้งแต่ก่อนนำหลักสูตรไปใช้ ระหว่างนำหลักสูตรไปใช้ และหลังนำหลักสูตรไปใช้ อย่างไรก็ตามการประเมินหลักสูตรและ การประเมินการเรียนการสอน มักนิยมประเมินด้วยรูปแบบการประเมินแบบดั้งเดิม และมักประเมินหลังการนำไปใช้แล้ว โดยงานประเมินเหล่านั้นบางส่วนอาจไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้อย่างทั่วถึง

ผู้วิจัยได้คำนึงถึงเหตุผลดังกล่าว จึงได้นำรูปแบบการประเมินเชิงพัฒนามาประยุกต์ใช้ร่วมกับพหุกรณีศึกษามาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยนี้โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักและผู้ประเมินจะมีส่วนร่วมกับการดำเนินการวิจัยภายใต้หลักการของกระบวนการประเมินเชิงพัฒนาทั้ง 8 หลักการ ได้แก่ วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนา การประเมินอย่างเข้มงวด การมุ่งเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ นวัตกรรมเฉพาะ การใช้มุมมองที่ซับซ้อน การคิดเชิงระบบ การร่วมกันสร้าง และการให้ข้อมูลย้อนกลับทันที ตลอดทั้งกระบวนการ ทั้งนี้การดำเนินการวิจัยเริ่มต้นโดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อตรวจสอบคุณภาพขององค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร โดยจะทำการวิเคราะห์หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง ใน 5 ประเด็น ได้แก่ วิสัยทัศน์และจุดประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหารายวิชา การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนรู้ (พิชิต ฤทธิ์จุญ, 2558,

น. 18-24) รวมทั้งประเมินหลักสูตรโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักในด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และ ผลผลิตในบริบทของกรณีศึกษา โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การ วิเคราะห์หลักสูตรและการประเมินหลักสูตรมาใช้ประโยชน์ได้อย่างทันที่ทั้งที่ในการพัฒนาแนวปฏิบัติเพื่อ ปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักใน กรณีศึกษาที่มีบริบทที่ซับซ้อนแตกต่างกันออกไป นอกจากนี้ยังทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักรู้สึกถึง การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองในโรงเรียนของตน และสามารถนำทักษะ การประเมินเชิงพัฒนาไปประยุกต์ใช้ในการประเมินหลักสูตรอื่น หรือสถานการณ์ที่มีความจำเป็นที่ต้อง ใช้การประเมินดังกล่าวต่อไป นอกจากนี้ผู้วิจัยนำพหุกรณีศึกษามาประยุกต์ใช้ร่วมด้วยโดยศึกษาโรงเรียน กรณีศึกษาซึ่งมีเกณฑ์คุณสมบัติแตกต่างกัน เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตร ตลอดจน กระบวนการพัฒนาและการใช้แนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรของกรณีศึกษาแต่ละกรณี เพื่อนำมาสู่ ข้อสรุปความเหมือนและความต่างของข้อมูลซึ่งทำให้สามารถนำไปสรุปผลได้ (อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล, 2562, น. 314) เพื่อทำความเข้าใจและนำไปสู่การให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงหลักสูตรต่อไป

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาแนวปฏิบัติสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง โดยประยุกต์ใช้การประเมินเชิงพัฒนา และพหุกรณีศึกษา ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
6. กรอบแนวทางการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาแนวปฏิบัติสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง โดยประยุกต์ใช้การประเมินเชิงพัฒนา และพหุกรณีศึกษา ดังนี้

01	หมายถึง	โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งที่ 1
02	หมายถึง	โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งที่ 2
JA	หมายถึง	กรณีหลักสูตรภาษาญี่ปุ่น
SP	หมายถึง	กรณีหลักสูตรภาษาสเปน
KM	หมายถึง	กรณีหลักสูตรภาษาเขมร

การดำเนินการศึกษาวิจัยนี้ ได้แบ่งการวิจัยเป็น 2 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 การศึกษาการใช้หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง ผ่านการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์หลักสูตร การประเมินหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักกับกรณีศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินเชิงพัฒนา และพหุกรณีศึกษา โดยการดำเนินการวิจัยในระยะดังกล่าวนี้มีกระบวนการในการวิจัยในระยะดังกล่าว 3 กระบวนการ ได้แก่

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง แผนพัฒนาโรงเรียน แผนปฏิบัติราชการ

ประจำปี และรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา เพื่อศึกษาการใช้หลักสูตรกรณีศึกษาในอดีต การใช้หลักสูตรในปัจจุบัน และแผนการใช้หลักสูตรในอนาคต

2. การวิเคราะห์หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง โดยการวิเคราะห์จากเอกสารหลักสูตรของสถานศึกษาและเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินหลักสูตร และด้านภาษาต่างประเทศที่สอง

3. การประเมินหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง โดยใช้แบบสอบถาม การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักกับหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ครูผู้สอนภาษาต่างประเทศที่สอง และนักเรียนที่เรียนภาษาต่างประเทศที่สอง

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง โดยมีกระบวนการในการวิจัยในระบุดังกล่าว 5 กระบวนการ ได้แก่

1. การร่วมกันกำหนดประเด็นที่ต้องการปรับปรุง และเป้าหมายเกี่ยวกับกรณีหลักสูตร โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักทุกกลุ่มผ่านการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยนำข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการวิจัยระยะที่ 1 มาวิเคราะห์และสังเคราะห์

2. การร่วมกันจัดทำแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงกรณีหลักสูตร ผ่านการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก

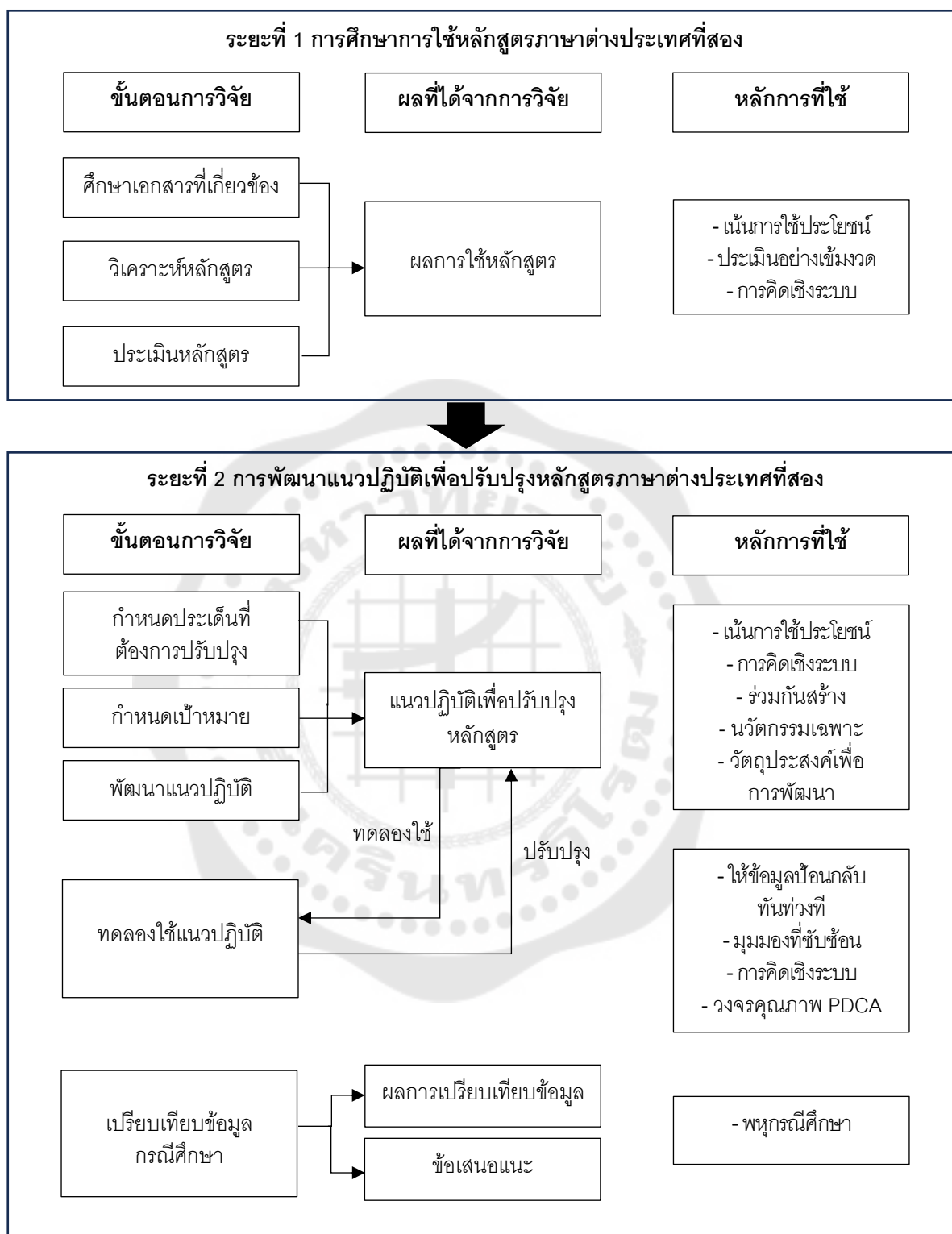
3. การประเมินแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงกรณีหลักสูตรแต่ละกรณี โดยผู้เชี่ยวชาญภายนอก โดยประยุกต์ใช้มาตรฐานการประเมินของ Joint Committee on Standards for Educational Evaluation

4. การทดลองใช้แนวปฏิบัติโดยประยุกต์ใช้วงจรคุณภาพ PDCA และการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเกี่ยวกับระหว่างและภายหลังการนำแนวปฏิบัติไปใช้ในโรงเรียน

5. การเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตร ตลอดจนกระบวนการพัฒนาและการใช้แนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตร โดยการเปรียบเทียบข้อมูลของกรณีหลักสูตรกรณีศึกษาแต่ละกรณีภายในโรงเรียน การเปรียบเทียบข้อมูลของกรณีหลักสูตรแต่ละภาษาข้ามโรงเรียน และการเปรียบเทียบกรณีหลักสูตรทั้ง 5 กรณี

จากขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังกล่าว จะมีการดำเนินการเชื่อมโยงกันตลอดทั้ง 2 ระยะ โดยระยะที่ 1 ได้ดำเนินการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์หลักสูตร และการประเมินหลักสูตร โดยในระยะดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำหลักการประเมินเชิงพัฒนามาใช้โดยใช้หลักการเน้นการใช้ประโยชน์ (Utilization Focus) ในการกำหนดผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักแต่ละกลุ่มซึ่งเป็นผู้นำแนวปฏิบัติไปใช้

ประโยชน์หลัก การใช้หลักการประเมินอย่างเข้มงวด (Evaluation rigor) ในการออกแบบขั้นตอนการวิจัย ตลอดจนเครื่องมือการประเมิน ตลอดจนการนำหลักการคิดเชิงระบบ (System Thinking) และกระบวนการเชิงระบบมาใช้ในการกำหนดประเด็นคำถามเริ่มต้นที่ใช้ในการประเมินหลักสูตรและการร่วมกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักในการวิเคราะห์สภาพเริ่มต้นของการใช้หลักสูตรและสภาพที่คาดหวังของหลักสูตรเพื่อนำไปกำหนดประเด็นที่ต้องการปรับปรุง เป้าหมายและแนวปฏิบัติต่อไป จากนั้นนำผลการศึกษาคำถามหลักสูตรไปใช้เพื่อวางแผนและจัดทำแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงกรณีหลักสูตรแต่ละกรณี ในระยะที่ 2 โดยในระยะนี้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักและผู้วิจัยร่วมกันกำหนดประเด็นที่ต้องการปรับปรุง เป้าหมายและจัดทำแนวปฏิบัติ โดยคำนึงถึงหลักการซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักแต่ละกลุ่มร่วมกันสร้าง (Co-Creation) แนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอนแต่ละกรณี ขึ้นมาผ่านการคิดเชิงระบบเพื่อทำความเข้าใจประเด็นปัญหาทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการปรับปรุงเพื่อนำมาร่วมกันจัดทำแนวปฏิบัติได้อย่างครอบคลุมและเหมาะสมกับบริบทของกรณีศึกษา โดยแนวปฏิบัติดังกล่าวถือเป็นการจัดทำนวัตกรรมเฉพาะ (Innovation Niche) สำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักกับกรณีหลักสูตรแต่ละกรณี เนื่องจากต้องจัดทำให้สอดคล้องกับความต้องการใช้ประโยชน์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักและบริบทของกรณีศึกษาดังกล่าว การดำเนินการจัดทำแนวปฏิบัติดังกล่าวผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนา (Developmental Purpose) และการเน้นการใช้ประโยชน์ จากนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักจะนำแนวปฏิบัติมาปรับใช้กับหลักสูตร โดยก่อนนำไปใช้นั้นผู้เชี่ยวชาญภายนอกจะประเมินแนวปฏิบัติดังกล่าว ทั้งนี้ในระหว่างการพัฒนาให้ข้อมูลย้อนกลับระหว่างกันกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก (Timely Feedback) เป็นระยะตลอดกระบวนการวิจัย เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักทราบและทำความเข้าใจกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาและสามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปวางแผนในการปรับปรุงแนวปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเพื่อนำมาใช้ให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป โดยใช้ขั้นตอนนี้ใช้หลักการมุมมองที่ซับซ้อน (Complexity Perspective) เพื่อสังเกตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระหว่างการใช้แนวปฏิบัติ ทำความเข้าใจและตีความกระบวนการพัฒนาที่เกิดขึ้นระหว่างการใช้ และใช้หลักการคิดเชิงระบบเพื่อวิเคราะห์ปัญหาที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาปรับปรุงแนวปฏิบัติต่อไป หลังจากการพัฒนาให้แนวปฏิบัติแล้ว ผู้วิจัยจะนำข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรและกระบวนการพัฒนาและการใช้แนวปฏิบัติกรณีหลักสูตรแต่ละกรณีมาเปรียบเทียบข้อมูลเพื่อหาความเหมือนและความต่างของข้อมูล โดยการดำเนินการวิจัยดังกล่าวสามารถนำเสนอผ่านแผนการดำเนินการวิจัยได้ดังนี้

ภาพประกอบ 2 แผนการดำเนินการวิจัย

การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกโรงเรียนที่จะดำเนินการวิจัยเป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 โรงเรียน โดยมีเกณฑ์การเลือกโรงเรียนที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 หรือเขต 2

2. โรงเรียนมีการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่สอง ได้แก่ กลุ่มภาษาเอเชียตะวันออก กลุ่มภาษาตะวันตก และกลุ่มภาษาอาเซียน อย่างน้อย 2 กลุ่มภาษา และมีการเรียนการสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี

3. โรงเรียนมีความต้องการพัฒนาหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง โดยมีความสนใจ และมีความพร้อมเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยในทุกขั้นตอน

ผู้วิจัยเลือกโรงเรียนซึ่งใช้ในการวิจัย จำนวน 2 โรงเรียน โดยเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษซึ่งมีการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่สองในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อย่างน้อย 2 ภาษา ได้แก่ ภาษาญี่ปุ่น ภาษาสเปน และภาษาเยอรมัน ซึ่งเป็นภาษาที่มีบริบทที่แตกต่างกันออกไป ทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานภายนอก ความต้องการของนักเรียนและสังคม ตลอดจนช่องทางในการนำไปใช้ประโยชน์รวมไปถึงการศึกษาต่อ โดยสามารถอธิบายบริบทโดยสังเขปของกรณีศึกษา จำนวน 5 กรณีศึกษา ได้ดังนี้

โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งที่ 1

โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งที่ 1 เริ่มก่อตั้งและดำเนินการสอนครั้งแรกในปี พ.ศ.2499 ปัจจุบันเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ประเภทสหศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ โดยเปิดสอนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โดยปัจจุบันโรงเรียนได้มีการปรับหลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีเป้าหมายอาชีพ มีความพร้อมสู่อาชีพ และมีคุณภาพตามมาตรฐานสากล

โรงเรียนมีผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 222 คน โดยแบ่งเป็นผู้บริหาร จำนวน 5 คน ข้าราชการครู จำนวน 127 คน และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 90 คน และมีนักเรียนประมาณ 2,800 คน โรงเรียนมีอาคารเรียน จำนวน 6 หลัง โดยมีห้องเรียน 74 ห้องเรียน นอกจากนี้ยังมีอาคารสถานที่และแหล่งการเรียนรู้สำหรับการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างครบครัน

สภาพชุมชนรอบบริเวณโรงเรียนรายล้อมไปด้วยพื้นที่เกษตรกรรม เนื่องจากอาชีพดั้งเดิมของชาวบ้านบริเวณเขตที่โรงเรียนตั้งอยู่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ การทำสวนผลไม้ปลูกดอกไม้ประดับต่าง ๆ ปัจจุบันบริเวณรอบข้างโรงเรียนมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจมากขึ้น ธุรกิจด้านอสังหาริมทรัพย์เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งหมู่บ้านจัดสรร ส่งผลให้การเดินทางคมนาคมต่าง ๆ สะดวกยิ่งขึ้น บริเวณใกล้เคียงรายรอบโรงเรียนเป็นวัด จำนวน 2 วัดและตลาดน้ำ จำนวน 2 แห่ง เขตที่โรงเรียนตั้งอยู่มีประชากรประมาณ 100,000 คน โดยอาชีพหลักของคนในชุมชน คือ ค้าขายและเกษตรกรรม ผู้คนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ สภาพชุมชนรายรอบโรงเรียนเป็นสังคมที่อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น โอกาสของโรงเรียน คือ การสื่อสารการคมนาคมสะดวกส่งผลดีต่อการติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองและหน่วยงานอื่น ๆ โรงเรียนได้รับการสนับสนุนการจัดการศึกษาจากเครือข่ายผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชนและองค์กรภายนอกเป็นอย่างดี แต่ในขณะเดียวกันข้อจำกัดของโรงเรียน คือ การเดินทางโดยรถโดยสารมีจำนวนไม่มากนัก การโยกย้ายของครูเพื่อกลับคืนถิ่นฐาน หรือการบรรจุครูและบุคลากรใหม่ ทำให้ต้องจัดวางระบบงานใหม่ให้เหมาะสม และต้องใช้เวลาในการเรียนรู้งาน ซึ่งบางงานอาจจะใช้ระยะเวลาพอสมควรซึ่งอาจทำให้ขาดความต่อเนื่อง

ผู้ปกครองของนักเรียนส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลัก คือ นักธุรกิจ ค้าขาย พนักงาน เจ้าหน้าที่ของรัฐ รับจ้าง และอื่น ๆ ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ รายได้โดยเฉลี่ยของครอบครัว ไม่ต่ำกว่า 150,000 บาทต่อปี จำนวนสมาชิกต่อครอบครัวจำนวน 3-4 คน แนวโน้มความต้องการของผู้ปกครอง คือ การมุ่งเน้นให้นักเรียนแสวงหาความรู้และเรียนรู้ตามความถนัด ความสามารถ เรียนตามหลักสูตรเตรียมอาชีพตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเพื่อค้นหาตนเองตามความถนัด จนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เรียนตามแผนการเรียนเตรียมอาชีพ เพื่อเตรียมความพร้อมสู่การเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาต่อไป

ด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่สอง โรงเรียนมีการส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่สอง โดยเปิดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่สอง จำนวน 5 ภาษา ได้แก่ ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น ภาษาฝรั่งเศส ภาษาสเปน และภาษาเขมร ทั้งในรูปแบบวิชาเลือก และกิจกรรมชุมนุม ในแผนการเรียนสาขาอาชีพตามโครงสร้างหลักสูตรซึ่งเห็นว่านักเรียนควรเรียนภาษาต่างประเทศอื่น นอกเหนือจากภาษาอังกฤษ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพในอนาคต โดยในทุกภาษาจะมีครูผู้สอนเป็นครูประจำการในสาขาวิชาภาษาต่างประเทศ อย่างไรก็ตามในบางภาษาครูผู้สอนจะเป็นครูประจำการซึ่งไม่ได้จบการศึกษาในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องเป็นผู้สอน

การวิจัยในครั้งนี้ได้เลือกกรณีหลักสูตรในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งที่ 1 จำนวน 3 กรณี โดยมีรายละเอียดพอสังเขป ดังนี้

กรณีหลักสูตรภาษาญี่ปุ่น (JA01) เป็นภาษาที่มีการเปิดสอนเป็นระยะเวลา 26 ปี ตั้งแต่ พ.ศ.2542 โดยมีครูผู้สอนเป็นครูชาวไทยซึ่งเป็นครูประจำการซึ่งจบการศึกษาในสาขาญี่ปุ่น จำนวน 3 ท่าน เป็นครูผู้สอน โดยเปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ในรูปแบบแผนการเรียนในระยะแรก ต่อมาเมื่อปี 2563 มีการปรับหลักสูตรสถานศึกษา โดยเปลี่ยนเป็นหลักสูตรเพื่อเตรียมความพร้อมสู่อาชีพ วิชาภาษาญี่ปุ่นจึงได้ถูกปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบวิชาเลือก เพื่อเป็นหนึ่งในเครื่องมือในการพัฒนานักเรียนให้เตรียมพร้อมสู่อาชีพ โดยวิชาดังกล่าวสามารถเรียนอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 3 ปี จำนวน 6-8 คาบเรียนต่อสัปดาห์ และกิจกรรมชุมนุม จำนวน 1 คาบเรียนต่อสัปดาห์ ทั้งนี้ในปี 2566 มีนักเรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่นในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 168 คน และในปี พ.ศ.2567 มีนักเรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่นในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 150 คน

กรณีหลักสูตรภาษาสเปน (SP01) เป็นภาษาที่มีการเปิดสอนเป็นระยะเวลา 6 ปี ตั้งแต่ พ.ศ.2562 โดยมีครูผู้สอนเป็นครูประจำการชาวไทยซึ่งไม่ได้จบการศึกษาในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับภาษาสเปน จำนวน 1 ท่าน เป็นผู้สอน โดยครูผู้สอนดังกล่าวเคยศึกษาภาษาสเปนระดับพื้นฐานในระดับอุดมศึกษา โดยเปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ในรูปแบบวิชาเลือก จำนวน 2 คาบเรียนต่อสัปดาห์ ทั้งนี้ในปี 2566 มีนักเรียนที่เรียนภาษาสเปนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 31 คน และในปีการศึกษา 2567 มีนักเรียนที่เรียนภาษาสเปนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 31 คน

กรณีหลักสูตรภาษาเขมร (KM01) เป็นภาษาที่มีการเปิดสอนเป็นระยะเวลา 5 ปี ตั้งแต่ พ.ศ.2563 โดยมีครูผู้สอนเป็นครูประจำการชาวไทยซึ่งไม่ได้จบการศึกษาในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องจำนวน 1 ท่าน เป็นผู้สอน โดยครูผู้สอนดังกล่าวเคยศึกษาภาษาเขมรระดับพื้นฐานในระดับอุดมศึกษา โดยเปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายในรูปแบบวิชาเลือก จำนวน 2 คาบเรียนต่อสัปดาห์ ทั้งนี้ในปี 2566 มีนักเรียนที่เรียนภาษาเขมรทั้งสิ้น 4 คน โดยเปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 และในปีการศึกษา 2567 ไม่มีการจัดการเรียนการสอนเนื่องจากไม่มีนักเรียนที่สนใจเลือกเรียนรายวิชาดังกล่าว

โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งที่ 2

โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งที่ 2 เริ่มก่อตั้งและดำเนินการสอนครั้งแรกในปี พ.ศ.2516 เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ประเภทสหศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ โดยเปิดสอน

ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โดยมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพนักเรียนให้มีความเป็นเลิศ และมีทักษะการใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21

โรงเรียนมีผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 270 คน โดยแบ่งเป็นผู้บริหาร จำนวน 5 คน ข้าราชการครู จำนวน 193 คน และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 72 คน และมีนักเรียน ประมาณ 4,000 คน มีอาคารเรียน จำนวน 15 อาคาร โดยมีห้องเรียน 125 ห้องเรียน นอกจากนี้ยังมีอาคารสถานที่และแหล่งการเรียนรู้สำหรับการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างครบครัน

สภาพชุมชนรอบบริเวณโรงเรียนมีลักษณะเป็นชุมชนที่มีความหลากหลาย โดยส่วนใหญ่เป็นชุมชนบ้านจัดสรร และชุมชนที่ดินเช่าซึ่งผู้อาศัยเช่าที่ดินจากเอกชนหรือส่วนราชการและปลูกที่อยู่อาศัยกันเอง มีสภาพเป็นชุมชนแออัด บริเวณใกล้เคียงโดยรอบโรงเรียน ได้แก่ หมู่บ้านและวัด อาชีพหลักของคนในชุมชน คือ ค้าขายและรับจ้าง ผู้คนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีประเพณี ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งเป็นที่รู้จักทั่วไปในชุมชน โรงเรียนมีการจัดโครงการที่ให้ชุมชนและผู้สนใจโดยไม่มีค่าใช้จ่าย เพื่อฝึกฝนพัฒนาทักษะสู่ความชำนาญระดับอาชีพ โอกาสของโรงเรียน คือ โรงเรียนอยู่ใกล้ชุมชน ทำให้ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากชุมชนและผู้นำชุมชน ส่วนข้อจำกัด คือ การคมนาคมสาธารณะมีน้อย ไม่สะดวกต่อการเดินทาง

ผู้ปกครองของนักเรียนส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลัก คือ รับจ้าง นักธุรกิจ รับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ เกษตรกรรม และอื่น ๆ ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ รายได้โดยเฉลี่ยของครอบครัว ไม่ต่ำกว่า 120,000-360,000 บาทต่อปี

ด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่สอง โรงเรียนมีการส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่สอง โดยเปิดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่สอง จำนวน 4 ภาษา ได้แก่ ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น ภาษาฝรั่งเศส และภาษาสเปน ทั้งในรูปแบบแผนการเรียน วิชาเลือก และกิจกรรมชุมนุม โดยในทุกภาษาจะมีครูผู้สอนซึ่งเป็นครูที่จบการศึกษาวิชาเอกแต่ละภาษาเป็นผู้สอน

การวิจัยในครั้งนี้ได้เลือกกรณีศึกษาในโรงเรียน จำนวน 2 กรณีศึกษา โดยมีรายละเอียดพอสังเขป ดังนี้

กรณีหลักสูตรภาษาญี่ปุ่น (JA02) เป็นภาษาที่มีการเปิดสอนเป็นระยะเวลา 16 ปี ตั้งแต่ พ.ศ.2552 โดยมีครูผู้สอนเป็นครูชาวไทยซึ่งเป็นครูประจำการซึ่งจบการศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น จำนวน 2 ท่าน เป็นผู้สอน โดยเปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในรูปแบบแผนการเรียนซึ่งต้องเรียนอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 3 ปี จำนวน 9 คาบเรียนต่อสัปดาห์ วิชาเลือก จำนวน 2 คาบเรียนต่อสัปดาห์ และกิจกรรมชุมนุม จำนวน 1 คาบเรียนต่อสัปดาห์ทั้งนี้ในปี 2566

และ 2567 มีนักเรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่นในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวนทั้งสิ้น 121 คน และ 120 คน ตามลำดับ

กรณีหลักสูตรภาษาสเปน (SP02) เป็นภาษาที่มีการเปิดสอนเป็นระยะเวลา 7 ปี ตั้งแต่ พ.ศ.2561 โดยมีครูผู้สอนเป็นครูชาวไทยซึ่งเป็นครูประจำการซึ่งจบการศึกษาด้านภาษาสเปน จำนวน 1 ท่าน เป็นผู้สอน โดยเปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในรูปแบบวิชาเลือก ซึ่งต้องเรียนอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 3 ปี จำนวน 2 คาบเรียนต่อสัปดาห์ ทั้งนี้ในปี 2566 และ 2567 มีนักเรียนที่เรียนภาษาสเปนทั้งสิ้น 87 คน และ 83 คน ตามลำดับ

ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มเป้าหมายใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่สอง ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ข้างต้น ทั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การเลือกแบบจงใจ (purposeful sampling) ในการเลือกผู้ให้ข้อมูลโดยกำหนดเกณฑ์เพื่อคัดกรองผู้ให้ข้อมูลที่เหมาะสม ซึ่งสามารถให้คำตอบได้ตรงตามความมุ่งหมายของการวิจัยที่กำหนดไว้ (อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล, 2562, น. 162-163) โดยทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ไว้ว่าผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองในระหว่างปีการศึกษา 2566 – 2567 ซึ่งสมัครใจ และมีความพร้อมเข้าร่วมการวิจัยได้ในทุกขั้นตอน โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักสามารถแบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

1.1 ผู้บริหารโรงเรียน โดยเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนมาไม่น้อยกว่า 1 ปี เป็นผู้ที่มีความสนใจและให้การสนับสนุนการพัฒนาภาษาต่างประเทศที่สองในโรงเรียนมาโดยตลอด

1.2 หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โดยเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการเป็นครูผู้สอนภาษาต่างประเทศ ไม่ต่ำกว่า 5 ปี และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษา ต่างประเทศ

1.3 ครูผู้สอนภาษาต่างประเทศที่สอง โดยเป็นครูประจำการซึ่งสอนภาษาต่างประเทศที่สองมาไม่ต่ำกว่า 5 ปี

1.4 นักเรียนที่เรียนภาษาต่างประเทศที่สอง โดยเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ซึ่งเรียนภาษาต่างประเทศที่สองในรูปแบบแผนการเรียนหรือวิชาเลือก ในระหว่างปีการศึกษา 2566 – 2567

2. ผู้เชี่ยวชาญภายนอก ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง และผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินหลักสูตร โดยเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองและด้านการประเมินหลักสูตรมาไม่ต่ำกว่า 5 ปี

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง แผนพัฒนาโรงเรียน แผนปฏิบัติการประจำปี และรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา เพื่อศึกษาการใช้หลักสูตรกรณีศึกษาในอดีต การใช้หลักสูตรในปัจจุบัน และแผนการใช้หลักสูตรในอนาคต

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในระยะที่ 1 ซึ่งเป็นการศึกษาการใช้หลักสูตร โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์หลักสูตรและการประเมินหลักสูตร โดยสามารถอธิบายขั้นตอนได้ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยคัดเลือกโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเป็นโรงเรียนที่มีคุณสมบัติเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มีความสมัครใจ และมีความพร้อมเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย จากนั้นขอความอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ออกหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารโรงเรียน เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย
2. ศึกษาและวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การประเมินหลักสูตร การประเมินเชิงพัฒนา การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งหลักสูตรกรณีศึกษา
3. ผู้วิจัยทำความรู้จักกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักกับกรณีหลักสูตรแต่ละกรณี และชี้แจงเกี่ยวกับการดำเนินการวิจัยซึ่งประยุกต์ใช้การประเมินเชิงพัฒนา และพหุกรณีศึกษา พร้อมนำเสนอแผนการดำเนินการวิจัยให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องประเมินก่อนเริ่มดำเนินการวิจัย
4. ผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์หลักสูตร โดยใช้เอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง
5. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ครูผู้สอนภาษาต่างประเทศที่สอง และนักเรียนที่เรียนภาษาต่างประเทศที่สอง ประเมินหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองโดยใช้แบบสอบถาม และร่วมกันศึกษาการใช้หลักสูตร โดยใช้การสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึก
6. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล โดยข้อมูลเชิงคุณภาพมาทวนสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูลโดยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) และการตรวจสอบโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Member checks) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์

เนื้อหา (content analysis) ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณจะวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

7. ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักกับทราบ เพื่อนำไปร่วมกันกำหนดประเด็นที่ต้องการปรับปรุง และเป้าหมายก่อนวางแผนจัดทำแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศทั้งสอง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระยะที่ 2 ต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินในระยะที่ 1 นี้ เป็นเครื่องมือเพื่อใช้ในการศึกษาการใช้หลักสูตร สามารถแบ่งเครื่องมือดังกล่าวเป็น 4 เครื่องมือ โดยแต่ละโรงเรียนจะมีประเด็นที่แตกต่างกันออกไป ได้แก่ แบบวิเคราะห์หลักสูตร แบบสอบถามเพื่อประเมินหลักสูตร ประเด็นสนทนากลุ่ม และแบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. แบบวิเคราะห์หลักสูตร โดยวิเคราะห์หลักสูตรใน 5 ประเด็น ได้แก่

ประเด็นที่ 1 วิสัยทัศน์ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรภาษาต่างประเทศทั้งสอง

ประเด็นที่ 2 โครงสร้างของหลักสูตรภาษาต่างประเทศทั้งสอง

ประเด็นที่ 3 เนื้อหารายวิชาของหลักสูตรภาษาต่างประเทศทั้งสอง

ประเด็นที่ 4 กิจกรรมการเรียนการสอนของหลักสูตรภาษาต่างประเทศทั้งสอง

ประเด็นที่ 5 การประเมินผลการเรียนรู้

โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรกรณีศึกษา

1.2 สร้างแบบวิเคราะห์หลักสูตรภาษาต่างประเทศทั้งสอง เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญใช้ในการวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรหลักสูตรภาษาต่างประเทศทั้งสอง โดยครอบคลุมประเด็นการวิเคราะห์ทั้ง 5 ประเด็น

1.3 นำข้อคำถามที่ได้เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและแก้ไขให้ได้ข้อคำถามที่ครอบคลุมในทุกประเด็นที่ต้องการ

1.4 เมื่อผู้วิจัยได้สร้างแบบวิเคราะห์หลักสูตรภาษาต่างประเทศทั้งสองเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรภาษาต่างประเทศทั้งสองและการวัดประเมินผล จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความชัดเจนในการสื่อความหมาย โดยคัดเลือกข้อความที่ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5

1.5 นำแบบวิเคราะห์หลักสูตรภาษาต่างประเทศทั้งสองที่ตรวจแก้ไขแล้วตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไขเป็นเครื่องมือที่สมบูรณ์

2. แบบสอบถามเพื่อประเมินหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง โดยแบ่งเป็น 2 ฉบับ ตามประเภทของกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ และครูผู้สอนภาษาต่างประเทศที่สอง

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามสำหรับนักเรียน

โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรกรณีศึกษา

2.2 ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวิธีการสร้างแบบสอบถามแล้วร่างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิด โดยผู้วิจัยสร้างเป็นข้อคำถามให้ครอบคลุมประเด็นที่ต้องการสอบถาม ใน 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ 1 ประเมินหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และประเด็นที่ 2 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้างปลายเปิดและแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยแบบสอบถาม จะแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ วุฒิการศึกษา อายุ และประสบการณ์การทำงาน/การเรียนรู้

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง โดยแบบสอบถามในตอนที่ 2 จะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยเป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้างปลายเปิด (Opened-Ended Question)

2.3 นำข้อคำถามที่ได้เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและแก้ไขให้ได้ข้อคำถามที่ครอบคลุมในทุกประเด็นที่ต้องการ

2.4 เมื่อผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความชัดเจนในการสื่อความหมาย โดยคัดเลือกข้อความที่ค่าดัชนีความสอดคล้อง มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5

2.5 นำแบบสอบถามที่ตรวจแก้ไขแล้วตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไขเป็นเครื่องมือที่สมบูรณ์

2.6 นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อตอบ
วัตถุประสงค์ที่ต้องการ

3. ประเด็นสนทนากลุ่ม มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้น
พื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรสถานศึกษา เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกรณีหลักสูตร เพื่อเป็น
แนวทางในการกำหนดขอบเขตและประเด็นในการประเมิน

3.2 สร้างประเด็นการสนทนากลุ่ม สำหรับกำหนดประเด็นที่ต้องการประเมิน
กรณีหลักสูตรในโรงเรียนของตน

3.3 นำข้อคำถามที่ได้เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและแก้ไขให้ได้
ข้อคำถามที่ครอบคลุมในทุกประเด็นที่ต้องการสนทนา

3.4 เมื่อผู้วิจัยได้สร้างประเด็นสนทนากลุ่มเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญ
จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความชัดเจนในการสื่อ
ความหมาย โดยคัดเลือกข้อคำถามที่ค่าดัชนีความสอดคล้อง มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5

3.5 นำประเด็นสนทนากลุ่มที่ตรวจแก้ไขแล้วตามข้อเสนอแนะของ
ผู้เชี่ยวชาญเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไขเป็นเครื่องมือที่สมบูรณ์

3.6 นำประเด็นสนทนากลุ่ม ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
หลัก

4. แบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

4.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้น
พื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรสถานศึกษา เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกรณีหลักสูตร และข้อมูลที่
ได้

จากการสนทนากลุ่มเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดขอบเขตและประเด็นในการประเมิน

4.2 สร้างแบบสัมภาษณ์สำหรับประเมินหลักสูตรในประเด็นการประเมินซึ่ง
ต้องการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยเป็นประเด็น ซึ่งกำหนดขึ้นจากการสนทนากลุ่ม

4.3 นำข้อคำถามที่ได้เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและแก้ไขให้ได้
ข้อคำถามที่ครอบคลุมในทุกประเด็นที่ต้องการสัมภาษณ์

4.4 เมื่อผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์เสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญ
จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความชัดเจนในการสื่อ
ความหมาย โดยคัดเลือกข้อคำถามที่ค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5

4.5 นำแบบสัมภาษณ์ที่ตรวจแก้ไขแล้วตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไขเป็นเครื่องมือที่สมบูรณ์

4.6 นำแบบสัมภาษณ์ ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก

ต่อมาในการดำเนินการวิจัยในระยะที่ 2 การพัฒนาแนวปฏิบัติสำหรับผู้มี
ส่วนเกี่ยวข้องหลักเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง ในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจัดทำเป็นคู่มือแนวปฏิบัติดังกล่าวมีองค์ประกอบ ดังนี้

แนวปฏิบัติสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเพื่อปรับปรุงหลักสูตร
ภาษาต่างประเทศที่สอง

1. ความเป็นมาของการพัฒนาแนวปฏิบัติ

2. วัตถุประสงค์ของการพัฒนาแนวปฏิบัติ

3. ประเด็นที่ต้องการปรับปรุง

4. เป้าหมายและตัวชี้วัดของแนวปฏิบัติ

5. แนวปฏิบัติสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก

5.1 แนวปฏิบัติสำหรับผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้
ภาษาต่างประเทศ

5.2 แนวปฏิบัติสำหรับครูผู้สอนภาษาต่างประเทศที่สอง

5.3 แนวปฏิบัติสำหรับนักเรียนที่เรียนภาษาต่างประเทศที่สอง

โดยในการดำเนินการวิจัยระยะที่ 2 สามารถอธิบายขั้นตอนได้ ดังต่อไปนี้

1. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักร่วมกันกำหนดประเด็นที่ต้องการปรับปรุง เป้าหมาย และพัฒนา
แนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารโรงเรียน
และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนหลักในระดับนโยบาย กลุ่มที่ 2 ครูผู้สอน
ภาษาต่างประเทศที่สอง และกลุ่มที่ 3 นักเรียนที่เรียนภาษาต่างประเทศที่สอง โดยนำข้อมูลที่ได้จาก
การศึกษาการใช้หลักสูตรมาใช้ในการร่วมกันจัดทำ ผ่านการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์

2. ผู้วิจัยนำข้อมูลแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง ที่ได้มาจากการ
สนทนากลุ่มของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักมาตรวจสอบคุณภาพโดยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า และ
การตรวจสอบโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

3. ผู้เชี่ยวชาญประเมินแนวปฏิบัติดังกล่าว โดยประยุกต์ใช้มาตรฐานการประเมินของ Joint
Committee on Standards for Educational Evaluation จากนั้นผู้วิจัยนำผลการประเมินและข้อเสนอแนะ
เกี่ยวกับแนวปฏิบัติซึ่งได้มาจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแนวปฏิบัติก่อนนำเสนอแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก

4. ผู้วิจัยนำเสนอแนวปฏิบัติเพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักสามารถนำแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองไปใช้ในโรงเรียน

5. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักทดลองใช้แนวปฏิบัติ และร่วมกับผู้วิจัยในการปรับปรุงแนวปฏิบัติระหว่างการทดลองใช้เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทที่ต้องการใช้แนวปฏิบัติ โดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA

6. ผู้วิจัยนำข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตร ตลอดจนกระบวนการพัฒนาและการใช้แนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรของกรณีหลักสูตร จำนวน 5 กรณี มาเปรียบเทียบข้อมูล (Comparison) เพื่อสรุปเกี่ยวกับความเหมือนและความต่างของข้อมูล (อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล, 2562, น. 314)

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินในระยะนี้ เพื่อร่วมกันวางแผนและจัดทำแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ จากนั้นประเมินแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง รวมไปถึงการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักในระหว่างการทดลองใช้แนวปฏิบัติ โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ประเด็นสนทนากลุ่มเพื่อวางแผนแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตร เป็นเครื่องมือซึ่งใช้ในการสนทนากลุ่ม ระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเพื่อร่วมกันจัดทำแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตร โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรกรณีศึกษา รูปแบบการประเมินเชิงพัฒนา รวมทั้งผลการศึกษากการใช้หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง ซึ่งได้มาจากระยะที่ 1 เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดขอบเขตและประเด็นเพื่อกำหนดประเด็นที่ต้องการปรับปรุง เป้าหมาย และการพัฒนาแนวปฏิบัติ

1.2 สร้างประเด็นการสนทนากลุ่มสำหรับพัฒนาแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองตามประเด็นที่ต้องการปรับปรุงให้บรรลุเป้าหมายที่ร่วมกันวางไว้ ทั้งนี้ประเด็นในการสนทนากลุ่มในประเด็นสนทนากลุ่มฉบับนี้จะมีการกำหนดประเด็นอย่างชัดเจน หลังจากวิเคราะห์ข้อมูลจากประเด็นที่ได้มาจากการวิจัยในระยะที่ 1

1.3 นำข้อคำถามที่ได้เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและแก้ไขให้ได้ข้อคำถามที่ครอบคลุมในทุกประเด็นที่ต้องการสนทนา

1.4 เมื่อผู้วิจัยได้สร้างประเด็นสนทนากลุ่มเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความชัดเจนในการสื่อความหมาย โดยคัดเลือกข้อความที่ค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5

1.5 นำประเด็นสนทนากลุ่มที่ตรวจแก้ไขแล้วตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไขเป็นเครื่องมือที่สมบูรณ์

1.6 นำประเด็นสนทนากลุ่ม ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก

2. แบบประเมินแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง โดยเป็นการประเมินแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง โดยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง และด้านการประเมินหลักสูตร โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง มาตรฐานการประเมินของ Joint Committee on Standards for Educational Evaluation และแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดขอบเขตและประเด็นในการประเมิน

2.2 ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวิธีการสร้างแบบสอบถามแล้วร่างแบบสอบถามสำหรับประเมินแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง โดยประยุกต์ใช้มาตรฐานการประเมินของ Joint Committee on Standards for Educational Evaluation โดยแบ่งประเด็นการประเมินเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การประเมินแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง โดยประยุกต์ใช้มาตรฐานการประเมินของ Joint Committee on Standards for Educational Evaluation 5 ด้าน ได้แก่ การใช้ประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้อง และความรับผิดชอบต่อคุณภาพการประเมิน และ 2) ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง โดยแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้างปลายเปิด และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยแบบสอบถามจะแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ประเมิน โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ เป็นแบบกำหนดคำตอบที่มีหลายข้อ ซึ่งการตอบเลือกตอบเพียงข้อเดียว

ตอนที่ 2 แบบประเมินแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินการประเมินเชิงพัฒนาโดยประยุกต์ใช้มาตรฐาน การประเมินของ Joint Committee on Standards for Educational Evaluation 5 ด้าน โดยแบบประเมินในตอนี่ 2 จะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยเป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้างปลายเปิด

2.3 นำข้อคำถามที่ได้เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและแก้ไขให้ได้ข้อคำถามที่ครอบคลุมในทุกประเด็นที่ต้องการ

2.4 เมื่อผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อยแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความชัดเจนในการสื่อความหมาย โดยคัดเลือกข้อความที่ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5

2.5 นำแบบสอบถามที่ตรวจแก้ไขแล้วตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไขเป็นเครื่องมือที่สมบูรณ์

2.6 นำแบบสอบถาม ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

3. แบบสัมภาษณ์และประเด็นสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการนำแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองไปใช้ประโยชน์ เป็นเครื่องมือซึ่งใช้ในการสนทนากับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเพื่อติดตามผลการใช้แนวปฏิบัติและปรับปรุงแนวปฏิบัติให้เหมาะสมกับบริบท โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรกรณีศึกษา รูปแบบการประเมินเชิงพัฒนา ผลการศึกษาการใช้หลักสูตร และแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดขอบเขตและประเด็นในการประเมิน

3.2 สร้างประเด็นเกี่ยวกับการติดตามผลการใช้แนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองเพื่อสะท้อนผล และการปรับปรุงแนวปฏิบัติให้มีความเหมาะสมกับบริบท

3.3 นำข้อคำถามที่ได้เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและแก้ไขให้ได้ข้อคำถามที่ครอบคลุมในทุกประเด็นที่ต้องการสัมภาษณ์

3.4 เมื่อผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์เสร็จเรียบร้อยแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความชัดเจนในการสื่อความหมาย โดยคัดเลือกข้อความที่ค่าดัชนีความสอดคล้อง มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5

3.5 นำแบบสัมภาษณ์ที่ตรวจแก้ไขแล้วตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อปรับปรุงแก้ไขเป็นเครื่องมือที่สมบูรณ์

3.6 นำแบบสัมภาษณ์ ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ประเด็นการสนทนากลุ่ม ดำเนินการ ดังนี้

1.1 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ออกหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารโรงเรียนเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

1.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ โดยใช้วิธีการออนไลน์ พร้อมทั้งขออนุญาตและนัดหมายผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ ครูผู้สอนภาษาต่างประเทศที่สอง และนักเรียนที่เรียนภาษาต่างประเทศที่สองในการสนทนากลุ่ม

1.3 ผู้วิจัยจัดการสนทนากลุ่มของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก โดยแจกประเด็นการสนทนากลุ่มให้ทราบล่วงหน้า ประมาณ 1 สัปดาห์ โดยในการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยจะดำเนินการสนทนาด้วยตนเอง โดยในการสนทนากลุ่มมีขั้นตอน 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การสนทนาสร้างความคุ้นเคย ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนา โดยเริ่มแนะนำตนเอง จากนั้นให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้แนะนำตนเองโดยย่อ ต่อมาผู้วิจัยอธิบายวัตถุประสงค์ของการจัดการสนทนากลุ่ม และขออนุญาตบันทึกเทปเพื่อนำมาช่วยในการบันทึกเนื้อหาของการสนทนากลุ่ม 2) การสนทนา โดยผู้วิจัยพิจารณาเลือกคำถามหลักและคำถามย่อยตามความเหมาะสม 3) สรุปผลการสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยนำเสนอผลการสนทนากลุ่ม โดยในระยะที่ 1 นำเสนอเกี่ยวกับผลการใช้หลักสูตรกรณีศึกษา และในระยะที่ 2 นำเสนอเกี่ยวกับประเด็นที่ต้องการปรับปรุง เป้าหมายและแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง ซึ่งปรับปรุงหลังการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ แล้ว ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้พิจารณาอีกครั้ง และแสดงความคิดเห็นว่าถูกต้องตามที่ได้สนทนากันหรือไม่และให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม จากนั้นผู้วิจัยสรุปผลการสนทนากลุ่มอีกครั้ง พร้อมทั้งกล่าวขอบคุณและปิดการสนทนากลุ่ม

1.4 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาเตรียมการจัดระบบข้อมูล โดยการถอดเสียงข้อมูลคำต่อคำ (verbatim transcription) (อิทธิพัทธ์ สுவทันพรกุล, 2562, น. 310) จากนั้นทวนสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูล และนำข้อมูลที่ผ่านมาตรวจสอบคุณภาพแล้วไปวิเคราะห์ข้อมูล

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ดำเนินการ ดังนี้

2.1 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ออกหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้บริหารโรงเรียน เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

2.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ โดยใช้วิธีการออนไลน์ พร้อมทั้งขออนุญาตและนัดหมายผู้ให้สัมภาษณ์ ทั้งผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ ครูผู้สอนภาษาต่างประเทศที่สอง และนักเรียนที่เรียนภาษาต่างประเทศที่สอง ในการสัมภาษณ์เชิงลึก

2.3 ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผู้วิจัยใช้การบันทึกเสียงในระหว่างการสัมภาษณ์ ทั้งนี้ผู้วิจัยต้องทำการแจ้งผู้ให้ข้อมูลทราบล่วงหน้าว่ามีการบันทึกเสียง

2.4 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาเตรียมการจัดระบบข้อมูล โดยการถอดเสียงข้อมูลคำต่อคำ จากนั้นตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วไปวิเคราะห์ข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามดำเนินการ ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ออกหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้บริหารโรงเรียนกรณีศึกษาที่มีการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่สอง เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

3.2 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ พร้อมทั้งแบบสอบถามแบบออนไลน์ให้แก่ผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ ครูผู้สอนภาษาต่างประเทศที่สอง และนักเรียนที่เรียนภาษาต่างประเทศที่สอง

3.3 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูล

4. นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปผล ตีความและเสนอข้อเสนอนี้ พร้อมทั้งนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักกับหลักสูตรกรณีศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณ โดยมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้นำมาทวนสอบความเชื่อถือได้ (Trustworthiness) ด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) และการตรวจสอบโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Member checks) เพื่อช่วยในการตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์และแบบวิเคราะห์หลักสูตร ที่ตรวจสอบคุณภาพแล้ว นำมาจัดระบบข้อมูลโดยการกำหนดรหัสของข้อมูล และวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) พิจารณาร่วมกับประเด็นอื่น และสรุปผลในรูปของการบรรยาย โดยการอธิบายแบบความเรียง

3. นำข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับหลักสูตร ตลอดจนกระบวนการพัฒนาและการใช้
แนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงกรณีหลักสูตร จำนวน 5 กรณีมาเปรียบเทียบข้อมูล เพื่อสรุปเกี่ยวกับความเหมือน
และความต่างของข้อมูล (อิทธิพัทธ์ สวทันพรกุล, 2562, น. 314)

4. ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบวิเคราะห์หลักสูตร และแบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้
ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทั้งนี้เกณฑ์มาตรฐานที่ใช้ในการประเมินจะเป็นไปตาม
ข้อตกลงร่วมที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักและผู้วิจัยกำหนดและลงมติร่วมกัน จากนั้นนำผลที่ได้
จากแบบวิเคราะห์หลักสูตร แบบสอบถาม มาทำการวิเคราะห์หาค่าสถิติจัดตาราง แปลความหมาย
ตีความจากตาราง อภิปรายผล และสรุปผลการวิจัยในรูปของการบรรยาย โดยการอธิบายแบบความเรียง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา
2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

กรอบแนวทางการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งการวิจัยเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาการใช้หลักสูตรภาษา
ต่างประเทศที่สอง และระยะที่ 2 การพัฒนาแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีรายละเอียดตามตาราง ดังนี้

ตาราง 5 กรอบแนวทางการดำเนินการวิจัย

ประเด็นการวิจัย	คำถามการวิจัย	หลักการที่ใช้	แหล่งข้อมูล/ หลักฐาน	เครื่องมือ/ วิธีการเก็บ รวบรวมข้อมูล	วิธี การวิเคราะห์ ข้อมูล	เกณฑ์มาตรฐาน
ระยะที่ 1						
1.1 การศึกษา การใช้หลักสูตร	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก มีการใช้หลักสูตรในอดีต ปัจจุบัน และมีแนวโน้ม อนาคตอย่างไร	- เน้นการใช้ ประโยชน์ - ประเมินอย่าง เข้มงวด - การคิดเชิงระบบ	- เอกสารและ งานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) หลักสูตร สถานศึกษา 2) หลักสูตรภาษา ต่างประเทศที่สอน 3) แผนพัฒนา โรงเรียน แผนปฏิบัติ ราชการ รายงานการ ประเมินตนเอง 4) เอกสารอื่นๆ	- การวิเคราะห์ เอกสารและ งานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง	การวิเคราะห์ เนื้อหา การวิเคราะห์ หลักสูตรและการ ประเมินหลักสูตร และนำเสนอ	- นำผลที่ได้มาสรุป และวิเคราะห์ร่วมกับ การวิเคราะห์ หลักสูตรและการ ประเมินหลักสูตร และนำเสนอ

ตาราง 5 (ต่อ)

ประเด็นการวิจัย	คำถามการวิจัย	หลักการที่ใช้	แหล่งข้อมูล/ หลักฐาน	เครื่องมือ/ วิธีการเก็บ รวบรวมข้อมูล	วิธี การวิเคราะห์ ข้อมูล	เกณฑ์มาตรฐาน
1.2 การวิเคราะห์ หลักสูตร	วิเคราะห์หลักสูตร โดยมีคำถามการวิจัย คือ	- เน้นการใช้ ประโยชน์	- ผู้เชี่ยวชาญ ภายนอก	- แบบวิเคราะห์ หลักสูตร	- ค่าเฉลี่ย	- ค่าเฉลี่ย และส่วน
1.2.1 วิสัยทัศน์ และจุดมุ่งหมาย	- หลักสูตรสอดคล้องกับ วิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมาย ที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร	- ประเมินอย่าง เข้มงวด	- เอกสารที่ เกี่ยวข้อง ได้แก่	- การวิเคราะห์ เอกสารและ งานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง	- ส่วน เปรียบเทียบ มาตรฐาน	เบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามเกณฑ์ที่เป็นไป
1.2.2 โครงสร้าง หลักสูตร	- โครงสร้างรายวิชา มีความสอดคล้องกับ หลักสูตรแกนกลาง		1) หลักสูตร แกนกลาง	เอกสารและ งานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง	มาตรฐาน การวิเคราะห์ เนื้อหา	ตามข้อตกลงร่วม ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หลักสูตรผู้ช่วย และผู้วิจัย โดย
1.2.3 เนื้อหา รายวิชา	หลักสูตรแกนกลาง หรือไม่ อย่างไร		2) หลักสูตรภาษา ต่างประเทศที่สอง			คำนึงถึงมาตรฐาน ของ
1.2.4 กิจกรรม การเรียนรู้	หรือไม่ อย่างไร		3) เอกสารอื่นๆ			กระทรวงศึกษาธิการ และมาตรฐานที่ ปฏิบัติได้
1.2.5 การ ประเมินผล การเรียนรู้	แต่ละหน่วยการเรียนรู้ใน โครงสร้างรายวิชา กำหนด ผลการเรียนรู้ สาระสำคัญ เวลาเรียน และน้ำหนัก คะแนนเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร					- นำผลที่ได้มาสรุป และวิเคราะห์ และ นำเสนอเป็นผล

ตาราง 5 (ต่อ)

ประเด็นการวิจัย	คำถามการวิจัย	หลักการที่ใช้	แหล่งข้อมูล/ หลักฐาน	เครื่องมือ/ วิธีการเก็บ รวบรวม ข้อมูล	วิธี การวิเคราะห์ ข้อมูล	เกณฑ์ มาตรฐาน
	- เนื้อหารายวิชาและกิจกรรมการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้หรือไม่ อย่างไร - การวัดประเมินผลมีความสอดคล้องกับผลลัพธ์ที่เกิดจากการเรียนรู้ และคุณภาพของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางหรือไม่ อย่างไร					การวิเคราะห์ หลักสูตร

ตาราง 5 (ต่อ)

ประเด็นการวิจัย	คำถามการวิจัย	หลักการที่ใช้	แหล่งข้อมูล/ หลักฐาน	เครื่องมือ/ วิธีการเก็บ รวบรวมข้อมูล	วิธีการ การวิเคราะห์ ข้อมูล	เกณฑ์มาตรฐาน
1.2.3 การ ประเมิน หลักสูตร - บริบท - ปัจจัยนำเข้า - กระบวนการ - ผลลัพธ์	ประเมินหลักสูตรภาษา โดยมีคำถามการวิจัย ที่สำคัญ คือ - หลักสูตรภาษาต่างประเทศ ที่สอดคล้องของต่อความ ต้องการของนักเรียน สถานศึกษา ชุมชนและสังคม หรือไม่ อย่างไร - ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักสูตรและ กลุ่มมีบทบาทหน้าที่ต่อ หลักสูตรอย่างไร และสามารถ ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของ ตนได้ อย่างไรถูกต้องเหมาะสม และครบถ้วนหรือไม่	- เน้นการใช้ ประโยชน์ - ประเมินอย่าง เข้มงวด - การคิดเชิงระบบ	- ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หลักกับหลักสูตร ภาษาต่างประเทศ ที่ส่ง ได้แก่ 1) ผู้บริหาร โรงเรียน 2) หัวหน้าสาระ การเรียนรู้ 3) ครูผู้สอน 4) นักเรียน	แบบสอบถาม	- ค่าเฉลี่ย - ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน - การวิเคราะห์ เนื้อหา	- ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามเกณฑ์ที่เป็นไป ตามข้อตกลงร่วมของ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หลัก และผู้วิจัย โดย คำนึงถึงมาตรฐาน ของกระทรวง ศึกษาธิการ และ มาตรฐานที่ปฏิบัติได้ - นำผลที่ได้มาสรุป และวิเคราะห์ และ นำเสนอ เป็นผลการ ประเมินหลักสูตร

ตาราง 5 (ต่อ)

ประเด็นการวิจัย	คำถามการวิจัย	หลักการที่ใช้	แหล่งข้อมูล/ หลักฐาน	เครื่องมือ/ วิธีการเก็บ รวบรวมข้อมูล	วิธี การวิเคราะห์ ข้อมูล	เกณฑ์มาตรฐาน
	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักมีความเห็นต่อหลักสูตรและบทบาทหน้าที่ของตนต่อหลักสูตรอย่างไร - ปัจจัยการใช้หลักสูตร เช่น คุณสมบัติของผู้สอน งบประมาณ ทรัพยากร เป็นต้น เหมาะสมกับการจัดการศึกษาตามหลักสูตรหรือไม่ อย่างไร - นักเรียนมีผลการเรียนรู้ในรายวิชาต่างประเศที่สอดคล้องตามที่ต้องการหรือไม่อย่างไร		- ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักกับหลักสูตร ได้แก่ 1) ผู้บริหารโรงเรียน 2) หัวหน้าสาระการเรียนรู้ 3) ครูผู้สอน 4) นักเรียน	- แบบสัมภาษณ์ - ประเด็นสนทนากลุ่ม	การวิเคราะห์เนื้อหา	นำผลที่ได้มาสรุปและวิเคราะห์ และนำเสนอ เป็นผลการใช้หลักสูตร

ตาราง 5 (ต่อ)

ประเด็นการวิจัย	คำถามการวิจัย	หลักการที่ใช้	แหล่งข้อมูล/ หลักฐาน	เครื่องมือ/ วิธีการเก็บ รวบรวม ข้อมูล	วิธี การวิเคราะห์ ข้อมูล	เกณฑ์ มาตรฐาน
	- นักเรียนมีคุณภาพเป็นไปตาม ผลลัพธ์การเรียนรู้ และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่กำหนดในหลักสูตรหรือไม่ อย่างไร - นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรม และมีความรู้ ที่ได้จากการเรียนรู้ตาม หลักสูตรไปใช้ในการเรียนวิชา อื่นหรือไม่ คิดว่าประเด็นไหนหรือ อย่างไร - นักเรียนสามารถนำความรู้ และทักษะภาษาต่างประเทศที่ สอนไปใช้แข่งขัน การศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพหรือไม่ อย่างไร					

ตาราง 5 (ต่อ)

ประเด็นการวิจัย	คำถามการวิจัย	หลักการที่ใช้	แหล่งข้อมูล/ หลักฐาน	เครื่องมือ/ วิธีการเก็บ รวบรวมข้อมูล	วิธี การวิเคราะห์ ข้อมูล	เกณฑ์มาตรฐาน
ระยะที่ 2 : การพัฒนา แนวปฏิบัติ เพื่อปรับปรุง หลักสูตรภาษา ต่างประเทศที่สอง 2.1 กำหนด ประเด็นที่ต้องการ ปรับปรุง 2.2 กำหนด เป้าหมาย 2.3 จัดทำ แนวปฏิบัติ	- ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก ต้องการปรับปรุงหลักสูตรใน ประเด็นใดบ้าง เพราะอะไร - ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักมี ความคาดหวังต่อการพัฒนา หลักสูตรในอนาคตเป็นอย่างไร - เป้าหมายของหลักสูตรซึ่ง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก ต้องการคืออะไร - แนวปฏิบัติใดของผู้มีส่วน เกี่ยวข้องหลักแต่ละกลุ่ม ที่จะทำให้บรรลุเป้าหมาย ในการปรับปรุงหลักสูตรใน โรงเรียน	- เน้นการใช้ ประโยชน์ - การคิดเชิงระบบ - ร่วมกันสร้าง - นวัตกรรมเฉพาะ - วัตถุประสงค์เพื่อ การพัฒนา	1) ผู้บริหาร โรงเรียน 2) หัวหน้าสาระ การเรียนรู้ 3) ครูผู้สอน 4) นักเรียน	ประเด็นสนทนา กลุ่ม	- การวิเคราะห์ เนื้อหา - นำข้อมูลที่ได้ จากการ ประเมิน หลักสูตรมา วางแผนแนว ปฏิบัติเพื่อ ปรับปรุง หลักสูตร	นำผลที่ได้มาสรุป วิเคราะห์ และ สังเคราะห์เป็นแนว ปฏิบัติเพื่อปรับปรุง หลักสูตรภาษา ต่างประเทศที่สอง

ตาราง 5 (ต่อ)

ประเด็นการวิจัย	คำถามการวิจัย	หลักการที่ใช้	แหล่งข้อมูล/ หลักฐาน	เครื่องมือ/ วิธีการเก็บ รวบรวม ข้อมูล	วิธี การวิเคราะห์ ข้อมูล	เกณฑ์ มาตรฐาน
2.2 ประเมิน คุณภาพแนว ปฏิบัติเพื่อ ปรับปรุงหลักสูตร ภาษาต่างประเทศ ที่สอน	ประเมินแนวปฏิบัติเพื่อ ปรับปรุงหลักสูตร โดยประยุกต์ใช้มาตรฐาน การประเมินของ Joint Committee on Standards for Educational Evaluation โดย มีคำถามการวิจัย ที่สำคัญ คือ - แนวปฏิบัติมีคุณภาพเป็นไป ตามมาตรฐานการประเมิน ด้านการใช้ประโยชน์ หรือไม่ อย่างไร - แนวปฏิบัติมีคุณภาพเป็นไป ตามมาตรฐานการประเมิน ด้านเหมาะสม หรือไม่ อย่างไร		- ผู้เชี่ยวชาญ ภายนอก	- แบบประเมิน แนวปฏิบัติ	- ค่าเฉลี่ย - ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน - การวิเคราะห์ เนื้อหา	- ค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานตาม เกณฑ์ที่เป็นไป ข้อตกลงร่วม โดยคำนึงถึง มาตรฐานการ ประเมิน Joint Committee on Standards for Educational Evaluation

ตาราง 5 (ต่อ)

ประเด็นการวิจัย	คำถามการวิจัย	หลักการที่ใช้	แหล่งข้อมูล/ หลักฐาน	เครื่องมือ/ วิธีการเก็บ รวบรวม ข้อมูล	วิธี การวิเคราะห์ ข้อมูล	เกณฑ์ มาตรฐาน
	- แนวปฏิบัติมีคุณภาพ เป็นไปตามมาตรฐาน การประเมิน ด้านความ เป็นไปได้ หรือไม่ อย่างไร					- นำผลที่ได้จาก แบบประเมิน และแบบ สัมภาษณ์มา ปรับปรุงและ นำเสนอเป็น แนวปฏิบัติเพื่อ ปรับปรุง
	- แนวปฏิบัติมีคุณภาพ เป็นไปตามมาตรฐาน การประเมินด้านความถูกต้อง หรือไม่ อย่างไร					
	- แนวปฏิบัติมีคุณภาพ เป็นไปตามมาตรฐาน การประเมินด้านคุณภาพ หรือไม่ อย่างไร					
	- ควรมีการปรับปรุงหรือ พัฒนาแนวปฏิบัติอย่างไร					

ตาราง 5 (ต่อ)

ประเด็นการวิจัย	คำถามการวิจัย	หลักการที่ใช้	แหล่งข้อมูล/ หลักฐาน	เครื่องมือ/ วิธีการเก็บ รวบรวมข้อมูล	วิธี การวิเคราะห์ ข้อมูล	เกณฑ์ มาตรฐาน
2.3 การทดลองใช้ และติดตามผล การนำแนวปฏิบัติ ไปใช้	สัมภาษณ์เกี่ยวกับการนำ แนวปฏิบัติไปใช้ประโยชน์และ การปรับปรุงแนวปฏิบัติ โดยมีคำถามที่สำคัญ คือ - ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักรู้ แนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุง หลักสูตรได้ไปใช้ประโยชน์ อย่างไร - หลังนำแนวปฏิบัติไปใช้ ประโยชน์แล้ว ผู้มีส่วน เกี่ยวข้องหลักได้เผชิญ กับปัญหาที่เกิดขึ้นใน สถานการณ์จริงอย่างไร และ ควรรับแนวปฏิบัติอย่างไรให้ เหมาะสมกับบริบทจริง	- ให้ข้อมูลป้อน กลับทั้งหมดที่ - มุมมองที่ซับซ้อน - การคิดเชิงระบบ	- ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หลักกับหลักสูตร ได้แก่ 1) ผู้บริหารโรงเรียน 2) หัวหน้าสาระ การเรียนรู้ 3) ครูผู้สอน 4) นักเรียน	- แบบสัมภาษณ์ แบบกึ่ง โครงสร้าง	- การวิเคราะห์ เนื้อหา	- นำผลที่ได้มา สรุปและ วิเคราะห์ และ นำเสนอเป็นผล การทดลองใช้ แนวปฏิบัติ

ตาราง 5 (ต่อ)

ประเด็นการวิจัย	คำถามการวิจัย	หลักการที่ใช้	แหล่งข้อมูล/ หลักฐาน	เครื่องมือ/ วิธีการเก็บ รวบรวมข้อมูล	วิธีการ วิเคราะห์ ข้อมูล	เกณฑ์ มาตรฐาน
2.4 เปรียบเทียบ ข้อมูลของ โรงเรียน กรณีศึกษา	เปรียบเทียบข้อมูลหลักสูตร และกระบวนการพัฒนา และการใช้แนวปฏิบัติเพื่อ ปรับปรุงหลักสูตร ใน กรณีศึกษา 5 กรณีศึกษา โดยศึกษาเปรียบเทียบข้อมูล ภายในโรงเรียน และระหว่าง โรงเรียน	- พหุกรณีศึกษา	- ข้อมูลเกี่ยวกับ หลักสูตรภาษา ต่างประเทศที่สอน - แนวปฏิบัติเพื่อ ปรับปรุงหลักสูตร ภาษาต่างประเทศ ที่สอน	วิเคราะห์ข้อมูล ระยะที่ 1 และ 2	- การวิเคราะห์ เนื้อหา - การเปรียบเทียบ เทียบข้อมูล ข้อมูลของ โรงเรียน กรณีศึกษา เพื่อ ศึกษาความ เหมือนและความ ต่างของข้อมูล	

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวปฏิบัติสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง โดยประยุกต์ใช้การประเมินเชิงพัฒนาและพหุกรณีศึกษา มีความมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อ 1) เพื่อศึกษาการใช้หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินเชิงพัฒนา และพหุกรณีศึกษา และ 2) เพื่อพัฒนาแนวปฏิบัติสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินเชิงพัฒนาและพหุกรณีศึกษา โดยผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลใน 2 ประเด็น คือ 1) ผลการศึกษาการใช้หลักสูตรกรณีศึกษา และ 2) ผลการพัฒนาและการติดตามผลการใช้แนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรกรณีศึกษา โดยแบ่งการนำเสนอข้อมูลเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษกรณีศึกษาภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งที่ 1 (กรณีหลักสูตร JA01 SP01 และ KM01)

ตอนที่ 2 ผลการศึกษกรณีศึกษาภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งที่ 2 (กรณีหลักสูตร JA02 และ SP02)

ตอนที่ 3 ผลการศึกษกรณีศึกษาข้ามโรงเรียน (กรณีหลักสูตร JA01 เปรียบเทียบกับ JA02 และกรณีหลักสูตร SP01 เปรียบเทียบกับ SP02)

ตอนที่ 1 ผลการศึกษกรณีศึกษาภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งที่ 1 (กรณีหลักสูตร JA01 SP01 และ KM01)

1.1 ผลการศึกษกรณีหลักสูตร JA01

1.1.1 ผลการศึกษาการใช้หลักสูตร

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ครูผู้สอนภาษาต่างประเทศที่สอง และนักเรียนที่เรียนภาษาต่างประเทศที่สองรวมทั้งผู้วิจัยได้ร่วมกันศึกษาการใช้หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองของแต่ละกรณีศึกษาผ่านการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์หลักสูตร การประเมินหลักสูตร ตลอดจนการสนทนากลุ่มของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก และการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักในประเด็นที่ต้องการข้อมูลเชิงลึก โดยผลการศึกษากรณีหลักสูตร JA01 มีรายละเอียด ดังนี้

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนถูกจัดทำขึ้นภายใต้นโยบายของโรงเรียน ซึ่งมุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถค้นหาและกำหนดเป้าหมายในชีวิตของตนเอง ตลอดจนสามารถไปถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ ผ่านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การประกอบอาชีพตามเป้าหมายของนักเรียน ทั้งนี้หลักสูตรดังกล่าวเกิดจากการติดตามข้อมูลของนักเรียนในโรงเรียนซึ่งพบว่ารูปแบบการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบเดิมไม่สามารถทำให้นักเรียนรู้จักตนเอง ความถนัดทางอาชีพ ทำให้นักเรียนมุ่งหวังที่จะศึกษาต่อตามกระแสนิยมของสังคม และการชี้แนะของผู้ปกครองเป็นหลัก โดยไม่มีเป้าหมายในการศึกษาต่อเพื่อนำไปสู่อาชีพได้อย่างเหมาะสม โดยเมื่อมีการประกาศใช้หลักสูตรเพื่อเตรียมความพร้อมสู่อาชีพแล้ว โรงเรียนได้ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรดังกล่าวอย่างต่อเนื่องผ่านช่องทางต่าง ๆ ทั้งเว็บไซต์ของโรงเรียน แผ่นพับ การจัดกิจกรรมเปิดบ้านของโรงเรียน (Open House) และการประชาสัมพันธ์โดยครูผู้สอนและนักเรียน เพื่อให้นักเรียนและผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจและมีทัศนคติที่ดีต่อการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่อาชีพ ตลอดจนส่งเสริม สนับสนุน และให้โอกาสนักเรียนได้เลือกเรียนและเลือกอาชีพของตนเองตามความชอบ ความสนใจและความถนัด โดยไม่บังคับหรือกดดันให้นักเรียนเลือกตามความต้องการของผู้ปกครอง

ในปี พ.ศ.2563 ภาษาญี่ปุ่นภายใต้หลักสูตรสถานศึกษาดังกล่าวได้ถูกปรับเปลี่ยนจากรายวิชาบังคับสำหรับนักเรียนซึ่งเลือกเรียนในแผนการเรียนภาษาและวัฒนธรรม (ภาษาญี่ปุ่น) เป็นวิชาเลือกในแผนการเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่อาชีพเพื่อเป็นหนึ่งในเครื่องมือในการพัฒนานักเรียนให้พร้อมสู่อาชีพเป้าหมายในอนาคต โดยการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาญี่ปุ่นดังกล่าวได้ถูกปรับเปลี่ยนจากรายวิชาบังคับซึ่งต้องเรียนอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 3 ปี จำนวน 6-8 คาบต่อสัปดาห์ เป็นรายวิชาเลือกของนักเรียนจากแผนการเรียนอาชีพที่มีความเกี่ยวข้องกับภาษาซึ่งโรงเรียนกำหนดไว้ เช่น แผนการเรียนเตรียมครุศาสตร์ - มนุษยศาสตร์ แผนการเรียนเตรียมนิติศาสตร์-รัฐศาสตร์ ซึ่งสามารถเลือกเรียนได้ตามความสนใจและความต้องการของนักเรียนในทุกภาคเรียน อย่างไรก็ตามจากการสนทนากลุ่มกับนักเรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่น พบว่านักเรียนมีนักเรียนเพียงส่วนน้อยที่เลือกเรียนภาษาญี่ปุ่น เนื่องจากต้องการนำไปใช้ในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพในอนาคต โดยนักเรียนคนดังกล่าว (การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 มกราคม 2567) ได้อธิบายไว้ว่า “หนูต้องการเข้าเรียนต่อในคณะรัฐศาสตร์หรืออักษรศาสตร์ค่ะ ซึ่งการเรียนภาษาญี่ปุ่นก็สามารถทำให้หนูสามารถนำผลการสอบ A-Level ไปใช้ในการยื่นเข้าเรียนต่อได้ค่ะ” ส่วนนักเรียนส่วนใหญ่ที่เลือกเรียนภาษาญี่ปุ่นจะเลือกเรียนจากความชื่นชอบในวัฒนธรรมและประเทศญี่ปุ่นเป็นส่วนใหญ่ เช่น “ชอบไปเที่ยวประเทศญี่ปุ่นเลยอยากสื่อสารภาษาญี่ปุ่นกับคนพื้นที่ได้” “ชอบอนิเมะญี่ปุ่น ทำให้อยากรู้ว่าตัวละครในเรื่อง

กำลังพูดอะไรอยู่” และ “หนูมีโอกาสได้มีโอกาสคุยออนไลน์กับเพื่อนชาวญี่ปุ่น ทำให้หนูอยากที่จะสื่อสารกับเขาให้คล่องมากยิ่งขึ้นค่ะ”

การจัดทำหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ครูผู้สอนทุกคนจะออกแบบและจัดทำหลักสูตรแต่ละระดับชั้น โดยอ้างอิงจาก “หนังสืออะกิโกะโตะโทโมดาจิ” ซึ่งเป็นหนังสือเรียนหลักที่ครูผู้สอนใช้ในการจัดการเรียนการสอน ควบคู่กับการใช้สื่อการเรียนรู้และชิ้นงานอื่น หลังจากจัดทำหลักสูตรเสร็จสิ้นแล้ว ครูผู้สอนจะนำเสนอและปรับแก้หลักสูตรตามคำแนะนำของผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ จากนั้นหลังมีการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศจะทำหน้าที่นิเทศภายในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของครูผู้สอน ภาคเรียนละ 1-2 ครั้ง เพื่อให้ครูผู้สอนนำข้อเสนอแนะไปปรับใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนให้สมบูรณ์และเหมาะสมมากยิ่งขึ้น โดยจากการวิเคราะห์หลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญภายนอก จำนวน 3 ท่าน พบว่า หลักสูตรภาษาญี่ปุ่นของโรงเรียนอยู่ในระดับดีมาก ($M = 4.68$, $S.D. = 0.54$) อย่างไรก็ตามเนื่องจากครูผู้สอนอ้างอิงหนังสือเรียนดังกล่าวในการจัดทำหลักสูตรเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ผู้เชี่ยวชาญภายนอกและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักกลุ่มอื่นมีความเห็นว่า ถึงแม้ว่าผลการวิเคราะห์หลักสูตรภาษาญี่ปุ่นของโรงเรียนอยู่ในระดับดีมาก แต่หลักสูตรซึ่งครูผู้สอนจัดทำขึ้นนั้นไม่ได้ถูกปรับปรุงให้สอดคล้องกับแผนการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนสำหรับการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพตามนโยบายของโรงเรียน จึงยังไม่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน และไม่ตอบสนองความต้องการของนักเรียนที่เลือกเรียนเท่าที่ควร ทั้งนี้พบว่าเนื้อหาของหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยเป็นเนื้อหาทั่วไปในชีวิตประจำวัน เช่น การแนะนำตัว ครอบครัว โรงเรียน การนัดพบ เป็นต้น ซึ่งเนื้อหาดังกล่าวไม่แตกต่างจากการจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นของโรงเรียนอื่นซึ่งไม่ตรงกับความต้องการของนักเรียนที่เลือกเรียนรายวิชานี้ “ผมอยากเรียนคำศัพท์หรือประโยคที่จะสามารถนำไปใช้ต่อยอดในสายงานที่อยากทำ นอกเหนือจากศัพท์และประโยคพื้นฐานเหล่านี้” (นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 กุมภาพันธ์ 2567) จากปัญหาดังกล่าว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักทุกกลุ่มมีความเห็นว่าครูผู้สอนควรศึกษาหลักสูตรเพื่อเตรียมความพร้อมสู่อาชีพและพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนวิชาเลือกอาชีพในแผนการเรียนรู้ โดยการปรับปรุงหลักสูตรควรวิเคราะห์เนื้อหาในสาขาวิชาต่าง ๆ และจัดเตรียมเนื้อหาให้สอดคล้องกับแผนการเรียนรู้ซึ่งสามารถนำไปต่อยอดได้ในอนาคต ตลอดจนสามารถจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่อาชีพอย่างถูกต้อง เหมาะสม และเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

เนื่องจากรายวิชาภาษาญี่ปุ่นเป็นรายวิชาภาษาต่างประเทศที่สองซึ่งทางโรงเรียนให้ความสำคัญและเล็งเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในอนาคตเช่นเดียวกับภาษาอังกฤษ ภาษาจีนและภาษาฝรั่งเศส จึงได้กำหนดจำนวนหน่วยกิตในแต่ละภาคเรียนเป็นจำนวน 3.0 หน่วยกิต โดยนักเรียนต้องเรียนภาษาญี่ปุ่น จำนวน 6 คาบต่อสัปดาห์ โดยเนื้อหาวิชามีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกันตามลำดับเนื้อหาสาระและมีความเชื่อมต่อกันจากระดับชั้นหนึ่งไประดับชั้นหนึ่ง ทำให้นักเรียนส่วนใหญ่เลือกเรียนรายวิชาดังกล่าวอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 3 ปี อย่างไรก็ตาม มีนักเรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่นเพียงส่วนน้อยที่ไม่ได้เลือกเรียนวิชาภาษาญี่ปุ่นตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 โดยครูผู้สอนได้อธิบายไว้ว่า “เนื่องจากวิชาภาษาญี่ปุ่นมีเนื้อหาเยอะ ทำให้นักเรียนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่เลือกเรียนมาตั้งแต่ ม.4 เทอม 1 แต่เนื่องจากโรงเรียนให้โอกาสนักเรียนเลือกวิชาเรียนใหม่ในทุกภาคเรียน ทำให้บางภาคเรียนมีนักเรียนที่เลือกเรียนวิชาอื่นมาก่อนมาเลือกวิชานี้ แต่ส่วนใหญ่ักเรียนกลุ่มใหม่มักจะเรียนตามเนื้อหาไม่ทัน” (ครูสอนภาษาญี่ปุ่น, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 มกราคม 2567) สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากนโยบายของโรงเรียนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความต้องการ โดยไม่จำเป็นต้องมีการคัดเลือกคุณสมบัติและจำนวนของนักเรียนตามความเหมาะสม ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาแก่ครูผู้สอนอีกประการหนึ่ง คือ ครูผู้สอนมีภาระการสอนมากขึ้น และไม่สามารถบริหารจัดการห้องเรียนและจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากไม่จำกัดจำนวนนักเรียนและแบ่งกลุ่มนักเรียนตามจำนวนที่เหมาะสม โดยวิชาภาษาญี่ปุ่นจะมีการแบ่งกลุ่มนักเรียนแต่ละระดับชั้นเป็นกลุ่มละประมาณ 40 คน

การจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น โรงเรียนได้จัดสรรห้องศูนย์วิชาภาษาญี่ปุ่น เพื่อจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นโดยเฉพาะ โดยโรงเรียนได้จัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียนให้เหมาะสมและสร้างแรงจูงใจในการเรียนภาษาญี่ปุ่น โดยการประดับตกแต่งห้องเรียนด้วยสัญลักษณ์และวัฒนธรรมญี่ปุ่นอย่างสวยงาม เช่น ต้นซากุระ ธงปลาคาร์ฟญี่ปุ่น การจัดมุมหนังสือและป้ายนิเทศในห้องเรียนเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่นสำหรับนักเรียนเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ตลอดจนการจัดห้องเรียนแบบ Classroom โดยใช้โต๊ะญี่ปุ่นและเบาะรองนั่ง อย่างไรก็ตาม การใช้อุปกรณ์ดังกล่าวทำให้นักเรียนรู้สึกไม่สะดวกสบายในการเรียน เนื่องจากนักเรียนต้องเรียนวิชาดังกล่าวต่อเนื่องกันเป็นระยะเวลา 2 ชั่วโมงต่อวัน นอกจากการจัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียนแล้ว โรงเรียนได้จัดสรรและเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยี หนังสือเรียน สื่อการเรียนรู้ และวัสดุอุปกรณ์อย่างเพียงพอ นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้ครูมีการจัดเตรียมและใช้สื่อเทคโนโลยีมาใช้เป็นสื่อการสอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและประเมินผลอย่างหลากหลายและเหมาะสม และนักเรียน

ใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนได้ตลอดเวลา ควบคู่กับการใช้หนังสือเรียนหลักและชิ้นงานอื่นที่ใช้ในการเรียน

เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นเป็นรายวิชาเลือกของแผนการเรียนอาชีพหลายแผนการเรียน ทำให้นักเรียนที่เรียนในแต่ละคาบมีอย่างหลากหลาย ทำให้มีหลายครั้งที่นักเรียนบางแผนการเรียนจำเป็นต้องเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร ได้แก่ กิจกรรมค่ายค้นหาตัวตนสู่ถนนอาชีพ การศึกษาดูงานเกี่ยวกับอาชีพ กิจกรรมถ่ายทอดประสบการณ์อาชีพโดยผู้ประกอบการอาชีพจริง ทำให้ไม่สามารถเข้าเรียนได้ อีกทั้งยังเข้าเรียนไม่พร้อมกัน ทำให้การจัดการเรียนการสอนมักเริ่มได้ล่าช้ากว่าที่ควรจะเป็น ประมาณ 10-15 นาที อีกทั้งนักเรียนส่วนใหญ่จะมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนจากแผนการเรียนของตนเท่านั้น ส่วนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน ครูผู้สอนจะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอน โดยเริ่มจากการนำเข้าสู่บทเรียนเพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียน รวมทั้งทบทวนความรู้เดิมเพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่บทเรียนใหม่ จากนั้นดำเนินการสอน โดยในขั้นตอนนี้ครูผู้สอนเน้นการสอนแบบบรรยายโดยใช้หนังสือเรียนมากกว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสื่อสาร โดยเน้นการเรียนการสอนแบบไวยากรณ์และการแปล เพื่อให้ “นักเรียนสามารถเรียนเนื้อหาได้อย่างครบถ้วนเพื่อนำไปใช้ในการสอบเข้าศึกษาต่อได้ในระดับอุดมศึกษา เนื่องจากเนื้อหาจากหนังสือเรียนภาษาญี่ปุ่นมีเยอะมาก” (ครูผู้สอนภาษาญี่ปุ่น, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 กุมภาพันธ์ 2567) ซึ่งทำให้นักเรียนมีการปฏิสัมพันธ์กันในห้องเรียนตลอดจนแสดงความคิดเห็นโดยใช้ภาษาญี่ปุ่นค่อนข้างน้อย จากนั้นเป็นขั้นสรุป โดยครูผู้สอนและนักเรียนร่วมกันสรุปบทเรียนที่เรียนในแต่ละคาบเรียน ทั้งนี้จากการสังเกตการเรียนการสอนและการสนทนากลุ่มพบว่าการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนมักเป็นการอ่านคำศัพท์และประโยคตามครูผู้สอน และการตอบคำถาม มากกว่าการเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง อีกทั้งนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูผู้สอนมักเป็นนักเรียนกลุ่มเดิม นอกจากนี้ครูผู้สอนและนักเรียนมีความคิดเห็นว่าเนื่องจากมีโอกาสในการใช้ภาษาญี่ปุ่นทั้งในห้องเรียนและชีวิตประจำวันน้อย จึงควรมีการจ้างครูเจ้าของภาษามาปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนเพื่อเพิ่มโอกาสในการใช้ภาษาญี่ปุ่นของนักเรียน ครูผู้สอนภาษาญี่ปุ่น (การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 มกราคม 2567) ได้แสดงความคิดเห็นว่า “ควรมีการจ้างครูชาวญี่ปุ่นมาสอนในโรงเรียน เนื่องจากนักเรียนจะมีความตั้งใจและกระตือรือร้นในการเรียนภาษาญี่ปุ่นมากยิ่งขึ้น โดยก่อนหน้านี้ทางโรงเรียนได้เข้าร่วมโครงการผู้ช่วยสอนภาษาญี่ปุ่น โครงการ “NIHONGO Partners” ซึ่งโรงเรียนเราได้รับผู้ช่วยสอนทุกปี ทำให้นักเรียนได้เรียนกับเจ้าของภาษา แต่ตอนนี้ไม่ได้รับแล้วอาจจะเป็นเพราะโครงการนี้จำกัดจำนวนปีในการเข้าร่วมโครงการของแต่ละโรงเรียน” อย่างไรก็ตามผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นอีกด้านหนึ่งว่า “โรงเรียนเรามีครูสอน

ภาษาญี่ปุ่น 3 คนซึ่งเพียงพอแล้ว ทุกคนมีความสามารถและได้เข้าร่วมการอบรมพัฒนาตนเองทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างสม่ำเสมอ จึงไม่จำเป็นที่จะต้องจ้างครูเจ้าของภาษามาสอนในโรงเรียน” (ผู้บริหารโรงเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 มกราคม 2567) ส่วนการวัดประเมินผล พบว่าครูผู้สอนประเมินผลโดยเน้นการประเมินโดยใช้แบบทดสอบทั้งในระหว่างภาคเรียนและปลายภาคเรียน โดยนักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินตนเองน้อย และไม่สามารถนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่

นอกจากการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนแล้ว โรงเรียนได้จัดให้มีกิจกรรมด้านภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่นอื่นๆ ภายนอกห้องเรียน เช่น การแข่งขันทักษะวิชาการ ค่ายภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่น โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่นทุกคนได้เข้าร่วม อย่างไรก็ตามนักเรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่นเป็นนักเรียนจากหลายแผนการเรียนอาชีพ ทำให้การทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันของนักเรียนเป็นสิ่งที่ทำได้ยากเนื่องจากระยะเวลาที่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ไม่ตรงกัน นอกจากนี้เนื่องจากภาษาญี่ปุ่นถูกลดบทบาทลงเหลือเพียงรายวิชาเลือกในแผนการเรียนเพื่อเตรียมพร้อมสู่อาชีพ ทำให้งบประมาณที่เคยได้รับจัดสรรเพื่อจัดกิจกรรมถูกลดจำนวนลงเพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมสำหรับแผนการเรียนอาชีพแทน ทำให้การจัดกิจกรรมบางกิจกรรมจำเป็นต้องใช้งบประมาณเพิ่มเติมจากครูผู้สอนและนักเรียน อย่างไรก็ตามครูและนักเรียนได้ร่วมกันจัดกิจกรรมที่หลากหลายซึ่งเป็นกิจกรรมที่สืบทอดจนเป็นธรรมเนียมของนักเรียนภาษาญี่ปุ่นของโรงเรียนจากรุ่นสู่รุ่น โดยนักเรียนรุ่นพี่จะมาจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนรุ่นน้อง เช่น กิจกรรมพี่สอนน้อง การแนะแนวศึกษาต่อ นอกจากกิจกรรมภายในโรงเรียนแล้ว โรงเรียนยังได้ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมในระดับอื่นภายนอกโรงเรียน เช่น การแข่งขันศิลปหัตถกรรมนักเรียน กิจกรรมค่ายภาษาและวัฒนธรรมและกิจกรรมอื่นๆ โดยศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น สังกัด สพฐ. และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ครูผู้สอนจะคัดเลือกนักเรียนบางส่วนไปเข้าร่วมในแต่ละกิจกรรม โดยส่วนใหญ่การเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้จะเป็นนักเรียนกลุ่มเดิมที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมภายนอกกิจกรรมอื่น โดยการเข้าร่วมกิจกรรมภายนอกนี้ ทางโรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนการเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว โดยรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกิดขึ้นการเดินทาง ตลอดจนเงินทุนการศึกษาสำหรับนักเรียนและครูที่ได้รับรางวัลจากกิจกรรมต่างๆ

นอกจากนี้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้ประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นของโรงเรียน โดยมีรายละเอียดผลการประเมินดังตาราง 6

ตาราง 6 ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักต่อกรณีหลักสูตร JA01

ประเด็น	ผู้บริหาร และครูผู้สอน			นักเรียน		
	M	S.D.	ผลการวิเคราะห์	M	S.D.	ผลการวิเคราะห์
ด้านบริบท	4.33	0.44	มาก	4.38	0.49	มาก
ด้านปัจจัยนำเข้า						
คุณลักษณะและบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร	4.22	0.39	มาก	4.55	0.6	มากที่สุด
คุณลักษณะและบทบาทหน้าที่ของครูผู้สอน	4.44	0.26	มาก	4.81	0.35	มากที่สุด
คุณลักษณะและบทบาทหน้าที่ของนักเรียน	4.06	0.26	มาก	4.47	0.67	มาก
สื่อการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยี	4.67	0.23	มากที่สุด	4.81	0.42	มากที่สุด
อาคารสถานที่และแหล่งเรียนรู้	4.28	0.39	มาก	4.76	0.49	มากที่สุด
งบประมาณ	4.28	0.39	มาก	-	-	-
ด้านกระบวนการ						
การบริหารจัดการ	4.2	0.23	มาก	-	-	-
การจัดการเรียนรู้	4.24	0.29	มาก	4.80	0.38	มากที่สุด
การประเมินผลการเรียนรู้	4.11	0.29	มาก	4.56	0.78	มากที่สุด
การนิเทศติดตาม	4.34	0.29	มาก	-	-	-
ด้านผลลัพธ์						
สมรรถนะผู้เรียน	4	0	มาก	4.58	0.48	มากที่สุด
การนำไปใช้	4.45	0.29	มาก	4.26	0.85	มาก

จากตารางผลการประเมินความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักต่อหลักสูตรภาษาญี่ปุ่น จำนวน 3 ท่าน พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักในแต่ละประเด็นอยู่ในระดับความคิดเห็นมากถึงมากที่สุด โดยประเด็นที่ผู้บริหารการศึกษามีระดับความคิดเห็นสูงที่สุด คือ ด้านสื่อการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยี ซึ่งมีระดับความคิดเห็นระดับมากที่สุด ($M = 4.67$, $S.D. = 0.23$) ด้านการนำไปใช้ ซึ่งมีระดับความคิดเห็นระดับมาก ($M = 4.45$, $S.D. = 0.29$)

และด้านคุณลักษณะและบทบาทหน้าที่ของครูผู้สอน ซึ่งมีระดับความคิดเห็นระดับมาก ($M = 4.44$, $S.D. = 0.26$) ตามลำดับ ส่วนประเด็นที่มีระดับความคิดเห็นในลำดับสุดท้าย คือ ด้านสมรรถนะผู้เรียน ซึ่งมีระดับความคิดเห็นระดับมาก ($M = 4.00$, $S.D. = 0$) ส่วนประเด็นที่นักเรียนมีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านคุณลักษณะและบทบาทหน้าที่ของครูผู้สอน ซึ่งมีระดับความคิดเห็นระดับมากที่สุด ($M = 4.81$, $S.D. = 0.35$) และด้านสื่อการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยี ซึ่งมีระดับความคิดเห็นระดับมากที่สุด ($M = 4.81$, $S.D. = 0.42$) ส่วนประเด็นที่มีระดับความคิดเห็นในลำดับสุดท้าย คือ ด้านการนำไปใช้ ซึ่งมีระดับความคิดเห็นระดับมาก ($M = 4.26$, $S.D. = 0.85$)

1.1.2 ผลการพัฒนาแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตร

หลังจากการศึกษาคำชี้แจง JA01 แล้ว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักทุกกลุ่มได้ร่วมกันวิเคราะห์ประเด็นที่ต้องการปรับปรุงหลักสูตรและวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักต้องการปรับปรุงประเด็นดังกล่าวอย่างครอบคลุม เพื่อนำไปกำหนดเป้าหมายซึ่งเป็นสภาพที่คาดหวังให้เกิดขึ้นหลักสูตรในอนาคต และจัดทำแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการใช้ประโยชน์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักต่อไป ทั้งนี้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้ร่วมกันกำหนดประเด็นที่ต้องการปรับปรุงผ่านการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ จำนวน 4 ประเด็นตามลำดับ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักวิเคราะห์สาเหตุของประเด็นดังกล่าวไว้ ได้แก่ (1) ครูผู้สอนสอนแบบบรรยายโดยใช้หนังสือเรียนมากกว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสื่อสาร (2) นักเรียนมีโอกาสใช้ภาษาญี่ปุ่นในชั้นเรียน และในชีวิตประจำวันน้อย (3) ไม่มีครูเจ้าของภาษามาปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียน (4) ครูผู้สอนได้รับมอบหมายหน้าที่อื่น นอกเหนือจากภาระหน้าที่สอนในชั้นเรียน ทำให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนได้ แผนตามที่กำหนดไว้ และ (5) ครูผู้สอนประเมินผลนักเรียนโดยใช้แบบทดสอบ และนักเรียนยังมีส่วนร่วมในการประเมินตนเองน้อย

ประเด็นที่ 2 การวางแผนและปรับปรุงหลักสูตร โดยสาเหตุที่ได้จากการวิเคราะห์ได้แก่ (1) แผนการเรียนภาษาญี่ปุ่นโดนลดบทบาทลงเป็นรายวิชาเลือกในแผนการเรียนเตรียมอาชีพ และถูกตัดลดงบประมาณลง (2) ครูผู้สอนยังไม่ได้ปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับแผนการเรียนที่เน้นอาชีพ และ (3) ไม่มีการคัดเลือกคุณสมบัติและจำนวนของนักเรียนตามความเหมาะสม

ประเด็นที่ 3 การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน โดยสาเหตุที่ได้จากการวิเคราะห์ได้แก่ (1) นักเรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่นเป็นนักเรียนจากหลายแผนการเรียนอาชีพ ทำให้การทากิจกรรมร่วมกันของนักเรียนสามารถทำได้ยาก (2) นักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมภายนอกโรงเรียนเป็นนักเรียนกลุ่มเดิม

ประเด็นที่ 4 การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรต่าง ๆ โดยสาเหตุที่ได้จากการวิเคราะห์ ได้แก่ (1) งบประมาณส่วนใหญ่ถูกจัดสรรให้กับแผนการเรียนเตรียมอาชีพต่าง ๆ โดยเฉพาะแผนการเรียนที่เน้นวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ (2) ได้รับการจัดสรรงบประมาณลดลง และ (3) โรงเรียนจัดอุปกรณ์ในชั้นเรียน เป็นโต๊ะญี่ปุ่นแบบนั่งพื้นและเบาะรองนั่ง ซึ่งทำให้นักเรียนรู้สึกไม่สะดวกสบายในการเรียน

เมื่อวิเคราะห์ประเด็นที่ต้องการปรับปรุงหลักสูตรและวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักต้องการปรับปรุงประเด็นดังกล่าวแล้ว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้นำข้อมูลดังกล่าวไปกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดซึ่งเป็นสภาพที่คาดหวังให้เกิดขึ้นหลักสูตรในอนาคต ดังตาราง 7

ตาราง 7 การวิเคราะห์ประเด็นที่ต้องการปรับปรุง เป้าหมายและตัวชี้วัดของหลักสูตร JA01

ลำดับ	ประเด็น	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
1	การจัดการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล	1.1 ครูผู้สอนมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นให้มีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพและมาตรฐานของเจ้าของภาษา 1.2 นักเรียนสามารถใช้ภาษาญี่ปุ่นเพื่อเตรียมความพร้อมสู่อาชีพ และการดำเนินชีวิตประจำวันได้	1.1.1 ครูจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการสื่อสารด้วยภาษาญี่ปุ่นในชั้นเรียน และสามารถสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ 1.1.2 ครูผู้สอนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง 1.2.1 นักเรียนมีสมรรถนะในการใช้ภาษาญี่ปุ่นที่จำเป็นและเหมาะสมตามแผนการเรียนอาชีพของตนเอง 1.2.2 นักเรียนสามารถใช้ภาษาญี่ปุ่นในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน 1.2.3 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาญี่ปุ่นอยู่ในระดับดี

ตาราง 7 (ต่อ)

ลำดับ	ประเด็น	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
2	การวางแผน และ การปรับปรุงหลักสูตร	2. โรงเรียนมีหลักสูตร ภาษาญี่ปุ่นเพื่ออาชีพ ที่สอดคล้องกับนโยบาย ของโรงเรียนและความ ต้องการของนักเรียน	2.1 ครูผู้สอนจัดทำหลักสูตร ภาษาญี่ปุ่นของโรงเรียนมี ความเหมาะสมใน การเตรียมเข้าสู่อาชีพ 2.2 นักเรียนสามารถเลือกเรียน ภาษาญี่ปุ่นได้ตามความต้องการ 2.3 ผู้บริหารส่งเสริมการปรับปรุง หลักสูตรภาษาญี่ปุ่นตามนโยบาย ของโรงเรียน
3	การจัดกิจกรรมสำหรับ นักเรียน	3. โรงเรียนจัดกิจกรรมที่ ส่งเสริมสมรรถนะการใช้ ภาษาญี่ปุ่นของนักเรียน	3.1 ผู้บริหารและครูผู้สอนสนับสนุน ให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมในระดับ ต่าง ๆ 3.2 นักเรียนทุกคนได้เข้าร่วม กิจกรรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะ ภาษาญี่ปุ่น
4	การจัดสรรงบประมาณ และทรัพยากรต่าง ๆ	4. โรงเรียนมีสภาพ แวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ของนักเรียน	4.1 โรงเรียนจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนรู้ และ เทคโนโลยีที่เหมาะสมและเอื้อต่อ การเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นให้กับ ครูผู้สอนและนักเรียน

เมื่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดซึ่งเป็นสภาพที่คาดหวังให้
เกิดขึ้นกับหลักสูตรแล้วจึงได้ร่วมกันพัฒนาแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงกรณีหลักสูตร JA01 สำหรับผู้มีส่วน
เกี่ยวข้องหลัก จำนวน 3 กลุ่ม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวปฏิบัติสำหรับผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

1.1 ด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล

- ส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้หลักสูตร และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการใช้
ภาษาญี่ปุ่นของนักเรียนในชั้นเรียน และสถานการณ์จริง รวมทั้งการสร้างความรู้ของนักเรียน
- สนับสนุนงบประมาณเพื่อจ้างครูชาวญี่ปุ่นมาปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียน
หรือเข้าร่วมโครงการเพื่อสรรหาอาสาสมัครชาวญี่ปุ่นมาสอนในโรงเรียน

- ส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้วิธีการที่หลากหลายในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

- นิเทศภายใน และให้ข้อเสนอแนะแก่ครูผู้สอนภาษาญี่ปุ่นเพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้

- จัดสรรและมอบหมายหน้าที่อื่น ๆ ที่เหมาะสมให้แก่ครูผู้สอนภาษาญี่ปุ่นโดยไม่ส่งผลกระทบต่อจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน

1.2 ด้านการวางแผนและปรับปรุงหลักสูตร

- ทำความเข้าใจ ตลอดจนวิเคราะห์นโยบายด้านการศึกษา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาษาญี่ปุ่นอย่างต่อเนื่อง

- ร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก ในการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายของหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นให้เป็นรูปธรรม และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง

- ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนและผู้ปกครองได้ทราบและเข้าใจหลักสูตร และแนวทางการพัฒนานักเรียนของโรงเรียน ตลอดจนสร้างแรงบันดาลใจและความตระหนักในความสำคัญของภาษาญี่ปุ่นให้กับนักเรียนและบุคคลอื่นด้วยวิธีการต่าง ๆ

- มีนโยบายคัดเลือกนักเรียนให้มีจำนวนและคุณสมบัติที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน

- ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนภาษาญี่ปุ่นจัดทำ ใช้ และปรับปรุงหลักสูตร และสื่อการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับบริบท จุดเน้นและความพร้อมของโรงเรียน และความต้องการของนักเรียน

1.3 ด้านการจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน

- รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน และครูผู้สอนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะภาษาญี่ปุ่นของนักเรียน

- พิจารณาแผนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสมรรถนะของนักเรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่นอย่างชัดเจน และตรงตามความต้องการและความสนใจของนักเรียน

- สนับสนุนและส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางวิชาการด้านภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่นภายในโรงเรียน

- ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการในระดับต่าง ๆ ทั้งด้านงบประมาณ และอำนวยความสะดวกในด้านอื่น ๆ

1.4 ด้านการจัดสรรงบประมาณ และทรัพยากรต่าง ๆ

- จัดสรรงบประมาณที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมสำหรับนักเรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่น เช่น งบประมาณในการจัดกิจกรรมภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่น งบประมาณการจ้างครูเจ้าของภาษา

- แสวงหาและจัดสรรทรัพยากรที่สามารถใช้ในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ หนังสือ สื่อการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ

- แสวงหาความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อจัดการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

2. แนวปฏิบัติสำหรับครูผู้สอน

2.1 ด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล

- จัดทำและปรับปรุงหลักสูตรที่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน และความต้องการของนักเรียนและสังคม

- จัดการเรียนการสอนโดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ และทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

- ออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่น่าสนใจ สอดคล้องกับชีวิตประจำวันและแผนการเรียนอาชีพ รวมทั้งความสนใจและความต้องการของนักเรียน

- จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยเน้นการสื่อสารด้วยภาษาญี่ปุ่นทั้งในชั้นเรียนและสถานการณ์จริง มากกว่าการท่องจำเนื้อหา เช่น การแสดงความคิดเห็น การจัดทำชิ้นงาน การจำลองสถานการณ์ การแสดงบทบาทสมมติ

- ออกแบบแผนการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงสื่อการเรียนรู้ซึ่งบูรณาการบทเรียนจากหนังสือเข้าด้วยกัน เพื่อเพิ่มระยะเวลาในการเรียนรู้เนื้อหาของนักเรียน

- มีกิจกรรมให้นักเรียนได้ทบทวนคำศัพท์ ตลอดจนเนื้อหาของบทเรียนก่อนที่จะนำเข้าสู่บทเรียนใหม่ในแต่ละคาบ เพื่อสร้างความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และเชื่อมโยงความรู้เดิมเข้ากับความรู้ใหม่ได้

- ให้คำแนะนำแก่นักเรียนเมื่อนักเรียนต้องการความช่วยเหลือระหว่างการจัดการเรียนการสอน

- ใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่นักเรียนทุกคนสามารถเข้าถึงได้ และอยู่รอบตัวของนักเรียน หรืออาจใช้แหล่งเรียนรู้แบบออนไลน์ที่นักเรียนสามารถเข้าถึงได้ง่ายและประหยัด

- ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสนใจและความต้องการของตนเอง และการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน เพื่อนำมาปรับใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร

- ลดการประเมินผลจากแบบทดสอบ โดยประเมินผลจากการปฏิบัติ (Performance Assessment) และการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) โดยให้นักเรียนแสดงสมรรถนะในการปฏิบัติงานหรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน

- ประเมินผลการเรียนของนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง พร้อมนำผลที่ได้มาพัฒนานักเรียนอย่างถูกต้องและเหมาะสมกับแต่ละคน ตลอดจนปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเอง

- ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียนแต่ละคน เพื่อให้นักเรียนสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาปรับปรุงและพัฒนาตนเองได้

- ใช้กระบวนการวิจัยใช้ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียน

- นำข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการนิเทศภายในมาปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น

- ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย โดยจัดสรรเวลาให้เหมาะสม เพื่อให้ไม่ส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น

2.2 ด้านการวางแผนและปรับปรุงหลักสูตร

- ศึกษา ทำความเข้าใจ ตลอดจนวิเคราะห์นโยบายด้านการศึกษา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน การออกแบบการจัดการเรียนรู้และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง และก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง

- ร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักในการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายของหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นให้เป็นรูปธรรมและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง

- ปรับปรุงหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นเพื่ออาชีพให้สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน ตลอดจนความสนใจและความต้องการของนักเรียน

- ออกแบบแผนการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการสื่อสาร และการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มากกว่าการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยายซึ่งเน้นการท่องจำเนื้อหา

- จัดโครงสร้างรายวิชาและกิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตรที่เหมาะสม ยืดหยุ่น และหลากหลาย โดยให้มีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การค้นคว้าข้อมูลผ่านช่องทางต่าง ๆ

- ออกแบบหลักสูตร แผนการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงสื่อการเรียนรู้ ซึ่งบูรณาการบทเรียนหลายบทจากหนังสือเรียนเข้าด้วยกัน

- ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนและผู้ปกครองได้ทราบและเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และแนวทางการพัฒนานักเรียนของโรงเรียน ตลอดจนสร้างแรงบันดาลใจและความตระหนักใน ความสำคัญของภาษาญี่ปุ่นให้กับนักเรียนและบุคคลอื่น ๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลายอย่างเหมาะสม

2.3 ด้านการจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน

- เสนอและกำหนดกิจกรรมที่ส่งเสริมสมรรถนะของนักเรียนที่เรียน ภาษาญี่ปุ่นอย่างชัดเจน และตรงตามความต้องการ และความสนใจของนักเรียน

- รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเกี่ยวกับการจัด กิจกรรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะของนักเรียน

- ร่วมกับนักเรียนในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาด้านภาษาและวัฒนธรรม ญี่ปุ่นสำหรับนักเรียน เช่น ค่ายภาษาและวัฒนธรรม การแข่งขันทักษะภาษาญี่ปุ่น การจัดกิจกรรม วันสำคัญของญี่ปุ่น การแนะแนวการศึกษาต่อและอาชีพให้กับนักเรียนทุกคน

- ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการในระดับต่าง ๆ

- เตรียมความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการให้นักเรียนที่เข้าร่วม เช่น การสอบวัดระดับทางภาษาญี่ปุ่น การแข่งขันทักษะภาษาญี่ปุ่น

2.4 ด้านการจัดสรรงบประมาณ และทรัพยากรต่าง ๆ

- เสนอแผนเพื่อของบประมาณในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมเพื่อส่งเสริม สมรรถนะนักเรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่น

- บริหารจัดการงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรในการจัดการเรียนรู้และ กิจกรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักเรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่นอย่างเหมาะสมและคุ้มค่า

- จัดเตรียมและใช้สื่อการเรียนรู้ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการจัดการเรียน การสอนภาษาญี่ปุ่นอย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์กับผู้เรียน

- สร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนที่เอื้อ ต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

- ใช้เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมทั้งเพิ่มการมีส่วนร่วมในการ เรียนรู้ของนักเรียน

3. แนวปฏิบัติสำหรับนักเรียน

3.1 ด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล

- ทบทวนบทเรียนและคำศัพท์ล่วงหน้าก่อนคาบเรียน
- แสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

- พัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนเอง และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยการลงมือปฏิบัติจริง มีการสื่อสารระหว่างกันโดยใช้ภาษาญี่ปุ่น โดยมีครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้

- นำองค์ความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

- แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสนใจและความต้องการของนักเรียน และการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน

- มีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง พร้อมนำผลที่ได้จากการประเมินผลมาปรับปรุงและพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ

3.2 ด้านการวางแผนและปรับปรุงหลักสูตร

- ร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักในการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายของหลักสูตรให้เป็นรูปธรรม และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง

- แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสนใจและความต้องการเกี่ยวกับหลักสูตร เพื่อให้ครูผู้สอนนำมาปรับปรุงหลักสูตร

- ประชาสัมพันธ์หลักสูตรภาษาญี่ปุ่นให้กับนักเรียนกลุ่มอื่นและผู้ปกครองได้ทราบและเข้าใจ ตลอดจนสร้างแรงบันดาลใจและความตระหนักในความสำคัญของภาษาญี่ปุ่นให้กับนักเรียนกลุ่มอื่น และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกกลุ่มด้วยวิธีการที่หลากหลาย

3.3 ด้านการจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน

- เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะของนักเรียน

- มีส่วนร่วมในการจัดและเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการด้านภาษา และวัฒนธรรมญี่ปุ่นภายในโรงเรียนและระดับอื่น ๆ

3.4 ด้านการจัดสรรงบประมาณ และทรัพยากรต่าง ๆ

- แสดงความคิดเห็นเพื่อให้ครูผู้สอนเสนอแผนเพื่อของบประมาณในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักเรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่น

- ร่วมกับครูผู้สอนและนักเรียนคนอื่นดูแลรักษาสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง

เมื่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้ร่วมกันจัดทำแนวปฏิบัติของกรณีหลักสูตร JA01 เสร็จสิ้นแล้ว จึงได้นำแนวปฏิบัติดังกล่าวไปตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานการประเมินของ Joint Committee on Standards for Educational Evaluation โดยผู้เชี่ยวชาญภายนอก จำนวน 3 ท่าน โดยมีผลการตรวจสอบคุณภาพของแนวปฏิบัติกรณีหลักสูตร JA01 อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.87$, $S.D. = 0.35$) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 8 ผลการตรวจสอบคุณภาพของแนวปฏิบัติกรณีหลักสูตร JA01

ประเด็น	M	S.D.	ผลการวิเคราะห์
1. แนวปฏิบัติมีการกำหนดผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักแต่ละกลุ่มไว้อย่างชัดเจน	5.00	0.00	มากที่สุด
2. สารสนเทศที่ได้จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักมีความชัดเจนและน่าเชื่อถือ	5.00	0.00	มากที่สุด
3. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักสามารถนำสารสนเทศมาวางแผนการจัดทำแนวปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมและครอบคลุม	4.33	0.58	มาก
4. แนวปฏิบัติมีการวิเคราะห์บริบทและปัญหาที่เกิดขึ้นไว้อย่างชัดเจนและเพียงพอ	4.67	0.58	มากที่สุด
5. แนวปฏิบัติมีการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดไว้อย่างชัดเจนและปฏิบัติได้จริง	5.00	0.00	มากที่สุด
6. แนวปฏิบัติสอดคล้องกับบริบท เป้าหมาย และบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก	4.67	0.58	มากที่สุด
7. แนวปฏิบัติมีความเหมาะสมและถูกต้องตามบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก	5.00	0.00	มากที่สุด
8. แนวปฏิบัติตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ	5.00	0.00	มากที่สุด
9. แนวปฏิบัติมีประโยชน์และเพียงพอต่อการนำไปวางแผนและปรับปรุงหลักสูตร	5.00	0.00	มากที่สุด
10. แนวปฏิบัติมีความยืดหยุ่นและเป็นไปได้ที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักจะสามารถนำไปใช้ปรับปรุงหลักสูตรในสถานการณ์จริง	5.00	0.00	มากที่สุด
	4.87	0.35	มากที่สุด

หลังจากมีการจัดทำ ตรวจสอบคุณภาพของแนวปฏิบัติและปรับปรุงแนวปฏิบัติตาม คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญภายนอกเสร็จสิ้นแล้ว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้วางแผนการนำแนวปฏิบัติเพื่อ ปรับปรุงหลักสูตร JA01 มาทดลองใช้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 เป็นระยะเวลา 1 เดือน ดังนี้ ตาราง 9 การนำแนวปฏิบัติไปทดลองใช้ในกรณีหลักสูตร JA01

ลำดับ	การประยุกต์ใช้ แนวปฏิบัติ	ผลจากการทดลองใช้	การปรับปรุงแนวปฏิบัติ
1	ปรับปรุงหลักสูตรและ ออกแบบการจัดการเรียน การสอนที่เน้นการสื่อสาร และการลงมือปฏิบัติจริง	ไม่สามารถดึงดูดความสนใจของ นักเรียนตลอดการจัดการเรียน การสอน	ปรับแผนเพื่อกระจายการจัด กิจกรรมในการจัดการเรียนการสอน
2	ประชาสัมพันธ์สื่อ การเรียนรู้แก่นักเรียน	นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้สื่อ การเรียนรู้ดังกล่าว	

โดยมีผลการทดลองใช้แนวปฏิบัติดังกล่าว ดังนี้

1. ครูผู้สอนภาษาญี่ปุ่นได้จัดทำหลักสูตรภาษาญี่ปุ่น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายฉบับ ใหม่ขึ้นโดยการสนับสนุนของผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยออกแบบหลักสูตรที่ เน้นการสื่อสาร และการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มากกว่าการจัด การเรียนการ สอนแบบบรรยายซึ่งเน้นการท่องจำเนื้อหา โดยครูผู้สอนได้สอดแทรกกิจกรรมต่าง ๆ ให้นักเรียนได้ ร่วมกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนภาษาญี่ปุ่น เพิ่มโอกาสในการใช้ ภาษาญี่ปุ่น และให้นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ อย่างไรก็ตามครูผู้สอนยังไม่ได้ ปรับหลักสูตรเป็นหลักสูตรเพื่อเตรียมความพร้อมสู่อาชีพเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน และความต้องการของนักเรียนและผู้บริหารโรงเรียน ทั้งนี้เมื่อครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตาม หลักสูตรซึ่งได้จัดทำขึ้นจึงพบปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการทดลองใช้แนวปฏิบัติ คือ นักเรียนจะกระตือรือร้นในการเรียนภาษาญี่ปุ่นเพียงช่วงเริ่มต้นคาบเรียนซึ่งครูผู้สอนได้จัดกิจกรรมให้ นักเรียนเข้าร่วมและจะเริ่มหมดความสนใจในเนื้อหาหลังจากผ่านการทำกิจกรรมไปช่วงระยะหนึ่ง ดังนั้น ครูผู้สอนจึงได้ปรับเปลี่ยนหลักสูตรเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวโดยเพิ่มกิจกรรมและกระจายการจัดกิจกรรม ของครูผู้สอนเป็นหลายช่วงเวลาตลอดคาบเรียนภาษาญี่ปุ่นของนักเรียนเพื่อกระตุ้นความสนใจของ นักเรียนได้ตลอดคาบการเรียนภาษาญี่ปุ่น

2. ครูผู้สอนร่วมกับผู้วิจัยประชาสัมพันธ์สื่อการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นซึ่งสามารถเรียนรู้ด้วย ตนเองโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายซึ่งจัดทำโดยหน่วยงานเจ้าของภาษาให้แก่แก่นักเรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่น

อย่างไรก็ตามพบว่าถึงแม้ว่านักเรียนจะสนใจใช้สื่อการเรียนรู้ดังกล่าว แต่มีนักเรียนส่วนน้อยที่ใช้สื่อการเรียนรู้ดังกล่าว เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่มีความต้องการในการเรียนรายวิชาซึ่งเป็นรายวิชาหลักของแผนการเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่อาชีพมากกว่า

1.2 ผลการศึกษาระดับหลักสูตร SP01

1.2.1 ผลการศึกษาการใช้หลักสูตร

หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนถูกจัดทำขึ้นภายใต้นโยบายของโรงเรียนซึ่งมุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถค้นหาและกำหนดเป้าหมายในชีวิตของตนเอง ตลอดจนสามารถไปถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ ผ่านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การประกอบอาชีพตามเป้าหมายของนักเรียน ทั้งนี้หลักสูตรดังกล่าวเกิดจากการติดตามข้อมูลของนักเรียนในโรงเรียนซึ่งพบว่ารูปแบบการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบเดิมไม่สามารถทำให้นักเรียนรู้จักตนเอง ความถนัดทางอาชีพ ทำให้นักเรียนมุ่งหวังที่จะศึกษาต่อตามกระแสนิยมของสังคม และการชี้แนะของผู้ปกครองเป็นหลัก โดยไม่มีเป้าหมายในการศึกษาต่อเพื่อนำไปสู่อาชีพได้อย่างเหมาะสม โดยเมื่อมีการประกาศใช้หลักสูตรเพื่อเตรียมความพร้อมสู่อาชีพแล้ว โรงเรียนได้ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรดังกล่าวอย่างต่อเนื่องผ่านช่องทางต่าง ๆ ทั้งเว็บไซต์ของโรงเรียน แผ่นพับ การจัดกิจกรรมเปิดบ้านของโรงเรียน (Open House) สื่อสังคมออนไลน์อื่น ๆ และการประชาสัมพันธ์โดยครูผู้สอนและนักเรียน เพื่อให้นักเรียนและผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจ และมีทัศนคติที่ดีต่อการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่อาชีพ ตลอดจนส่งเสริม สนับสนุน และให้โอกาสนักเรียนได้เลือกเรียนและเลือกอาชีพของตนเองตามความชอบ ความสนใจและความถนัด โดยไม่บังคับหรือกดดันให้นักเรียนเลือกตามความต้องการของผู้ปกครอง

ภาษาสเปนได้ถูกเสนอเป็นรายวิชาเลือกสำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นจำนวน 1 หน่วยกิต โดยเรียนจำนวน 2 คาบต่อสัปดาห์สำหรับนักเรียนจากแผนการเรียนอาชีพที่มีความเกี่ยวข้องกับภาษา เช่น แผนการเรียนเตรียมครูศาสตร์ - มนุษยศาสตร์ ซึ่งสามารถเลือกเรียนได้ตามความสนใจและความต้องการของนักเรียนในทุกภาคเรียน เป็นระยะเวลา 1 ปีการศึกษา โดยสาเหตุที่ต้องจัดเรียนการสอนให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพียง 2 คาบต่อสัปดาห์ เนื่องจากครูผู้สอนภาษาสเปนเป็นครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในรายวิชาภาษาต่างประเทศที่สองอื่นควบคู่กับการจัดการเรียนการสอนภาษาสเปน ทำให้ไม่สามารถจัดสรรชั่วโมงการสอนเพิ่มขึ้นได้ นอกจากนี้ภาษาสเปนยังเป็นภาษาที่ยังไม่ได้รับความนิยมจากนักเรียนมากนัก

จากการสนทนากลุ่มกับนักเรียนที่เรียนภาษาสเปน พบว่ามีนักเรียนเพียงส่วนน้อยที่เลือกเรียนภาษาสเปน เนื่องจากต้องการนำไปใช้ในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพในอนาคตเช่นเดียวกับภาษาญี่ปุ่น เนื่องจากหลักสูตรดังกล่าวเป็นเพียง “หลักสูตรพื้นฐานซึ่งมุ่งเน้นศึกษาทักษะการใช้ภาษา

สเปนเบื้องต้น นักเรียนจะสามารถอ่านออกเสียงภาษาสเปนได้ และสามารถถ่ายทอดข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ ในหัวข้อใกล้ตัว เช่น ตนเอง ครอบครัว โรงเรียน การสื่อสารเบื้องต้น และความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม สเปนและลาตินอเมริกาได้” (ครูผู้สอนภาษาสเปน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 มกราคม 2567) รวมทั้งการจัดการเรียนการสอนภาษาสเปนได้จัดการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งทำให้ผู้เรียนไม่สามารถเตรียมตัวสอบ A-Level ภาษาสเปนเพื่อนำไปใช้ในการยื่นเข้าเรียนต่อได้ทันเวลา นักเรียนส่วนใหญ่ที่เลือกเรียนภาษาสเปนจึงเลือกเรียนจากความชื่นชอบในวัฒนธรรมและประเทศสเปนและลาตินอเมริกาเป็นส่วนใหญ่

เนื่องจากครูผู้สอนมีภาระหน้าที่ในการปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศอื่นซึ่งเป็นรายวิชาหลักในการปฏิบัติหน้าที่สอน ประกอบกับครูผู้สอนท่านนี้ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารในการปฏิบัติหน้าที่อื่นหลายหน้าที่ อีกทั้งผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ภาษาสเปนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่มีมีการประกาศใช้ ทำให้ครูผู้สอนไม่ได้จัดทำหลักสูตรได้ตามที่ตั้งใจไว้ อย่างไรก็ตามครูผู้สอนภาษาสเปนได้จัดทำคำอธิบายรายวิชาและโครงสร้างรายวิชาเพื่อประกอบการจัดการเรียนการสอนเหมือนเช่นภาษาอื่น ๆ โดยได้รับการแนะนำและการนิเทศภายในหลังการใช้คำอธิบายรายวิชาและโครงสร้างรายวิชาดังกล่าว ภาคเรียนละ 1-2 ครั้ง จากผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เพื่อให้ครูผู้สอนนำข้อเสนอแนะไปปรับใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้สมบูรณ์และเหมาะสมมากยิ่งขึ้น โดยจากการวิเคราะห์หลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญภายนอก จำนวน 3 ท่าน พบว่า หลักสูตรภาษาสเปนของโรงเรียนอยู่ในระดับดี ($M = 3.99$, $S.D. = 1.77$) อย่างไรก็ตามผู้เชี่ยวชาญภายนอกและนักเรียนที่เรียนภาษาสเปนมีความเห็นว่า คำอธิบายรายวิชาและโครงสร้างรายวิชาภาษาสเปนซึ่งครูผู้สอนจัดทำขึ้นไม่ได้ปรับปรุงให้สอดคล้องกับแผนการเรียนเพื่อเตรียมพร้อมสู่อาชีพจึงยังไม่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน และตอบสนองความต้องการของนักเรียนที่เลือกเรียนเท่าที่ควร

ทั้งนี้เนื่องจากเนื้อหาวิชาภาษาสเปนมีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกันตามลำดับเนื้อหาสาระ และมีความเชื่อมต่อกันตลอด 1 ปีการศึกษา ทำให้นักเรียนส่วนใหญ่เลือกเรียนรายวิชาดังกล่าวอย่างต่อเนื่องตลอดปีการศึกษา อย่างไรก็ตามในแต่ละปีจะมีนักเรียนบางคนเลือกเรียนวิชาภาษาสเปนในภาคเรียนที่ 2 ซึ่งทำให้นักเรียนคนดังกล่าวประสบปัญหาในการเรียนรายวิชาภาษาสเปน “หนูเรียนตามเพื่อนคนอื่นในห้องไม่ทัน เพราะหนูเป็นคนเดียวที่เลือกเรียนในภาคเรียนที่สอง หนูจึงต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในห้องเรียนไปกับทบทวนเนื้อหาของภาคเรียนที่หนึ่ง” (นักเรียนภาษาสเปน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 มกราคม 2567) โดยสาเหตุเนื่องมาจากนโยบายของโรงเรียนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถเลือกเรียนรายวิชาได้ตามความต้องการ โดยไม่จำเป็นต้องมีการคัดเลือกคุณสมบัติและจำนวนของนักเรียนตาม

ความเหมาะสม นอกจากนั้นนโยบายดังกล่าวยังทำให้ครูผู้สอนประสบปัญหาการภาระการสอนมากขึ้น และไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพได้

ครูผู้สอนภาษาสเปนได้ใช้ห้องศูนย์วิชาภาษาฝรั่งเศสเป็นห้องเรียนสำหรับการจัดการเรียนการสอนภาษาสเปน ทั้งนี้เนื่องจากห้องดังกล่าวเป็นห้องศูนย์วิชาภาษาอื่น ทำให้ไม่สามารถจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนภาษาสเปน ตลอดจนไม่มีการจัดมุมหนังสือและป้ายนิเทศในห้องเรียนเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมสเปนเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน นอกจากนี้โรงเรียนยังไม่ได้จัดสรรหนังสือเรียนและสื่อการเรียนรู้ภาษาสเปนให้แก่นักเรียน อย่างไรก็ตามโรงเรียนมีการสนับสนุนให้ครูจัดเตรียมและใช้สื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการสอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและประเมินผลอย่างหลากหลายและเหมาะสม และนักเรียนสามารถใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนได้ตลอดเวลา ทำให้การจัดการเรียนการสอนภาษาสเปนสามารถใช้สื่อการเรียนการสอนออนไลน์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้

เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนภาษาสเปนเป็นรายวิชาเลือกของแผนการเรียนอาชีพหลายแผนการเรียน จึงประสบปัญหาเช่นเดียวกับกรณีศึกษาที่ 1 คือ นักเรียนบางแผนการเรียนไม่สามารถเข้าเรียนได้ เนื่องจากต้องเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร ได้แก่ กิจกรรมค่ายค้นหาตัวตน สู่ถนนอาชีพ การศึกษาดูงานเกี่ยวกับอาชีพ กิจกรรมถ่ายทอดประสบการณ์อาชีพโดยผู้ประกอบการอาชีพจริง อีกทั้งยังเข้าเรียนไม่พร้อมกัน ทำให้การจัดการเรียนการสอนมักเริ่มได้ล่าช้ากว่าที่ควรจะเป็นประมาณ 10-15 นาที นอกจากนี้ครูผู้สอนยังได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่อื่นซึ่งส่งผลให้ครูผู้สอนไม่สามารถจัดการเรียนการสอนตามแผนที่วางไว้ได้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูผู้สอนจะจัดกิจกรรมตามขั้นตอน โดยเริ่มจากการนำเข้าสู่บทเรียนเพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียน รวมทั้งทบทวนความรู้เดิมเพื่อเชื่อมเข้าสู่บทเรียนใหม่ จากนั้นดำเนินการสอน โดยในขั้นตอนนี้ครูผู้สอนเน้นการสอนแบบบรรยายมากกว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสื่อสาร โดยครูผู้สอนเน้นการเรียนการสอนแบบไวยากรณ์และการแปล หรือการทำกิจกรรมง่าย ๆ เนื่องจากข้อจำกัดของครูผู้สอนซึ่งสามารถจัดการเรียนการสอนภาษาสเปนในระดับพื้นฐานเท่านั้น อีกทั้งครูผู้สอนมักจะใช้ภาษาไทยในการสอนเป็นส่วนใหญ่ ส่งผลให้นักเรียนมีโอกาสใช้ภาษาสเปนในชั้นเรียนค่อนข้างน้อย ในขั้นสรุป ครูผู้สอนและนักเรียนร่วมกันสรุปบทเรียนที่เรียนในแต่ละคาบเรียน โดยใช้ภาษาไทยเป็นหลัก นอกจากนี้ครูผู้สอนและนักเรียนมีความคิดเห็นตรงกันว่า การจ้างครูเจ้าของภาษามาปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนจะเพิ่มโอกาสในการใช้ภาษาสเปนของนักเรียน ดังนั้นโรงเรียนจึงควรมีการจ้างครูเจ้าของภาษามาปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนเพื่อเพิ่มโอกาสในการใช้ภาษาสเปนของนักเรียน อย่างไรก็ตามผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นเช่นเดียวกับการจัดการ

เรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นว่า “โรงเรียนเรามีครูสอนภาษาสเปนแล้ว ซึ่งครูท่านนี้เป็นคนมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนภาษาสเปน จึงไม่จำเป็นที่จะต้องจ้างครูเจ้าของภาษามาสอนในโรงเรียน” (ผู้บริหารโรงเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 มกราคม 2567) ส่วนการวัดประเมินผลพบว่าครูผู้สอนประเมินผลโดยส่วนใหญ่จะประเมินโดยใช้แบบทดสอบมากกว่าการประเมินจากงานที่ได้รับมอบหมาย ทั้งนี้ นักเรียนยังมีส่วนร่วมในการประเมินตนเองน้อย และไม่สามารถนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่

นอกจากการจัดการเรียนสอนภายในห้องเรียนแล้ว โรงเรียนได้จัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนภาษาสเปนเช่นเดียวกับภาษาอื่น อย่างไรก็ตามเนื่องจากภาษาสเปนเป็นภาษาที่มีผู้เรียนน้อย ทำให้มีกิจกรรมสำหรับนักเรียนน้อย ประกอบกับนักเรียนที่เรียนภาษาสเปนเป็นนักเรียนจากหลายแผนการเรียนอาชีวฯ ทำให้การทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันสามารถทำได้ยาก ทำให้นักเรียนบางส่วนไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นภายในโรงเรียน นอกจากนี้กิจกรรมในระดับอื่นภายนอกโรงเรียน เช่น การแข่งขันศิลปหัตถกรรมนักเรียน กิจกรรมค่ายภาษาและวัฒนธรรม และกิจกรรมอื่นๆ โดยศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาสเปน สังกัด สพฐ. และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องจะมีนักเรียนบางส่วนเท่านั้นที่ได้รับการคัดเลือกให้เข้าร่วมกิจกรรม โดยทางโรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนการเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว โดยรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกิดขึ้น การเดินทาง และเงินทุนการศึกษาสำหรับนักเรียนและครูที่ได้รับรางวัลจากกิจกรรมต่างๆ นอกจากนี้กิจกรรมเบื้องต้นแล้วครูผู้สอนยังได้ให้ความเห็นที่น่าสนใจไว้ว่า “โรงเรียนมีบริการจัดการรายวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพในแผนการเรียนต่าง ๆ ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ทำให้นักเรียนบางส่วนได้นำความรู้ภาษาสเปนไปใช้ด้วย” (ครูผู้สอนภาษาสเปน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 กุมภาพันธ์ 2567) อย่างไรก็ตามถึงแม้โรงเรียนจะให้การสนับสนุนในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ภายนอกโรงเรียน แต่นักเรียนที่เรียนภาษาสเปนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าโรงเรียนจัดสรรงบประมาณและให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ กับนักเรียนที่เรียนแผนการเรียนซึ่งเน้นวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ตลอดจนนักเรียนที่เรียนภาษาต่างประเทศซึ่งโรงเรียนให้ความสำคัญมากกว่านักเรียนที่เรียนภาษาสเปน

นอกจากการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนแล้ว ครูผู้สอนภาษาสเปนยังมีความต้องการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน และนำมาจัดทำหลักสูตรภาษาสเปนในอนาคต ทั้งนี้พบว่าโรงเรียนแห่งนี้สนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยจัดสรรงบประมาณแก่ครูผู้สอนซึ่งทำวิจัยเพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ครูผู้สอนดังกล่าว

นอกจากนี้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้ประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรภาษาสเปนของโรงเรียน โดยมีรายละเอียดผลการประเมินดังตาราง 10

ตาราง 10 ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักต่อกรณีหลักสูตร SP01

ประเด็น	ผู้บริหาร และครูผู้สอน			นักเรียน		
	M	S.D.	ผลการวิเคราะห์	M	S.D.	ผลการวิเคราะห์
ด้านบริบท	4.17	0.29	มาก	4.02	0.39	มาก
ด้านปัจจัยนำเข้า						
คุณลักษณะและบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร	4.03	0.29	มาก	3.38	0.49	ปานกลาง
คุณลักษณะและบทบาทหน้าที่ของครูผู้สอน	4.24	0.34	มาก	4.53	0.51	มากที่สุด
คุณลักษณะและบทบาทหน้าที่ของนักเรียน	3.91	0.37	มาก	4.6	0.52	มากที่สุด
สื่อการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยี	4.07	0.34	มาก	4.33	0.77	มาก
อาคารสถานที่และแหล่งเรียนรู้	3.72	0.39	มาก	4.31	0.76	มาก
งบประมาณ	3.78	0.48	มาก	-	-	-
ด้านกระบวนการ						
การบริหารจัดการ	4.07	0.12	มาก	-	-	-
การจัดการเรียนรู้	4.02	0.16	มาก	4.34	0.75	มาก
การประเมินผลการเรียนรู้	4.17	0.19	มาก	4.56	0.51	มากที่สุด
การนิเทศติดตาม	4.33	0.58	มาก	-	-	-
ด้านผลลัพธ์						
สมรรถนะผู้เรียน	3.87	0.23	มาก	4.6	0.5	มากที่สุด
การนำไปใช้	4.11	0.29	มาก	4.53	0.51	มากที่สุด

จากตารางผลการประเมินความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักต่อหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นพบว่า ประเด็นที่ผู้บริหารการศึกษา มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านการนิเทศติดตาม ซึ่งมีระดับความคิดเห็นระดับมากที่สุด ($M = 4.33$, $S.D. = 0.58$) ด้านคุณลักษณะและบทบาทหน้าที่ของครูผู้สอน ซึ่งมีระดับความคิดเห็นระดับมาก ($M = 4.24$, $S.D. = 0.34$) ด้านบริบท ซึ่งมีระดับความคิดเห็นระดับมาก ($M = 4.17$, $S.D. = 0.29$) และด้านการประเมินผลการเรียนรู้ ($M = 4.17$, $S.D. = 0.19$) ตามลำดับ

ส่วนประเด็นที่มีระดับความคิดเห็นในลำดับสุดท้าย คือ ด้านอาคารสถานที่และแหล่งเรียนรู้ ซึ่งมีระดับความคิดเห็นระดับมาก ($M = 3.72$, $S.D. = 0.39$) ส่วนประเด็นที่นักเรียนมีระดับความคิดเห็นสูงที่สุด คือ ด้านคุณลักษณะและบทบาทหน้าที่ของนักเรียน ซึ่งมีระดับความคิดเห็นระดับมากที่สุด ($M = 4.60$, $S.D. = 0.52$) ด้านสมรรถนะผู้เรียน ซึ่งมีระดับความคิดเห็นระดับมากที่สุด ($M = 4.60$, $S.D. = 0.50$) และด้านการประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งมีระดับความคิดเห็นระดับมากที่สุด ($M = 4.56$, $S.D. = 0.51$) ส่วนประเด็นที่มีระดับความคิดเห็นในลำดับสุดท้าย คือ ด้านคุณลักษณะและบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารการศึกษา ซึ่งมีระดับความคิดเห็นระดับปานกลาง ($M = 3.38$, $S.D. = 0.49$)

1.2.2 ผลการพัฒนาแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตร

หลังจากการศึกษาคำกรณียุติ *SP01* แล้ว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักทุกกลุ่มได้ร่วมกันวิเคราะห์ประเด็นที่ต้องการปรับปรุงหลักสูตรและวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักต้องการปรับปรุงประเด็นดังกล่าวอย่างครอบคลุม เพื่อนำไปกำหนดเป้าหมายซึ่งเป็นสภาพที่คาดหวังให้เกิดขึ้นหลักสูตรในอนาคต และจัดทำแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการใช้ประโยชน์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักต่อไป ทั้งนี้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้ร่วมกันกำหนดประเด็นที่ต้องการปรับปรุงผ่านการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ จำนวน 5 ประเด็นตามลำดับ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักวิเคราะห์สาเหตุของประเด็นดังกล่าวไว้ ได้แก่ (1) ครูผู้สอนเน้นการสอนแบบบรรยายโดยใช้หนังสือและสื่อการเรียนรู้ (2) นักเรียนมีโอกาสใช้ภาษาสเปนในชั้นเรียน และในชีวิตประจำวันน้อย (3) ไม่มีครูเจ้าของภาษามาปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียน และ (4) ครูผู้สอนได้รับมอบหมายหน้าที่อื่น นอกเหนือจากภาระหน้าที่สอนในชั้นเรียน

ประเด็นที่ 2 การวางแผนและจัดทำหลักสูตร โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักวิเคราะห์สาเหตุของประเด็นดังกล่าวไว้ ได้แก่ (1) ภาษาสเปนเป็นรายวิชาเลือกในแผนการเรียนเตรียมอาชีพ ซึ่งนักเรียนไม่สามารถเรียนภาษาสเปนอย่างต่อเนื่องได้ โดยสามารถเลือกเรียนได้ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2 คาบต่อสัปดาห์เท่านั้น (2) โรงเรียนไม่มีการจัดทำหลักสูตรภาษาสเปน เนื่องจากไม่มีผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ภาษาสเปน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (3) ไม่มีการคัดเลือกคุณสมบัติและจำนวนของนักเรียนตามความเหมาะสม และ (4) ครูผู้สอนมีภาระการสอนมากขึ้น เนื่องจากไม่มีการจำกัดจำนวนนักเรียนและแบ่งกลุ่มนักเรียนตามจำนวนที่เหมาะสม

ประเด็นที่ 3 การจัดสรรงบประมาณ และทรัพยากรต่าง ๆ โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักวิเคราะห์สาเหตุของประเด็นดังกล่าวไว้ ได้แก่ (1) งบประมาณส่วนใหญ่ถูกจัดสรรให้กับแผนการเรียน

เตรียมอาชีพต่าง ๆ โดยเฉพาะแผนการเรียนที่เน้นวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ (2) ไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ เพื่อจัดกิจกรรมทางวิชาการภาษาและวัฒนธรรมสเปนและลาตินอเมริกา (3) ไม่มีการสนับสนุนงบประมาณสำหรับการจ้างครูเจ้าของภาษา (4) ไม่มีการจัดสรรหนังสือเรียน รวมทั้งสื่อการเรียนรู้ภาษาสเปน และ (5) ไม่มีการจัดสรรห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้สำหรับเรียนภาษาสเปน โดยเฉพาะ

ประเด็นที่ 4 การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักวิเคราะห์สาเหตุของประเด็นดังกล่าวไว้ ได้แก่ (1) มีกิจกรรมสำหรับนักเรียนภาษาสเปนน้อย (2) นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมในระดับอื่นภายนอกโรงเรียน และ (3) นักเรียนที่เรียนภาษาสเปนยังไม่ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณสำหรับการสอบวัดระดับภาษาสเปน

ประเด็นที่ 5 การพัฒนาครูผู้สอน โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักวิเคราะห์สาเหตุของประเด็นดังกล่าวไว้ คือ ครูผู้สอนไม่ได้จบการศึกษาในสาขาวิชาเอกภาษาสเปนโดยตรงซึ่งทำให้ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างจำกัด

เมื่อวิเคราะห์ประเด็นที่ต้องการปรับปรุงหลักสูตรและวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักต้องการปรับปรุงประเด็นดังกล่าวแล้ว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้นำข้อมูลดังกล่าวไปกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดซึ่งเป็นสภาพที่คาดหวังให้เกิดขึ้นหลักสูตรในอนาคต ดังตาราง 11

ตาราง 11 การวิเคราะห์ประเด็นที่ต้องการปรับปรุง เป้าหมายและตัวชี้วัดของหลักสูตร SP01

ลำดับ	ประเด็น	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
1	การจัดการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล	1. ครูผู้สอนมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรภาษาสเปน	1.1 ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการสื่อสารด้วยภาษาสเปนในชั้นเรียน และในสถานการณ์ต่างๆ ได้ 1.2 ครูผู้สอนทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาสเปน 1.3 ผู้บริหารสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนภาษาสเปน

ตาราง 11 (ต่อ)

ลำดับ	ประเด็น	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
1	การจัดการเรียน การสอน และ การวัดประเมินผล	2. นักเรียนสามารถสื่อสารภาษา สเปนในชีวิตประจำวัน	2.1 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนภาษาสเปนอยู่ใน ระดับดี 2.2 นักเรียนสามารถสื่อสาร ภาษาสเปนในชีวิตประจำวันได้
2	การวางแผนและจัดทำ หลักสูตร	3. โรงเรียนมีหลักสูตรภาษาสเปน เพื่อเตรียมความพร้อมสู่อาชีพ ที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้และ สาระการเรียนรู้แกนกลาง นโยบาย ของโรงเรียนและความต้องการของ นักเรียน	3.1 ครูผู้สอนจัดทำหลักสูตร เตรียมความพร้อมสู่อาชีพ ที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้แกนกลาง นโยบายของโรงเรียนและ ความต้องการของนักเรียน 3.2 ผู้บริหารส่งเสริมการจัดทำ หลักสูตรภาษาสเปน 3.3 นักเรียนสามารถเลือกเรียน ภาษาสเปนเป็นรายวิชาเพิ่มเติม ในแผนการเรียนอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะเวลา 3 ปี
3	การจัดสรรงบประมาณ และทรัพยากรต่าง ๆ	4. โรงเรียนมีการจัดสรรงบประมาณ และจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการ เรียนรู้ของนักเรียน	4.1 โรงเรียนสนับสนุน งบประมาณสำหรับจัด การเรียนการสอน และกิจกรรม สำหรับนักเรียนภาษาสเปน 4.2 โรงเรียนจัดห้องเรียนและ แหล่งการเรียนรู้ที่เหมาะสม สำหรับนักเรียนภาษาสเปน 4.3 โรงเรียนสนับสนุนสื่อ การเรียนรู้ และเทคโนโลยี ที่เหมาะสม และเอื้อต่อ การเรียนรู้ภาษาสเปนให้กับ ครูผู้สอนและนักเรียน

ตาราง 11 (ต่อ)

ลำดับ	ประเด็น	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
3	การจัดสรรงบประมาณ และทรัพยากรต่าง ๆ	4. โรงเรียนมีการจัดสรรงบประมาณ และจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการ เรียนรู้ของนักเรียน	4.4 นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัด สภาพแวดล้อมในชั้นเรียนและ นอกชั้นเรียน
4	การจัดกิจกรรมสำหรับ นักเรียน	2. นักเรียนสามารถสื่อสารภาษา สเปนในชีวิตประจำวัน	2.3 โรงเรียนจัดกิจกรรมทาง วิชาการด้านภาษาและ วัฒนธรรมสเปนให้นักเรียน และ สนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วม กิจกรรมในระดับต่าง ๆ
5	การพัฒนาครูผู้สอน	1. ครูผู้สอนมีสมรรถนะในการ จัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรภาษา สเปน	1.4 ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูผู้สอน ภาษาสเปนพัฒนาตนเองในด้าน ภาษา วัฒนธรรม และการ จัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพตาม มาตรฐานวิชาชีพและมาตรฐาน ของเจ้าของภาษา

เมื่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดซึ่งเป็นสภาพที่คาดหวังให้เกิดขึ้นกับหลักสูตรแล้วจึงได้ร่วมกันพัฒนาแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงกรณีหลักสูตร SP01 สำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก จำนวน 3 กลุ่ม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวปฏิบัติสำหรับผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

1.1 ด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล

- ส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการใช้ภาษาสเปนของนักเรียนในชั้นเรียน และชีวิตประจำวัน

- สนับสนุนงบประมาณเพื่อจ้างครูเจ้าของภาษามาปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนหรือเข้าร่วมโครงการของหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อสรรหาเจ้าของภาษามาสอนในโรงเรียน

- นิเทศภายใน และให้ข้อเสนอแนะแก่ครูผู้สอนภาษาสเปนเพื่อนำมาปรับปรุงหลักสูตรและพัฒนาการจัดการเรียนรู้

- จัดสรรและมอบหมายหน้าที่อื่น ๆ ที่เหมาะสมให้แก่ครูผู้สอนภาษาสเปนโดยไม่ส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอน

1.2 การวางแผนและจัดทำหลักสูตร

- มีนโยบายคัดเลือกนักเรียนให้มีจำนวนและคุณสมบัติที่เหมาะสมกับการจัด

การเรียนการสอน

- ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนภาษาสเปนจัดทำหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบท จุดเน้นและความพร้อมของโรงเรียน ความต้องการของนักเรียนและสังคม

1.3 การจัดสรรงบประมาณ และทรัพยากรต่าง ๆ

- จัดสรรงบประมาณที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักเรียนที่เรียนภาษาสเปน

- แสวงหาและจัดสรรทรัพยากรที่สามารถใช้ในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ได้แก่ หนังสือเรียน สื่อการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี

- จัดหาห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่เรียนภาษาสเปน โดยเฉพาะ

- เพิ่มจำนวนครูสอนภาษาสเปน โดยขอรับข้าราชการครูสาขาภาษาสเปนหรือจ้างครูอัตราจ้างเพิ่มเติม เพื่อบริการเพิ่มชั่วโมงเรียน และจำนวนนักเรียน

2.1.4 การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน

- รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะของนักเรียน

- สนับสนุนและส่งเสริมในการจัดกิจกรรมทางวิชาการด้านภาษาและวัฒนธรรมสเปนและลาตินอเมริกาภายในโรงเรียน

- ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการในระดับต่าง ๆ ทั้งด้านงบประมาณ และอำนวยความสะดวกในด้านอื่น ๆ เช่น การสอบวัดระดับทางภาษา

2.1.5 การพัฒนาครูผู้สอน

- ส่งเสริมครูผู้สอนเข้าร่วมการพัฒนาตนเองในด้านภาษา วัฒนธรรมและการจัดการเรียนการสอน

- นิเทศภายใน และให้ข้อเสนอแนะแก่ครูผู้สอนภาษาสเปนเพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้

2. แนวปฏิบัติสำหรับครูผู้สอน

2.1 ด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล

- จัดทำและปรับปรุงหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้ แผนการเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ภาษาสเปนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน นโยบายของโรงเรียน และความต้องการของนักเรียนและสังคม

- วิเคราะห์และจัดกลุ่มนักเรียนตามความรู้เดิมของนักเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

- จัดการเรียนรู้โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ และทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้

- ออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจที่มีความสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันและแผนการเรียนรู้อาชีพ รวมทั้งความสนใจและความต้องการของนักเรียน เพื่อกระตุ้นความสนใจ และสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาสเปน

- จัดการเรียนรู้ที่เน้นการสื่อสารด้วยภาษาสเปนทั้งในชั้นเรียนและชีวิตประจำวัน

- มีกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ทบทวนคำศัพท์ ตลอดจนเนื้อหาของบทเรียน ก่อนที่จะนำเข้าสู่บทเรียนใหม่ในแต่ละคาบ

- ร่วมกับครูเจ้าของภาษาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการสื่อสารด้วยภาษาสเปน

- ใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่นักเรียนทุกคนสามารถเข้าถึงได้ และอยู่รอบตัวของนักเรียน หรืออาจใช้แหล่งเรียนรู้แบบออนไลน์ที่นักเรียนสามารถเข้าถึงได้ง่าย

- จัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อการเรียนรู้ซึ่งเป็นบทเรียนที่จัดทำไว้แล้ว ในกรณีที่ครูผู้สอนไม่สามารถจัดการเรียนรู้ได้

- ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสนใจและความต้องการของตนเอง และการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน เพื่อนำมาปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

- ลดการประเมินผลจากแบบทดสอบและประเมินผลการเรียนของนักเรียนตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง

- นำผลที่ได้จากการวัดประเมินผลมาพัฒนานักเรียนอย่างถูกต้องและเหมาะสมกับแต่ละคน ตลอดจนปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของตนเอง

- ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียนแต่ละคน เพื่อให้นักเรียนสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาปรับปรุงและพัฒนาตนเองได้

- ใช้กระบวนการวิจัยใช้ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียน
- นำข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการนิเทศภายในมาปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ภาษาสเปน
- ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย โดยจัดสรรเวลาให้เหมาะสม เพื่อให้ไม่ส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนรู้ภาษาสเปน

2.2 การวางแผนและจัดทำหลักสูตร

- ศึกษา ทำความเข้าใจ ตลอดจนวิเคราะห์นโยบายด้านการศึกษภาษาสเปนอย่างต่อเนื่อง และกำหนดต่อการเปลี่ยนแปลง
- กำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายของหลักสูตรภาษาสเปนให้เป็นรูปธรรม และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง
- จัดทำหลักสูตรภาษาสเปนเพื่ออาชีพให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ภาษาสเปน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน นโยบายของโรงเรียน ตลอดจนความสนใจและความต้องการของนักเรียน
- ออกแบบหลักสูตร ที่เน้นการสื่อสารในชีวิตประจำวัน และการสื่อสารที่จำเป็นต่ออาชีพตามแผนการเรียนของนักเรียน ตลอดจนการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มากกว่าการจัดการเรียนรู้แบบบรรยายซึ่งเน้นการท่องจำเนื้อหา
- เสนอผู้บริหารโรงเรียนในการเพิ่มชั่วโมงเรียนของวิชาภาษาสเปน มากกว่า 2 คาบต่อสัปดาห์ และเป็นรายวิชาที่ต้องเรียนต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 3 ปีสำหรับนักเรียนที่มีความสนใจ
- ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสนใจและความต้องการเกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อนำมาปรับปรุงหลักสูตร

2.3 การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรต่าง ๆ

- เสนอแผนเพื่อขอของบประมาณในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักเรียนที่เรียนภาษาสเปนจากโรงเรียน หน่วยงานภายนอก หรือองค์กรเจ้าของภาษา
- บริหารจัดการงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักเรียนที่เรียนภาษาสเปนอย่างเหมาะสมและคุ้มค่า
- จัดเตรียมและใช้สื่อการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยี โดยเน้นรูปแบบออนไลน์ ในการจัดการเรียนรู้ภาษาสเปนอย่างเหมาะสม ประหยัดและเกิดประโยชน์กับนักเรียน

- สร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

- ใช้เทคโนโลยีในการสร้างสื่อการเรียนรู้เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายโดยมีเนื้อหาที่เหมาะสมสอดคล้องกับวัย ความสนใจ และความต้องการของนักเรียน และใช้เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และเพิ่มการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียน

- เตรียมบทเรียนออนไลน์สำหรับนักเรียนเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้เมื่อไม่มีครูผู้สอน และใช้บทเรียนบทเรียนหลังเรียน

- ส่งเสริมให้นักเรียนจัดทำชิ้นงานเพื่อให้นักเรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้ และสามารถนำชิ้นงานดังกล่าวมาใช้เป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับนักเรียนกลุ่มอื่นในอนาคตได้

2.4 การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน

- เสนอและกำหนดกิจกรรมที่ส่งเสริมสมรรถนะของนักเรียนที่เรียนภาษาสเปนอย่างชัดเจน และตรงตามความต้องการและความสนใจของนักเรียน

- รับฟังความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะของนักเรียน

- ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการในระดับต่าง ๆ

- เตรียมความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการให้นักเรียนที่เข้าร่วม เช่น การสอบวัดระดับทางภาษาสเปน การแข่งขันทักษะภาษาสเปน

2.5 การพัฒนาครูผู้สอน

- เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาศักยภาพของตนเองด้านภาษา วัฒนธรรม การจัดการเรียนรู้และการวัดประเมินผล ด้วยวิธีการที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง เช่น การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเข้าร่วมการอบรม การสัมมนา การศึกษาต่อ และการศึกษาดูงาน ทั้งในและต่างประเทศ

- นำข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการนิเทศภายในมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ภาษาสเปน

- เข้าร่วมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ร่วมกับครูผู้สอนภาษาสเปนท่านอื่น เพื่อร่วมพัฒนาการจัดการเรียนรู้ภาษาสเปน

3. แนวปฏิบัติสำหรับนักเรียน

2.3.1 ด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล

- ทบทวนบทเรียนและคำศัพท์ล่วงหน้าก่อนคาบเรียนเพื่อความต่อเนื่องในการเรียน

- แสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

- สื่อสารภาษาสเปนในชั้นเรียน โดยมีครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้

- นำองค์ความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม

- แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสนใจและความต้องการของนักเรียน และการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน เพื่อนำมาปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3.2 การวางแผนและจัดทำหลักสูตร

- แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสนใจและความต้องการเกี่ยวกับหลักสูตรภาษาสเปนเพื่อให้ครูผู้สอนนำมาจัดทำหลักสูตร

3.3 การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรต่าง ๆ

- แสดงความคิดเห็นเพื่อให้ครูผู้สอนเสนอแผนเพื่อของบประมาณในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักเรียนที่เรียนภาษาสเปน

- ร่วมกับนักเรียนคนอื่นจัดทำชิ้นงานเพื่อให้ให้นักเรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้ และสามารถนำชิ้นงานดังกล่าวมาใช้เป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับนักเรียนกลุ่มอื่นในอนาคตได้

- จัดแหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสมในการเรียนรู้ภาษาสเปนร่วมกับครูผู้สอนและนักเรียนคนอื่น

- ร่วมกับครูผู้สอนและนักเรียนคนอื่นดูแลรักษาสื่อการเรียนรู้

2.3.4 การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน

- เสนอความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะของนักเรียน

- มีส่วนร่วมในการจัดและเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการด้านภาษาและวัฒนธรรมสเปนภายในโรงเรียน และระดับต่าง ๆ

เมื่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้ร่วมกันจัดทำแนวปฏิบัติของกรณีหลักสูตร SP01 เสร็จสิ้นแล้ว จึงได้นำแนวปฏิบัติดังกล่าวไปตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานการประเมินของ Joint Committee on Standards for Educational Evaluation โดยผู้เชี่ยวชาญภายนอก จำนวน 3 ท่าน โดยมีผลการตรวจสอบ

คุณภาพของแนวปฏิบัติกรณีหลักสูตร SP01 อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.83$, $S.D. = 0.38$) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 12 ผลการตรวจสอบคุณภาพของแนวปฏิบัติกรณีหลักสูตร SP01

ประเด็น	M	S.D.	ผลการวิเคราะห์
1. แนวปฏิบัติมีการกำหนดผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักแต่ละกลุ่มไว้อย่างชัดเจน	5.00	0.00	มากที่สุด
2. สารสนเทศที่ได้จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักมีความชัดเจนและน่าเชื่อถือ	4.67	0.58	มากที่สุด
3. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักสามารถนำสารสนเทศมาวางแผนการจัดทำแนวปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมและครอบคลุม	4.33	0.58	มาก
4. แนวปฏิบัติมีการวิเคราะห์บริบทและปัญหาที่เกิดขึ้นไว้อย่างชัดเจนและเพียงพอ	4.67	0.58	มากที่สุด
5. แนวปฏิบัติมีการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดไว้อย่างชัดเจนและปฏิบัติได้จริง	5.00	0.00	มากที่สุด
6. แนวปฏิบัติสอดคล้องกับบริบท เป้าหมาย และบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก	4.67	0.58	มากที่สุด
7. แนวปฏิบัติมีความเหมาะสมและถูกต้องตามบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก	5.00	0.00	มากที่สุด
8. แนวปฏิบัติตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ	5.00	0.00	มากที่สุด
9. แนวปฏิบัติมีประโยชน์และเพียงพอต่อการนำไปวางแผนและปรับปรุงหลักสูตร	5.00	0.00	มากที่สุด
10. แนวปฏิบัติมีความยืดหยุ่นและเป็นไปได้ที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักจะสามารถนำไปใช้ปรับปรุงหลักสูตรในสถานการณ์จริง	5.00	0.00	มากที่สุด
	4.83	0.38	มากที่สุด

หลังจากมีการจัดทำ ตรวจสอบคุณภาพของแนวปฏิบัติและปรับปรุงแนวปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญภายนอกเสร็จสิ้นแล้ว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้วางแผนการนำแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตร SP01 มาทดลองใช้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 เป็นระยะเวลา 1 เดือน ดังนี้

ตาราง 13 การนำแนวปฏิบัติไปทดลองใช้ในกรณีหลักสูตร SP01

ลำดับ	การประยุกต์ใช้ แนวปฏิบัติ	ผลจากการทดลองใช้	การปรับปรุงแนวปฏิบัติ
1	จัดทำคำอธิบายรายวิชา และโครงสร้างรายวิชา ตามผลการเรียนรู้และ สาระการเรียนรู้ภาษา สเปน	ครูผู้สอนวางแผนการจัด การเรียนการสอนตาม มาตรฐานหลักสูตรแกนกลางฯ และเจ้าของภาษา	- จัดทำหลักสูตรตามผลการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ภาษาสเปน นโยบายของโรงเรียน และ ความต้องการของนักเรียน
2	เสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับ การเข้าร่วมโครงการผู้ช่วย สอนภาษาสเปน	ข้อคิดเห็นที่เสนอยังไม่สามารถ ทำได้ในปีการศึกษานี้	- พิจารณาเข้าร่วมโครงการผู้ช่วย สอนภาษาสเปน - เสนอผู้บริหารแจ้งครูเจ้าของภาษา หรือครูชาวไทยซึ่งจบตรงสาขาวิชา

โดยมีผลการทดลองใช้แนวปฏิบัติดังกล่าว ดังนี้

1. ครูผู้สอนภาษาสเปนได้จัดทำคำอธิบายรายวิชาและโครงสร้างรายวิชา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายฉบับใหม่ขึ้น โดยปรับปรุงจากเอกสารผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ภาษาสเปนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีประกาศให้เริ่มทดลองใช้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จึงทำให้เอกสารดังกล่าวเป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและมาตรฐานของเจ้าของภาษา และเริ่มทดลองใช้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ทั้งนี้หลังจากสิ้นสุดปีการศึกษา ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลความคิดเห็นจากการทดลองใช้ผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ภาษาสเปนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมาปรับปรุงเพื่อประกาศใช้อย่างเป็นทางการต่อไป อย่างไรก็ตามครูผู้สอนยังไม่ได้ปรับเอกสารที่จัดทำเพื่อเตรียมความพร้อมสู่อาชีพเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนและความต้องการของนักเรียนและผู้บริหารโรงเรียน

2. เนื่องจากในปีการศึกษา 2567 มีนักเรียนที่ต้องการเรียนภาษาสเปนสูงขึ้น แต่ครูผู้สอนไม่สามารถจัดการเรียนการสอนเพิ่มเติมได้ เนื่องจากต้องปฏิบัติหน้าที่สอนในรายวิชาภาษาต่างประเทศอื่นควบคู่กันไปด้วย ดังนั้นครูผู้สอนจึงมีความสนใจเกี่ยวกับโครงการผู้ช่วยสอนภาษาสเปนซึ่งเป็นโครงการภายใต้ความร่วมมือของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการไทย และสำนักงานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการสเปน โดยครูผู้สอนได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับเงื่อนไขและระยะเวลาในการเข้าร่วมโครงการดังกล่าว โดยผู้วิจัยได้นำข้อเสนอดังกล่าวไปเสนอแก่สำนักงานการศึกษาแล้ว และได้แจ้งผลการพิจารณาข้อเสนอดังกล่าวแก่ครูผู้สอนเพื่อนำไปประกอบการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการดังกล่าวหรือพิจารณาเสนอผู้บริหารในการจัดจ้างครูเจ้าของภาษาหรือข้าราชการครูต่อไปเพื่อรองรับความต้องการของนักเรียนที่เพิ่มขึ้นในทุกปีการศึกษา

1.3 ผลการศึกษากรณีหลักสูตร KM01

1.3.1 ผลการศึกษาการใช้หลักสูตร

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนถูกจัดทำขึ้นภายใต้นโยบายของโรงเรียนซึ่งมุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถค้นหาและกำหนดเป้าหมายในชีวิตของตนเอง ตลอดจนสามารถไปถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ ผ่านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การประกอบอาชีพตามเป้าหมายของนักเรียน ทั้งนี้หลักสูตรดังกล่าวเกิดจากการติดตามข้อมูลของนักเรียนในโรงเรียนซึ่งพบว่ารูปแบบการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบเดิมไม่สามารถทำให้นักเรียนรู้จักตนเอง ความถนัดทางอาชีพ ทำให้นักเรียนมุ่งหวังที่จะศึกษาต่อตามกระแสนิยมของสังคม และการชี้แนะของผู้ปกครองเป็นหลัก โดยไม่มีเป้าหมายในการศึกษาต่อเพื่อนำไปสู่อาชีพได้อย่างเหมาะสม โดยเมื่อมีการประกาศใช้หลักสูตรเพื่อเตรียมความพร้อมสู่อาชีพแล้ว โรงเรียนได้ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรดังกล่าวอย่างต่อเนื่องผ่านช่องทางต่างๆ ทั้งเว็บไซต์ของโรงเรียน แผ่นพับ การจัดกิจกรรมเปิดบ้านของโรงเรียน (Open House) และการประชาสัมพันธ์โดยครูผู้สอนและนักเรียน เพื่อให้นักเรียนและผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจและมีทัศนคติที่ดีต่อการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่อาชีพ ตลอดจนส่งเสริม สนับสนุน และให้โอกาสนักเรียนได้เลือกเรียนและเลือกอาชีพของตนเองตามความชอบ ความสนใจและความถนัด โดยไม่บังคับหรือกดดันให้นักเรียนเลือกตามความต้องการของผู้ปกครอง

ภาษาเขมรได้ถูกเสนอเป็นรายวิชาเลือกสำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นจำนวน 1 หน่วยกิต โดยเรียนจำนวน 2 คาบต่อสัปดาห์สำหรับนักเรียนจากแผนการเรียนอาชีพที่มีความเกี่ยวข้องกับภาษา เช่น แผนการเรียนเตรียมครุศาสตร์ - มนุษยศาสตร์ ซึ่งสามารถเลือกเรียนได้ตามความสนใจและความต้องการของนักเรียนในทุกภาคเรียน เป็นระยะเวลา 1 ปีการศึกษา โดยสาเหตุที่ต้องจัดเรียนการสอนให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพียง 2 คาบต่อสัปดาห์เนื่องจากครูผู้สอนภาษาเขมรเป็นครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในรายวิชาภาษาต่างประเทศอื่นควบคู่กับการจัดการเรียนการสอนภาษาเขมร เช่นเดียวกับครูผู้สอนภาษาสเปน ทำให้ไม่สามารถจัดสรรชั่วโมงการสอนเพิ่มขึ้นได้ จากการสนทนากลุ่มกับนักเรียนที่เรียนภาษาเขมร พบว่านักเรียนต้องการเรียนภาษาเขมรเนื่องจากต้องการทราบความหมายของประโยคภาษาเขมรซึ่งพบมากในสื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบัน โดยไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อเตรียมความพร้อมสู่อาชีพตามนโยบายของโรงเรียน

เนื่องจากครูผู้สอนมีภาระหน้าที่ในการปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศอื่นซึ่งเป็นรายวิชาหลักในการปฏิบัติหน้าที่สอน ประกอบกับผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ภาษาเขมรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่มีมีการประกาศใช้ ทำให้ครูผู้สอนไม่ได้จัดทำหลักสูตรได้ตามที่ตั้งใจไว้ อย่างไรก็ตามครูผู้สอนภาษาเขมรได้จัดทำคำอธิบายรายวิชาและโครงสร้างรายวิชาเพื่อประกอบการจัดการเรียนการสอนเหมือนเช่นภาษาอื่นๆ โดยได้รับการแนะนำและการนิเทศภายในหลังการใช้คำอธิบายรายวิชาและ

โครงสร้างรายวิชาดังกล่าว ภาคเรียนละ 1-2 ครั้ง จากผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เพื่อให้ครูผู้สอนนำข้อเสนอแนะไปปรับใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้สมบูรณ์และเหมาะสมมากยิ่งขึ้น โดยจากการวิเคราะห์หลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญภายนอก พบว่า หลักสูตรภาษาเขมรของโรงเรียนอยู่ในระดับดี ($M = 3.95, S.D. = 1.78$) อย่างไรก็ตามผู้เชี่ยวชาญภายนอกและนักเรียนที่เรียนภาษาเขมรมีความเห็นว่า คำอธิบายรายวิชาและโครงสร้างรายวิชาภาษาเขมรซึ่งครูผู้สอนจัดทำขึ้นไม่ได้ปรับปรุงให้สอดคล้องกับแผนการเรียนเพื่อเตรียมพร้อมสู่อาชีพจึงยังไม่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน และตอบสนองความต้องการของนักเรียนที่เลือกเรียนเท่าที่ควร โดยเนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนภาษาเขมรเป็นความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับภาษาเขมรที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว ตัวเลข ชีวิตประจำวัน

เนื่องจากโรงเรียนไม่ได้จัดสรรห้องเรียนภาษาเขมร ทำให้ ครูผู้สอนภาษาเขมร มีความจำเป็นต้องเปลี่ยนสถานที่ที่ใช้เป็นห้องเรียนภาษาเขมรในทุกครั้งที่มีการจัดการเรียนการสอน เช่น ห้องศูนย์วิชาวภาษาต่างประเทศอื่น ห้องสมุดโรงเรียน ทั้งนี้เนื่องจากห้องดังกล่าวเป็นห้องศูนย์วิชาวภาษาอื่น และห้องสมุด ทำให้ไม่สามารถจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนภาษาเขมร รวมถึงทำกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ ตลอดจนไม่มีการจัดมุมหนังสือและป้ายนิเทศในห้องเรียนเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมเขมรเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน นอกจากนี้โรงเรียนยังไม่ได้จัดสรรหนังสือเรียนและสื่อการเรียนรู้ภาษาเขมรให้แก่ นักเรียน อย่างไรก็ตามโรงเรียนมีการสนับสนุนให้ครูจัดเตรียมและใช้สื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนและประเมินผลอย่างหลากหลายและเหมาะสม และนักเรียนสามารถใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนได้ตลอดเวลา ทำให้การจัดการเรียนการสอนภาษาเขมรสามารถใช้สื่อการเรียนการสอนออนไลน์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ โดยครูผู้สอนภาษาเขมรจะสอนคำศัพท์และประโยคที่น่าสนใจ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ก่อนใช้สื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจ เช่น การ์ตูนเขมร และภาพยนตร์เขมร ในการใช้จัดการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการใช้ภาษาเขมรผ่านสื่อการเรียนรู้ดังกล่าว ก่อนจะให้นักเรียนสรุปเนื้อหาที่ได้จากการเรียนรู้ผ่านสื่อการเรียนรู้ ซึ่งการใช้สื่อการเรียนรู้ดังกล่าวมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนภาษาเขมรเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามเนื่องจากข้อจำกัดของครูผู้สอนภาษาเขมรซึ่งสามารถจัดการเรียนการสอนภาษาเขมรในระดับพื้นฐานเท่านั้น ส่งผลให้นักเรียนมีโอกาสนำภาษาเขมรในห้องเรียนค่อนข้างน้อย ส่วนการวัดประเมินผลพบว่าครูผู้สอนประเมินผลโดยส่วนใหญ่จะประเมินโดยใช้แบบทดสอบ นอกจากนี้นักเรียนยังมีส่วนร่วมในการประเมินตนเองน้อย และไม่สามารถนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่

นอกจากการจัดการเรียนสอนภายในห้องเรียนแล้ว โรงเรียนได้จัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนภาษา เขมรเช่นเดียวกับภาษาอื่น อย่างไรก็ตามเนื่องจากภาษาเขมรเป็นภาษาที่มีผู้เรียนน้อย ทำให้มีกิจกรรมสำหรับ นักเรียนน้อย อีกทั้งกิจกรรมในระดับอื่นภายนอกโรงเรียน เช่น การแข่งขันศิลปหัตถกรรมนักเรียน กิจกรรมค่าย ภาษาและวัฒนธรรม และกิจกรรมอื่นๆ โดยศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาสเปน สังกัด สพฐ. และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เป็นกิจกรรมซึ่งต้องใช้ความรู้ด้านภาษาเขมรระดับปานกลาง นักเรียนจึงไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมภายนอกโรงเรียนดังกล่าว อย่างไรก็ตามนักเรียนที่เรียนภาษาเขมรมีความเห็นว่าโรงเรียนควร จัดสรรงบประมาณและให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ กับนักเรียนที่เรียนภาษาให้เทียบเท่ากับแผนการเรียนซึ่ง เน้นวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ตลอดจนนักเรียนที่เรียนภาษาต่างประเทศอื่น เพื่อให้นักเรียนที่เรียน ภาษาเขมรได้มีพื้นที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมวิชาการ รวมทั้งยังสามารถดึงดูดนักเรียนให้เลือกเรียนภาษาเขมร มากยิ่งขึ้นในภาคเรียนถัดไปได้

นอกจากนี้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้ประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับกรณีหลักสูตร KM01 โดยมีรายละเอียดผลการประเมินดังตาราง 14

ตาราง 14 ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักต่อกรณีหลักสูตร

ประเด็น	ผู้บริหาร และครูผู้สอน			นักเรียน		
	M	S.D.	ผลการ วิเคราะห์	M	S.D.	ผลการ วิเคราะห์
ด้านบริบท	4.17	0.29	มาก	3.63	0.54	มาก
ด้านปัจจัยนำเข้า						
คุณลักษณะและบทบาทหน้าที่ของ ผู้บริหารการศึกษา	3.94	0.39	มาก	3.5	0.58	ปานกลาง
คุณลักษณะและบทบาทหน้าที่ของ ครูผู้สอน	4.3	0.21	มาก	4.6	0.26	มากที่สุด
คุณลักษณะและบทบาทหน้าที่ของ นักเรียน	3.94	0.16	มาก	4.00	0.54	มาก
สื่อการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ และ เทคโนโลยี	3.73	0.46	มาก	4.00	0.79	มาก
อาคารสถานที่และแหล่งเรียนรู้	3.72	0.39	มาก	4.00	0.67	มาก
งบประมาณ	3.61	0.39	มาก			

ตาราง 14 (ต่อ)

ประเด็น	ผู้บริหาร และครูผู้สอน			นักเรียน		
	M	S.D.	ผลการวิเคราะห์	M	S.D.	ผลการวิเคราะห์
ด้านกระบวนการ						
การบริหารจัดการ	4.07	0.12	มาก			
การจัดการเรียนรู้	4.02	0.19	มาก	4.07	0.46	มาก
การประเมินผลการเรียนรู้	4.17	0.19	มาก	4.13	0.40	มาก
การนิเทศติดตาม	4.33	0.58	มาก			
ด้านผลลัพธ์						
สมรรถนะผู้เรียน	3.87	0.12	มาก	3.92	0.36	มาก
การนำไปใช้	3.83	0.39	มาก	3.42	0.61	ปานกลาง

จากตารางผลการประเมินความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักต่อหลักสูตรภาษาเขมร พบว่า ประเด็นที่ผู้บริหารการศึกษามีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านการนิเทศติดตาม ซึ่งมีระดับความคิดเห็นระดับมาก ($M = 4.33$, $S.D. = 0.58$) ด้านคุณลักษณะและบทบาทหน้าที่ของครูผู้สอน ซึ่งมีระดับความคิดเห็นระดับมาก ($M = 4.3$, $S.D. = 0.21$) ด้านบริบท ซึ่งมีระดับความคิดเห็นระดับมาก ($M = 4.17$, $S.D. = 0.29$) และด้านการประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งมีระดับความคิดเห็นระดับมาก ($M = 4.17$, $S.D. = 0.19$) ตามลำดับ ส่วนประเด็นที่มีระดับความคิดเห็นในลำดับสุดท้าย คือ ด้านงบประมาณ ซึ่งมีระดับความคิดเห็นระดับปานกลาง ($M = 3.61$, $S.D. = 0.39$) ส่วนประเด็นที่นักเรียนมีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านคุณลักษณะและบทบาทหน้าที่ของครูผู้สอน ซึ่งมีระดับความคิดเห็นระดับมากที่สุด ($M = 4.6$, $S.D. = 0.26$) ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งมีระดับความคิดเห็นระดับมาก ($M = 4.13$, $S.D. = 0.40$) และด้านการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีระดับความคิดเห็นระดับมาก ($M = 4.07$, $S.D. = 0.46$) ส่วนประเด็นที่มีระดับความคิดเห็นในลำดับสุดท้าย คือ ด้านการนำไปใช้ ซึ่งมีระดับความคิดเห็นระดับปานกลาง ($M = 3.42$, $S.D. = 0.61$)

1.3.2 ผลการพัฒนาแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตร

หลังจากการศึกษาคำกรณียุทธศาสตร์ KM01 แล้ว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักทุกกลุ่มได้ร่วมกันวิเคราะห์ประเด็นที่ต้องการปรับปรุงหลักสูตรและวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักต้องการปรับปรุงประเด็นดังกล่าวอย่างครอบคลุม เพื่อนำไปกำหนดเป้าหมายซึ่งเป็นสภาพที่คาดหวังให้เกิดขึ้นหลักสูตรในอนาคต และจัดทำแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมและสอดคล้องกับ

ความต้องการใช้ประโยชน์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักต่อไป ทั้งนี้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้ร่วมกันกำหนดประเด็นที่ต้องการปรับปรุงผ่านการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ จำนวน 5 ประเด็นตามลำดับ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักวิเคราะห์สาเหตุของประเด็นดังกล่าวไว้ ได้แก่ (1) นักเรียนมีโอกาสใช้ภาษาเขมรในชั้นเรียน และในชีวิตประจำวันจริงน้อย (2) ครูผู้สอนเป็นครูผู้สอนรายวิชาภาษาอื่น ทำให้มีข้อจำกัดในการจัดการเรียนการสอนภาษาเขมรให้กับนักเรียนได้ตามที่กำหนดไว้ และ (3) นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินตนเองน้อย

ประเด็นที่ 2 การจัดสรรงบประมาณ และทรัพยากรต่าง ๆ โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักวิเคราะห์สาเหตุของประเด็นดังกล่าวไว้ ได้แก่ (1) งบประมาณส่วนใหญ่ถูกจัดสรรให้กับแผนการเรียนเตรียมอาชีพต่าง ๆ โดยเฉพาะแผนการเรียนที่เน้นวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ (2) ไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดกิจกรรมทางวิชาการภาษาและวัฒนธรรมเขมร (3) ไม่มีการจัดสรรหนังสือเรียนภาษาเขมร รวมทั้งสื่อการเรียนรู้ภาษาเขมร (4) ไม่มีการจัดสรรห้องเรียนสำหรับเรียนภาษาเขมรโดยเฉพาะ โดยนักเรียนใช้ห้องเรียนอื่น หรือห้องสมุดในการจัดการเรียนรู้ มีการเปลี่ยนสถานที่ในทุกสัปดาห์ และ (5) ไม่มีแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่เรียนภาษาเขมร

ประเด็นที่ 3 การวางแผนและจัดทำหลักสูตร โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักวิเคราะห์สาเหตุของประเด็นดังกล่าวไว้ ได้แก่ (1) ภาษาเขมรเป็นรายวิชาเลือกในแผนการเรียนเตรียมอาชีพ ซึ่งนักเรียนไม่สามารถเรียนภาษาเขมรอย่างต่อเนื่องได้ โดยสามารถเลือกเรียนได้ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 2 คาบต่อสัปดาห์เท่านั้น (2) โรงเรียนไม่มีการจัดทำหลักสูตรและแผนการเรียนรู้ภาษาเขมร เนื่องจากไม่มีผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ภาษาเขมร ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (3) ไม่มีการคัดเลือกคุณสมบัติ และจำนวนของนักเรียนตามความเหมาะสม และ (4) ภาษาเขมรเป็นภาษาที่ไม่ได้รับความนิยม โดยผู้ปกครองและนักเรียนไม่เห็นความสำคัญของการเรียนภาษาเขมร เนื่องจากมีแนวคิดที่ภาษาเขมรเป็นภาษาที่นักเรียนไม่สามารถนำไปใช้ในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ นอกจากนี้ยังไม่มีการสอบวัดระดับภาษาเขมรในประเทศไทย

ประเด็นที่ 4 การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักวิเคราะห์สาเหตุของประเด็นดังกล่าวไว้ ได้แก่ (1) มีกิจกรรมสำหรับนักเรียนภาษาเขมรน้อย และ (2) ไม่มีกิจกรรมภาษาและวัฒนธรรมเขมรที่จัดขึ้นภายในโรงเรียน

ประเด็นที่ 5 การพัฒนาครูผู้สอน โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักวิเคราะห์สาเหตุของประเด็นดังกล่าวไว้ คือ ครูผู้สอนไม่ได้จบการศึกษาในสาขาวิชาเอกภาษาเขมรโดยตรง

เมื่อวิเคราะห์ประเด็นที่ต้องการปรับปรุงหลักสูตรและวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักต้องการปรับปรุงประเด็นดังกล่าวแล้ว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้นำข้อมูลดังกล่าวไปกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดซึ่งเป็นสภาพที่คาดหวังให้เกิดขึ้นหลักสูตรในอนาคต ดังตาราง 15

ตาราง 15 การวิเคราะห์ประเด็นที่ต้องการปรับปรุง เป้าหมายและตัวชี้วัดของหลักสูตร KM01

ลำดับ	ประเด็น	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
1	การจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล	1. ครูผู้สอนมีสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรภาษาเขมรอย่างมีคุณภาพ 2. นักเรียนสามารถสื่อสารภาษาเขมรได้ในชีวิตประจำวัน	1.1 ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วม 2.1 นักเรียนสามารถสื่อสารภาษาเขมรในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน
2	การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรต่าง ๆ	3. โรงเรียนสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรสำหรับการจัดการเรียนการสอนภาษาเขมร	3.1 โรงเรียนสนับสนุนงบประมาณสำหรับการจัดการเรียนการสอนภาษาเขมร 3.2 โรงเรียนจัดห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนภาษาเขมร 3.3 โรงเรียนสนับสนุนหนังสือเรียน สื่อการเรียนรู้ และเทคโนโลยีให้กับครูผู้สอนและนักเรียน
3	การวางแผน และจัดทำหลักสูตร	4. โรงเรียนมีหลักสูตรภาษาเขมรเพื่ออาชีพที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ภาษาเขมร และนโยบายของโรงเรียน	4.1 ครูผู้สอนจัดทำหลักสูตรภาษาเขมรตามผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ภาษาเขมร 4.2 โรงเรียนเปิดการเรียนการสอนภาษาเขมรเป็นรายวิชาเพิ่มเติมในทุกปีการศึกษา

ตาราง 15 (ต่อ)

ลำดับ	ประเด็น	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
4	การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน	2. นักเรียนสามารถสื่อสารภาษาเขมรได้ในชีวิตประจำวัน	2.2 โรงเรียนจัดกิจกรรมทางวิชาการด้านภาษาและวัฒนธรรมเขมรให้นักเรียน 2.3 ผู้บริหารสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมในระดับต่าง ๆ
5	การพัฒนาครูผู้สอน	1. ครูผู้สอนมีสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรภาษาเขมรอย่างมีคุณภาพ	1.2 ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูผู้สอนภาษาเขมรพัฒนาตนเองในด้านภาษา วัฒนธรรม และการจัดการเรียนการสอน

เมื่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดซึ่งเป็นสภาพที่คาดหวังให้เกิดขึ้นกับหลักสูตรแล้วจึงได้ร่วมกันพัฒนาแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงกรณีหลักสูตร KMO1 สำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก จำนวน 3 กลุ่ม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวปฏิบัติสำหรับผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

1.1 ด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล

- ส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการใช้ภาษาเขมรของนักเรียนในชั้นเรียนและชีวิตประจำวัน

- นิเทศภายใน และให้ข้อเสนอแนะแก่ครูผู้สอนภาษาเขมรเพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

- จัดสรรและมอบหมายหน้าที่อื่น ๆ ที่เหมาะสมให้แก่ครูผู้สอนภาษาเขมรโดยไม่ส่งผลกระทบต่อจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน

1.2 การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรต่าง ๆ

- จัดสรรงบประมาณที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักเรียนที่เรียนภาษาเขมร

- แสวงหาและจัดสรรทรัพยากรที่สามารถใช้ในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ได้แก่ หนังสือเรียน สื่อการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี

- จัดหาห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ สำหรับนักเรียนที่เรียนภาษาเขมรโดยเฉพาะ

1.3 การวางแผนและจัดทำหลักสูตร

- มีนโยบายคัดเลือกนักเรียนให้มีจำนวนและคุณสมบัติที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน
- ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนภาษาเขมรจัดทำและใช้หลักสูตร สื่อการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้

1.4 การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน

- กำหนดกิจกรรมที่ส่งเสริมสมรรถนะของนักเรียนที่เรียนภาษาเขมรอย่างชัดเจน และตรงตามความต้องการและความสนใจของนักเรียน
- รับฟังความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน
- สนับสนุนและส่งเสริมในการจัดกิจกรรมทางวิชาการด้านภาษาและวัฒนธรรมเขมรภายในโรงเรียน และเปิดโอกาสให้นักเรียนที่เรียนภาษาเขมรทุกคนได้เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว
- ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการในระดับต่าง ๆ ทั้งด้านงบประมาณ และอำนวยความสะดวกในด้านอื่น ๆ

1.5 การพัฒนาครูผู้สอน

- ส่งเสริมให้ครูผู้สอนภาษาเขมรได้พัฒนาศักยภาพของตนเองด้านภาษา วัฒนธรรม การจัดการเรียนรู้และการวัดประเมินผล ด้วยวิธีการที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง เช่น การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเข้าร่วมการอบรม
- สนับสนุนด้านงบประมาณ และอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ให้แก่ครูผู้สอนในการเข้าร่วมการอบรม การศึกษาดูงาน การศึกษาต่อทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- นิเทศภายใน และให้ข้อเสนอแนะแก่ครูผู้สอนภาษาเขมรเพื่อนำมาปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

2. แนวปฏิบัติสำหรับครูผู้สอน

2.1 การจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล

- จัดทำและปรับปรุงหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน และความต้องการของนักเรียน
- ออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันและแผนการเรียนรู้ของนักเรียน รวมทั้งความสนใจและความต้องการของนักเรียน

- จัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการเรียนรู้ซึ่งเป็นบทเรียนที่จัดทำไว้ ในกรณีที่ครูผู้สอนไม่สามารถจัดการเรียนรู้ได้

- จัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อบันเทิง เช่น ละคร ภาพยนตร์ การ์ตูน เพลง เกมส์ หรือสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ ผูกออกเสียงคำศัพท์และบทสนทนาในชีวิตประจำวัน รวมทั้งเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรมไทยและเขมร

- ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสนใจและความต้องการของนักเรียน และการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน เพื่อนำมาปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

- นำผลที่ได้จากการวัดประเมินผลมาพัฒนานักเรียนอย่างถูกต้องและเหมาะสมกับแต่ละคน ตลอดจนปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเอง

- นำข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการนิเทศภายในมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาเขมร

- ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย โดยจัดสรรเวลาให้เหมาะสม เพื่อให้ไม่ส่งผลกระทบต่อจัดการเรียนการสอน

2.2 การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรต่าง ๆ

- จัดเตรียมและใช้สื่อการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ แหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยี โดยเน้นรูปแบบออนไลน์ในการจัดการเรียนรู้ภาษาเขมร

- สร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

- ใช้เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและเพิ่มการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียน

- เตรียมบทเรียนออนไลน์สำหรับนักเรียนเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้เมื่อไม่มีครูผู้สอน และใช้ทบทวนบทเรียนหลังเรียน

2.3 การจัดทำหลักสูตร

- จัดทำหลักสูตรภาษาเขมรให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ภาษาเขมร ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน นโยบายของโรงเรียน ตลอดจนความสนใจและความต้องการของนักเรียน

- เสนอผู้บริหารโรงเรียนในการเพิ่มชั่วโมงเรียนภาษาเขมร มากกว่า 2 คาบต่อสัปดาห์

- เสนอผู้บริหารในการเพิ่มจำนวนนักเรียนที่เรียนภาษาเขมร โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนแผนการเรียนอาชีพทุกแผนอาชีพ หรือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทุกระดับสามารถเลือกเรียนวิชาภาษาเขมรได้

- ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสนใจและความต้องการเกี่ยวกับหลักสูตรภาษาเขมรเพื่อนำมาจัดทำหลักสูตร

- ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนกลุ่มอื่นและผู้ปกครองได้ทราบและเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและแนวทางการพัฒนานักเรียนของโรงเรียน ตลอดจนสร้างแรงบันดาลใจและความตระหนักในความสำคัญของภาษาเขมรให้กับนักเรียนกลุ่มอื่นด้วยวิธีการที่หลากหลายอย่างเหมาะสม

2.4 การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน

- เสนอและกำหนดกิจกรรมสำหรับนักเรียนที่เรียนภาษาเขมรอย่างชัดเจนและตรงตามความต้องการและความสนใจของนักเรียน

- ร่วมกับนักเรียนในการจัดกิจกรรมทางวิชาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาด้านภาษาและวัฒนธรรมเขมรสำหรับนักเรียน

- ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการในระดับต่าง ๆ

- เตรียมความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการให้นักเรียนที่เข้าร่วม

2.5 การพัฒนาครูผู้สอน

- เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาศักยภาพของตนเองด้านภาษา วัฒนธรรม การจัดการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล

- นำข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการนิเทศภายในมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน

3. แนวปฏิบัติสำหรับนักเรียน

3.1 การจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล

- ตั้งใจและกระตือรือร้นสนใจเรียนในรายวิชาภาษาเขมร และทบทวนบทเรียนและคำศัพท์ล่วงหน้าก่อนคาบเรียนเพื่อความต่อเนื่องในการเรียน

- แสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนอย่างต่อเนื่อง

- มีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง พร้อมนำผลที่ได้จากการประเมินผลมาปรับปรุงและพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ

3.2 การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรต่าง ๆ

- ร่วมกับนักเรียนคนอื่นจัดทำชิ้นงานเพื่อให้นักเรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้

และสามารถนำชิ้นงานดังกล่าวมาใช้เป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับนักเรียนกลุ่มอื่นในอนาคตได้

- จัดห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ภาษาเขมร

3.3 การจัดทำหลักสูตร

- แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสนใจและความต้องการเกี่ยวกับหลักสูตร

เพื่อให้ครูผู้สอนนำมาจัดทำหลักสูตร

- ประชาสัมพันธ์หลักสูตรภาษาเขมรให้กับนักเรียนกลุ่มอื่นและผู้ปกครองได้

ทราบและเข้าใจ ตลอดจนสร้างแรงบันดาลใจและความตระหนักในสำคัญของภาษาเขมร ด้วยวิธีการที่หลากหลายอย่างเหมาะสมให้นักเรียนกลุ่มอื่น

3.4 การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน

- เสนอความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน
- มีส่วนร่วมเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการด้านภาษาและวัฒนธรรมเขมร

ภายในโรงเรียน และระดับต่าง ๆ

เมื่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้ร่วมกันจัดทำแนวปฏิบัติของกรณีหลักสูตร KM01 เสร็จสิ้นแล้ว จึงได้นำแนวปฏิบัติดังกล่าวไปตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานการประเมินของ Joint Committee on Standards for Educational Evaluation โดยผู้เชี่ยวชาญภายนอก จำนวน 3 ท่าน โดยมีผลการตรวจสอบคุณภาพของแนวปฏิบัติกรณีหลักสูตร KM01 อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.83$, $S.D. = 0.38$) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 16 ผลการตรวจสอบคุณภาพของแนวปฏิบัติกรณีหลักสูตร KM01

ประเด็น	M	S.D.	ผลการวิเคราะห์
1. แนวปฏิบัติมีการกำหนดผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักแต่ละกลุ่มไว้อย่างชัดเจน	5.00	0.00	มากที่สุด
2. สารสนเทศที่ได้จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักมีความชัดเจนและน่าเชื่อถือ	4.67	0.58	มากที่สุด
3. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักสามารถนำสารสนเทศมาวางแผนการจัดทำแนวปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมและครอบคลุม	4.67	0.58	มาก
4. แนวปฏิบัติมีการวิเคราะห์บริบทและปัญหาที่เกิดขึ้นไว้อย่างชัดเจนและเพียงพอ	4.67	0.58	มากที่สุด
5. แนวปฏิบัติมีการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดไว้อย่างชัดเจนและปฏิบัติได้จริง	5.00	0.00	มากที่สุด

ตาราง 16 (ต่อ)

ประเด็น	M	S.D.	ผลการวิเคราะห์
6. แนวปฏิบัติสอดคล้องกับบริบท เป้าหมาย และบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก	4.67	0.58	มากที่สุด
7. แนวปฏิบัติมีความเหมาะสมและถูกต้องตามบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก	5.00	0.00	มากที่สุด
8. แนวปฏิบัติตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ	5.00	0.00	มากที่สุด
9. แนวปฏิบัติมีประโยชน์และเพียงพอต่อการนำไปวางแผนและปรับปรุงหลักสูตร	5.00	0.00	มากที่สุด
10. แนวปฏิบัติมีความยืดหยุ่นและเป็นไปได้ที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักจะสามารถนำไปใช้ปรับปรุงหลักสูตรในสถานการณ์จริง	4.67	0.58	มากที่สุด
	4.83	0.38	มากที่สุด

หลังจากมีการจัดทำ ตรวจสอบคุณภาพของแนวปฏิบัติและปรับปรุงแนวปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญภายนอกเสร็จสิ้นแล้ว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้วางแผนการนำแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตร KM01 มาทดลองใช้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 เป็นระยะเวลา 1 เดือน ดังนี้ ตาราง 17 การนำแนวปฏิบัติไปทดลองใช้ในกรณีหลักสูตร KM01

ลำดับ	การประยุกต์ใช้แนวปฏิบัติ	ผลจากการทดลองใช้	การปรับปรุงแนวปฏิบัติ
1	จัดทำหลักสูตรอาชีพ ภาษาเขมรให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ภาษาเขมร และนโยบายของโรงเรียน	ไม่มีการจัดการเรียนการสอนในปีการศึกษานี้	
2	วางแผนประชาสัมพันธ์หลักสูตรภาษาเขมรแก่นักเรียนและผู้ปกครอง	ไม่มีการจัดการเรียนการสอนในปีการศึกษานี้	

โดยมีผลการทดลองใช้แนวปฏิบัติดังกล่าว ดังนี้

ในปีการศึกษา 2567 ไม่มีการจัดการเรียนการสอนภาษาเขมร เนื่องจากไม่มีนักเรียนที่มีความต้องการเรียนในรายวิชาภาษาเขมร ครูผู้สอนจึงได้เริ่มจัดทำหลักสูตรภาษาเขมร ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้น โดยจัดทำให้สอดคล้องกับเอกสารผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ภาษาเขมรระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีประกาศให้เริ่มทดลองใช้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 เพื่อให้เอกสารหลักสูตรดังกล่าวเป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและมาตรฐานของเจ้าของภาษา นอกจากนี้ครูผู้สอนยังเริ่มจัดทำหลักสูตรเพื่อเตรียมความพร้อมสู่อาชีพเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนและความต้องการของนักเรียนและผู้บริหารโรงเรียน เพื่อนำหลักสูตรดังกล่าวไปเสนอแก่ผู้บริหารเพื่อพิจารณาให้มีการจัดการเรียนการสอนภาษาเขมรในปีการศึกษาถัดไป รวมทั้งวางแผนการประชาสัมพันธ์รายวิชาภาษาเขมรให้นักเรียนเพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกเรียนภาษาเขมร หากผู้บริหารอนุมัติให้สามารถจัดการเรียนการสอนภาษาเขมรในปีการศึกษาถัดไปได้

1.4 การเปรียบเทียบข้อมูลกรณีศึกษาภายในโรงเรียน (กรณีหลักสูตร JA01 SP01 KM01)

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ตลอดจนกระบวนการพัฒนาและการใช้แนวปฏิบัติภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งที่ 1 กรณีหลักสูตร JA01 SP01 KM01 โดยเมื่อนำมาเปรียบเทียบข้อมูลของกรณีศึกษาภายในโรงเรียน ได้ดังนี้

ตาราง 18 การเปรียบเทียบข้อมูลภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งที่ 1

ด้าน	กรณีศึกษา		
	JA01	SP01	KM01
สภาพที่เป็นจริง	- ปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนจากแผนการเรียนเป็นรายวิชาเลือกในแผนการเรียนเตรียมอาชีพ - นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้ต้องการใช้ในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ - ครูผู้สอนจบตรงสาขาวิชาที่สอน - จัดทำหลักสูตร	- จัดการเรียนการสอนแบบวิชาเลือกในแผนการเรียนเตรียมอาชีพ โดยเลือกเรียนได้ต่อเนื่อง 1 ปีการศึกษา - นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้ต้องการใช้ในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ - ครูผู้สอนไม่ได้จบตรงสาขาวิชาที่สอน - ไม่ได้จัดทำหลักสูตร	- จัดการเรียนการสอนแบบวิชาเลือกในแผนการเรียนเตรียมอาชีพ โดยเลือกเรียนได้ต่อเนื่อง 1 ปีการศึกษา - ไม่มีการจัดการเรียนการสอนในปี 2567 - นักเรียนไม่ได้ต้องการใช้ในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ - ครูผู้สอนไม่ได้จบตรงสาขาวิชาที่สอน - ไม่ได้จัดทำหลักสูตร

ตาราง 18 (ต่อ)

ด้าน	กรณีศึกษา		
	JA01	SP01	KM01
	- จัดการเรียนรู้การสอนแบบบรรยายมากกว่าการสื่อสาร - โรงเรียนจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอ - มีกิจกรรมสำหรับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง	- จัดการเรียนรู้การสอนแบบบรรยายมากกว่าการสื่อสาร - ไม่ได้รับการจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอ - มีกิจกรรมสำหรับนักเรียนน้อย	- ใช้สื่อการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน - ไม่ได้รับการจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอ - มีกิจกรรมสำหรับนักเรียนน้อย
สภาพที่คาดหวัง	- โรงเรียนมีหลักสูตรที่มีความเหมาะสมในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่อาชีพ - นักเรียนมีสมรรถนะทางภาษาที่จำเป็นและเหมาะสมกับอาชีพ - ครูผู้สอนมีสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ	- โรงเรียนมีหลักสูตรที่มีความเหมาะสมในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่อาชีพ และสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง - นักเรียนมีสมรรถนะในการสื่อสารภาษาในชีวิตประจำวัน - ครูผู้สอนได้รับการพัฒนา	- โรงเรียนมีหลักสูตรที่มีความเหมาะสมในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่อาชีพ และสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง - โรงเรียนจัดการเรียนการสอนภาษาเขมรในทุกปีการศึกษา - นักเรียนมีสมรรถนะในการสื่อสารภาษาในชีวิตประจำวัน
แนวปฏิบัติที่ทดลองใช้	- จัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับแผนการเรียนอาชีพ และจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีส่วนร่วม - ประชาสัมพันธ์สื่อการเรียนรู้แก่นักเรียน	- จัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับแผนการเรียนอาชีพ รวมทั้งผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้แกนกลาง - สรรหาครูผู้สอนที่จบตรงสาขาวิชาที่สอนหรือครูเจ้าของภาษา	- จัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับแผนการเรียนอาชีพ รวมทั้งผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้แกนกลาง - วางแผนประชาสัมพันธ์การเรียนการสอนในปีการศึกษาต่อไป
ผลที่ได้จากการทดลองใช้ในสถานการณ์จริง	- นักเรียนบางส่วนไม่สนใจการจัดการเรียนการสอนเมื่อไม่มีกิจกรรมที่ต้องมีส่วนร่วม - นักเรียนไม่ได้ใช้สื่อการเรียนรู้ที่ประชาสัมพันธ์ส่วนใหญ่สนใจเรียนวิชาตามสาขาอาชีพมากกว่า	- มีคำอธิบายรายวิชาและโครงสร้างรายวิชาตามผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้แกนกลาง - ผู้บริหารมีความเห็นว่าไม่มีความจำเป็นต้องสรรหาครูผู้สอนเพิ่มเติม - ครูผู้สอนให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการผู้ช่วยสอนภาษาของ สพฐ.	- ไม่มีการจัดการเรียนการสอนตลอดปีการศึกษา - แผนประชาสัมพันธ์การจัดการเรียนการสอน

ตาราง 18 (ต่อ)

ด้าน	กรณีศึกษา		
	JA01	SP01	KM01
การปรับปรุง แนวปฏิบัติ	- เพิ่มกิจกรรมให้นักเรียน มีส่วนร่วมและกระจาย การจัดกิจกรรมของ ครูผู้สอนเป็นตลอดคาบ เรียน	- จัดทำหลักสูตรที่ สอดคล้องกับแผน การเรียนอาชีพตาม นโยบายของโรงเรียนและ ความต้องการของนักเรียน	- จัดทำหลักสูตรที่ สอดคล้องกับแผนการเรียน อาชีพตามนโยบายของ โรงเรียนและความต้องการ ของนักเรียน - เสนอผู้บริหารให้เปิด โอกาสให้นักเรียนทุก ระดับชั้นสามารถเลือก เรียนได้ เพื่อให้มี การจัดการเรียนการสอน ในปีการศึกษาต่อไป

กรณีหลักสูตรภาษาทั้ง 3 ภาษาของโรงเรียนถูกกำหนดให้เป็นรายวิชาเลือกสำหรับแผนการเรียนอาชีพซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับภาษาต่างประเทศตามนโยบายของโรงเรียน โดยมุ่งหวังให้นักเรียนทุกคนสามารถเลือกเรียนได้ตามความต้องการและเตรียมความพร้อมสู่การประกอบอาชีพและการศึกษาต่อในอนาคต อย่างไรก็ตามจากการเปรียบเทียบข้อมูลเนื่องจากปัจจัยหลายอย่างทั้งความนิยมให้การเลือกเรียน จำนวนนักเรียน การให้การสนับสนุนของหน่วยงานภายนอกความเป็นไปได้ในการใช้ภาษาเป็นเครื่องมือเพื่อใช้การศึกษาต่อและประกอบอาชีพในอนาคต จึงส่งผลให้โรงเรียนให้ความสำคัญกับหลักสูตร JA01 มากกว่าหลักสูตรอื่น ทำให้นโยบายการจัดการเรียนการสอนทั้ง 3 หลักสูตรของโรงเรียนจึงมีความแตกต่างกันออกไป ทั้งจำนวนคาบเรียนต่อสัปดาห์ ความต่อเนื่องของการเลือกเรียน การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรต่างๆ ตลอดจนการจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน

ถึงแม้ว่านโยบายด้านการจัดการเรียนการสอนของทั้ง 3 หลักสูตรจะแตกต่างกันออกไป แต่ประเด็นที่ต้องการปรับปรุงและความคาดหวังที่มีต่อหลักสูตรทั้ง 3 หลักสูตรกลับมีความคล้ายคลึงกันเป็นอย่างมาก ถึงแม้ว่าจะมีการลำดับความสำคัญที่แตกต่างกันออกไป โดยประเด็นที่ต้องการปรับปรุงซึ่งมีความเหมือนกัน จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ (1) การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล ซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักมุ่งหวังให้มีการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาในการสื่อสารและสามารถสร้างองค์ความรู้ของตนเองได้มากกว่าการสอนแบบบรรยาย และ (2) การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักมีความคาดหวังให้โรงเรียนจัดกิจกรรมทางภาษาและวัฒนธรรมเพื่อเปิดโอกาสให้

นักเรียนทุกคนได้เข้าร่วม ตลอดจนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้าร่วมในกิจกรรมซึ่งหน่วยงานภายนอกจัดในระดับต่าง ๆ โดยสนับสนุนงบประมาณและอำนวยความสะดวกในด้านอื่นๆ

อย่างไรก็ตามเนื่องจากนโยบายการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตร JA01 มีความแตกต่างจากหลักสูตรอื่น ทำให้การประเมินที่ต้องการปรับปรุงและเป้าหมายซึ่งเป็นความคาดหวังที่มีต่อหลักสูตรแตกต่างออกไปใน 3 ประเด็น ได้แก่ (1) การวางแผนและจัดทำหรือปรับปรุงหลักสูตร โดยครูผู้สอนได้จัดทำและใช้เอกสารหลักสูตร JA01 ซึ่งถูกจัดทำให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้แกนกลางภาษาญี่ปุ่นในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากหลักสูตรมีการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมาอย่างยาวนาน ครูผู้สอนจบการเรียนการสอนตรงตามสาขาวิชาทำให้เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในด้านออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น ซึ่งแตกต่างจากหลักสูตร SP01 และ KM01 ซึ่งครูผู้สอนได้จัดทำคำอธิบายรายวิชาและโครงสร้างรายวิชาแต่ยังไม่ได้มีการจัดทำเป็นเอกสารหลักสูตรเนื่องจากครูผู้สอนมีภาระหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศอื่น อีกทั้งยังไม่มีผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้แกนกลางซึ่งจะมีส่วนช่วยให้จัดการหลักสูตรเป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานของเจ้าของภาษา อย่างไรก็ตามผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักโดยเฉพาะนักเรียนมีความคาดหวังให้ครูผู้สอนจัดทำหรือปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นหลักสูตรเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การประกอบอาชีพอย่างแท้จริงมากกว่าการจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทเรียนตามหนังสือเรียนเป็นหลัก นอกจากนี้หลักสูตร SP01 และ KM01 เป็นหลักสูตรซึ่งโรงเรียนมีนโยบายให้นักเรียนเลือกเรียนเพียง 1 ปีการศึกษา จำนวน 2 คาบเรียนต่อสัปดาห์เท่านั้น ดังนั้นนักเรียนจึงมีความต้องการให้มีการขยายโอกาสให้สามารถเลือกเรียนอย่างต่อเนื่องตลอด 3 ปีการศึกษาได้เหมือนหลักสูตร JA01 (2) การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรต่างๆ โดยหลักสูตร JA01 ได้รับการสนับสนุนและจัดสรรทรัพยากร เช่น หนังสือเรียน แหล่งเรียนรู้ ห้องเรียน เป็นต้น อย่างพอเพียง อย่างไรก็ตามผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักยังต้องการให้มีการสนับสนุนเพิ่มเติมโดยเฉพาะงบประมาณในการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถใช้องค์ความรู้ที่ได้เรียนรู้มาได้ ซึ่งแตกต่างจากหลักสูตร SP01 และ KM01 ที่ได้รับการสนับสนุนน้อย และไม่ได้รับการจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็น เช่น งบประมาณ หนังสือเรียน ห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เป็นต้น และ (3) การพัฒนาครูผู้สอน โดยในประเด็นดังกล่าวนี้ พบว่า ครูผู้สอนในหลักสูตร SP01 และ KM01 ต้องการการพัฒนาในด้านต่างๆ เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพมากยิ่งขึ้นเนื่องจากครูผู้สอนไม่ได้จบการศึกษาตรงตามสาขาวิชาที่สอน ซึ่งแตกต่างจากครูผู้สอนในหลักสูตร JA01 ซึ่งจบการศึกษาตรงตามสาขาวิชาที่สอนและได้รับการพัฒนาในด้านต่างๆ อย่างสม่ำเสมอจากหน่วยงานภายนอก ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักกับหลักสูตรนี้ไม่ได้มีความเห็นว่าประเด็นนี้เป็นประเด็นที่ควรปรับปรุง

ในกระบวนการนำแนวปฏิบัติไปใช้ พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักจะเลือกนำแนวปฏิบัติไปประยุกต์ใช้แตกต่างกันออกไปตามบริบทของแต่ละหลักสูตร โดยแนวปฏิบัติที่ถูกนำไปใช้เหมือนกัน คือ การจัดทำหรือปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนซึ่งเน้นการเตรียมความพร้อมสู่อาชีพและออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการสื่อสารและการสร้างองค์ความรู้ของนักเรียน อย่างไรก็ตามในระหว่างการทดลองใช้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักจะเผชิญปัญหาที่แตกต่างกันออกไป ทำให้มีการปรับปรุงและประยุกต์ใช้แนวปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาระดับการศึกษาภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งที่ 2 (กรณีหลักสูตร JA02 และ SP02)

2.1 ผลการศึกษาระดับหลักสูตร JA02

2.1.1 ผลการศึกษาระดับหลักสูตร

หลักสูตรภาษาญี่ปุ่นของโรงเรียนจัดทำขึ้นโดยครูผู้สอนภาษาญี่ปุ่นของโรงเรียนซึ่งเป็นครูผู้สอนซึ่งจบการศึกษาตรงตามสาขาวิชาที่สอน อีกทั้งยังเป็นครูผู้สอนที่เข้าร่วมการอบรมจากหน่วยงานเจ้าของภาษาอย่างต่อเนื่อง ทำให้การออกแบบหลักสูตรดังกล่าวมีความเหมาะสมกับระดับชั้นของนักเรียน เนื้อหามีความหลากหลาย เชื่อมโยงและต่อเนื่องกันตามลำดับเนื้อหาสาระ อีกทั้งยังออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับผลการประเมินหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญภายนอก จำนวน 3 ท่าน ซึ่งมีความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นของโรงเรียนในระดับมากที่สุด ($M = 4.67$, $S.D. = 0.53$) อย่างไรก็ตามเนื่องจากรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นของโรงเรียนเป็นรูปแบบแผนการเรียนซึ่งนักเรียนที่เลือกเรียนส่วนใหญ่มีความคาดหวังในการใช้ภาษาญี่ปุ่นในการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาเป็นผลให้ถึงแม้ว่าครูผู้สอนจะออกแบบแผนการเรียนรู้ซึ่งมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการสื่อสารและการสร้างองค์ความรู้ใหม่ แต่โดยส่วนใหญ่แล้ว ครูผู้สอนก็มีความจำเป็นต้องสอนแบบบรรยายเนื้อหาวิชาให้แก่นักเรียนให้ครบถ้วนเพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการสอบเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาต่อไป

โรงเรียนได้จัดสรรห้องเรียนแผนการเรียนภาษาญี่ปุ่นเพื่อจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นโดยเฉพาะ โดยโรงเรียนได้จัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียนให้เหมาะสมและสร้างแรงจูงใจในการเรียนภาษาญี่ปุ่น โดยการประดับตกแต่งห้องเรียนด้วยสัญลักษณ์และวัฒนธรรมญี่ปุ่นอย่างสวยงาม รวมทั้งมีการจัดทำป้ายนิเทศในห้องเรียนเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่นสำหรับนักเรียนเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน นอกจากนี้โรงเรียนยังได้จัดสรรและเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยี หนังสือเรียน สื่อการเรียนรู้ และวัสดุอุปกรณ์อย่างเพียงพอ นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้ครูมีการจัดเตรียมและใช้สื่อเทคโนโลยีมาใช้เป็นสื่อการสอนในการจัดกิจกรรม

การเรียนการสอนและประเมินผลอย่างหลากหลายและเหมาะสม และนักเรียนใช้เทคโนโลยีในการเรียน การสอนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนได้ตลอดเวลา ควบคู่กับการใช้หนังสือเรียนหลัก และชิ้นงานอื่นที่ใช้ในการเรียน

นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นแล้ว โรงเรียนยังได้ส่งเสริมการเข้าร่วม กิจกรรมวิชาการของนักเรียนทั้งในระดับโรงเรียนและระดับอื่น ๆ ภายนอก ทั้งนี้โรงเรียนมักได้รับ การคัดเลือกเป็นสถานที่ในการจัดการแข่งขันทักษะวิชาการระดับจังหวัด โดยนักเรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่นจาก โรงเรียนที่เข้าร่วมการแข่งขันทักษะทางวิชาการดังกล่าวจะได้รับรางวัลอย่างสม่ำเสมอ นอกเหนือจากการ จัดกิจกรรมวิชาการแล้ว โรงเรียนได้ส่งเสริมให้นักเรียนได้ไปทัศนศึกษาในแหล่งเรียนรู้ภายในประเทศ และ โครงการแลกเปลี่ยน ณ ประเทศญี่ปุ่น อย่างไรก็ตามเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ ไวรัสโคโรนา ทำให้งบประมาณการจัดกิจกรรมถูกตัดลดลง ซึ่งส่งผลให้จัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนได้ยาก ยิ่งขึ้น นอกจากนี้โรงเรียนยังได้เชิญปราชญ์ชาวบ้าน ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญซึ่งโรงเรียนเชิญมาให้ความรู้แก่ ครูและนักเรียน โดยในแต่ละครั้งจะมีเนื้อหาที่แตกต่างออกไป เช่น ภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่น ภาษาญี่ปุ่น เพื่อสอบเข้ามหาวิทยาลัย ละครฟ้นบ้านญี่ปุ่น เคียวเก็ง

นอกจากนี้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้ประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับ JA02 โดยมีรายละเอียด ผลการประเมินดังตาราง 19

ตาราง 19 ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักต่อหลักสูตร JA02

ประเด็น	ผู้บริหาร และครูผู้สอน			นักเรียน		
	M	S.D.	ผลการ วิเคราะห์	M	S.D.	ผลการ วิเคราะห์
ด้านบริบท	4.33	0.44	มาก	4.4	0.48	มาก
ด้านปัจจัยนำเข้า						
คุณลักษณะและบทบาทหน้าที่ของ ผู้บริหารการศึกษา	4.22	0.48	มาก	4.46	0.62	มาก
คุณลักษณะและบทบาทหน้าที่ของ ครูผู้สอน	4.45	0.24	มาก	4.83	0.37	มากที่สุด
คุณลักษณะและบทบาทหน้าที่ของ นักเรียน	4.06	0.26	มาก	4.46	0.65	มาก
สื่อการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ และ เทคโนโลยี	4.67	0.23	มากที่สุด	4.85	0.37	มากที่สุด
อาคารสถานที่และแหล่งเรียนรู้	4.28	0.39	มาก	4.81	0.42	มากที่สุด
งบประมาณ	4.28	0.39	มาก	-	-	-

ตาราง 19 (ต่อ)

ประเด็น	ผู้บริหาร และครูผู้สอน			นักเรียน		
	M	S.D.	ผลการวิเคราะห์	M	S.D.	ผลการวิเคราะห์
ด้านกระบวนการ						
การบริหารจัดการ	4.20	0.23	มาก	-	-	-
การจัดการเรียนรู้	4.24	0.29	มาก	4.77	0.44	มากที่สุด
การประเมินผลการเรียนรู้	4.11	0.29	มาก	4.42	0.91	มาก
การนิเทศติดตาม	4.34	0.29	มาก	-	-	-
ด้านผลลัพธ์						
สมรรถนะผู้เรียน	4.00	0	มาก	4.59	0.46	มากที่สุด
การนำไปใช้	4.45	0.29	มาก	4.11	0.96	มาก

จากตารางผลการประเมินความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักต่อหลักสูตร พบว่า ประเด็นที่ผู้บริหารการศึกษา มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านสื่อการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยี ซึ่งมีระดับความคิดเห็นระดับมากที่สุด ($M = 4.67$, $S.D. = 0.23$) ด้านคุณลักษณะและบทบาทหน้าที่ของครูผู้สอน ซึ่งมีระดับความคิดเห็นระดับมาก ($M = 4.45$, $S.D. = 0.24$) และด้านการนำไปใช้ ซึ่งมีระดับความคิดเห็นระดับมาก ($M = 4.45$, $S.D. = 0.29$) ตามลำดับ ส่วนประเด็นที่มีระดับความคิดเห็นในลำดับสุดท้าย คือ ด้านสมรรถนะผู้เรียน ซึ่งมีระดับความคิดเห็นระดับมาก ($M = 4.00$, $S.D. = 0$) ส่วนประเด็นที่นักเรียนมีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านสื่อการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยี ซึ่งมีระดับความคิดเห็นระดับมากที่สุด ($M = 4.85$, $S.D. = 0.37$) ด้านคุณลักษณะและบทบาทหน้าที่ของครูผู้สอน ซึ่งมีระดับความคิดเห็นระดับมากที่สุด ($M = 4.83$, $S.D. = 0.37$) และด้านอาคารสถานที่และแหล่งเรียนรู้ ซึ่งมีระดับความคิดเห็นระดับมากที่สุด ($M = 4.81$, $S.D. = 0.42$) ส่วนประเด็นที่มีระดับความคิดเห็นในลำดับสุดท้าย คือ ด้านการนำไปใช้ ซึ่งมีระดับความคิดเห็นระดับมาก ($M = 4.11$, $S.D. = 0.96$)

2.1.2 ผลการพัฒนาแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตร

หลังจากการศึกษาคำชี้แจง JA02 แล้ว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักทุกกลุ่มได้ร่วมกัน วิเคราะห์ประเด็นที่ต้องการปรับปรุงหลักสูตรและวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักต้องการปรับปรุงประเด็นดังกล่าวอย่างครอบคลุม เพื่อนำไปกำหนดเป้าหมายซึ่งเป็นสภาพที่คาดหวังให้เกิดขึ้น หลักสูตรในอนาคต และจัดทำแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการใช้ประโยชน์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักต่อไป ทั้งนี้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้ร่วมกันกำหนด

ประเด็นที่ต้องการปรับปรุงผ่านการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ จำนวน 3 ประเด็น ตามลำดับ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักวิเคราะห์สาเหตุของประเด็นดังกล่าวไว้ ได้แก่ (1) การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนเน้นการสอนแบบบรรยาย โดยใช้หนังสือเรียนมากกว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสื่อสาร (2) นักเรียนมีโอกาสใช้ภาษาญี่ปุ่นในชั้นเรียน และในชีวิตประจำวันน้อย และ (3) นักเรียนยังมีส่วนร่วมในการประเมินตนเองน้อย

ประเด็นที่ 2 การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักวิเคราะห์สาเหตุของประเด็นดังกล่าวไว้ ได้แก่ (1) การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนลดลง และ (2) นักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นภายนอกโรงเรียนมีจำนวนน้อย

ประเด็นที่ 3 การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรต่าง ๆ โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักวิเคราะห์สาเหตุของประเด็นดังกล่าวไว้ คือ ได้รับการจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

เมื่อวิเคราะห์ประเด็นที่ต้องการปรับปรุงหลักสูตรและวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักต้องการปรับปรุงประเด็นดังกล่าวแล้ว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้นำข้อมูลดังกล่าวไปกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดซึ่งเป็นสภาพที่คาดหวังให้เกิดขึ้นหลักสูตรในอนาคต ดังตาราง 20

ตาราง 20 การวิเคราะห์ประเด็นที่ต้องการปรับปรุง เป้าหมายและตัวชี้วัดของหลักสูตร JA02

ลำดับ	ประเด็น	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
1	การจัดการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล	1. นักเรียนมีสมรรถนะในการใช้ภาษาญี่ปุ่นสูงขึ้น	1.1 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาญี่ปุ่นอยู่ในระดับดี 1.2 นักเรียนสามารถใช้ภาษาญี่ปุ่นในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน
2	การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน	1. นักเรียนมีสมรรถนะในการใช้ภาษาญี่ปุ่นสูงขึ้น	1.3 นักเรียนสามารถเข้าร่วมและได้รับรางวัลจากการแข่งขันและกิจกรรมเกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่นระดับต่าง ๆ มากขึ้น

ตาราง 20 (ต่อ)

ลำดับ	ประเด็น	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
2	การจัดกิจกรรม สำหรับนักเรียน	2. โรงเรียนส่งเสริมให้ นักเรียนได้พัฒนาสมรรถนะ ในการใช้ภาษาญี่ปุ่น	2.1 โรงเรียนจัดกิจกรรมที่ หลากหลายในการพัฒนาสมรรถนะ การใช้ภาษาญี่ปุ่นของนักเรียน ทั้ง ในโรงเรียน นอกโรงเรียน และ ประเทศญี่ปุ่น 2.2 โรงเรียนสนับสนุนให้นักเรียน เข้าร่วมกิจกรรมทางภาษาและ วัฒนธรรมญี่ปุ่นในระดับต่าง ๆ มากขึ้น
3	การสนับสนุน งบประมาณและ ทรัพยากรต่าง ๆ	2. โรงเรียนส่งเสริมให้ นักเรียนได้พัฒนาสมรรถนะ ในการใช้ภาษาญี่ปุ่น	2.1 โรงเรียนจัดกิจกรรมที่ หลากหลายในการพัฒนาสมรรถนะ การใช้ภาษาญี่ปุ่นของนักเรียน ทั้ง ในโรงเรียน นอกโรงเรียน และ ประเทศญี่ปุ่น

เมื่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดซึ่งเป็นสภาพที่คาดหวังให้เกิดขึ้นกับหลักสูตรแล้วจึงได้ร่วมกันพัฒนาแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงกรณีหลักสูตร JA02 สำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก จำนวน 3 กลุ่ม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวปฏิบัติสำหรับผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

1.1 ด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล

- ส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้หลักสูตร และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการใช้ภาษาญี่ปุ่นของนักเรียนในชั้นเรียน และชีวิตประจำวัน รวมทั้งการสร้างองค์ความรู้ของนักเรียน
- ส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้วิธีการที่หลากหลายในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

1.2 การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน

- พิจารณาและกำหนดกิจกรรมที่ส่งเสริมสมรรถนะของนักเรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่นอย่างชัดเจน และตรงตามความต้องการและความสนใจของนักเรียน
- สนับสนุนและส่งเสริมในการจัดกิจกรรมทางวิชาการด้านภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่นภายในโรงเรียน และในระดับอื่นภายนอกโรงเรียน

- เปิดโอกาสให้นักเรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่นทุกคนได้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักเรียน

1.3 การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรต่าง ๆ

- จัดสรรงบประมาณที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักเรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่นทั้งภายในโรงเรียน ภายนอกโรงเรียน และประเทศญี่ปุ่น

- แสวงหาและจัดสรรทรัพยากรที่สามารถใช้ในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ หนังสือเรียน สื่อการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ

- แสวงหาความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น

2. แนวปฏิบัติสำหรับครูผู้สอน

2.1 การจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล

- ให้คำปรึกษาและร่วมกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นกับนักเรียนแต่ละคน เพื่อให้ นักเรียนสามารถนำไปวางแผน และรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองตามเป้าหมายที่กำหนดได้

- วิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อนำมาใช้วางแผนการเรียนรู้ที่เป็นไปตามความต้องการของนักเรียนแต่ละคน

- จัดการเรียนรู้โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ และทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ส่งเสริมการแสวงหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

- จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการสื่อสารด้วยภาษาญี่ปุ่น ร่วมกับครูเจ้าของภาษา

- ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสนใจและความต้องการของนักเรียน และการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน เพื่อนำมาปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

- ออกแบบการประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง

- นำผลที่ได้จากการวัดประเมินผลมาพัฒนานักเรียนอย่างถูกต้องและเหมาะสมกับแต่ละคน ตลอดจนปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของตนเอง

- ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียนแต่ละคน เพื่อให้ นักเรียนสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาปรับปรุงและพัฒนาตนเองได้

- ใช้กระบวนการวิจัยใช้ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียน

2.2 การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน

- เสนอและกำหนดกิจกรรมที่ส่งเสริมสมรรถนะของนักเรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่นอย่างชัดเจน และตรงตามความต้องการและความสนใจของนักเรียน ทั้งภายในโรงเรียน ภายนอกโรงเรียน และประเทศเจ้าของภาษา

- รับฟังความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะของนักเรียน

- ร่วมกับนักเรียนในการจัดกิจกรรมทางวิชาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาด้านภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่นสำหรับนักเรียน

- ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการในระดับต่าง ๆ และเตรียมความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการให้นักเรียนที่เข้าร่วม

2.2.3 การจัดสรรงบประมาณ และทรัพยากรต่าง ๆ

- เสนอแผนเพื่อของบประมาณในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักเรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่น

- จัดเตรียมและใช้สื่อการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ และแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นอย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์กับผู้เรียน

- ใช้เทคโนโลยีในการสร้างสื่อการเรียนรู้เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยมีเนื้อหาที่เหมาะสมสอดคล้องกับวัย ความสนใจและความต้องการของนักเรียน

- ใช้เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมทั้งเพิ่มการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียน

- ส่งเสริมให้นักเรียนจัดทำชิ้นงานเพื่อให้นักเรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้เรียนรู้

3. แนวปฏิบัติสำหรับนักเรียน

3.1 การจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล

- กำหนดเป้าหมายในการเรียนภาษาญี่ปุ่นกับครูผู้สอน เพื่อนำไปวางแผนและรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง

- แสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนอย่างต่อเนื่อง

- พัฒนาระบบการเรียนรู้ของตนเอง และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยการลงมือปฏิบัติจริง สื่อสารกันโดยใช้ภาษาญี่ปุ่น โดยมีครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการเรียนการสอน

- นำองค์ความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

- มีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง พร้อมนำผลที่ได้จากการประเมินผลมาปรับปรุงและพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ

3.2 การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน

- เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะของนักเรียน

- มีส่วนร่วมในการจัดและเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการด้านภาษา และวัฒนธรรมญี่ปุ่นภายในโรงเรียน

- มีส่วนร่วมในการแข่งขันหรือกิจกรรมทางวิชาการด้านภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่นในระดับต่าง ๆ ทั้งระดับโรงเรียน และระดับอื่น ๆ ภายนอกโรงเรียน และประเทศเจ้าของภาษา

3.3 การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรต่าง ๆ

- แสดงความคิดเห็นเพื่อให้ครูผู้สอนเสนอแผนเพื่อของบประมาณในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักเรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่น

- จัดทำชิ้นงานเพื่อให้นักเรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้เรียนรู้ ร่วมกับนักเรียนคนอื่น

เมื่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้ร่วมกันจัดทำแนวปฏิบัติของกรณีหลักสูตร JA02 เสร็จสิ้นแล้ว จึงได้นำแนวปฏิบัติดังกล่าวไปตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานการประเมินของ Joint Committee on Standards for Educational Evaluation โดยผู้เชี่ยวชาญภายนอก จำนวน 3 ท่าน โดยมีผลการตรวจสอบคุณภาพของแนวปฏิบัติกรณีหลักสูตร JA02 อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.83$, $S.D. = 0.38$) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 21 ผลการตรวจสอบคุณภาพของแนวปฏิบัติกรณีหลักสูตร JA02

ประเด็น	M	S.D.	ผลการวิเคราะห์
1. แนวปฏิบัติมีการกำหนดผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักแต่ละกลุ่มไว้อย่างชัดเจน	5.00	0.00	มากที่สุด
2. สารสนเทศที่ได้จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักมีความชัดเจนและน่าเชื่อถือ	5.00	0.00	มากที่สุด

ตาราง 21 (ต่อ)

ประเด็น	M	S.D.	ผลการวิเคราะห์
3. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักสามารถนำสารสนเทศมาวางแผนการจัดทำแนวปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมและครอบคลุม	4.33	0.58	มาก
4. แนวปฏิบัติมีการวิเคราะห์บริบทและปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจนและเพียงพอ	4.67	0.58	มากที่สุด
5. แนวปฏิบัติมีการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดไว้อย่างชัดเจนและปฏิบัติได้จริง	5.00	0.00	มากที่สุด
6. แนวปฏิบัติสอดคล้องกับบริบท เป้าหมาย และบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก	4.67	0.58	มากที่สุด
7. แนวปฏิบัติมีความเหมาะสมและถูกต้องตามบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก	5.00	0.00	มากที่สุด
8. แนวปฏิบัติตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ	5.00	0.00	มากที่สุด
9. แนวปฏิบัติมีประโยชน์และเพียงพอต่อการนำไปวางแผนและปรับปรุงหลักสูตร	5.00	0.00	มากที่สุด
10. แนวปฏิบัติมีความยืดหยุ่นและเป็นไปได้ที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักจะสามารถนำไปใช้ปรับปรุงหลักสูตรในสถานการณ์จริง	5.00	0.00	มากที่สุด
	4.87	0.35	มากที่สุด

หลังจากมีการจัดทำ ตรวจสอบคุณภาพของแนวปฏิบัติและปรับปรุงแนวปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญภายนอกเสร็จสิ้นแล้ว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้วางแผนการนำแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตร JA02 มาทดลองใช้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 เป็นระยะเวลา 1 เดือน ดังนี้

ตาราง 22 การนำแนวปฏิบัติไปทดลองใช้ในกรณีหลักสูตร JA02

ลำดับ	การประยุกต์ใช้แนวปฏิบัติ	ผลจากการทดลองใช้	การปรับปรุงแนวปฏิบัติ
1	ประชาสัมพันธ์สื่อการเรียนรู้แก่นักเรียน	นักเรียนมีความสนใจและใช้สื่อการเรียนรู้ดังกล่าว	
2	วางแผนเสนอของบประมาณเพื่อจัดกิจกรรม		

โดยมีผลการทดลองใช้แนวปฏิบัติดังกล่าว ดังนี้

1. ครูผู้สอนร่วมกับผู้วิจัยประชาสัมพันธ์สื่อการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นซึ่งสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายซึ่งจัดทำโดยหน่วยงานเจ้าของภาษาให้นักเรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่นทั้งนี้พบว่าถึงแม้ว่านักเรียนซึ่งเป็นนักเรียนแผนการเรียนภาษาญี่ปุ่นมีความสนใจใช้สื่อการเรียนรู้ดังกล่าว และสามารถให้ประโยชน์จากสื่อการเรียนรู้ดังกล่าวได้

2. ครูผู้สอนได้วางแผนเสนอของบประมาณในการจัดกิจกรรมภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่น ในปีการศึกษา 2567 เพื่อจัดกิจกรรมทั้งภายในประเทศและประเทศเจ้าของภาษา เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาแหล่งเรียนนอกระดานที่ และได้รับการถ่ายทอดความรู้ในด้านภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่นจากปราชญ์ชาวบ้านตลอดจนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 ผลการศึกษานิเทศ SP02

2.2.1 ผลการศึกษาการใช้หลักสูตร

หลักสูตรภาษาสเปนของโรงเรียนจัดทำขึ้นโดยครูผู้สอนภาษาสเปนของโรงเรียน ซึ่งเป็นครูผู้สอนซึ่งจบการศึกษาตรงตามสาขาวิชาที่สอน โดยครูผู้สอนได้จัดทำหลักสูตรดังกล่าวโดยอ้างอิงจากหลักสูตรภาษาต่างประเทศอื่นก่อนที่จะเริ่มปรับหลักสูตรดังกล่าวตามผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ภาษาสเปน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและมาตรฐานของเจ้าของภาษา และตามความคิดเห็นของนักเรียนทุกคนเมื่อสิ้นสุดปีการศึกษาเพื่อนำมาปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นไปตามความต้องการของนักเรียน ทั้งนี้ นักเรียนทุกคนให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็นเป็นอย่างดี เนื่องจากครูผู้สอนจะปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนทุกปีการศึกษา ทำให้นักเรียนซึ่งเป็นรายวิชาที่สามารถเลือกเรียนอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 3 ปี ได้เรียนวิชาภาษาสเปนในหลักสูตรและมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ปรับปรุงในทุกปีการศึกษาเพื่อให้ตรงตามความต้องการของนักเรียนมากที่สุด โดยผลการประเมินหลักสูตรภาษาสเปนโดนผู้เชี่ยวชาญภายนอกพบว่ามีระดับความคิดเห็นมากที่สุด ($M = 4.68$, $S.D. = 0.54$)

โรงเรียนได้จัดสรรห้องเรียนสเปนเพื่อจัดการเรียนการสอนภาษาสเปนโดยเฉพาะโดยครูผู้สอนและนักเรียนร่วมกันประดับตกแต่งห้องเรียนด้วยสัญลักษณ์และวัฒนธรรมสเปนอย่างสวยงาม รวมทั้งมีการจัดทำป้ายนิเทศในห้องเรียนเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่นสำหรับนักเรียนเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน อย่างไรก็ตามโรงเรียนไม่ได้จัดสรรหนังสือเรียนรวมทั้งสื่อการเรียนรู้ให้นักเรียน ครูผู้สอนจึงมีการออกแบบสื่อการเรียนรู้ตลอดจนชิ้นงานต่าง ๆ ด้วยตนเอง

การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ครูผู้สอนจะจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความกระตือรือร้นในการเรียนภาษาสเปนให้แก่นักเรียน ตลอดจนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความรู้ที่ได้เรียนจากคาบเรียนในการสร้างองค์ความรู้ของตนเองขึ้นมา

นอกเหนือจากการจัดกิจกรรมในห้องเรียนแล้ว โรงเรียนยังได้ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันทักษะวิชาการภายในโรงเรียน รวมทั้งกิจกรรมในระดับอื่นภายนอกโรงเรียน อย่างไรก็ตามนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวภายนอกโรงเรียนน้อย เนื่องจากนักเรียนเรียนรายวิชาภาษาสเปนจำนวนเพียง 2 คาบต่อสัปดาห์ ทำให้นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมภายนอกโรงเรียน อย่างไรก็ตามนักเรียนทุกคนมีความประสงค์ในการไปทัศนศึกษาทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศเช่นเดียวกับนักเรียนที่เรียนภาษาอื่นซึ่งมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบแผนการเรียน

นอกจากนี้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้ประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร SP02 โดยมีรายละเอียดผลการประเมินดังตาราง 23

ตาราง 23 ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักต่อกรณีหลักสูตร SP02

ประเด็น	ผู้บริหาร และครูผู้สอน			นักเรียน		
	M	S.D.	ผลการวิเคราะห์	M	S.D.	ผลการวิเคราะห์
ด้านบริบท	4.17	0.29	มาก	3.85	0.36	มาก
ด้านปัจจัยนำเข้า						
คุณลักษณะและบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารการศึกษา	4.00	0.39	มาก	3.67	0.46	มาก
คุณลักษณะและบทบาทหน้าที่ของครูผู้สอน	4.32	0.26	มาก	4.85	0.33	มากที่สุด
คุณลักษณะและบทบาทหน้าที่ของนักเรียน	4.00	0.26	มาก	4.34	0.62	มาก
สื่อการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยี	3.93	0.35	มาก	4.77	0.40	มากที่สุด
อาคารสถานที่และแหล่งเรียนรู้	3.95	0.10	มาก	4.52	0.7	มากที่สุด
งบประมาณ	3.44	0.58	ปานกลาง			

ตาราง 23 (ต่อ)

ประเด็น	ผู้บริหาร และครูผู้สอน			นักเรียน		
	M	S.D.	ผลการ วิเคราะห์	M	S.D.	ผลการ วิเคราะห์
ด้านกระบวนการ						
การบริหารจัดการ	4.07	0.12	มาก			
การจัดการเรียนรู้	4.04	0.16	มาก	4.79	0.38	มากที่สุด
การประเมินผลการเรียนรู้	4.22	0.10	มาก	4.62	0.51	มากที่สุด
การนิเทศติดตาม	4.33	0.58	มาก			
ด้านผลลัพธ์						
สมรรถนะผู้เรียน	4.00	0	มาก	4.47	0.68	มาก
การนำไปใช้	4.11	0.19	มาก	4.16	0.87	มาก

จากตารางผลการประเมินความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักต่อหลักสูตรภาษาสเปน พบว่า ประเด็นที่ผู้บริหารการศึกษา มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านการนิเทศติดตาม ซึ่งมีระดับความคิดเห็นระดับมาก ($M = 4.33$, $S.D. = 0.58$) ด้านคุณลักษณะและบทบาทหน้าที่ของครูผู้สอน ซึ่งมีระดับความคิดเห็นระดับมาก ($M = 4.32$, $S.D. = 0.26$) และด้านการประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งมีระดับความคิดเห็นระดับมาก ($M = 4.22$, $S.D. = 0.10$) ตามลำดับ ส่วนประเด็นที่มีระดับความคิดเห็นในลำดับสุดท้าย คือ ด้านงบประมาณ ซึ่งมีระดับความคิดเห็นระดับปานกลาง ($M = 3.44$, $S.D. = 0.58$) ส่วนประเด็นที่นักเรียนมีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านคุณลักษณะและบทบาทหน้าที่ของครูผู้สอน ซึ่งมีระดับความคิดเห็นระดับมากที่สุด ($M = 4.85$, $S.D. = 0.33$) ด้านการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีระดับความคิดเห็นระดับมากที่สุด ($M = 4.79$, $S.D. = 0.38$) และด้านสื่อการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยี ซึ่งมีระดับความคิดเห็นระดับมากที่สุด ($M = 4.77$, $S.D. = 0.40$) ส่วนประเด็นที่มีระดับความคิดเห็นในลำดับสุดท้าย คือ ด้านคุณลักษณะและบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารการศึกษา ซึ่งมีระดับความคิดเห็นระดับมาก ($M = 3.67$, $S.D. = 0.46$)

2.2.2 ผลการพัฒนาแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตร

หลังจากการศึกษาคำชี้แจงกรณี SP02 แล้ว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักทุกกลุ่มได้ร่วมกัน วิเคราะห์ประเด็นที่ต้องการปรับปรุงหลักสูตรและวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักต้องการปรับปรุงประเด็นดังกล่าวอย่างครอบคลุม เพื่อนำไปกำหนดเป้าหมายซึ่งเป็นสภาพที่คาดหวังให้เกิดขึ้น หลักสูตรในอนาคต และจัดทำแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการใช้ประโยชน์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักต่อไป ทั้งนี้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้ร่วมกันกำหนดประเด็น

ที่ต้องการปรับปรุงผ่านการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ จำนวน 4 ประเด็น ตามลำดับ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักวิเคราะห์สาเหตุของประเด็นดังกล่าวไว้ ได้แก่ (1) นักเรียนมีการปฏิสัมพันธ์กันในชั้นเรียน ตลอดจนแสดงความคิดเห็น โดยใช้ภาษาสเปนค่อนข้างน้อย (2) นักเรียนมีโอกาใช้ภาษาสเปนในชั้นเรียน และในชีวิตประจำวันกับเจ้าของภาษาน้อย (3) ไม่มีครูเจ้าของภาษามาปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียน (4) ครูผู้สอนได้รับมอบหมายหน้าที่อื่น นอกเหนือจากภาระหน้าที่สอนในชั้นเรียน ทำให้ไม่สามารถจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้ตามที่กำหนดไว้ และ (5) นักเรียนยังมีส่วนร่วมในการประเมินตนเองน้อย

ประเด็นที่ 2 การวางแผนและจัดทำหลักสูตร โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักวิเคราะห์สาเหตุของประเด็นดังกล่าวไว้ ได้แก่ (1) มีการจัดการเรียนการสอนภาษาสเปนเป็นรายวิชาเลือก โดยมีจำนวนคาบเรียน 2 คาบต่อสัปดาห์เท่านั้น ไม่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน และ (2) โรงเรียนไม่มีการจัดทำหลักสูตรภาษาสเปน เนื่องจากไม่มีผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ภาษาสเปน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประเด็นที่ 3 การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักวิเคราะห์สาเหตุของประเด็นดังกล่าวไว้ คือ มีกิจกรรมสำหรับนักเรียนภาษาสเปนภายในโรงเรียน ส่วนกิจกรรมในระดับอื่นภายนอกโรงเรียนจะมีนักเรียนกลุ่มเดิมที่ได้รับการคัดเลือกให้เข้าร่วมกิจกรรม

ประเด็นที่ 4 การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรต่าง ๆ โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักวิเคราะห์สาเหตุของประเด็นดังกล่าวไว้ ได้แก่ (1) ไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ เพื่อจัดกิจกรรมทางวิชาการภาษาและวัฒนธรรมสเปนและลาตินอเมริกา (2) ไม่มีการสนับสนุนงบประมาณสำหรับการจ้างครูเจ้าของภาษา (3) ไม่มีการจัดสรรหนังสือเรียนภาษาสเปน รวมทั้งสื่อการเรียนรู้ภาษาสเปนในการจัดการเรียนการสอนภาษาสเปน และ (4) มีแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่เรียนภาษาสเปนน้อย

เมื่อวิเคราะห์ประเด็นที่ต้องการปรับปรุงหลักสูตรและวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักต้องการปรับปรุงประเด็นดังกล่าวแล้ว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้นำข้อมูลดังกล่าวไปกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดซึ่งเป็นสภาพที่คาดหวังให้เกิดขึ้นหลักสูตรในอนาคต ดังตาราง 24

ตาราง 24 การวิเคราะห์ประเด็นที่ต้องการปรับปรุง เป้าหมายและตัวชี้วัดของหลักสูตร SP02

ลำดับ	ประเด็น	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
1	การจัดการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล	1. ครูจัดการเรียนรู้ภาษาสเปนให้มีคุณภาพ โดยเน้นการพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารภาษาสเปนสำหรับนักเรียน 2. นักเรียนมีสมรรถนะในการสื่อสารภาษาสเปนในชีวิตประจำวัน	1.1 ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการสื่อสารด้วยภาษาสเปนในชั้นเรียน และในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ 2.1 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาสเปนอยู่ในระดับดี 2.2 นักเรียนมีสมรรถนะในการสื่อสารภาษาสเปนในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน
2	การวางแผนและจัดทำหลักสูตร	3. โรงเรียนมีหลักสูตรภาษาสเปนที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ภาษาสเปน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของนักเรียน	3.1 ครูผู้สอนจัดทำหลักสูตรภาษาสเปนที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ภาษาสเปน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของนักเรียน 3.2 โรงเรียนเปิดการเรียนการสอนภาษาสเปนในรูปแบบแผนการเรียนที่เรียนต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 3 ปี
3	การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน	4. โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาสมรรถนะในการใช้ภาษาสเปน	4.1 โรงเรียนจัดกิจกรรมด้านภาษาและวัฒนธรรมสเปนและลาตินอเมริกาให้นักเรียน และสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมในระดับต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียน นอกโรงเรียน และประเทศเจ้าของภาษา
4	การจัดสรรงบประมาณ และทรัพยากรต่าง ๆ	5. โรงเรียนสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรในการจัดการเรียนการสอนภาษาสเปน	5.1 โรงเรียนสนับสนุนหนังสือเรียน สื่อการเรียนรู้ และเทคโนโลยีที่เหมาะสม และเอื้อต่อการเรียนรู้ภาษาสเปนให้กับครูผู้สอนและนักเรียน

เมื่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดซึ่งเป็นสภาพที่คาดหวังให้เกิดขึ้นกับหลักสูตรแล้วจึงได้ร่วมกันพัฒนาแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงกรณีหลักสูตร SP02 สำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก จำนวน 3 กลุ่ม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวปฏิบัติสำหรับผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

1.1 ด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล

- ส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้หลักสูตร และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการใช้ภาษาสเปนของนักเรียนในชั้นเรียน และชีวิตประจำวัน รวมทั้งการสร้างความรู้ของนักเรียน
- สนับสนุนงบประมาณเพื่อจ้างครูเจ้าของภาษามาปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียน หรือเข้าร่วมโครงการของหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อสรรหาผู้ช่วยสอนมาสอนในโรงเรียน
- ส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้วิธีการที่หลากหลายในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

1.2 การวางแผนและจัดทำหลักสูตร

- ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนภาษาสเปนจัดทำ ใช้ และปรับปรุงหลักสูตร สื่อการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ภาษาสเปน และความต้องการของนักเรียน

1.3 การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน

- สนับสนุนและส่งเสริมในการจัดกิจกรรมทางวิชาการด้านภาษาและวัฒนธรรมสเปนและลาตินอเมริกาภายในโรงเรียน
- ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการในระดับต่าง ๆ รวมทั้งประเทศเจ้าของภาษา ทั้งด้านงบประมาณ และอำนวยความสะดวกในด้านอื่น ๆ

1.4 การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรต่าง ๆ

- จัดสรรงบประมาณที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักเรียนที่เรียนภาษาสเปน
- แสวงหาและจัดสรรทรัพยากรที่สามารถใช้ในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน ได้แก่ หนังสือเรียน สื่อการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี

- แสวงหาความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งภายในและภายนอกประเทศ

2.2 แนวปฏิบัติสำหรับครูผู้สอน

2.1 การจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล

- วิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อนำมาใช้วางแผนการเรียนรู้ที่เป็นไปตามความต้องการของนักเรียนแต่ละคน

- จัดการเรียนรู้โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ และทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้

- ออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจ ตรงกับความสนใจและความต้องการของนักเรียน เพื่อกระตุ้นความสนใจ และสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาสเปน

- จัดการเรียนรู้ โดยเน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง และสามารถสื่อสารด้วยภาษาสเปนทั้งในชั้นเรียนและชีวิตประจำวัน เช่น การแสดงความคิดเห็น การจัดทำชิ้นงาน การจำลองสถานการณ์ การแสดงบทบาทสมมติ

- ให้คำแนะนำแก่นักเรียนเมื่อต้องการความช่วยเหลือระหว่างการจัดการเรียนการสอน

- ใช้สื่อการเรียนรู้ที่นักเรียนทุกคนสามารถเข้าถึงได้ หรืออาจใช้แหล่งเรียนรู้แบบออนไลน์ที่นักเรียนสามารถเข้าถึงได้ง่ายและประหยัด โดยมีเนื้อหาที่เหมาะสมสอดคล้องกับวัย ความสนใจ และความต้องการของนักเรียน

- ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสนใจและความต้องการของนักเรียน และการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน เพื่อนำมาปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

- ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินตนเองด้วยวิธีการที่หลากหลาย

- นำผลที่ได้จากการวัดประเมินผลมาพัฒนานักเรียนอย่างถูกต้องและเหมาะสมกับแต่ละคน ตลอดจนปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเอง

- ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียนแต่ละคน เพื่อให้นักเรียนสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาปรับปรุงและพัฒนาตนเองได้

2.2 การวางแผนและจัดทำหลักสูตร

- ศึกษา ทำความเข้าใจ ตลอดจนวิเคราะห์นโยบายด้านการศึกษา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน การออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาสเปนและเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาษาสเปนอย่างต่อเนื่อง และกำหนดการเปลี่ยนแปลง

- กำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายของหลักสูตรภาษาสเปนให้เป็นรูปธรรม และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง

- จัดทำหลักสูตรภาษาสเปนให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ภาษาสเปน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิสัยทัศน์และเป้าหมายของโรงเรียน ตลอดจนความสนใจและความต้องการของนักเรียน

- ออกแบบหลักสูตร และกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการสื่อสาร ตลอดจนการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

- เสนอผู้บริหารโรงเรียนในการเปิดการเรียนการสอนแบบแผนการเรียน โดยเพิ่มชั่วโมงเรียนของวิชาภาษาสเปน เป็นจำนวน 6-8 คาบต่อสัปดาห์ และเป็นรายวิชาที่ต้องเรียนต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 3 ปี

- ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสนใจและความต้องการเกี่ยวกับหลักสูตรภาษาสเปนเพื่อนำมาปรับปรุงหลักสูตร

2.3 การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน

- เสนอและกำหนดกิจกรรมที่ส่งเสริมสมรรถนะของนักเรียนที่เรียนภาษาสเปนอย่างชัดเจน และตรงตามความต้องการและความสนใจของนักเรียน

- รับฟังความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะของนักเรียน

- ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการในระดับต่าง ๆ

- เตรียมความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการให้นักเรียนที่เข้าร่วม

2.4 การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรต่าง ๆ

- เสนอแผนเพื่อของบประมาณในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักเรียนที่เรียนภาษาสเปนจากโรงเรียน หน่วยงานภายนอก หรือองค์กรเจ้าของภาษา

- บริหารจัดการงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักเรียนที่เรียนภาษาสเปนอย่างเหมาะสมและคุ้มค่า

- จัดเตรียมและใช้สื่อการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ และแหล่งเรียนรู้ โดยเน้นรูปแบบออนไลน์ในการจัดการเรียนรู้ภาษาสเปนอย่างเหมาะสม ประหยัดและเกิดประโยชน์กับผู้เรียน

- ใช้เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และเพิ่มการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียน

3. แนวปฏิบัติสำหรับนักเรียน

3.1 การจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล

- พัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนเอง และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยการลงมือปฏิบัติจริง สื่อสารกันโดยใช้ภาษาสเปน โดยมีครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้

- นำองค์ความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

- แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสนใจและความต้องการของนักเรียน และการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน เพื่อนำมาปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

- มีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง พร้อมนำผลที่ได้จากการประเมินผลมาปรับปรุงและพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ

3.2 การวางแผนและจัดทำหลักสูตร

- แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสนใจและความต้องการเกี่ยวกับหลักสูตรภาษาสเปนเพื่อให้ครูผู้สอนนำมาจัดทำหลักสูตร

3.3 การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน

- เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะของนักเรียน

- มีส่วนร่วมในการจัดและเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการด้านภาษาและวัฒนธรรมสเปนและลาตินอเมริกาภายในโรงเรียน และในระดับต่าง ๆ รวมทั้งประเทศเจ้าของภาษา

3.4 การจัดสรรงบประมาณ และทรัพยากรต่าง ๆ

- แสดงความคิดเห็นเพื่อให้ครูผู้สอนเสนอแผนเพื่อของบประมาณในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักเรียนที่เรียนภาษาสเปน

- จัดทำชิ้นงานเพื่อให้นักเรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้ และสามารถนำชิ้นงานดังกล่าวมาใช้เป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับนักเรียนกลุ่มอื่นในอนาคตได้

- ดูแลรักษาสื่อการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ภาษาสเปนอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง

เมื่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้ร่วมกันจัดทำแนวปฏิบัติของกรณีหลักสูตร SP02 เสร็จสิ้นแล้ว จึงได้นำแนวปฏิบัติดังกล่าวไปตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานการประเมินของ Joint Committee on Standards for Educational Evaluation โดยผู้เชี่ยวชาญภายนอก จำนวน 3 ท่าน โดยมีผลการตรวจสอบคุณภาพของแนวปฏิบัติกรณีหลักสูตร SP02 อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.87$, $S.D. = 0.35$) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 25 ผลการตรวจสอบคุณภาพของแนวปฏิบัติกรณีหลักสูตร SP02

ประเด็น	M	S.D.	ผลการวิเคราะห์
1. แนวปฏิบัติมีการกำหนดผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักแต่ละกลุ่มไว้อย่างชัดเจน	5.00	0.00	มากที่สุด
2. สารสนเทศที่ได้จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักมีความชัดเจนและน่าเชื่อถือ	5.00	0.00	มากที่สุด
3. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักสามารถนำสารสนเทศมาวางแผนการจัดทำแนวปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมและครอบคลุม	4.33	0.58	มาก
4. แนวปฏิบัติมีการวิเคราะห์บริบทและปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจนและเพียงพอ	5.00	0.00	มากที่สุด
5. แนวปฏิบัติมีการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดไว้อย่างชัดเจนและปฏิบัติได้จริง	5.00	0.00	มากที่สุด
6. แนวปฏิบัติสอดคล้องกับบริบท เป้าหมาย และบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก	4.67	0.58	มากที่สุด
7. แนวปฏิบัติมีความเหมาะสมและถูกต้องตามบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก	5.00	0.00	มากที่สุด
8. แนวปฏิบัติตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ	5.00	0.00	มากที่สุด
9. แนวปฏิบัติมีประโยชน์และเพียงพอต่อการนำไปวางแผนและปรับปรุงหลักสูตร	5.00	0.00	มากที่สุด
10. แนวปฏิบัติมีความยืดหยุ่นและเป็นไปได้ที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักจะสามารถนำไปใช้ปรับปรุงหลักสูตรในสถานการณ์จริง	5.00	0.00	มากที่สุด
	4.87	0.35	มากที่สุด

หลังจากมีการจัดทำ ตรวจสอบคุณภาพของแนวปฏิบัติและปรับปรุงแนวปฏิบัติตาม คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญภายนอกเสร็จสิ้นแล้ว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้วางแผนการนำแนวปฏิบัติเพื่อ ปรับปรุงหลักสูตร SP02 มาทดลองใช้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 เป็นระยะเวลา 1 เดือน ดังนี้ ตาราง 26 การนำแนวปฏิบัติไปทดลองใช้ในกรณีหลักสูตร SP02

ลำดับ	การประยุกต์ใช้ แนวปฏิบัติ	ผลจากการทดลองใช้	การปรับปรุงแนวปฏิบัติ
1	จัดทำหลักสูตรตาม ผลการเรียนรู้และสาระ การเรียนรู้ภาษาสเปน	ได้เอกสารหลักสูตรภาษา สเปนที่สอดคล้องกับ ผลการเรียนรู้และสาระ การเรียนรู้ภาษาสเปน และ มาตรฐานของเจ้าของภาษา	- ปรับหลักสูตรให้มีกิจกรรมที่นักเรียนมี ส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ของ ตนเองมากขึ้น
2	เสนอผู้บริหารในการเปิด การเรียนการสอนภาษา สเปนในรูปแบบแผน การเรียน	ไม่ได้รับการอนุมัติให้เปิด การเรียนการสอนภาษาสเปน ในรูปแบบแผนการเรียน	- สนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วม กิจกรรมทางวิชาการเพื่อเป็นเหตุผล ในการสนับสนุนการจัดการเรียน การสอนในรูปแบบแผนการเรียน - จัดทำข้อมูลเพื่อสนับสนุนใน การเสนอผู้บริหารเพื่อเปิด การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบ แผนการเรียน

โดยมีผลการทดลองใช้แนวปฏิบัติดังกล่าว ดังนี้

1. ครูผู้สอนภาษาสเปนได้จัดทำหลักสูตรภาษาสเปนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายฉบับใหม่ ขึ้นจากเอกสารผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ภาษาสเปนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีประกาศให้ เริ่มทดลองใช้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 และความคิดเห็นของนักเรียนปีการศึกษาที่ผ่านมาที่มี ต่อหลักสูตรภาษาสเปน เพื่อให้เอกสารหลักสูตรดังกล่าวเป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตรการศึกษาขั้น พื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและมาตรฐานของเจ้าของภาษา และความต้องการของ ผู้เรียนอย่างแท้จริง และเริ่มทดลองใช้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ทั้งนี้หลังจากสิ้นสุดปีการศึกษา ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลความคิดเห็นจากการทดลองใช้ผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ภาษาสเปนระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานมาปรับปรุงเพื่อประกาศใช้อย่างเป็นทางการต่อไป

2. ครูผู้สอนภาษาสเปนร่วมกับผู้วิจัยจัดทำข้อมูลการจัดการเรียนการสอนภาษาสเปนเพื่อ ประกอบเป็นข้อเสนอผู้บริหารเพื่อขอเปิดภาษาสเปนเป็นแผนการเรียน อย่างไรก็ตามผู้บริหารไม่เห็นด้วย

กับข้อเสนอดังกล่าว เนื่องจากมีความเห็นว่าภาษาสเปนยังไม่ได้ได้รับความนิยมในการเรียนมากนัก ครูผู้สอนจึงต้องจัดทำข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อใช้ประกอบการขอเปิดแผนการเรียน โดยครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าควรสนับสนุนนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อเป็นเหตุผลในการเปิดแผนการเรียนดังกล่าวในอนาคต

2.3 การเปรียบเทียบข้อมูลกรณีศึกษาภายในโรงเรียน (กรณีหลักสูตร JA02 SP02)

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ตลอดจนกระบวนการพัฒนาและการใช้แนวปฏิบัติภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งที่ 2 กรณีหลักสูตร JA02 และ SP02 โดยเมื่อนำมาเปรียบเทียบข้อมูลของกรณีศึกษาภายในโรงเรียน ได้ดังนี้

ตาราง 27 การเปรียบเทียบข้อมูลภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งที่ 2

ด้าน	กรณีศึกษา	
	JA02	SP02
สภาพที่เป็นจริง	- จัดการเรียนการสอนแบบแผนการเรียน โดยนักเรียนต้องเรียนอย่างต่อเนื่อง 3 ปี การศึกษา - นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการใช้ในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ - ครูผู้สอนจบตรงสาขาที่สอน - จัดการเรียนการสอนมีกิจกรรมที่เน้นการสื่อสารและการสร้างองค์ความรู้ - โรงเรียนจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอ - มีกิจกรรมสำหรับนักเรียนหลากหลายทั้งภายในและภายนอกประเทศ	- จัดการเรียนการสอนแบบวิชาเลือก โดยเลือกเรียนอย่างต่อเนื่องได้ 3 ปีการศึกษา - นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ต้องการใช้ในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ - ครูผู้สอนจบตรงสาขาที่สอน - จัดการเรียนการสอนที่มีกิจกรรมที่เน้นการสื่อสารและการสร้างองค์ความรู้ - ไม่ได้รับการจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอ - มีกิจกรรมสำหรับนักเรียนน้อย
สภาพที่คาดหวัง	- นักเรียนมีสมรรถนะในการใช้ภาษาที่สูงขึ้น - โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาสมรรถนะทางภาษา โดยจัดกิจกรรมที่หลากหลายและส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม	- โรงเรียนมีหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้แกนกลาง - โรงเรียนจัดการเรียนการสอนในรูปแบบแผนการเรียนที่เรียนอย่างต่อเนื่อง 3 ปีการศึกษา - ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ โดยเน้นพัฒนาสมรรถนะการสื่อสาร

ตาราง 27 (ต่อ)

ด้าน	กรณีศึกษา	
	JA02	SP02
		- นักเรียนสามารถสื่อสารภาษาได้ในชีวิตประจำวัน - โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาสมรรถนะทางภาษา โดยจัดกิจกรรมที่หลากหลายและส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม
แนวปฏิบัติที่ทดลองใช้	- ประชาสัมพันธ์สื่อการเรียนรู้แก่นักเรียน - วางแผนเสนอของบประมาณเพื่อจัดกิจกรรมในประเทศและประเทศเจ้าของภาษา	- จัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้แกนกลาง - เสนอเปลี่ยนจัดการเรียนการสอนเป็นแบบแผนการเรียน
ผลที่ได้จากการทดลองใช้ในสถานการณ์จริง	- นักเรียนใช้สื่อการเรียนรู้เพื่อเรียนรู้และทบทวนเนื้อหาที่เคยเรียน - นักเรียนมีกิจกรรมให้เข้าร่วมเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านภาษาและวัฒนธรรม และเตรียมความพร้อมในการศึกษาต่อ	- มีหลักสูตรภาษาตามผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้แกนกลาง และความต้องการของผู้เรียน - ผู้บริหารไม่เห็นด้วยกับการเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนเป็นแบบแผนการเรียน
การปรับปรุงแนวปฏิบัติ	- สอบถามความต้องการของผู้เรียนเพื่อนำมาจัดทำข้อเสนอของบประมาณเพื่อจัดกิจกรรมให้ตรงตามความต้องการของนักเรียนมากขึ้น	- ปรับหลักสูตรให้มีกิจกรรมที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ของตนเองมากขึ้น - จัดทำข้อมูลเสนอผู้บริหารเพื่อพิจารณาเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเป็นแบบแผนการเรียน และสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการเพิ่มขึ้น

จากการเปรียบเทียบข้อมูลของกรณีหลักสูตร JA02 และ SP02 พบว่า เนื่องจากมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน โดยกรณีหลักสูตร JA02 มีการจัดการเรียนการสอนแบบแผนการเรียน ส่วนกรณีหลักสูตร SP02 มีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบวิชาเลือก ส่งผลให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักความคาดหวังต่อหลักสูตรแตกต่างกันออกไป รวมไปถึงการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านงบประมาณและทรัพยากร และการจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนก็มีความแตกต่างเช่นเดียวกัน โดยประเด็นที่หลักสูตรทั้งสองหลักสูตรมีความคาดหวังเช่นเดียวกัน คือ ประเด็นการจัดการเรียนการสอนละการวัดประเมินผลซึ่งต้องการให้นักเรียนสามารถสื่อสารด้วยภาษาที่เรียนได้ทั้งในชั้นเรียนและในชีวิตประจำวัน และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังต้องการให้โรงเรียนจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนทั้งภายในโรงเรียน ภายนอกโรงเรียนและ

ประเทศเจ้าของภาษาซึ่งเคยได้มีการจัดกิจกรรมดังกล่าวมาในอดีต ส่วนประเด็นที่ต้องการปรับปรุงที่แตกต่างกัน คือ การวางแผนและจัดทำหลักสูตร เนื่องจากกรณีหลักสูตร SP02 ยังไม่ได้จัดทำให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ภาษาสเปนซึ่งเพิ่งมีการทดลองใช้ ซึ่งแตกต่างจากกรณีหลักสูตร JA02 ซึ่งมีการจัดทำ ใช้ และปรับปรุงหลักสูตรดังกล่าวให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นและมาตรฐานของเจ้าของภาษาอย่างต่อเนื่อง

กระบวนการจัดทำและใช้แนวปฏิบัติของแต่ละหลักสูตรจะมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับบริบทของหลักสูตรในแต่ละช่วงเวลา โดยกรณีหลักสูตร JA02 ซึ่งมีการจัดการเรียนการสอนแบบรูปแบบแผนการเรียนได้รับการสนับสนุนด้านต่าง ๆ จากโรงเรียนจะเลือกนำแนวปฏิบัติในการประชาสัมพันธ์สื่อการเรียนรู้ออนไลน์ให้แก่นักเรียน โดยนักเรียนกลุ่มดังกล่าวก็ได้ให้ความสนใจแก่สื่อการเรียนรู้ดังกล่าวเป็นอย่างมาก เนื่องจากนักเรียนกลุ่มดังกล่าวเป็นกลุ่มที่ต้องการนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นไปใช้ในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ รวมไปถึงการวางแผนของบประมาณเพื่อจัดกิจกรรมโดยมุ่งหวังให้นักเรียนกลุ่มดังกล่าวสามารถนำองค์ความรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมไปใช้ในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพได้ ส่วนกรณีหลักสูตร SP02 ซึ่งจัดการเรียนการสอนในรูปแบบวิชาเลือกและได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียนน้อยกว่าได้ประยุกต์ใช้แนวปฏิบัติในการจัดทำหลักสูตรภาษาสเปนให้มีความสอดคล้องกับผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ภาษาสเปนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานของเจ้าของภาษา รวมไปถึงการส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการต่าง ๆ โดยนอกเหนือจากที่จะทำให้นักเรียนได้รับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนได้สร้างองค์ความรู้แล้ว ยังทำให้ผู้บริหารเห็นถึงความสำคัญของภาษาสเปนเพื่อเป็นข้อมูลในการขอปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาสเปนเป็นรูปแบบแผนการเรียนต่อไป

ตอนที่ 3 ผลการศึกษากรณิศึกษาข้ามโรงเรียน (กรณีหลักสูตร JA01 เปรียบเทียบกับ JA02 และกรณีหลักสูตร SP01 เปรียบเทียบกับ SP02)

3.1 การเปรียบเทียบข้อมูลกรณิศึกษาข้ามโรงเรียน (กรณีหลักสูตร JA01 JA02)

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ตลอดจนกระบวนการพัฒนาและการใช้แนวปฏิบัติของกรณีหลักสูตร JA01 และ JA02 ซึ่งเป็นหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่แตกต่างกัน โดยเมื่อนำมาเปรียบเทียบข้อมูลของกรณิศึกษาข้ามโรงเรียน ได้ดังนี้

ตาราง 28 การเปรียบเทียบข้ามโรงเรียน กรณีหลักสูตรภาษาญี่ปุ่น (กรณีหลักสูตร JA01 JA02)

ด้าน	กรณีศึกษา	
	JA01	JA02
สภาพที่เป็นจริง	- ปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนจากแผนการเรียนเป็นรายวิชาเลือกในแผน - การเรียนเตรียมอาชีพ โดยเลือกเรียนต่อเนื่องได้ 3 ปีการศึกษา - นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้ต้องการใช้ในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ - ครูผู้สอนจบตรงสาขาวิชาที่สอน - จัดทำหลักสูตร - จัดการเรียนการสอนแบบบรรยายมากกว่าการสื่อสาร - โรงเรียนจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอ - มีกิจกรรมสำหรับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง	- จัดการเรียนการสอนแบบแผนการเรียน โดยนักเรียนต้องเรียนอย่างต่อเนื่อง 3 ปีการศึกษา - นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการใช้ในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ - ครูผู้สอนจบตรงสาขาที่สอน - จัดการเรียนการสอนมีกิจกรรมที่เน้นการสื่อสารและการสร้างองค์ความรู้ - โรงเรียนจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอ - มีกิจกรรมสำหรับนักเรียนหลากหลายทั้งภายในและภายนอกประเทศ
สภาพที่คาดหวัง	- โรงเรียนมีหลักสูตรที่มีความเหมาะสมในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่อาชีพ - นักเรียนมีสมรรถนะทางภาษาที่จำเป็นและเหมาะสมกับอาชีพ - ครูผู้สอนมีสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ - โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	- นักเรียนมีสมรรถนะในการใช้ภาษาที่สูงขึ้น - โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาสมรรถนะทางภาษา โดยจัดกิจกรรมที่หลากหลายและส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม
แนวปฏิบัติที่ทดลองใช้	- จัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับแผนการเรียนอาชีพ และจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีส่วนร่วม - ประชาสัมพันธ์สื่อการเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน	- ประชาสัมพันธ์สื่อการเรียนรู้แก่นักเรียน - วางแผนเสนอของบประมาณเพื่อจัดกิจกรรมในประเทศและประเทศเจ้าของภาษา
ผลที่ได้จากการทดลองใช้ในสถานการณ์จริง	- นักเรียนบางส่วนไม่สนใจการจัดการเรียนการสอน เมื่อไม่มีกิจกรรมที่ต้องมีส่วนร่วม	- นักเรียนใช้สื่อการเรียนรู้เพื่อเรียนรู้และทบทวนเนื้อหาที่เคยเรียน - นักเรียนมีกิจกรรมให้เข้าร่วมเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านภาษาและวัฒนธรรม และเตรียมความพร้อมในการศึกษาต่อ

ตาราง 28 (ต่อ)

ด้าน	กรณีศึกษา	
	JA01	JA02
การปรับปรุง แนวปฏิบัติ	- นักเรียนไม่ได้ใช้สื่อการเรียนรู้ที่ ประชาสัมพันธ์ โดยส่วนใหญ่สนใจเรียน วิชาตามสาขาอาชีพมากกว่า	- สอบถามความต้องการของผู้เรียนเพื่อ นำมาจัดทำข้อเสนอแนะประมาณเพื่อจัด กิจกรรมให้ตรงตามความต้องการของ นักเรียนมากขึ้น

จากการเปรียบเทียบข้อมูลกรณีหลักสูตรทั้ง 2 หลักสูตรพบว่าถึงแม้ว่าจะมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนและนโยบายของโรงเรียนที่แตกต่างกัน แต่โรงเรียนยังคงจัดให้ภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาที่มีความสำคัญใกล้เคียงกับภาษาจีนและภาษาฝรั่งเศสจึงให้มีการจัดการเรียนการสอนโดยมีจำนวนชั่วโมงเรียนเยอะและสามารถเรียนอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 3 ปีได้โดยมุ่งหวังให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการแข่งขันและกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อสร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน การศึกษาต่อและการประกอบอาชีพในอนาคตได้ ตลอดจนหลักสูตรยังได้รับการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ จากโรงเรียน ทั้งด้านงบประมาณ ทรัพยากรต่าง ๆ ห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนการจัดกิจกรรมและส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ครูผู้สอนภาษาญี่ปุ่นจบการศึกษาตรงสาขาวิชาทำให้สามารถจัดทำหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานของเจ้าของภาษา อย่างไรก็ตามเนื่องจากนโยบายของโรงเรียนและกลุ่มของนักเรียนที่มีความแตกต่างกันทำให้ความคาดหวังของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักบางประการแตกต่างกันซึ่งส่งผลให้กระบวนการพัฒนาและการใช้แนวปฏิบัติแตกต่างกันออกไป โดยกรณีหลักสูตร JA01 ซึ่งโรงเรียนมีนโยบายในการเตรียมความพร้อมนักเรียนสู่อาชีพก็มีความคาดหวังให้หลักสูตรดังกล่าวเป็นหลักสูตรซึ่งจะมีความแตกต่างจากหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นของโรงเรียนอื่นและสามารถนำไปเตรียมความพร้อมสู่อาชีพได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้เนื่องจากกลุ่มนักเรียนที่เรียนมีความแตกต่างกัน โดยกรณีหลักสูตร JA01 เป็นนักเรียนจากแผนการเรียนอาชีพซึ่งส่วนใหญ่ไม่ได้ต้องการนำความรู้ไปใช้ในการศึกษาต่อ ส่วนกรณีหลักสูตร JA02 เป็นนักเรียนแผนการเรียนภาษาญี่ปุ่นซึ่งต้องการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ ทำให้ถึงแม้ว่าจะนำแนวปฏิบัติเดียวกันไปใช้ในแต่ละโรงเรียนก็จะมีผลที่แตกต่างกันออกไปเนื่องมาจากความต้องการนำไปใช้ประโยชน์ของนักเรียน โดยนักเรียนที่เรียนแบบแผนการเรียนในกรณีหลักสูตร JA02 จะเห็นความสำคัญและใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นมากกว่านักเรียนจากหลักสูตร JA01

3.2 การเปรียบเทียบข้อมูลกรณีศึกษาข้ามโรงเรียน (กรณีหลักสูตร SP01 SP02)

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ตลอดจนกระบวนการพัฒนาและ การใช้แนวปฏิบัติของกรณีหลักสูตร SP01 และ SP02 ซึ่งเป็นหลักสูตรภาษาสเปนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่แตกต่างกัน โดยเมื่อนำมาเปรียบเทียบข้อมูลของกรณีศึกษาข้ามโรงเรียน ได้ดังนี้

ตาราง 29 การเปรียบเทียบข้ามโรงเรียน กรณีหลักสูตรภาษาสเปน (กรณีหลักสูตร SP01 SP02)

ด้าน	กรณีศึกษา	
	SP01	SP02
สภาพที่เป็นจริง	- จัดการเรียนการสอนแบบวิชาเลือกใน แผนการเรียนเตรียมอาชีพ โดยเลือกเรียน ได้ต่อเนื่อง 1 ปีการศึกษา - นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้ต้องการใช้ ใน การศึกษาต่อและประกอบอาชีพ - ครูผู้สอนไม่ได้จบตรงสาขา วิชาที่สอน - ไม่ได้จัดทำหลักสูตร - จัดการเรียนการสอนแบบบรรยาย มากกว่าการสื่อสาร - ไม่ได้ได้รับการจัดสรรทรัพยากรอย่าง เพียงพอ - มีกิจกรรมสำหรับนักเรียนน้อย	- จัดการเรียนการสอนแบบวิชาเลือก โดย เลือกเรียนอย่างต่อเนื่องได้ 3 ปีการศึกษา - นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ต้องการใช้ ใน การศึกษาต่อและประกอบอาชีพ - ครูผู้สอนจบตรงสาขาที่สอน - จัดการเรียนการสอนที่มีกิจกรรมที่เน้น การสื่อสารและการสร้างองค์ความรู้ - ไม่ได้ได้รับการจัดสรรทรัพยากรอย่าง เพียงพอ - มีกิจกรรมสำหรับนักเรียนน้อย
สภาพที่คาดหวัง	- โรงเรียนมีหลักสูตรที่มีความเหมาะสมใน การเตรียมความพร้อมเข้าสู่อาชีพ และ สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง - นักเรียนมีสมรรถนะในการสื่อสารภาษา ในชีวิตประจำวัน - ครูผู้สอนได้รับการพัฒนาให้มีสมรรถนะ ในการจัดการเรียนการสอนและการทำ วิจัยให้มีคุณภาพ - มีครูผู้สอนที่จบตรงสาขาวิชาที่สอน - โรงเรียนสนับสนุนงบประมาณ สื่อการ เรียนรู้ และห้องเรียนสำหรับการจัดการ เรียนการสอน	- โรงเรียนมีหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้และสาระ การเรียนรู้แกนกลาง - โรงเรียนจัดการเรียนการสอนในรูปแบบ แผน การเรียนที่เรียนอย่างต่อเนื่อง 3 ปี การศึกษา - ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอน ให้มีคุณภาพ โดยเน้นพัฒนาสมรรถนะ การสื่อสาร - นักเรียนสามารถสื่อสารภาษาได้ในชีวิต ประจำวัน - โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนา สมรรถนะทางภาษา โดยจัดกิจกรรมที่ หลากหลายและส่งเสริมให้นักเรียนเข้า ร่วมกิจกรรม
แนวปฏิบัติที่ทดลองใช้	- จัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับแผนการ เรียนอาชีพ รวมทั้งผลการเรียนรู้และสาระ การเรียนรู้แกนกลาง	- จัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับผลการ เรียนรู้และสาระการเรียนรู้แกนกลาง - เสนอเปลี่ยนจัดการเรียนการสอนเป็น แบบแผนการเรียน

ตาราง 29 (ต่อ)

ด้าน	กรณีศึกษา	
	SP01	SP02
ผลที่ได้จากการทดลอง ใช้ในสถานการณ์จริง	- สรรหาครูผู้สอนที่จบตรงสาขาวิชาที่สอน หรือครูเจ้าของภาษา	- มีหลักสูตรภาษาตามผลการเรียนรู้และ สาระการเรียนรู้แกนกลาง และความ ต้องการของผู้เรียน
	- มีคำอธิบายรายวิชาและโครงสร้าง รายวิชาตามผลการเรียนรู้และสาระการ เรียนรู้แกนกลาง	- ผู้บริหารไม่เห็นด้วยกับการเปลี่ยน การจัดการเรียนการสอนเป็นแผนการเรียน
การปรับปรุงแนว ปฏิบัติ	- ผู้บริหารมีความเห็นว่าไม่มีความ จำเป็นต้องสรรหาครูผู้สอนเพิ่มเติม	- ผู้บริหารไม่เห็นด้วยกับการเปลี่ยน การจัดการเรียนการสอนเป็นแผนการเรียน
	- ครูผู้สอนให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ โครงการผู้ช่วยสอนภาษาของ สพฐ.	- ปรับหลักสูตรให้มีกิจกรรมที่นักเรียนมี ส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ของ ตนเองมากขึ้น
	- จัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับแผน การเรียนอาชีพตามนโยบายของโรงเรียน และความต้องการ ของนักเรียน	- จัดทำข้อเสนอผู้บริหารเพื่อพิจารณา เปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอน เป็นแผนการเรียน และสนับสนุนให้ นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการ เพิ่มขึ้น

จากการศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลกรณีหลักสูตรทั้ง 2 หลักสูตรพบว่านโยบายของการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน การสนับสนุนด้านต่าง ๆ และกลุ่มนักเรียนมีความคล้ายคลึงกัน คือ นักเรียนที่เลือกเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้ต้องการนำองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ต่อยอดในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ การได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณและทรัพยากรต่าง ๆ ค่อนข้างน้อยซึ่งส่งผลให้ทั้งสองหลักสูตรต้องการได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียนเป็นอย่างมาก และมีการจัดการเรียนการสอนแบบรูปแบบวิชาเลือก จำนวน 2 คาบเรียนต่อสัปดาห์แต่มีความแตกต่างกันที่กรณีหลักสูตร SP01 สามารถเลือกเรียนได้ตามความสนใจเพียง 1 ปีการศึกษา ส่วนกรณีหลักสูตร SP02 สามารถเลือกเรียนได้อย่างต่อเนื่อง 3 ปีการศึกษา โดยสะท้อนให้เห็นถึงความคิดเห็นของโรงเรียนที่มีต่อภาษาสเปนอันเนื่องมาจากความนิยมในการเรียนของภาษาสเปนซึ่งยังไม่มีไม่มากนัก รวมไปถึงการนำไปใช้ต่อยอดในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพเมื่อเปรียบเทียบกับภาษาต่างประเทศอื่น

ความแตกต่างอย่างมากประการหนึ่งของหลักสูตรทั้งสองกรณี คือ ครูผู้สอนภาษาสเปนมีความแตกต่างกัน เนื่องจากครูผู้สอนในกรณีหลักสูตร SP01 เป็นครูผู้สอนภาษาต่างประเทศอื่นซึ่งไม่ได้จบตรงสาขาวิชาเอกภาษาสเปน แต่สามารถจัดการเรียนการสอนภาษาสเปนได้ ส่วนครูผู้สอนกรณีหลักสูตร SP02 เป็นครูผู้สอนซึ่งจบตรงสาขาวิชาเอก ส่งผลให้กระบวนการพัฒนาและการนำแนวปฏิบัติ

ไปใช้ ตลอดจนความคาดหวังของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักมีความแตกต่างกัน โดยกรณีหลักสูตร SP01 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักคาดหวังให้ครูผู้สอนสามารถจัดทำหลักสูตรเพื่ออาชีพตามหลักสูตร และออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถสื่อสารภาษาสเปนได้ ซึ่งแตกต่างจากกรณีหลักสูตร SP02 ซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักมุ่งหวังให้สามารถจัดทำหลักสูตรและออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองโดยครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังนำมาซึ่งความต่างกันในการนำแนวปฏิบัติมาปรับใช้ในการเสนอผู้บริหารในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนและการเพิ่มจำนวนชั่วโมงเรียนของนักเรียน โดยกรณีหลักสูตร SP01 จะสามารถเพิ่มชั่วโมงเรียนหรือปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนได้จะต้องมีการเพิ่มจำนวนครูผู้สอนชาวไทยซึ่งจบตรงสาขาวิชาเอกหรือครูเจ้าของภาษาเพื่อให้จัดการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่และสามารถออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายได้มากกว่า ซึ่งแตกต่างจากกรณีหลักสูตร SP02

3.3 การเปรียบเทียบข้อมูลกรณีหลักสูตร 5 กรณี

จากการศึกษาการใช้หลักสูตร ตลอดจนกระบวนการพัฒนาและการใช้แนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรของกรณีหลักสูตรทั้ง 5 กรณีศึกษา สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังตาราง 30 ตาราง 30 การเปรียบเทียบข้อมูลกรณีหลักสูตร 5 กรณีศึกษา

ด้าน	โรงเรียนที่	ภาษา		
		JA	SP	KM
สภาพที่เป็นจริง	01	- ปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนจากแผนการเรียนเป็นรายวิชาเลือกในแผนการเรียนเตรียมอาชีพ โดยเลือกในแผนการเรียนเตรียมอาชีพ โดยเลือกเรียนต่อเนื่อง 1 ปี โดยเลือกเรียนต่อเนื่องได้ 3 ปี - นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้ต้องการใช้ในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ - ครูผู้สอนจบตรงสาขาวิชาที่สอน - จัดทำหลักสูตร - จัดการเรียนการสอนแบบบรรยายมากกว่าการสื่อสาร	- จัดการเรียนการสอนแบบวิชาเลือกในแผนการเรียนเตรียมอาชีพ โดยเลือกเรียนได้ต่อเนื่อง 1 ปี การศึกษา - นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้ต้องการใช้ในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ - ครูผู้สอนไม่ได้จบตรงสาขาวิชาที่สอน - ไม่ได้จัดทำหลักสูตร - จัดการเรียนการสอนแบบบรรยายมากกว่าการสื่อสาร	- จัดการเรียนการสอนแบบวิชาเลือกในแผนการเรียนเตรียมอาชีพ โดยเลือกเรียนได้ต่อเนื่อง 1 ปี การศึกษา - ไม่มีการจัดการเรียน - การสอนในปี 2567 - นักเรียนไม่ได้ต้องการใช้ในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ - ครูผู้สอนไม่ได้จบตรงสาขาวิชาที่สอน - ไม่ได้จัดทำหลักสูตร - ใช้สื่อการเรียนรู้ใน

ตาราง 30 (ต่อ)

ด้าน	โรงเรียนที่	ภาษา		
		JA	SP	KM
สภาพที่เป็นจริง	01	- โรงเรียนจัดสรร ทรัพยากรอย่าง เพียงพอ - มีกิจกรรมสำหรับ นักเรียนอย่าง ต่อเนื่อง	- ไม่ได้รับการจัดสรร ทรัพยากรอย่าง เพียงพอ - มีกิจกรรมสำหรับ นักเรียนน้อย	การจัดการเรียน การสอน - ไม่ได้รับการจัดสรร ทรัพยากรอย่าง เพียงพอ - มีกิจกรรมสำหรับ นักเรียนน้อย
	02	- จัดการเรียนการ สอนแบบแผนการ เรียน โดยนักเรียน ต้องเรียนอย่าง ต่อเนื่อง 3 ปี การศึกษา - นักเรียนส่วนใหญ่ ต้องการใช้ใน การศึกษาต่อและ ประกอบอาชีพ - ครูผู้สอนจบตรง สาขาที่สอน - จัดการเรียนการ สอนมีกิจกรรมที่เน้น การสื่อสารและการ สร้างองค์ความรู้ - โรงเรียนจัดสรร ทรัพยากรอย่าง เพียงพอ - มีกิจกรรมสำหรับ นักเรียนหลากหลาย ทั้งภายในและ ภายนอกประเทศ	- จัดการเรียนการ สอนแบบวิชาเลือก โดยเลือกเรียนอย่าง ต่อเนื่องได้ 3 ปี การศึกษา - นักเรียนส่วนใหญ่ ไม่ต้องการใช้ใน การศึกษาต่อและ ประกอบอาชีพ - ครูผู้สอนจบตรง สาขาที่สอน - จัดการเรียนการ สอนที่มีกิจกรรมที่ เน้น การสื่อสารและการ สร้างองค์ความรู้ - ไม่ได้รับการจัดสรร ทรัพยากรอย่าง เพียงพอ - มีกิจกรรมสำหรับ นักเรียนน้อย	

ตาราง 30 (ต่อ)

ด้าน	โรงเรียนที่	ภาษา		
		JA	SP	KM
สภาพที่คาดหวัง	01	- โรงเรียนมีหลักสูตรที่มีความเหมาะสมในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่อาชีพ - นักเรียนมีสมรรถนะทางภาษาที่จำเป็นและเหมาะสมกับอาชีพ - ครูผู้สอนมีสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ - โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	- โรงเรียนมีหลักสูตรที่มีความเหมาะสมในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่อาชีพและสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง - นักเรียนมีสมรรถนะในการสื่อสารภาษาในชีวิตประจำวัน - ครูผู้สอนได้รับการพัฒนาให้มีสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนและการทำวิจัยให้มีคุณภาพ - มีครูผู้สอนที่จบตรงสาขาวิชาที่สอน - โรงเรียนสนับสนุนงบประมาณ สื่อการเรียนรู้อ และห้องเรียนสำหรับการจัดการเรียนการสอน	- โรงเรียนมีหลักสูตรที่มีความเหมาะสมในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่อาชีพและสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง - โรงเรียนจัดการเรียนการสอนภาษาเขมรในทุกปีการศึกษา - นักเรียนมีสมรรถนะในการสื่อสารภาษาในชีวิตประจำวัน - ครูผู้สอนได้รับการพัฒนาให้มีสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ - โรงเรียนสนับสนุนงบประมาณ สื่อการเรียนรู้อ และห้องเรียนสำหรับการจัดการเรียนการสอน

ตาราง 30 (ต่อ)

ด้าน	โรงเรียนที่	ภาษา		
		JA	SP	KM
สภาพที่คาดหวัง	02	- นักเรียนมี สมรรถนะในการใช้ ภาษาที่สูงขึ้น - โรงเรียนส่งเสริมให้ นักเรียนได้พัฒนา สมรรถนะทางภาษา โดยจัดกิจกรรมที่ หลากหลายและ ส่งเสริมให้นักเรียน เข้าร่วมกิจกรรม	- โรงเรียนมีหลักสูตร และการจัดการ เรียนรู้ ที่สอดคล้องกับผล การเรียนรู้และสาระ การเรียนรู้แกนกลาง - โรงเรียนจัดการ เรียนการสอนใน รูปแบบแผน การ เรียนที่เรียนอย่าง ต่อเนื่อง 3 ปี การศึกษา - ครูผู้สอนสามารถ จัดการเรียนการสอน ให้มีคุณภาพ โดย เน้นพัฒนา สมรรถนะ การสื่อสาร - นักเรียนสามารถ สื่อสารภาษาได้ใน ชีวิตประจำวัน - โรงเรียนส่งเสริมให้ นักเรียนได้พัฒนา สมรรถนะทางภาษา โดยจัดกิจกรรมที่ หลากหลายและ ส่งเสริมให้นักเรียน เข้าร่วมกิจกรรม	

ตาราง 30 (ต่อ)

ด้าน	โรงเรียนที่	ภาษา		
		JA	SP	KM
ผลที่ได้จาก การทดลองใช้ใน สถานการณ์จริง	02	- นักเรียนใช้สื่อการเรียนรู้เพื่อเรียนรู้และทบทวนเนื้อหาที่เคยเรียน - นักเรียนมีกิจกรรมให้เข้าร่วมเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านภาษาและวัฒนธรรม และเตรียมความพร้อมในการศึกษาต่อ	- มีหลักสูตรภาษาตามผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้แกนกลาง และความต้องการของผู้เรียน - ผู้บริหารไม่เห็นด้วยกับการเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนเป็นแผนการเรียน	
การปรับปรุง แนวปฏิบัติ	01	- เพิ่มกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมและกระจายการจัดกิจกรรมของครูผู้สอนเป็นตลอดคาบเรียน	- จัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับแผนการเรียนอาชีพตามนโยบายของโรงเรียนและความต้องการของนักเรียน	- จัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับแผนการเรียนอาชีพตามนโยบายของโรงเรียนและความต้องการของนักเรียน - เสนอผู้บริหารให้เปิดโอกาสให้นักเรียนทุกระดับชั้นสามารถเลือกเรียนได้ เพื่อให้มีการจัดการเรียนการสอนในปีการศึกษาต่อไป
	02	- สอบถามความต้องการของผู้เรียนเพื่อนำมาจัดทำข้อเสนองบประมาณเพื่อจัดกิจกรรมให้ตรงตามความต้องการของนักเรียนมากขึ้น	- ปรับหลักสูตรให้มีกิจกรรมที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ของตนเองมากขึ้น - จัดทำข้อมูลเสนอผู้บริหารเพื่อพิจารณาเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเป็นแผนการเรียน และสนับสนุนให้	

ตาราง 30 (ต่อ)

ด้าน	โรงเรียนที่	ภาษา		
		JA	SP	KM
			นักเรียนเข้าร่วม กิจกรรมทางวิชาการ เพิ่มขึ้น	

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวปฏิบัติสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง โดยประยุกต์ใช้การประเมินเชิงพัฒนาและพหุกรณีศึกษา มีความมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อ 1) เพื่อศึกษาการใช้หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินเชิงพัฒนา และพหุกรณีศึกษา และ 2) เพื่อพัฒนาแนวปฏิบัติสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินเชิงพัฒนาและพหุกรณีศึกษา โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 การศึกษาการใช้หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง โดยการดำเนินการวิจัยในระยะที่ 1 จะดำเนินการควบคู่กันไปทั้งการศึกษาเอกสาร การวิเคราะห์หลักสูตร การประเมินหลักสูตรผ่านแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ครูผู้สอนภาษาต่างประเทศที่สอง และนักเรียนที่เรียนภาษาต่างประเทศที่สอง ในระหว่างปีการศึกษา 2566-2567 จำนวน 5 กรณีในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 2 โรงเรียน เพื่อนำมากำหนดประเด็นที่ต้องการปรับปรุงและเป้าหมายที่คาดหวังให้เกิดขึ้นของแต่ละกรณีซึ่งจะนำมาสร้างเป็นแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองในระยะที่ 2 ต่อไป

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวปฏิบัติสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง โดยวิเคราะห์ประเด็นที่ต้องการปรับปรุง เป้าหมายและตัวชี้วัดที่คาดหวังเพื่อนำมาใช้สร้างเป็นแนวปฏิบัติสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้บริหารโรงเรียน และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ 2) ครูผู้สอนภาษาต่างประเทศที่สอง และ 3) นักเรียนที่เรียนภาษาต่างประเทศที่สอง จากนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักจะเลือกนำแนวปฏิบัติมาทดลองใช้ จากนั้นผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตร ตลอดจนกระบวนการพัฒนาและใช้แนวปฏิบัติมาเปรียบเทียบข้อมูลของแต่ละกรณีศึกษาเพื่อหาความเหมือนและต่างของข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาการพัฒนาแนวปฏิบัติเพื่อนำไปใช้ปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษากรณีศึกษาภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งที่ 1 (กรณีหลักสูตร JA01 SP01 และ KM01)

1.1 ผลการศึกษากรณีหลักสูตร JA01

กรณีหลักสูตร JA01 ได้ถูกปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนจากแผนการเรียนเป็นรายวิชาเลือกในแผนการเรียนเตรียมอาชีพ โดยสามารถเลือกเรียนต่อเนื่องได้ 3 ปีการศึกษาตามนโยบายของโรงเรียนซึ่งส่งเสริมให้นักเรียนได้เตรียมความพร้อมสู่อาชีพที่ตนเองสนใจในอนาคต จากการศึกษาพบว่าโรงเรียนให้ความสำคัญกับภาษาญี่ปุ่นเช่นเดียวกับภาษาจีนและภาษาฝรั่งเศส เนื่องจากเป็นภาษาที่ได้รับความนิยมจากนักเรียนในการเลือกเรียน โรงเรียนจึงได้มีให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ อย่างเพียงพอตลอดจนมีการจัดและสนับสนุนการเข้าร่วมกิจกรรมสำหรับนักเรียนทั้งภายในโรงเรียนและระดับอื่นๆ

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้ร่วมกันกำหนดประเด็นที่ต้องการปรับปรุงและวิเคราะห์สาเหตุของประเด็นดังกล่าวไว้ โดยประเด็นที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องการปรับปรุง มีจำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ (1) การจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล (2) การวางแผนและปรับปรุงหลักสูตร (3) การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน และ (4) การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรต่าง ๆ ซึ่งจากประเด็นที่ต้องการปรับปรุงดังกล่าวได้นำไปสู่การร่วมกันกำหนดเป้าหมายที่คาดหวังให้เกิดขึ้น ได้แก่ (1) ครูผู้สอนมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นให้มีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพและมาตรฐานของเจ้าของภาษา (2) นักเรียนสามารถใช้ภาษาญี่ปุ่นเพื่อเตรียมความพร้อมสู่อาชีพ และการดำเนินชีวิตประจำวันได้ (3) โรงเรียนมีหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นเพื่ออาชีพที่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนและความต้องการของนักเรียน (4) โรงเรียนจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสมรรถนะการใช้ภาษาญี่ปุ่นของนักเรียน และ (5) โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน หลังกำหนดประเด็นที่ต้องการปรับปรุงและเป้าหมายที่คาดหวังแล้ว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้ร่วมกันกำหนดแนวปฏิบัติ จำนวน 4 ประเด็นตามบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้าสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ กลุ่มที่ 2 ครูผู้สอนภาษาต่างประเทศทั้งสอง และกลุ่มที่ 3 นักเรียนที่เรียนภาษาต่างประเทศที่สอง

หลังร่วมกันพัฒนาแนวปฏิบัติเสร็จสิ้นแล้ว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้นำแนวปฏิบัติไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของตน โดยกรณีหลักสูตร JA01 ได้ปรับปรุงหลักสูตรและออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการสื่อสารและการลงมือปฏิบัติจริง และประชาสัมพันธ์สื่อการเรียนรู้ออนไลน์แก่นักเรียนเพื่อนำไปใช้ในการทบทวนและการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

1.2 ผลการศึกษากรณีหลักสูตร SP01

กรณีหลักสูตร SP01 มีการจัดแบบวิชาเลือกในแผนการเรียนเตรียมอาชีพ โดยเลือกเรียนได้ต่อเนื่อง 1 ปีการศึกษาตามนโยบายของโรงเรียนซึ่งส่งเสริมให้นักเรียนได้เตรียมความพร้อมสู่อาชีพที่ตนเองสนใจในอนาคตตามความต้องการของนักเรียน โดยนักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้ต้องการใช้ในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้ร่วมกันกำหนดประเด็นที่ต้องการปรับปรุงและวิเคราะห์สาเหตุของประเด็นดังกล่าวไว้ โดยประเด็นที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องการปรับปรุง มีจำนวน 5 ประเด็น ได้แก่ (1) การจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล (2) การวางแผนและจัดทำหลักสูตร (3) การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรต่าง ๆ (4) การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน และ (4) การพัฒนาครูผู้สอน ซึ่งจากประเด็นที่ต้องการปรับปรุงดังกล่าวได้นำไปสู่การร่วมกันกำหนดเป้าหมายที่คาดหวังให้เกิดขึ้น ได้แก่ (1) ครูผู้สอนมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรภาษาสเปน (2) นักเรียนสามารถใช้ภาษาญี่ปุ่นในชีวิตประจำวันได้ (3) โรงเรียนมีหลักสูตรภาษาสเปนเพื่ออาชีพที่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนและความต้องการของนักเรียน และ (4) โรงเรียนมีการจัดสรรงบประมาณและจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน หลังกำหนดประเด็นที่ต้องการปรับปรุงและเป้าหมายที่คาดหวังแล้ว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้ร่วมกันกำหนดแนวปฏิบัติ จำนวน 5 ประเด็น ตามบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้าสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ กลุ่มที่ 2 ครูผู้สอนภาษาต่างประเทศที่สอง และกลุ่มที่ 3 นักเรียนที่เรียนภาษาต่างประเทศที่สอง

หลังร่วมกันพัฒนาแนวปฏิบัติเสร็จสิ้นแล้ว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้นำแนวปฏิบัติไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของตน โดยกรณีหลักสูตร SP01 ได้จัดทำคำอธิบายรายวิชาและโครงสร้างรายวิชา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายฉบับใหม่ขึ้น โดยปรับปรุงจากเอกสารผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ภาษาสเปนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเตรียมความพร้อมในการจัดทำหลักสูตรภาษาสเปนให้ครบถ้วน นอกจากนี้มีการพิจารณาการเข้าร่วมโครงการผู้ช่วยสอนภาษาสเปนหรือการจ้างครูภาษาสเปนโดยตรงเพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพและรองรับกับความต้องการของนักเรียนซึ่งเพิ่มขึ้นในทุกปีการศึกษา

1.3 ผลการศึกษากรณีหลักสูตร KM01

กรณีหลักสูตร KM01 มีการจัดแบบวิชาเลือกในแผนการเรียนเตรียมอาชีพ โดยเลือกเรียนได้ต่อเนื่อง 1 ปีการศึกษาตามนโยบายของโรงเรียนซึ่งส่งเสริมให้นักเรียนได้เตรียมความพร้อมสู่อาชีพที่ตนเองสนใจในอนาคตตามความต้องการของนักเรียน โดยนักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้ต้องการใช้ในการศึกษา

ต่อและประกอบอาชีพ ทั้งนี้เนื่องจากภาษาเขมรเป็นภาษาซึ่งไม่ได้รับความนิยมในการเลือกเรียน ทำให้ในบางปีการศึกษาจะไม่มีนักเรียนสนใจจนไม่สามารถจัดการเรียนการสอนภาษาเขมรได้

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้ร่วมกันกำหนดประเด็นที่ต้องการปรับปรุงและวิเคราะห์สาเหตุของประเด็นดังกล่าวไว้ โดยประเด็นที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องการปรับปรุง มีจำนวน 5 ประเด็น ได้แก่ (1) การจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล (2) การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรต่าง ๆ (3) การวางแผนและจัดทำหลักสูตร (4) การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน และ (5) การพัฒนาครูผู้สอน ซึ่งจากประเด็นที่ต้องการปรับปรุงดังกล่าวได้นำไปสู่การร่วมกันกำหนดเป้าหมายที่คาดหวังให้เกิดขึ้น ได้แก่ (1) ครูผู้สอนมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรภาษาเขมรอย่างมีคุณภาพ (2) นักเรียนสามารถใช้ภาษาเขมรได้ในชีวิตประจำวัน (3) โรงเรียนสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรสำหรับการจัดการเรียนการสอนภาษาเขมร และ (4) โรงเรียนมีหลักสูตรภาษาเขมรเพื่ออาชีพที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ภาษาเขมร และนโยบายของโรงเรียน หลังกำหนดประเด็นที่ต้องการปรับปรุงและเป้าหมายที่คาดหวังแล้ว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้ร่วมกันกำหนดแนวปฏิบัติ จำนวน 5 ประเด็น ตามบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารโรงเรียน และหัวหน้าสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ กลุ่มที่ 2 ครูผู้สอนภาษาต่างประเทศทั้งสอง และกลุ่มที่ 3 นักเรียนที่เรียนภาษาต่างประเทศทั้งสอง

หลังร่วมกันพัฒนาแนวปฏิบัติเสร็จสิ้นแล้ว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้นำแนวปฏิบัติไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของตน โดยกรณีหลักสูตร KM01 ไม่มีการจัดการเรียนการสอนในภาคเรียนที่ทดลองใช้ ดังนั้นครูผู้สอนจึงได้นำแนวปฏิบัติมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรภาษาเขมร ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้สอดคล้องกับเอกสารผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ภาษาเขมรระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานของเจ้าของภาษา นอกจากนี้ยังเตรียมแผนสำหรับการประชาสัมพันธ์หลักสูตรดังกล่าวเพื่อประกอบการตัดสินใจของนักเรียนในการเลือกเรียนวิชาภาษาเขมร

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาครณียศึกษาภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งที่ 2 (กรณีหลักสูตร JA02 และ SP02)

2.1 ผลการศึกษาครณียหลักสูตร JA02

กรณีหลักสูตร JA02 มีการจัดการเรียนการสอนแบบแผนการเรียน โดยนักเรียนต้องเรียนอย่างต่อเนื่อง 3 ปีการศึกษาโดยนักเรียนส่วนใหญ่ต้องการใช้ในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ ครูผู้สอนจบตรงสาขาวิชาที่สอนทำให้สามารถจัดการเรียนการสอนมีกิจกรรมที่เน้นการสื่อสารและการสร้างองค์ความรู้ของนักเรียนได้อย่างเชี่ยวชาญ และเนื่องมาจากโรงเรียนให้ความสำคัญกับภาษาญี่ปุ่นเช่นเดียวกับภาษาต่างประเทศทั้งสองภาษาอื่นที่ได้รับความนิยม ทำให้โรงเรียนสนับสนุน

งบประมาณและทรัพยากรต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ อย่างหลากหลายทั้งในและนอกประเทศ

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้ร่วมกันกำหนดประเด็นที่ต้องการปรับปรุงและวิเคราะห์สาเหตุของประเด็นดังกล่าวไว้ โดยประเด็นที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องการปรับปรุง มีจำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ (1) การจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล (2) การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน และ (3) การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรต่าง ๆ ซึ่งจากประเด็นที่ต้องการปรับปรุงดังกล่าวได้นำไปสู่การร่วมกันกำหนดเป้าหมายที่คาดหวังให้เกิดขึ้น ได้แก่ (1) นักเรียนมีสมรรถนะในการใช้ภาษาญี่ปุ่นสูงขึ้น และ (2) โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาสมรรถนะในการใช้ภาษาญี่ปุ่น หลังกำหนดประเด็นที่ต้องการปรับปรุงและเป้าหมายที่คาดหวังแล้ว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้ร่วมกันกำหนดแนวปฏิบัติ จำนวน 3 ประเด็น ตามบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้าสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ กลุ่มที่ 2 ครูผู้สอนภาษาต่างประเทศทั้งสอง และกลุ่มที่ 3 นักเรียนที่เรียนภาษาต่างประเทศทั้งสอง

หลังร่วมกันพัฒนาแนวปฏิบัติเสร็จสิ้นแล้ว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้นำแนวปฏิบัติไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของตน โดยกรณีหลักสูตร JA02 ได้ประชาสัมพันธ์สื่อการเรียนรู้ออนไลน์แก่นักเรียนที่สนใจ และวางแผนเสนอของบประมาณเพื่อจัดกิจกรรมให้นักเรียนสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ในการเตรียมพร้อมในการศึกษาต่อในอนาคต

2.2 ผลการศึกษากรณีหลักสูตร SP02

กรณีหลักสูตร SP02 มีการจัดการเรียนการสอนแบบวิชาเลือก โดยสามารถเลือกเรียนอย่างต่อเนื่องได้ 3 ปีการศึกษา ทั้งนี้ นักเรียนที่เลือกเรียนส่วนใหญ่ไม่ต้องการใช้ในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ การจัดการเรียนการสอนภาษาสเปนจัดโดยครูผู้สอนจบตรงสาขาวิชาที่สอนทำให้สามารถจัดการเรียนการสอนมีกิจกรรมที่เน้นการสื่อสารและการสร้างองค์ความรู้ของนักเรียนได้อย่างเชี่ยวชาญ

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้ร่วมกันกำหนดประเด็นที่ต้องการปรับปรุงและวิเคราะห์สาเหตุของประเด็นดังกล่าวไว้ โดยประเด็นที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องการปรับปรุง มีจำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ (1) การจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล (2) การวางแผนและจัดทำหลักสูตร (3) การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน และ (4) การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรต่าง ๆ ซึ่งจากประเด็นที่ต้องการปรับปรุงดังกล่าวได้นำไปสู่การร่วมกันกำหนดเป้าหมายที่คาดหวังให้เกิดขึ้น ได้แก่ (1) ครูจัดการเรียนรู้ภาษาสเปนให้มีคุณภาพโดยเน้นการพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารภาษาสเปนสำหรับนักเรียน (2) นักเรียนมีสมรรถนะในการสื่อสารภาษาสเปนในชีวิตประจำวัน (3) โรงเรียนมีหลักสูตรภาษาสเปนที่สอดคล้องกับผล

การเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ภาษาสเปน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของนักเรียน (4) โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาสมรรถนะในการใช้ภาษาสเปน และ (5) โรงเรียนสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรในการจัดการเรียนการสอนภาษาสเปน หลังกำหนดประเด็นที่ต้องการปรับปรุงและเป้าหมายที่คาดหวังแล้ว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้ร่วมกันกำหนดแนวปฏิบัติจำนวน 4 ประเด็น ตามบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้าสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ กลุ่มที่ 2 ครูผู้สอนภาษาต่างประเทศที่สอง และกลุ่มที่ 3 นักเรียนที่เรียนภาษาต่างประเทศที่สอง

หลังร่วมกันพัฒนาแนวปฏิบัติเสร็จสิ้นแล้ว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้นำแนวปฏิบัติไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของตน โดยกรณีหลักสูตร SP02 ได้จัดทำหลักสูตรตามผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ภาษาสเปนตามผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ภาษาสเปน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และจัดทำข้อมูลรวมทั้งเสนอผู้บริหารในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาสเปนจากวิชาเลือกเป็นแผนการเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวปฏิบัติสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง โดยประยุกต์ใช้การประเมินเชิงพัฒนาและกรณีศึกษา มีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาการใช้หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง พบว่า ปัจจัยหลายประการ ทั้งความนิยมของภาษา จำนวนนักเรียน คุณสมบัติของครูผู้สอนและนักเรียน การให้การสนับสนุนของหน่วยงานภายนอก ความเป็นไปได้ในการใช้ภาษาเป็นเครื่องมือเพื่อนำไปต่อยอดในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพในอนาคต รวมถึงนโยบายของโรงเรียน ส่งผลให้โรงเรียนให้ความสำคัญกับหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นมากกว่าหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองอื่น โดยสะท้อนผ่านนโยบายการจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นของหลักสูตรที่ศึกษาทั้งสองกรณีซึ่งแตกต่างจากนโยบายการจัดการเรียนการสอนของภาษาอื่น ทั้งการกำหนดคาบเรียนภาษาญี่ปุ่นจำนวน 6-8 คาบต่อสัปดาห์ ความต่อเนื่องของการเลือกเรียนซึ่งสามารถเรียนได้อย่างต่อเนื่องตลอด 3 ปีการศึกษา การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรต่างๆ เช่น ห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ หนังสือเรียน สื่อการเรียนรู้ ตลอดจนการจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนและส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการในระดับอื่นซึ่งหน่วยงานภายนอกจัดขึ้น โดยนโยบายดังกล่าวเหล่านี้ส่งผลให้คุณภาพของนักเรียนมีความแตกต่างกันออกไป โดยในทางกลับกัน กรณีหลักสูตรภาษาอื่นพบว่าเนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ภาษาที่ไม่ได้รับความนิยมในการเรียนและ

นักเรียนที่เลือกเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้ต้องการนำองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ต่อยอดในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ค่อนข้างน้อย ทั้งด้านงบประมาณและทรัพยากรต่าง ๆ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดหาครูเจ้าของภาษาหรือครูซึ่งจบตรงสาขาวิชาที่สอน การปรับเปลี่ยนรูปแบบและจำนวนชั่วโมงเรียนของนักเรียน

2. การพัฒนาแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองในโรงเรียน พบว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักได้ร่วมกันกำหนดให้เป็นประเด็นที่ควรปรับปรุงและวิเคราะห์สาเหตุของประเด็นดังกล่าวที่เกิดขึ้น โดยสามารถกำหนดประเด็นที่ต้องการปรับปรุงได้เป็น 5 ประเด็น ได้แก่ (1) การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล (2) การวางแผนและการจัดทำหรือปรับปรุงหลักสูตร (3) การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรต่าง ๆ (4) การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน และ (5) การพัฒนาครูผู้สอน โดยแต่ละกรณีศึกษาจะมีการกำหนดจำนวนและเรียงลำดับประเด็นที่ต้องการปรับปรุงแตกต่างกันออกไป โดยทั้ง 5 ประเด็นเป็นประเด็นที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักมีความเห็นตรงกันว่าควรต้องมีการปรับปรุงเพื่อให้หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองของโรงเรียนมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของสรลันนท์ ภูมิขิษานันท์ (2559) และกาญจนา วงศ์กมลไสย (2560) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับลักษณะการจัดการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศที่สองในระดับอุดมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทย ทั้งนี้พบว่าประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับการจัดการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศที่สองในประเทศไทยมีความคล้ายคลึงกัน โดยประเด็นที่ต้องการปรับปรุงมากที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน

การกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดซึ่งมุ่งเน้นการปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพ และตรงกับความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก โดยกำหนดให้สอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการปรับปรุง และร่วมกันพัฒนาแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรตามประเด็นปัญหาที่ต้องการปรับปรุง โดยแต่ละประเด็นจะคำนึงถึงบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเป็นสำคัญเพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักสามารถนำแนวปฏิบัติดังกล่าวไปปรับใช้ในโรงเรียนได้ โดยแนวปฏิบัติสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก แต่ละกลุ่มจะมีจุดเน้นที่แตกต่างกันออกไป โดยผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้สนับสนุนในเชิงนโยบายจะมุ่งเน้นที่นโยบายในการพัฒนาหลักสูตร การสนับสนุนการเตรียมความพร้อมสำหรับครูผู้สอน รวมทั้งการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรที่สำคัญต่อหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองของโรงเรียน ครูผู้สอนจะมุ่งเน้นที่การจัดการเรียนการสอนซึ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยใช้หลักการจัดการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อฝึกให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้มีโอกาสฝึกภาษาในสถานการณ์จริงที่มีโอกาสพบในการใช้ชีวิตประจำวัน ส่วนผู้เรียนจะมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนและการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน โดยจะเห็นได้ว่าแนวปฏิบัติดังกล่าวส่วนใหญ่จะสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกับการศึกษาแนวทางการบริหาร

รวมทั้งพัฒนาหลักสูตรของภาษาต่างประเทศที่สองภาษาอื่น ดังงานวิจัยของศุภลักษณ์ ศรีเดช (2563) วราพจน์ ดุริยานนท์ (2557) วิเนศ จันทะวงษ์ศรี (2562) และปรีลักษณ์ กลิ่นช้างและสุภาภรณ์ สุวรรณโอกาส (2559)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. กรณีคุณสมบัติที่แตกต่างกันของผู้สอน สามารถให้ข้อเสนอแนะได้ดังนี้

1.1 ครูผู้สอนภาษาสเปนและเยอรม ซึ่งไม่ได้จบการศึกษาตรงตามสาขาวิชาที่สอนควรเข้ารับพัฒนาศักยภาพของตนเองทั้งด้านภาษา วัฒนธรรม การจัดการเรียนรู้และการวัดผล ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การเข้าร่วมการอบรมจากหน่วยงานภายนอก การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเข้าร่วมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพพร้อมกับครูผู้สอนภาษาเดียวกัน โดยผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศให้การส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้แก่ครูผู้สอน และมอบหมายหน้าที่อื่นในโรงเรียนซึ่งไม่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาตนเองของครูผู้สอน ตลอดจนควรสรรหาครูเจ้าของภาษาหรือข้าราชการครูซึ่งจบการศึกษาตรงตามสาขาวิชามาสอนในโรงเรียน

1.2 ครูผู้สอนภาษาญี่ปุ่นและสเปนซึ่งจบการศึกษาตรงตามสาขาวิชาควรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และควรออกแบบและจัดทำหลักสูตรที่น่าสนใจ สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ซึ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อกระตุ้นนักเรียนเกิดการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้

2. กรณีที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรน้อย

2.1 ครูผู้สอนภาษาสเปนและเยอรมซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรน้อย ควรร่วมกับนักเรียนในการวางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะของผู้เรียนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน ในส่วนของการใช้สื่อการเรียนรู้และหนังสือเรียน ครูผู้สอนอาจใช้สื่อการเรียนรู้ที่นักเรียนทุกคนสามารถเข้าถึงได้และประหยัด โดยเฉพาะแหล่งเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ นอกจากนี้อาจส่งเสริมให้นักเรียนจัดทำชิ้นงานเพื่อให้นักเรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้ที่เรียนมาและสามารถใช้ชิ้นงานดังกล่าวเป็นสื่อการเรียนรู้ให้นักเรียนในอนาคตได้

2.2 ผู้บริหารโรงเรียนควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียน โดยอาจจัดกิจกรรมร่วมกับภาษาอื่นเพื่อให้นักเรียนที่เรียนภาษาสเปนและเยอรมได้มีพื้นที่ในการแสดงความสามารถและพัฒนาศักยภาพของตนเอง

3. ครูผู้สอนซึ่งสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งที่ 1 ซึ่งมีนโยบายเตรียมความพร้อมสู่อาชีพ ควรออกแบบหลักสูตรที่ทำให้นักเรียนสามารถนำภาษาที่เรียนไปใช้ประโยชน์ในอาชีพได้จริง รวมถึง

โรงเรียนอาสนนับสนุนให้นักเรียนได้เข้าร่วมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพตามอาชีพที่นักเรียนต้องการ เพื่อให้ นักเรียนได้ประยุกต์ใช้องค์ความรู้ที่ได้มาใช้ในการปฏิบัติงานจริง

4. ผู้บริหารโรงเรียนควรสนับสนุนให้ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษานำกระบวนการประเมินเชิงพัฒนา รวมทั้งวงจรคุณภาพ PDCA มาใช้ในกระบวนการวิจัยเพื่อนำไปพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน โดยอาจมีการสร้างแรงจูงใจให้ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา เช่น การคัดเลือกครูตัวอย่าง การสนับสนุนด้านงบประมาณและทรัพยากร เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาแนวปฏิบัติสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักในระดับโรงเรียนเป็นหลัก โดยในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการขยายกลุ่มเป้าหมายในระดับนโยบายเพื่อให้เกิดการพัฒนาแนวปฏิบัติเป็นไปอย่างครอบคลุม และสามารถนำมาใช้วางแผนในระดับนโยบายได้ต่อไป

2. การศึกษากรณีหลักสูตรกลุ่มภาษาต่างประเทศที่สองที่มีการจัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่หลากหลายมากขึ้น ทั้งกลุ่มภาษาตะวันตก กลุ่มภาษาเอเชียตะวันออก และกลุ่มภาษาอาเซียน ตลอดจนการศึกษาค้นคว้าจากโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่สองหลายโรงเรียน รวมไปถึงโรงเรียนที่มีความเป็นเลิศด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่สองแต่ละภาษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหลากหลายและสมบูรณ์มากขึ้น นำไปสู่การศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลของกรณีหลักสูตรแต่ละกรณี เพื่อนำมาสู่ข้อสรุปความเหมือนและต่างของข้อมูลซึ่งทำให้สามารถนำไปสรุปผลเพื่อนำไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของภาษาต่างประเทศที่สองให้เหมาะสมกับบริบทของกรณีหลักสูตรของผู้ศึกษาวิจัยได้

บรรณานุกรม

- Agustina, N. Q., & Mukhtaruddin, F. (2019). The CIPP Model-Based Evaluation on Integrated English Learning (IEL) Program at Language Center. *English Language Teaching Educational Journal*, 2(1), 22-31.
- Akpur, U., Alci, B., & Karataş, H. (2016). Evaluation of the curriculum of English preparatory classes at Yildiz Technical University using CIPP model. *Educational Research and Reviews*, 11(7), 466-472.
- Clark, T., Gupta, A., & Ho, C. H. (2014). Developing a dancer wellness program employing developmental evaluation. *Frontiers in PSYCHOLOGY*, 5(731), 1-8.
- Dehkordi, M. E., & Talebinezhad, M. R. (2018). A CIPP Approach to evaluation of grammar teaching program at a high school in iran. *Journal of Applied Linguistics and Language Research*, 5(2), 241-260.
- Dozois, E., Langlois, M., & Blanchet-Cohen, N. (2010). *DE 201: A Practitioner's Guide to Developmental Education*. Retrieved from <https://www.mcconnellfoundation.ca/assets/Media%20Library/Publications/DE%20201%20EN.pdf>
- Fagen, M. C., Redman, S. D., Stacks, J., Barrett, V., Thullen, B., Altenor, S., & Neiger, B. L. (2011). Developmental evaluation: Building innovations in complex environments. *Health Promotion Practice*, 12(5), 645-650.
- Gamble, A. A. J. (2008). *A Developmental Evaluation Primer*. The J.W. McConnell Family Foundation.
- Honadle, B. W., Zapata, M. A., Auffrey, C., vom Hofe, R., & Looye, J. (2014). Developmental evaluation and the 'Stronger Economies Together' initiative in the United States. *Evaluation and Program Planning*, 43, 64-72.
- Lutz, G., Scheffer, C., Edelhaeuser, F., Tauschel, D., และ Neumann, M. (2013). A reflective practice intervention for professional development, reduced stress and improved patient care—A qualitative developmental evaluation. *Patient education and counseling*, 92(3), 337-345.

O'Connor, U. (2012). Schools Together: Enhancing the Citizenship Curriculum through a Non-Formal Education Programme. *Journal of Peace Education*, 9(1), 31-48.

Oxford Reference. (n.d.). *curriculum*. Retrieved from

<https://www.oxfordreference.com/search?q=curriculum&searchBtn=Search&isQuickSearch=true>

Özüdoğru, F. (2018). Analysis of curriculum evaluation studies conducted in foreign language education: 2005-2016. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 14(2), 113-134.

Parker, K., Karim, A., และ Freeman, R. (2021). Developmental Evaluation: six ways to get a grip on the potential of education scholarship to serve innovation. *Canadian Medical Education Journal/Revue canadienne de l'éducation médicale*, 12(5), 54-58.

Patton, M. Q. (2011). *Developmental Evaluation: Applying Complexity Concepts to Enhance Innovation and Use* Guilford Publications.

Patton, M. Q. (2021). Emergent Developmental Evaluation Developments. *Journal of MultiDisciplinary Evaluation*, 17(41), 23-34.

Patton, M. Q., McKegg, K., & Wehipeihana, N. (2016). *Developmental Evaluation Exemplars Principles in Practice*. The Guilford Press.

Stufflebeam, D. L., & Shinkfield, A. J. (2007). *Evaluation theory, models, and applications*. Jossey-Bass A wiley imprint.

Tan, X. (2021). Product Evaluation on the Chinese Language Program for International Students in a Chinese University. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education (TURCOMAT)*, 12(3), 2400-2408.

Yi, D. (2019). Construction of Multi-evaluation System of Practical Tourism Korean Flip Classroom Teaching Based on CIPP. *Journal of Physics: Conference Series*,

Yu-Chih, D. S., & Yun-Pi, Y. (2019). Evaluating an English elite program in Taiwan using the CIPP model. *Journal of Asia TEFL*, 16(1), 200.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2564, 30 มิถุนายน). *มติ ครม.ที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงศึกษาธิการ*.

<https://moe360.blog/2021/06/30/cabinet-resolution-29062564/>

กอบวิทย์ พิริยะวัฒน์. (2563). *การจัดทำวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2.

กาญจนา คุณารักษ์. (2540). *พื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

กาญจนา วงศ์มลาไสย. (2560). *การเรียนการสอนภาษาสเปนเป็นภาษาต่างประเทศในระดับมัธยมศึกษาของประเทศไทย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. <https://harri.in.th/handle/123456789/684>

ไกรฤกษ์ วงษ์สุรทินนท์. (2552). *การประเมินโครงการสอนภาษาอาหรับในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].

จินตนา วิเศษจินดา. (2560). *แนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].

<https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/60102>

จุฑามาศ กันทะวงศ์. (2560). *ประเมินโครงการสอนภาษาจีนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมบ้านบางกะปิ*. วารสารปัญญาวิวัฒน์, 9(พิเศษ), 217-224.

เจแปนฟาวนด์เดชั่น. (2562). *สภาพการศึกษาภาษาญี่ปุ่นในต่างประเทศกับการดำเนินงานของเจแปนฟาวนด์เดชั่น*. เจแปนฟาวนด์เดชั่น.

ทักษ์ อุดมรัตน์. (2557). *นโยบายและยุทธศาสตร์การส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในประเทศอาเซียนบวกสาม: กรณีประเทศมาเลเซีย*. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 16(1), 130-132.

ทิตนา แหมมณี. (2560). *รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย* (พิมพ์ครั้งที่ 9.). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิตนา แหมมณี. (2563). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 24.). โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธำรง บัวศรี. (2542). *ทฤษฎีหลักสูตร: การออกแบบและการพัฒนา*. พัฒนาศึกษา.

นรินทร์ชัย ฮะภูวิวัฒน์. (2555). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาจีนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบเน้นงานปฏิบัติโดยใช้เทคนิคการจำอักษรจีนแบบเชื่อมโยง เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านของนักศึกษาปริญญาตรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].

- มหาวิทยาลัย]. <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/36160>
- นวลทิพย์ เพิ่มเกสร. (2556). *ทฤษฎีและวิธีการสอนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ*. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิตา ชูโต. (2551). *การวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 4.). พรินต์โพร.
- บำรุง ไตรรัตน์. (2524). *วิธีสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญเสริม สัมนางวงศ์. (2553). *การศึกษาการใช้หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่ 2 (ภาษาจีน) ของโรงเรียนที่มีผลการสอบวิชาความถนัดทางภาษาจีนสูง [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]*. <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/20767>
- บุษกร เขียวจินดาภานต์. (2561). เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา. 13(25), 105-106. สืบค้นจาก http://www.edu.ru.ac.th/images/edu_article/2561-030-AcademicArticle.pdf
- ปรีลักษณ์ กลิ่นช้าง, และ สุภาภรณ์ สุวรรณโอกาส. (2559). แรงจูงใจและกลวิธีการเรียนรู้ภาษาเยอรมันของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในภาคใต้ของไทย. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 12(2), 35-70.
- พรทิพย์ เย็นจะบก. (2548). *หลักนิเทศศาสตร์ทั่วไป*. สาขาสื่อสารมวลชน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- พรนภา อำนวยไพศาล. (2561). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนกลางเป็นภาษาต่างประเทศ โดยใช้แนวคิดการสอนแบบบอกเล่าและวิธีสอนแบบฟัง-พูดเพื่อส่งเสริมความสามารถในการฟัง-พูด สำหรับเด็กอนุบาล [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]*. <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/2857/>
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2558). *การประเมินหลักสูตร : แนวคิดกระบวนการและการใช้ผลการประเมิน*. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ*, 8(1), 13-28.
- ไพบุลย์ ปิตะเสน, และ นิรินทร มีทรัพย์นิคม. (2563). Korean Language Education (KLE) and Korean Studies (KS) in Thailand's Universities: Current Status, Problems and Challenges, and Policy Recommendations การศึกษาภาษาเกาหลี และเกาหลีศึกษาในมหาวิทยาลัยของไทย: สถานะปัจจุบัน ปัญหาและความท้าทาย และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย. *Thai Journal of East Asian Studies*, 24(1), 18-32.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. (2555). *ประมวลสาระชุดวิชา การประเมินหลักสูตรและการเรียนการสอน หน่วยที่ 1-5* (พิมพ์ครั้งที่ 5.). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช.

- มาเรียม นิลพันธ์. (2543). *การวิเคราะห์งานวิจัยด้านหลักสูตร*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มารุต พัฒนาผล. (2555). *การประเมินหลักสูตรเพื่อการเรียนรู้และพัฒนา*. อาร์ แอนด์ เอ็น ปริ้นท์ จำกัด.
- เมธาวิ ยุทธพงษ์ธาดา. (2550). นโยบายการสอนภาษาต่างประเทศของไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน. *วารสารอักษรศาสตร์*, 36(2), 1-13.
- รมย์ ภิรมนตรี. (2555). ความเป็นมาและความสำคัญของภาษารัสเซีย. *วารสารรัสเซียศึกษา*, 3(2), 45-65.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2557). *พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์) ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. ราชบัณฑิตยสถาน.
- วรรณนา แสงอร่ามเรือง. (2553). การเรียนการสอนภาษาเยอรมันในประเทศไทย อดีต-ปัจจุบัน-อนาคต. *วารสารอักษรศาสตร์*, 36(2), 14-56.
- วรวิมล จิราสมบัติ. (2550). การศึกษาภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทย. *วารสารอักษรศาสตร์*, 36(2), 83-90.
- วราพจน์ ดุริยานนท์. (2557). *การเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศส กรณีศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรังสิต]. <https://rsuir-library.rsu.ac.th/handle/123456789/1928>
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2551). *กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน ภาคปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. สุวีริยาสาส์น.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). *การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา*. อาร์ แอนด์ ปริ้นท์.
- วินัส จันทะวงษ์ศรี, อัจฉรา วัฒนานรงค์, นรา สมประสงค์, และ ราชนันท์ บุญธิมา. (2562). การบริหารจัดการการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นในมหาวิทยาลัยราชภัฏ. *วารสารราชนครินทร์*, 16(36), 61-67. <https://harri.in.th/handle/123456789/2942>
- ศศิวรรณ พชรพรรณพงษ์. (2548). *การพัฒนารูปแบบการสอนที่ผสมผสานวิธีการสอนแบบภาษาศาสตร์เชิงประสาทวิทยาและแนวคิดภาษาเพื่อการสื่อสารเพื่อพัฒนาทักษะการพูดและทักษะการเขียนภาษาฝรั่งเศส สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_Doi=10.14457/CU.the.2005.772

- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2562). *ทฤษฎีการประเมิน (พิมพ์ครั้งที่ 9.)*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภลักษณ์ ศรีเดช. (2563). *แนวทางการบริหารหลักสูตรภาษาจีนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]*. <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/4304/>
- สมคิด พรหมจ้อย. (2542). *เทคนิคการประเมินโครงการ (พิมพ์ครั้งที่ 5.)*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2544). *วิธีวิทยาการประเมิน: ศาสตร์แห่งคุณค่า (พิมพ์ครั้งที่ 2.)*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สรลันนท์ ภูมิขิษานันท์. (2559). *การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมระหว่างผู้เรียนชาวไทยและผู้สอนชาวสเปนในชั้นเรียนภาษาสเปนในประเทศไทย [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]*. <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/59303>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). *คู่มือการจัดการองค์ความรู้ในองค์กรการศึกษา*. กลุ่มส่งเสริมเครือข่ายทางการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาชาติ พ.ศ.2560-2579 (พิมพ์ครั้งที่ 2.)*. พรักหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561 – 2580*. สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). *แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2534). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่เจ็ด พ.ศ. 2535-2539*. สืบค้นจาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=3782
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2539). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่แปด พ.ศ. 2540-2544*. สืบค้นจาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=3783
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2544). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่เก้า พ.ศ. 2545-2549*. สืบค้นจาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=3784

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบ พ.ศ. 2550-2554. สืบค้นจาก

https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=5747&filename=develop_issue

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559. สืบค้นจาก

https://www.nesdc.go.th/download/article/article_20160323112431.pdf

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564. สืบค้นจาก

https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). แนวทางการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ (พิมพ์ครั้งที่ 2.). โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2561). การจัดรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางอาชีพในหลักสูตรสถานศึกษา. สืบค้นจาก

<http://academic.obec.go.th/missiondetail.php?id=20>

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2562). โครงการส่งเสริมการเรียนรู้การสอนภาษาต่างประเทศที่สอง. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.

สิทธิพล อาจอินทร์. (2563). การประเมินหลักสูตร : ทฤษฎีและปฏิบัติ. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร. ดวงกลมเชียงใหม่.

องอาจ นัยพัฒน์. (2554). การออกแบบการวิจัย: วิธีการเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และผสมผสานวิธีการ (พิมพ์ครั้งที่ 2.). โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

องอาจ นัยพัฒน์, และ คนอื่นๆ. (2548). การประเมินหลักสูตรตามโครงการการสอนภาษาไทยในประเทศไทย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์, 6(1-2-3), 46-57.

อนิรุท มงคลรัตน์. (2553). 4 ทศวรรษ การเรียนการสอนภาษาสเปนในประเทศไทย. วารสารศิลปศาสตร์, 10(1), 191-207.

อรุณี วิริยะจิตรา. (2532). การเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร. อักษรเจริญทัศน์.

อรุณี วิริยะจิตรา. (2555). เหลียวหลังแลหน้า การสอนภาษาอังกฤษ. ส.เอเซียเพรส (1989) จำกัด.

อันยาณี น้อยศรี. (2547). การประเมินโครงการบ้านหม้อภาษา โรงเรียนนาหลวง สำนักงานเขตทุ่งครุ

กรุงเทพมหานคร [ปริญญาานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
อิทธิพัทธ์ สวทันพรกุล. (2562). การวิจัยทางการศึกษา แนวคิดและการประยุกต์ใช้ (พิมพ์ครั้งที่ 2.).
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. นางสาวอุษณีย์ วัฒนพันธ์
ข้าราชการบำนาญ
อดีตผู้อำนวยการสถาบันภาษาอังกฤษ
อดีตผู้อำนวยการสถาบันการแปลและส่งเสริม
ภาษาต่างประเทศที่สอง สพฐ.
2. นางยุวดี อยู่สบาย
ข้าราชการบำนาญ
อดีตผู้อำนวยการสถาบันภาษาอังกฤษ
ผู้อำนวยการสถาบันภาษาไทย สพฐ.
3. นางสาวดวงใจ บุญยะภาส
นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
สพฐ.
4. นางสาวอุศณา ลาภประเสริฐพร
ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
กาฬสินธุ์
5. นางสุภาพ โคตรเพ็ง
ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
กาฬสินธุ์

ภาคผนวก ข
ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตัวอย่าง
แบบวิเคราะห์หลักสูตรสำหรับผู้เชี่ยวชาญ
เรื่อง หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองในโรงเรียน

แบบวิเคราะห์หลักสูตรฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาการวัดผล และวิจัยการศึกษา สาขาวิชาการวัด ประเมินและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เรื่อง “การพัฒนาแนวปฏิบัติสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง โดยประยุกต์ใช้การประเมินเชิงพัฒนาและพหุกรณีศึกษา” สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

ความมุ่งหมายของการวิจัย : เพื่อวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองของโรงเรียน

คำชี้แจง :

- 1) แบบวิเคราะห์หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองของโรงเรียน จะวิเคราะห์หลักสูตร 5 ประเด็น ได้แก่
 - ประเด็นที่ 1 วิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง
 - ประเด็นที่ 2 โครงสร้างของหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง
 - ประเด็นที่ 3 เนื้อหารายวิชาของหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง
 - ประเด็นที่ 4 กิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง
 - ประเด็นที่ 5 การประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง
- 2) แบบวิเคราะห์หลักสูตรสำหรับผู้เชี่ยวชาญฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้กำหนดระดับความคิดเห็นในแต่ละประเด็น ออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่

5	หมายถึง มีความคิดเห็นระดับมากที่สุด
4	หมายถึง มีความคิดเห็นระดับมาก
3	หมายถึง มีความคิดเห็นระดับปานกลาง
2	หมายถึง มีความคิดเห็นระดับน้อย
1	หมายถึง มีความคิดเห็นระดับน้อยที่สุด
 - ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง

ทั้งนี้ผู้วิจัยใคร่ขอความร่วมมือท่านตอบข้อคำถามตามความเป็นจริง เนื่องจากผลของการวิจัยนี้จะนำไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองในสถานศึกษาต่อไป

คำชี้แจง : โปรดพิจารณา และทำเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับความคิดเห็นของท่าน

ประเด็นที่ 1 วิสัยทัศน์ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง

ข้อที่	ข้อความคำถาม	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
วิสัยทัศน์ของหลักสูตร						
1	วิสัยทัศน์ของหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองชัดเจนเหมาะสม เป็นเอกลักษณ์ และสามารถนำวิสัยทัศน์ที่กำหนดไปวางแผนการปฏิบัติที่ชัดเจนและเป็นไปได้จริง					
2	วิสัยทัศน์ของหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองสอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษาและนโยบายที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นปัจจุบัน ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายของหน่วยงานระดับต่าง ๆ ทั้งกระทรวง ศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียน					
3	วิสัยทัศน์ของหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน โดยครอบคลุมมาตรฐาน ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ และด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
4	วิสัยทัศน์ของหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองสอดคล้องและเหมาะสมกับบริบท ความพร้อมและจุดเน้นของโรงเรียน ตลอดจนความต้องการของนักเรียน โรงเรียน ชุมชน สังคม ประเทศ และโลกในปัจจุบัน					
จุดมุ่งหมายของหลักสูตร						
1	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองชัดเจนเหมาะสม เข้าใจง่าย และนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง					
2	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองสอดคล้องและครอบคลุมจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรสถานศึกษา					
3	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองสะท้อนถึงวิสัยทัศน์ของหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง และวิสัยทัศน์ของโรงเรียน					
4	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองสอดคล้องและเหมาะสมกับบริบท ความพร้อมและจุดเน้นของโรงเรียน ตลอดจนความต้องการของนักเรียน โรงเรียน ชุมชน สังคม ประเทศ และโลกในปัจจุบัน					
5	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองสอดคล้องกับโครงสร้างหลักสูตร โครงสร้างรายวิชา และเนื้อหาวิชาของหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
6	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรภาษาต่างประเทศทั้งสองครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ในหลักสูตร					
7	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรภาษาต่างประเทศทั้งสองครอบคลุมคุณภาพของนักเรียนที่คาดหวังตามหลักสูตร					

ประเด็นที่ 2 โครงสร้างของหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง

ข้อที่	ข้อคำถาม	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
โครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง						
1	โครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา มีการกำหนดรายวิชา รหัสวิชา เวลาเรียนหรือหน่วยกิตที่จัดสอนในแต่ละภาคเรียน/ปีการศึกษาของรายวิชาภาษาต่างประเทศที่สองทุกรายวิชาไว้อย่างชัดเจน					
2	โครงสร้างของหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองมีการลำดับรายวิชาอย่างถูกต้อง เหมาะสมกับระดับของนักเรียน					
3	ชื่อรายวิชาภาษาต่างประเทศที่สองน่าสนใจ และสะท้อนถึงภาพรวมของแต่ละรายวิชา					
4	โครงสร้างของหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองกำหนดจำนวนหน่วยกิต และเวลาของแต่ละรายวิชาได้อย่างเหมาะสม					
มาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้						
1	หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละรายวิชาครบถ้วนและสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ บริบทและความพร้อมของโรงเรียน ความต้องการและความพร้อมของนักเรียน และมาตรฐานของเจ้าของภาษา					
2	หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองกำหนดผลการเรียนรู้ในแต่ละรายวิชาครบถ้วนและสอดคล้องกับตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 สาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ บริบท ความพร้อม และจุดเน้นของโรงเรียน ความต้องการและความพร้อมของนักเรียน และมาตรฐานของเจ้าของภาษา					
3	ผลการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองมีความเชื่อมโยงกันในระดับชั้นเดียวกัน และต่างระดับชั้น					
4	หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองกำหนดสาระการเรียนรู้ในแต่ละรายวิชาสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่กำหนด และมาตรฐานของเจ้าของภาษา					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
5	สาระการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตรภาษาต่างประเทศทั้งสองมีความเชื่อมโยงกันในระดับชั้นเดียวกัน และต่างระดับชั้น					
6	สาระการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ และแต่ละรายวิชาไม่ซ้ำซ้อนกัน					
โครงสร้างรายวิชา						
1	โครงสร้างรายวิชาภาษาต่างประเทศทั้งสองแต่ละรายวิชามีรายละเอียดตรงกับโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา และโครงสร้างหลักสูตรภาษาต่างประเทศทั้งสอง					
2	โครงสร้างรายวิชามีองค์ประกอบครบถ้วนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ สาระสำคัญ เวลา (ชั่วโมง) และน้ำหนักคะแนนรวม					
3	ชื่อหน่วยการเรียนรู้น่าสนใจ เหมาะสม และสะท้อนถึงภาพรวมของหน่วยการเรียนรู้					
4	โครงสร้างรายวิชามีการเรียงลำดับหน่วยการเรียนรู้อย่างถูกต้องและเหมาะสมสำหรับนักเรียน					
5	กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้แต่ละหน่วยการเรียนรู้ได้ถูกต้อง เหมาะสม					
6	สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอดของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ที่กำหนด					
7	เวลาที่กำหนดของแต่ละหน่วยการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนด					
8	สัดส่วนคะแนนของแต่ละหน่วยการเรียนรู้มีความเหมาะสม					
คำอธิบายรายวิชา						
1	คำอธิบายรายวิชามีองค์ประกอบครบถ้วน ประกอบด้วย รหัสวิชา ชื่อรายวิชา ประเภทรายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้นที่สอน และคำอธิบาย					
2	คำอธิบายรายวิชาแสดงถึงความรู้ คุณลักษณะหรือเจตคติ และทักษะที่คาดหวังให้เกิดกับนักเรียนในแต่ละรายวิชา					
3	คำอธิบายรายวิชาระบุเนื้อหาสาระของรายวิชาครอบคลุมทุกหน่วยการเรียนรู้					
4	คำอธิบายรายวิชาสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ที่กำหนดของแต่ละระดับชั้น					

ประเด็นที่ 3 เนื้อหารายวิชาของหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง

ข้อที่	ข้อคำถาม	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
แผนการจัดการเรียนรู้						
1	แผนการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบครบถ้วน ได้แก่ ชื่อหน่วยการเรียนรู้ สารสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การประเมินผล และบันทึกผลหลังการเรียนรู้					
2	แผนการจัดการเรียนรู้กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจน และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ภาษาต่างประเทศที่สอง					
3	แผนการจัดการเรียนรู้กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ของแต่ละหน่วยการเรียนรู้					
4	แผนการจัดการเรียนรู้กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสมและสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ และคุณภาพของนักเรียนที่คาดหวังตามหลักสูตร					
5	แผนการจัดการเรียนรู้กำหนดสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้และเนื้อหา ของหน่วยการเรียนรู้					
6	แผนการจัดการเรียนรู้กำหนดวิธีการประเมินผลที่หลากหลาย และสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้					
7	แผนการจัดการเรียนรู้กำหนดวิธีการประเมินผลที่นักเรียน สามารถร่วมประเมินตนเอง ร่วมกับครูผู้สอนได้					
8	แผนการจัดการเรียนรู้มีการกำหนดให้ทำบันทึกหลังการจัดการ เรียนรู้					
เนื้อหารายวิชา						
1	เนื้อหารายวิชาตอบสนองต่อบริบท จุดเน้นและความพร้อม ของโรงเรียน ตลอดจนความต้องการของนักเรียน โรงเรียน ชุมชน สังคม ประเทศ และโลกในปัจจุบัน					
2	เนื้อหารายวิชามีความเหมาะสม และทันต่อการเปลี่ยนแปลง ในปัจจุบัน					
3	เนื้อหารายวิชามุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไป ประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การแสวงหาความรู้ เพิ่มเติม การศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพได้					
4	เนื้อหาของแต่ละหน่วยการเรียนรู้มีความเชื่อมโยงและ ต่อเนื่องกันตามลำดับเนื้อหาสาระ					
5	เนื้อหารายวิชามีการเชื่อมต่อกันจากระดับชั้นหนึ่งไปยังอีก ระดับชั้นหนึ่งตามระดับของนักเรียน					
6	เนื้อหารายวิชามีการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียน โดยบูรณา การระหว่างความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์					

ประเด็นที่ 4 กิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง

ข้อที่	ข้อคำถาม	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
กิจกรรมการเรียนรู้						
1	กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับเนื้อหาของแต่ละหน่วยการเรียนรู้					
2	กิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลาย เหมาะสมและน่าสนใจสำหรับนักเรียน					
3	กิจกรรมการเรียนรู้ใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม และทันสมัย					
4	จัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้					
5	สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อให้นักเรียนได้ใช้ภาษาที่ตนกำลังศึกษาในกิจกรรมการเรียนรู้					
6	กิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อภาษาต่างประเทศที่สอง และสร้างแรงจูงใจในการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพในอนาคตให้กับนักเรียน					
7	กิจกรรมการเรียนรู้มุ่งเน้นให้นักเรียนพัฒนาการเรียนรู้แบบนำตัวเอง สามารถแสวงหาความรู้ ตลอดจนสร้างผลงานและองค์ความรู้ด้วยตนเองได้					
8	กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนบูรณาการความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้					
9	กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดสมรรถนะด้านการสื่อสารภาษาที่กำลังศึกษา ในด้านการใช้ทักษะทางภาษา (การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน)					
10	กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดสมรรถนะด้านการสื่อสารภาษาที่กำลังศึกษาได้เหมาะสมกับบริบททางสังคม					
11	กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดสมรรถนะด้านการสื่อสารภาษาที่กำลังศึกษา ในด้านการสื่อความหมายที่เกิดขึ้นในแต่ละบริบทได้อย่างถูกต้อง					
12	กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดสมรรถนะด้านการสื่อสารภาษาที่กำลังศึกษา โดยสามารถใช้วัจนภาษา หรืออวัจนภาษาสื่อความหมายในบริบทต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง					

ประเด็นที่ 5 การประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
การประเมินผลการเรียนรู้						
1	กำหนดวิธีการประเมินผลที่หลากหลาย และเหมาะสมตามสภาพจริง					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
2	กำหนดมาตรฐานและเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน					
3	กำหนดหลักฐานการเรียนรู้ที่ใช้ในการประเมินผลได้อย่างเหมาะสม					
4	กำหนดวิธีการประเมินผลที่สะท้อนสมรรถนะของนักเรียน					
5	สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลที่เหมาะสมกับวิธีการประเมินผล					
6	มีการประเมินผลครบถ้วนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สารการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ					
7	มีการประเมินผลนักเรียนควบคู่กับการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน					
8	นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง					

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง

1. ท่านมีความเห็นว่าอะไรคือข้อดีของหลักสูตรรายวิชาภาษาต่างประเทศที่สองดังกล่าวในแต่ละประเด็น

.....

.....

.....

ตัวอย่าง
แบบสอบถาม
เรื่อง ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาการวัดผลและวิจัย การศึกษา สาขาวิชาการศึกษา ประเมินและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เรื่อง “การพัฒนาแนวปฏิบัติสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง โดยประยุกต์ใช้ การประเมินเชิงพัฒนาและพหุกรณีศึกษา”

ความมุ่งหมายของการวิจัย :

เพื่อประเมินหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองของโรงเรียน ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์

ขอบเขตของผู้ให้ข้อมูล : ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอนภาษาต่างประเทศที่สอง

คำชี้แจง: แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองของสถานศึกษา ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ ผู้วิจัยได้กำหนดระดับความคิดเห็น ดังนี้

5	หมายถึง มีความคิดเห็นระดับมากที่สุด
4	หมายถึง มีความคิดเห็นระดับมาก
3	หมายถึง มีความคิดเห็นระดับปานกลาง
2	หมายถึง มีความคิดเห็นระดับน้อย
1	หมายถึง มีความคิดเห็นระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองของสถานศึกษา

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ชื่อ-สกุล โรงเรียน

เพศ อายุ ปี ประสบการณ์ทำงาน ปี

วุฒิการศึกษาสูงสุด วิทยฐานะ

เข้าร่วมการวิจัยกรณีศึกษา ภาษา.....

ลักษณะการเรียนการสอน.....

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองของโรงเรียน

คำชี้แจง : โปรดพิจารณา และทำเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับความคิดเห็นของท่าน

ด้านที่ 1 บริบท

ข้อที่	ข้อความถาม	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
1	หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองสอดคล้อง และสนับสนุนนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียน					
2	หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองมีความเท่าทันต่อกระแสนิยม และการพัฒนาทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งในระดับชุมชน สังคม ประเทศ และโลก					
3	หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองสอดคล้องกับความสนใจ ความต้องการของนักเรียน ชุมชน สังคม ประเทศ และโลกในปัจจุบัน					
4	หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองสอดคล้องกับบริบท จุดเน้น และความพร้อมของโรงเรียน					

ด้านที่ 2 ปัจจัยนำเข้า

ข้อที่	ข้อคำถาม	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
คุณลักษณะและบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน						
1	ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาโรงเรียนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม					
2	ผู้บริหารศึกษา ทำความเข้าใจ ตลอดจนจนวิเคราะห์นโยบายด้านการศึกษา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาษาต่างประเทศที่สองอย่างต่อเนื่อง และก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและอนาคต ทั้งในระดับโรงเรียน ชุมชน สังคม ประเทศและโลก					
3	ผู้บริหารร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักในการกำหนดวิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองให้เป็นรูปธรรม และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
4	ผู้บริหารดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ ได้ทราบและเข้าใจแนวทางการพัฒนานักเรียนตามหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองของโรงเรียน ตลอดจนสร้างแรงบันดาลใจและความตระหนักในความสำคัญ ของภาษาต่างประเทศที่สองให้กับนักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกกลุ่มด้วยวิธีการที่หลากหลายอย่างเหมาะสม					
5	ผู้บริหารแสวงหาทรัพยากรที่สามารถใช้ในการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนความร่วมมือจากทุกฝ่าย เพื่อจัดการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศที่สองให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย และวิสัยทัศน์ ของหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองที่กำหนด					
6	ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูผู้สอนภาษาต่างประเทศที่สองได้พัฒนา ศักยภาพของตนเองในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านภาษาและ การจัดการเรียนรู้ ด้วยวิธีการที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง					
7	ผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนภาษาต่างประเทศที่ สองจัดทำและใช้หลักสูตร หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ และ เทคโนโลยี ที่สอดคล้องกับบริบท จุดเน้นและความพร้อมของ โรงเรียน ความต้องการของนักเรียน ชุมชน สังคม ประเทศ และโลก					
8	ผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนภาษาต่างประเทศที่ สองปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้ แผนการ จัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยี อย่าง ต่อเนื่อง เพื่อความเหมาะสมและเป็นปัจจุบัน					
9	ผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนภาษาต่างประเทศที่ สองวัดประเมินผลการเรียนของนักเรียนตามสภาพจริง ด้วย วิธีการที่หลากหลาย พร้อมนำผลที่ได้จากการวัดประเมินผลมา พัฒนานักเรียนอย่างถูกต้องและเหมาะสมกับแต่ละคน ตลอดจนนำมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของตนเอง					
10	ผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนภาษาต่างประเทศที่ สองใช้กระบวนการวิจัยใช้ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการ เรียนรู้ให้นักเรียนของครูผู้สอนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ					
11	ผู้บริหารจัดสรรและมอบหมายหน้าที่อื่น ๆ ที่เหมาะสมให้แก่ ครูผู้สอนภาษาต่างประเทศที่สอง โดยไม่ส่งผลกระทบต่อ การจัดการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศที่สองของครูผู้สอน ภาษาต่างประเทศที่สองดังกล่าว					
12	ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรใน โรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนสร้างเครือข่ายชุมชนแห่งการ					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
	เรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้ครูผู้สอนภาษา ต่างประเทศที่สองนำมาปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศที่สองได้					
คุณลักษณะและบทบาทหน้าที่ของครูผู้สอนภาษาต่างประเทศที่สอง						
1	ครูผู้สอนมีวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ด้านภาษาต่างประเทศที่สอง					
2	ครูผู้สอนมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศที่สองอย่างมีประสิทธิภาพ					
3	ครูผู้สอนเอาใจใส่ต่อการจัดการเรียนรู้และติดตามผลการเรียนของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ					
4	ครูผู้สอนมีกิจกรรมรยาท การพูดจาเหมาะสมกับการเป็นครู					
5	ครูผู้สอนเป็นผู้ฟังที่ดี และยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน					
6	ครูผู้สอนมีความรับผิดชอบ และตรงต่อเวลาในการจัดการเรียนรู้					
7	ครูผู้สอนเป็นแบบอย่างที่ดีและสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ นักเรียน					
8	ครูผู้สอนศึกษา ทำความเข้าใจ ตลอดจนวิเคราะห์นโยบายด้าน การศึกษา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิธีการ ออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศที่สอง และ เอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาษาต่างประเทศที่สอง อย่างต่อเนื่อง และก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและ อนาคต ทั้งในระดับโรงเรียน ชุมชน สังคม ประเทศและโลก เพื่อนำมาออกแบบหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองอย่าง เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน					
9	ครูผู้สอนร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักในการกำหนดวิสัยทัศน์ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองให้เป็น รูปธรรม และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง					
10	ครูผู้สอนร่วมกับผู้บริหารโรงเรียนดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ ได้ทราบและ เข้าใจแนวทางการพัฒนานักเรียนตามหลักสูตรภาษา ต่างประเทศที่สองของโรงเรียน ตลอดจนสร้างแรงบันดาลใจ และความตระหนักในความสำคัญของภาษาต่างประเทศ ที่สองให้กับนักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกกลุ่มด้วยวิธีการที่ หลากหลายอย่างเหมาะสม					
11	ครูผู้สอนเข้าร่วมกิจกรรมในการพัฒนาศักยภาพของตนเองใน ด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านภาษาและการจัดการเรียนรู้ ด้วย วิธีการที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง เพื่อแสวงหาความรู้และ เทคนิควิธีการใหม่ ๆ อันนำไปสู่การจัดการเรียนรู้วิชา					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
	ภาษาต่างประเทศที่สองที่มีประสิทธิภาพ					
12	ครูผู้สอนจัดทำหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยี ที่สอดคล้องกับบริบท จุดเน้น และความพร้อมของโรงเรียน ความต้องการของนักเรียน ชุมชน สังคม ประเทศ และโลก					
13	ครูผู้สอนปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัด การเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้และ เทคโนโลยี อย่างต่อเนื่อง เพื่อความเหมาะสมและเป็นปัจจุบัน					
14	ครูผู้สอนกำหนดจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียน ตลอดจนวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อนำมาใช้วางแผนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นไปตามความต้องการของนักเรียน และความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง					
15	ครูผู้สอนให้คำปรึกษาแนะแนว และร่วมกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศที่สองกับนักเรียนแต่ละคน เพื่อให้ นักเรียนสามารถนำไปวางแผน และรับผิดชอบการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศที่สองของตนเองตามเป้าหมายที่กำหนดได้					
16	ครูผู้สอนจัดเตรียมและใช้สื่อการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้และ เทคโนโลยี ในการจัดการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศที่สองอย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์กับผู้เรียน					
17	ครูผู้สอนสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทั้งภายในและ ภายนอกโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน					
18	ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ และทำ หน้าที่ เป็นผู้อำนวยการความสะอาดในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียน เกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง					
19	ครูผู้สอนวัดประเมินผลการเรียนของนักเรียนตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการ ประเมินตนเอง พร้อมนำผลที่ได้จากการวัดประเมินผลมา พัฒนานักเรียนอย่างถูกต้องและเหมาะสมกับแต่ละคน ตลอดจนปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของตนเอง					
20	ครูผู้สอนใช้กระบวนการวิจัยใช้ในการพัฒนาคุณภาพการ จัดการเรียนรู้ให้นักเรียนอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ และมี ประสิทธิภาพ					
21	ครูผู้สอนปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย โดยไม่ส่งผล กระทบต่อการจัดการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศที่สอง					
22	ครูผู้สอนนำข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการนิเทศภายในมา ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ภาษา					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
	ต่างประเทศที่สอง					
คุณลักษณะและบทบาทหน้าที่ของนักเรียน						
1	นักเรียนมีทักษะทางภาษาต่างประเทศที่สองที่เหมาะสมกับระดับชั้นที่เรียน					
2	นักเรียนมีเจตคติที่ดี และกระตือรือร้นสนใจเรียนในรายวิชาภาษาต่างประเทศที่สอง					
3	นักเรียนแสดงความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมและการแข่งขันทักษะภาษาต่างประเทศที่สองของโรงเรียน					
4	นักเรียนแสดงความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมและการแข่งขันทักษะภาษาต่างประเทศที่สองในระดับอื่น ๆ					
5	นักเรียนร่วมกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศที่สองกับครูผู้สอนภาษาต่างประเทศที่สอง เพื่อให้ท่านสามารถนำไปวางแผน และรับผิดชอบการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศที่สองของตนเองตามเป้าหมายที่กำหนดได้					
6	นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกับครูผู้สอน เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปตามความต้องการและความแตกต่างของนักเรียนเป็นสำคัญ					
7	นักเรียนร่วมกับครูผู้สอนและนักเรียนคนอื่นในการจัดทำ ใช้ และดูแลรักษาสื่อการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยี ในการจัดการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศที่สองอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง					
8	นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง					
9	นักเรียนพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนเอง และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยการลงมือปฏิบัติจริง โดยมีครูผู้สอนภาษาต่างประเทศที่สองทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้					
10	นักเรียนนำองค์ความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม					
11	นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง พร้อมนำผลที่ได้จากการวัดประเมินผลมาพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ					
สื่อการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยี						
1	มีสื่อการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ที่ครบถ้วนและเพียงพอต่อจำนวนนักเรียน					
2	มีสื่อการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาและกิจกรรมการเรียนรู้					
3	มีสื่อการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ที่น่าสนใจ เหมาะสม และทันสมัย					
4	มีระบบเทคโนโลยีที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้สำหรับครูผู้สอน และการแสวงหาความรู้ของนักเรียน					

ข้อที่	ข้อความคำถาม	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
5	มีการปรับปรุงและซ่อมแซมสื่อการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ และระบบเทคโนโลยีอย่างสม่ำเสมอ					
อาคารสถานที่และแหล่งเรียนรู้						
1	จำนวนห้องเรียนและพื้นที่อื่น ๆ สำหรับจัดการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศที่สองเพียงพอ และเหมาะสมกับจำนวนของนักเรียน					
2	มีอาคารสถานที่ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาตนเองของผู้เรียน					
3	มีแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาต่างประเทศที่สอง					
4	มีแหล่งเรียนรู้ ทั้งในและนอกห้องเรียนที่เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียนเรียน					
5	มีแหล่งเรียนรู้ที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักเรียนในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพโดยใช้ภาษาต่างประเทศที่สองที่กำลังศึกษา					
6	มีการปรับปรุงห้องเรียน และแหล่งเรียนรู้ให้มีความปลอดภัย อยู่เสมอและเหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้					
งบประมาณ						
1	มีการวางแผนการใช้งบประมาณในการจัดทำหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง และดำเนินการตามแผนงานการใช้หลักสูตรอย่างเหมาะสม					
2	มีงบประมาณที่เพียงพอในการจัดหาสื่อการเรียนรู้ให้กับนักเรียน					
3	มีงบประมาณที่เพียงพอสำหรับจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน					
4	มีงบประมาณในการพัฒนาหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองของโรงเรียน					
5	มีงบประมาณที่เพียงพอสำหรับสนับสนุนการพัฒนาครูผู้สอนให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ					
6	มีงบประมาณที่เพียงพอสำหรับสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางภาษาต่างประเทศที่สองที่ศึกษา					

ด้านที่ 3 กระบวนการ

ภาคที่ 5 การประเมินผล						
ข้อที่	ข้อความคำถาม	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
การบริหารจัดการหลักสูตร						
1	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักมีการประชุมปรึกษาหารือเพื่อวางแผน แนวทาง การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตร ภาษาต่างประเทศที่สอง ตลอดจนวางแผนการดำเนินการตาม หลักสูตรเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายและวิสัยทัศน์ของหลักสูตร					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
2	วางแผนและกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงาน ตลอดจนตารางการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดปีการศึกษาไว้ อย่างชัดเจน					
3	สนับสนุนให้ครูผู้สอนพัฒนา และปรับปรุงหลักสูตร ภาษาต่างประเทศที่สอง และแผนการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง					
4	คัดเลือกนักเรียนที่สนใจเรียนภาษาต่างประเทศที่สองตาม จำนวนและคุณลักษณะที่โรงเรียนกำหนด					
4	เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องหลักเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำ หลักสูตร					
5	มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่าง สม่าเสมอ					
6	นำผลการประเมินหลักสูตรมาใช้ในการพัฒนาและปรับปรุง หลักสูตร					
การจัดการเรียนรู้						
1	โรงเรียนมีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศที่ สองให้กับนักเรียนในทุกระดับชั้น					
2	ครูผู้สอนมีการทบทวนความรู้เดิมให้กับนักเรียน และสร้าง ความสนใจให้กับนักเรียนในเรื่องที่กำลังจะจัดการเรียนรู้เสมอ					
3	ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้ได้อย่างน่าสนใจ และกระตุ้นความสนใจ ของนักเรียน					
4	ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้ตามเนื้อหาที่มีความถูกต้อง เหมาะสม กับระดับของผู้เรียน และทันสมัย					
5	ครูผู้สอนสร้างบรรยากาศเชิงบวกที่ช่วยในการเรียนรู้ของ นักเรียน					
6	ครูผู้สอนดำเนินการสอนครบทุกผลการเรียนรู้และสาระการ เรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองของ โรงเรียน					
7	ครูผู้สอนดำเนินการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ได้ อย่างเหมาะสม					
8	ครูผู้สอนจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กันในระดับชั้นเรียน มี ส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เกิดกระบวนการเรียนรู้ และ ลงมือปฏิบัติจริง จนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง					
9	ครูผู้สอนใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมเพื่อให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้					
10	ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวิธีการจัดการ เรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ					
11	ครูผู้สอนศึกษาและวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล และนำมา จัดการเรียนรู้ตามความแตกต่างและความต้องการของนักเรียน					

ข้อที่	ข้อความคำถาม	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
	แต่ละคน					
12	ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้ที่สร้างความมั่นใจให้กับนักเรียนในการสื่อสารภาษาต่างประเทศที่สองที่กำลังศึกษา					
13	ครูผู้สอนใช้ภาษาต่างประเทศที่สองในการสื่อสารกับนักเรียน และส่งเสริมให้นักเรียนสื่อสารด้วยภาษาต่างประเทศที่สองกับครูผู้สอนและบุคคลอื่น					
14	นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน โดยครูผู้สอนหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง					
15	ครูผู้สอนมีการจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ					
16	ครูผู้สอนจัดกิจกรรมชุมนุมหรือกิจกรรมทางวิชาการต่าง ๆ ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของนักเรียน					
17	ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถนำองค์ความรู้มาใช้ในการออกแบบนวัตกรรมต่าง ๆ ได้					
18	ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้ที่นักเรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่ตนเองสร้างไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์สมมติที่สร้างขึ้น และสถานการณ์จริงได้					
การประเมินผลการเรียนรู้						
1	ครูผู้สอนมีการประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย และเหมาะสมในการประเมินนักเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้					
2	ครูผู้สอนแจ้งวิธีการประเมินผลแต่ละครั้งให้นักเรียนทราบล่วงหน้า					
3	ครูผู้สอนประเมินผลครอบคลุมการเรียนรู้ ทั้งด้านความรู้ เจตคติ และทักษะ					
4	นักเรียนมีส่วนร่วมกับครูผู้สอนในการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง					
5	ครูผู้สอนให้ข้อมูลป้อนกลับให้นักเรียนทราบทุกครั้ง เพื่อให้ นักเรียนสามารถนำผลการประเมินมาพัฒนาตนเองได้อย่าง ทันท่วงที					
6	ครูผู้สอนมีการนำผลการประเมินมาพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคล					
การนิเทศติดตามการใช้หลักสูตร						
1	มีการนิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง					
2	มีการสรุปผลการนิเทศติดตามการใช้หลักสูตร และนำข้อมูลที่ได้จากการนิเทศติดตามการใช้หลักสูตรมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง					

ด้านที่ 4 ผลลัพธ์

ข้อที่	ข้อคำถาม	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
สมรรถนะผู้เรียน						
1	นักเรียนผ่านเกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ภาษา ต่างประเทศที่สอง					
2	นักเรียนมีสมรรถนะตรงตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน					
3	นักเรียนมีคุณภาพตรงตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ภาษาต่างประเทศที่สองของโรงเรียน					
4	นักเรียนมีสมรรถนะในการสื่อสารโดยใช้ภาษาต่างประเทศ ที่สองที่กำลังศึกษา					
5	นักเรียนสามารถพัฒนากระบวนการเรียนรู้และสร้างองค์ ความรู้ได้ด้วยตนเอง					
การนำไปใช้						
1	นักเรียนสามารถนำทักษะด้านภาษาต่างประเทศที่สองที่ได้ไป ประยุกต์ ใช้ในรายวิชาอื่นได้					
2	นักเรียนสามารถนำทักษะด้านภาษาต่างประเทศที่สองที่ได้ไป ประยุกต์ ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้					
3	นักเรียนสามารถนำความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อ ภาษาต่างประเทศที่สอง และสามารถนำไปใช้ในการแสวงหา ความรู้ การศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพในอนาคตได้					
4	นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมและเข้าร่วมกิจกรรม หรือ การแข่งขันทางวิชาการภาษาต่างประเทศที่สองในระดับ โรงเรียน					
5	นักเรียนได้รับการสนับสนุนให้เข้าร่วมกิจกรรมหรือการแข่งขัน ทักษะภาษาต่างประเทศที่สองในระดับจังหวัด ภาค หรือ ประเทศ					
6	นักเรียนได้รับรางวัลจากการเข้าร่วมกิจกรรมหรือการแข่งขัน ทักษะภาษาต่างประเทศที่สองในระดับจังหวัด ภาค หรือ ประเทศ					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองของสถานศึกษา

ท่านมีข้อเสนอแนะเพื่อนำมาพัฒนาหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองในประเด็นต่อไปนี้ หรือไม่ อย่างไร

ตัวอย่าง
ประเด็นสนทนากลุ่มเพื่อการวิจัย
เรื่อง แนวปฏิบัติสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง

ประเด็นสนทนากลุ่มฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาการวัดผลและ
 วิจัยการศึกษา สาขาวิชาการวัด ประเมินและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เรื่อง
 “การพัฒนาแนวปฏิบัติสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเพื่อปรับปรุงหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง โดยประยุกต์ใช้
 การประเมินเชิงพัฒนาและพหุกรณีศึกษา”

ความมุ่งหมายของการวิจัย : เพื่อพัฒนาแนวปฏิบัติสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักเพื่อปรับปรุงหลักสูตร
 ภาษาต่างประเทศที่สองในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตของผู้ให้ข้อมูล : ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักกับหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สอง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน
 หัวหน้าสาระ การเรียนรู้ ครูผู้สอนภาษาต่างประเทศที่สอง และนักเรียนที่เรียนภาษาต่างประเทศที่สอง

คำชี้แจง :

1. ประเด็นสนทนากลุ่มฉบับนี้ เป็นแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม โดยสามารถปรับเปลี่ยน แก้ไข ยืดหยุ่น
 หรือเพิ่มเติมเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์และบริบทของสนทนากลุ่ม
2. ผู้เข้าร่วมการวิจัยมีความอิสระในการแสดงความคิดเห็น ทั้งนี้ผู้วิจัยขออนุญาตบันทึกเสียง และจดบันทึก
 การสนทนา

วันที่.....เวลาเริ่มต้น.....เวลาสิ้นสุด.....

สถานที่.....

ตัวอย่างประเด็นที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม :

1. ท่านคิดว่าจุดเด่น จุดด้อย โอกาส และอุปสรรคของการใช้หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองของโรงเรียนใน
 ปัจจุบันคืออะไร ท่านคิดว่าปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองของโรงเรียนคืออะไร และ
 ควรจัดลำดับความสำคัญอย่างไร เพราะเหตุใด
2. ภาพความสำเร็จในอนาคตของหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองในโรงเรียนในความคิดของท่านเป็นอย่างไร
3. ท่านในฐานะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่สองให้เป็นไปตาม
 ตัวชี้วัดที่บ่งชี้ความสำเร็จที่กำหนดไว้ ได้อย่างไร
4. ท่านคิดว่าหากนำแนวปฏิบัติไปใช้ในสถานการณ์จริงอาจทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคใดบ้าง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
 หลักควรจะดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างไร

ประวัติผู้เขียน

